

Центральні середньонаддніпрянські говірки

Село Сазонівка Оржицького району

Розташоване за 25 км від районного центру,
за 18 км від залізничної станції Драбів [с. 787].

Інформанти: 1. Підплета Варвара Трохимівна, 1911 р. н., неосв., працювала в колгоспі.

2. Підплета Лідія Олександрівна, 1938 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Робил'и важко / уруч'ну / і вйа'зал'и / і кол'о мол'отарки мол'отил'и / і ходил'и скр'із' по вйазки / бо ни бул'о чим і топит' / і годуват' ни бул'о чим // н'ічого та все на своїйх плеч'ах / і з'імоу оце кол'о мол'отарки / д'іти закрит'і / ни бул'о ж тод'і н'і сад'іку / н'ічого / т'ажко бул'о / і важко бул'о / дуже важко бул'о / хаз'айін рано вмер / а йа з двома д'іт'ми бул'а / а хаз'айін воспал'ен'йе л'охк'іх бул'о двосторон'є / а тод'і / йак'і л'іки бул'и / та йа т'іки ш'іс'т' год зам'іж'у побул'а та двоїе д'ітей / ото так жил'а / а робил'а страшне // ото таке / ото така істор'ія // а при н'імц'ах ше два годи робил'и / то йа ж сама бул'а робил'а / один раз остал'ас'а дома / шоб бул'о там шо небуд' зробит' / то в'ін с пл'откойу / йак прийїхав / бачу / йіде / Хв'іл'іп називал'и / пириводчик / то йа тод'і б'ігом у сарай / та закрил'ас'а // в'ін іскочив із кон'а / до того вже у д'вер'і бив / до того бив / а сус'ідка / хл'опиц' / та в'ін пита / а де оц'а т'от'а / а в'ін каже / он поб'ігл'а у сарай / в'ін же ни пон'імав шо / добре / шо сарай такий кр'іпкий / д'вер'і на кр'уч'ку / то в'ін гатив / гатив / устав із кон'а / шоб в'ін зо мною зробив // а ни знайу / то йа там там сид'іл'а до п'івдн'а / а тод'і вискочил'а та б'ігом на степ / ото так //

– Яка була сім'я у ваших батьків? Яка хата? Господарство?

Інф. 1: – Шестиро д'ітей бул'о / а хата така гл'ин'ана / обикновен'а / с'імн'а б'ідна / тод'і ж б'ідно жил'и / ото в так'ій йа с'ім'їи народил'ас'а //

– На чому спали ?

– На дол'івц'і та сол'ома просл'ана // та така пол'отн'ана р'аднина / або ковдр'а така костриц'увата / ото тим укривал'ис'а / і ото так і спал'и / ото таке // ан'і сал'а ни бул'о / ан'і мн'аса ни бул'о / ото так жил'и // шоб витопит' / бул'о і деш / мороз такий / а

ше п'ідиш та і стирит' / а йак оце кура така ви́лика / тод'і і́деш / шо сторожа ни́ма / і шчоки одморозувал'и / і но́ги одморозувал'и /

Інф. 2: – Н'і штан'ів / каже ба́ба / н'і чуло́к / н'ічо́го //

Інф. 1: – Ото так ба́ба прожил'а //

– *На чому і що ткали?*

Інф. 1: – Вир'стат' / тод'і тка́ли / та́ке на́чин'а на́кручува́ли на на́в'ій / а по́том тка́ли ж його́ / і по́лотно́ / і р'адна́ тка́ли ж на о́цево́ / і ко́вдр'а ж на́зивал'ос'а́ / і ко́вдр'у тка́ли // а з во́вни / во́вну зда́вали та л'і́жники ро́били / при́возил'и во́вну зда́вали // са́м'і ни́ тка́ли / н'і /

– *Чим світили в хаті?*

Інф. 1: – Ка́ганчиком / та́кий чири́почок / у чири́почок о́л'ї́ї на́л'ива́ли / гно́тик та́кий ро́били і по́лотна́ний / і тод'і о́то у о́л'ї́йу то́й гно́тик і та́к о́то і св'і́тил'и тим // у чири́почку / ни́ бу́ло ж л'а́мпи / ни́ бу́ло н'ічо́го /

– *Як квашу робили?*

– Квашу ро́били / бу́р'ак ва́рил'и / йу́шка бу́р'ако́ва / тод'і зако́л'очува́ли боро́шно гри́чане і жити́н'е і́йагодо́к ки́дали / і тод'і во́но / сто́яло́ су́тки на пи́ч'і / а на дру́гий де́н' ста́вил'и у пи́ч' та ва́рил'и // і тод'і ви́та́гал'и / ви́хол'оне́ і йі́ли // о́це ќваша та́ка бу́ла //

– *Із чим жи його їли?*

Інф. 1: – Із хл'і́бом йі́ли //

– *У чому і як прали?*

Інф. 1: – У ша́пл'и́ку / ша́пл'ик ди́рив'я́ний / за́мочува́ли / ки́дали ко́р'аки ку́р'ач'і́ / о́ / во́но ки́сло су́тки / а тод'і на ста́вк'у опо́л'онку ру́бал'и / і та́м но́гами ко́взали́ // і о́то та́к пра́ли ра́нши / о́це його́ попи́рут' / ка́жут' жи д'мо́ки / а тод'і жл'у́хто бу́ло / у жл'у́кто скл'а́дали / а у пи́ч'і у ча́вуна́х во́ду ки́п'я́тил'и / а ту́ди в те жл'у́кто со́рочки по́скла́да́йут' / і за́л'ізо́ та́ке ки́да́йут' / а тод'і во́ду л'у́т' і та́м о́то ки́пит' / а та́м о́то сто́їт' п'і́вдн'а́ / а тод'і зно́в на ста́вок і́дут' і пи́рут' // о́то та́к /

– *У що в піст складали сир, масло?*

Інф. 1: – І в д'і́жичку і́ сир / і ма́сло́ / а тод'і на ма́сни́ц'у уно́сил'и і ва́рил'и ва́реники // у д'і́жи́ц'і́ і ка́пусту ќла́ли / і ќвас ќваси́ли у д'і́жи́ц'і́ / о́кромі бу́ло́ / і ќвас / і д'і́жичку / і уг'і́рки у д'і́жичку / ни́ бу́ло́ у бу́гл'а́х / о́то та́к /

– *У чому зерно держали?*

Інф. 1: – К'іш був такий / був і плетиний к'іш / і з досток
к'іш був / ото там і борошно збир'ігал'и / і зе'р'но / м'ішк'ів ни
бул'о ранши //

– Чи були діжки для борошна, меду?

Інф. 1: – Ну д'іжка //

– А для меду з липи робили?

Інф. 1: – Дл'а меду / кобка / у кого мед був / у нас ни бул'о
його //

– Як учиняли на хліб?

Інф. 1: – Йак учин'ал'и кол'ис' / водичку п'ідогр'івал'и /
борошна сипал'и туди / а робил'и дрожч'і / запар'увал'и борошно
житн'є / тод'і оставал'ос' к'іста / завдавал'и ним / а тод'і вже ж
ото / йак учин'ал'а // кухол' вил'є дрожч'ів оцих житн'іх /
роскол'отил'и / густен'ко вчинил'и / воно постоял'о н'іч / а на
утро удосвіта зам'ісил'и / і тод'і вже пидийшл'о і вже пикл'и хл'іб
/ ви'качувал'и і пикл'и хл'іб //

– А ще що пикли?

Інф. 1: – Ну пир'іжки пикл'и // ото таке //

Село Онішки Оржицького району

Інформант: Яковенко Олександра Никифоровна, 1912 р. н.,
освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– Йа живу в Он'ішках // одбувал'и свайби / йа учасува'а /
поки мол'ода бул'а / ходил'и у п'ятниц'у шишки б'гал'и / сундук
вир'а'вал'и / тод'і у суботу дружок мол'ода водит' / ходимо /
с'п'івайим / ба'гато д'івч'ат / увечир'і са'а мол'ода дома у хат'і за
стол'ом / частуйє / і ми гул'айимо / с'п'івайимо // на другий жи
ден' / те ж сами йди'мо на свайбу / прийиж'а мол'одий / ми за
с'т'іл с'ідайим і с'п'івайим мол'одому / то^нд'і мол'одий с'аде за
с'т'іл / ми виходим / там частуйут' / одбувайут' сво'ю роботу / а
гул'айим на 'ул'иц'і / музика гра / гул'айим на 'ул'иц'і / і то^нд'і
пойїзд вир'адимо і ми рс'ходимос'а / стар'і гул'айут' свайбу і на
другий ден' гул'айут' / с'ход'ац'а / з'нос'ац'а / а ми вже то^нд'і ни
йди'мо / наше одбул'ос'а учора / у пони'діл'ок мол'одий з
мол'одойу прийиж'ає і дар'ат' грош'і / хто манухвактуру /
знайте тр'апки т'і / а вони шишку д'іл'ат' / тод'і мол'одий іде
до дому з мол'одойу / а л'уди гул'айут' / один ден' і на другий /

знос'ац'а вже / гул'айут' / ход'ат' поп'ід городами / циган'ат' //
вол'и дарил'и бат'ки доц'і / земл'у дарил'и / бо то д'і зимл'а
ц'інил'ас'а / ни так йак ти пер / л'уде старал'ис'а / шоб бул'а зимл'а
і дарил'и своїм д'іт'ам //

– Роскажу / йак ранше гул'ал'и д'івчата і хл'опц'і /
сходил'ис'а на ул'иц'і / виснойу гойдалку робил'и / игри / танц'і /
у кирсетах д'івчата / йак ц'ац'ки бул'и / л'убо подивиц'а бул'о / і
йа ж бул'а така д'івчина / то тожи ж ходил'а вже гул'ат' /
с'п'івал'и / гарн'і піс'н'і с'п'івал'и / ни так йак ти пер ни ма у
рад'иво піс'н'і // а зараз мин'і вос'імдис'ат' вос'ім рок'ів / то вже
ни до с'п'ів'ів //

Село Новий Іржавець Оржицького району

Інформант: Тригуб Софія Тимофіївна, 1907 р. н., неосвічена,
працювала на різних роботах.

– Нас бул'о багато д'ітей / шести́ро д'ітей / жил'и ми
б'ідно / о / ходил'и ми на роботу до пана і в пана робил'и / ну йа
ше бул'а мален'ка / т'і старш'і тожи ни дужи бул'и вони ж
вил'ик'і / бат'ко усе трудивс'а / ходив до пана / мати бул'а дома /
нас догл'адал'а / йісти бул'о у нас / шо заробимо / те й пол'учал'и /
зимл'а в нас бул'а / матирина зимл'а / мати йак ішл'а зам'іж /
бат'ко дав ййі зимл'і / ск'іл'ко в'ін дав / йа ни знайу / ну во́на
продал'а / шоб нас годуват' дис'атини / й купил'а коровку / і бул'а
в нас ко́ровка / і ми так ото й приживал'и / го́нил'и до пана / зимл'а
ж у пана бул'а / то ми го́нил'и пасти / пасл'и і годувал'и / а бат'ко
робив усе времн'а в пана / кочував тим / підводка бул'а в бат'ка /
в'ін во́зив хуру // заробл'ав грош'і / і так ми й приживал'и / йак йа
виросл'а / виросл'а / ну йа сама менша бул'а / т'і старш'і бул'и / а
йа бул'а сама менша / був у мене брат / у матир'і бул'и д'іти /
чириз три годи родил'ис'а / / старший од мене / на ск'і́ко в'ін
старший був / а вже т'і д'іти / т'і вс'і білш'і / а мин'і бул'о / йа вже
д'івчинойу бул'а така / пі́дросл'а / то ходил'а до пана на роботу / а
бат'ко / кол'и́ при́йде із / при́йди й лага́йе / д'івчинойу ходил'а
до пана на роботу / мати ни ходил'а до пана на роботу / а ми
ходил'и / йа вкраду у його́ та / у пана сл'ужил'а т'ітка мойа /
сл'ужил'а у комна́тах / сад був дужи вил'икий у пана / а йа бул'о

хо|дил'а доро|жки за|м'і|тат' із по|дру|га|ми / л'і|с'т'а йа|к о|сипл'і|ц'а в
 са|ду / то в па|на / шо|б ни бу|л'о на у|тро с'м'і|т'а / та|к ми доро|жки
 за|м'і|тал'и / та|к йа хо|дил'а / к|рал'а в ба|т'ка л'о|жку / ма|ти ни
 пу|ска|л'а ми|не / бо йа ше ни|вил'и|ка бу|л'а / ск'і|л'ко ми|н'і год
 бу|л'о / йа ни зна|йу / ск'і|л'ко год бу|л'о ми|н'і / й к|рал'а о|т'і
 бо|ма|жки / т'і л'о|жки і пі|ду / шо|б по|йі|сти у па|на на об'і|д / то|д'і
 йа|к у|же пі|дро|сл'а / хо|т'і|л'ос'а в|же ми|н'і пі|дти в сте|п / у сте|п /
 шо|б із ти|ми із|ро|сл'и|ми на сти|пу / йа вз'а|л'а та й ук|рал'а л'о|жку та
 й пі|шл'а / йа|к на|р'ад да|є па|н / ни па|н да|вав на|р'ад / а да|вав
 у|правл'а|йу|щий на|р'ад / і йа с|тал'а ту|ди і та|м мо|ї бу|ли дві
 се|стри дво|йур'і|дн'і / с'і|йал'и / та|к і / йа|к і йа / до йі|х пі|шл'а / і
 с|тал'а хо|дит' за с'і|йал'ко|йу / пі|дн'і|мат' т'і / шо|б зво|л'і|ка ни то|й / і
 та|м ро|бил'а / ро|бил'а / а во|ни ми|не в об'і|д / пі|д'і|йдут на об'і|д /
 по|в'о|нит' па|н / у|правл'а|йу|щий по|в'о|нит' / си|рид д'во|ру сто|вп
 та|кий сто|йа|в здо|ровий / і в'і|н на об'і|д в'о|нив / то во|ни / йа|к
 по|звонит' / і йа с'і|дайу на ко|н'а і в|пал'а із ко|н'а / в|пал'а / во|ни
 пі|дн'а|ли / приві|зл'и й ка|ж'ут' / на|те ва|м / д'а|дино / о|ц'о|го чо|рта /
 а то ше вб'і|єц'а / во|на ж у|же в сте|п пі|шл'а / а ма|ти / бо|же / бо|же /
 шо ти / х'і|ба ти по|ду|жайи|ш / йа|к ти о|та|ка вб'і|лш|ки у|м'і|с'т'і / із
 с'і|йал'ко|йу / ти ж ше т'і|ки воз'ми|ш / та го|л'о|ва в те|бе / ти ж ни / ни
 ви|ро|сл'а ше / ну а йа ж хо|дил'а / хо|дил'а / а то|д'і у|же йа|к с|тал'а
 бі|лша / то ро|бил'а у йа|ко|ном'і|ї / ну ни|до|вго ми|н'і при|йшл'ос'а
 ро|бит' / по|то|му шо йа|к у|же ма|ти у ме|не / ми|н'і в|же бу|л'о ск'і|л'ко
 год / йа|к ма|ти в ме|ни в|же в|мерл'а / та|к у|же бу|ли в ме|не / в|же
 бу|ли ж д'і|ти ро|дил'и|са в ма|тир'і ме|нш'і й ме|нш'і / у|же бу|л'о в
 ме|не пі|с'л'а то|го / шо ма|ти / шо йа у|же та|ка бу|л'а / то ми|н'і в|же
 бу|л'о де|сат' год / о|ди|на|дцат' год / чи двана|дц'ат' год //

– При|хо|дим до|до|му / ма|ти йі|сти на|го|то|вил'а / в ме|не ма|ти
 до|бре йі|сти / і с|тра|ви во|на го|то|вил'а до|бр'і / по|то|му шо во|на
 сл'у|жил'а у йа|в|ре|ї|в / во|на все зна|л'а / в ме|не ма|ти ду|же бу|л'а
 кра|сива / ми ду|же ма|т'і|р л'у|бил'и / і ма|ти на|с го|ду|вал'а до|бре / у
 на|с н'і|ко|л'и ни бу|л'о / шо|б ми го|л'о|ду|вал'и / і ма|ти та|к і с|тра|ви
 го|то|вил'а / пі|р'і|жк'ів йа|к на|пи|че та йа|к по|ста|вит' на ст'і|л
 пі|р'і|жки / і ше й л'у|да|м да|є // ма|ти мо|їа / і ма|ти мл'и|нц'і до|бр'і
 пі|кл'а / го|то|вил'а йі|сти / м'н'а|л'а пшо|но і ц'і|дил'а і пі|кл'а
 мл'и|нц'і / та|к і мл'и|нц'і л'у|ди вс'і пі|кл'и / та|к це т'і|ки в ни|д'і|лу
 та|м і все / а на|ша ма|ти буд'ко|л'и на|ду|ма|є і спі|че / на|с ба|гато
 д'і|ток бу|л'о // і ми н'і|ко|л'и го|л'о|дн'і ни бу|ли в мо|їей ма|тир'і / і
 во|на по|да|є на|м на та|р'і|л'о|ц'і / ми вс'і ста|ра|лі|с'а у|хва|тит'
 по|пе|ре|ду / а ма|ти на|с по то|му / ч'о|го ви / х'і|ба ви го|л'о|дн'і / н'і /
 ни го|л'о|дн'і / ну та|к ни|до|вго бу|л'о //

Село Заріг Оржицького району

Розташоване на річці Оржиці, за 7 км від районного центру. Засноване в кінці XVII ст. [с. 919].

Інформант: Половина Ольга Петрівна, 1923 р. н., освіта – середня спеціальна, працювала в колгоспі.

– Своїй розповіді присвячую видатним діячам літератури / Матвію Номису / Тарасу Григоровичу Шевченко // Матвії Терентійович Номис народився в Зарозі тисячу восьмисот двадцять третьому році / в багатій сім'ї з тисячу п'ятсот дис'ятинами землі і великим господарством / яким керувала його мати // Матвії Терентійович був директором лубинської чоловічої гімназії деякий час / він мав три дочки / Марію / Лесю / Галу // дочки / Марія одружилася з братом Івана Кібал'ича / який в той час вчився в гімназії лубинській / малі вони сина / і часто приїжджали в село // Лесю одружилася з сілським вчителем Кирилом Даниловичем // людиною неповторної доброти і совісті / і малі вони дочку Ман'уту і жили у Зарозі // Гала була одружена з Пол'овиною Василем Оникійовичем / малі три сини і дочку і внучка жила в Маріуполі / лише два роки тому померла // Матвії Терентійович зробив багато хороших справ / за власні кошти побудував лікарню на своїй ділянці і парк / на його кошти утримував лікарню і лікарняний персонал // Матвії Терентійович запросив із Питирбурга лікаря Олександра Івановича Бурдановича / який довгий час працював і зробив багато добрих справ для села / за рахунок прибутків копиративу він побудував сілську бібліотеку / читальню / з багатим книжним хвондом і регулярним видаваням книжок читачам / це було велике значення того часу в житті села / Матвії Терентійович був справді людиною доброю людиною // Василь Оникійович Половина і його дружина Гала жили разом з нашим двором // у них частими гостями були Тарас Григорович Шивченко і Пантімон Куліш // його сестра Варвара / яка довгий час жила в сім'ї Пол'овинів і допомагала

мо́йму бат'ков'і Пол'овин'і Петру Хведоровичу закінчити
лубинську гімназію / ниподалік од сил'а бул'а пол'овинівська і
могил'а / там збиравис'я сусіди слухали в'ірші Тараса
Григоровича і Пантимиона Куліша / Тарас Григорович бував у
нашій оселі / подарував мо́йму д'ідов'і Пол'овин'і Хведору
Гирасимовичу с'вій портрет / йакий довгий час красувавс'я у
нашій хаті під накрашчим рушником / йакий вишивал'а наша
матус'я / але в роки в'ійни німецькі охвіцери викинул'и його на
подвір'я і він прийшов в нигідніс'т' / у нашій с'ім'ї шанували
Шевченка йак сватин'у / вичорами посідаймо кругом мами / а
нас чимален'ко бул'о / вона нам напам'ят' читал'а в'ірші
Шевченка / росповідал'а Пол'овина Ол'га / дочка Пол'овини Петра
Хведоровича //

Село Плехів Оржицького району

Розташоване на річці Сулі, за 7 км від
районного центру [с. 786].

Інформант: Дрига Віра Панасівна, 1926 р. н., освіта – 6 кл.,
працювала в колгоспі.

– Жит'я бул'о погане / ни бул'о у чім ходит' / с'їйали
коноплі / тоді мочили / т'їпал'и / тоді мн'ал'и / пр'ал'и і ткалі
пол'отно / шил'и сорочки з пол'отна / спідниц'ї / бо ни бул'о у
чім ходит' / ото так жи / ни чім уб'їрат' хл'їба / то настал'а
гол'одовка / то терл'и окац'їйі л'ис'т'а та пикл'и л'їпеники / отак
же жил'и / бо ни бул'о чо́го їсти // це під гол'одовку / а хл'їб
убирав'и / жатки та к'їн'ми / та ходил'и ми в'їзат' / ше й мал'ї
бул'и / а ходил'и / бо хл'їб жи треба уб'їрат' / а тоді пов'їажим / у
копи скл'адем снопи / а тоді чириз м'їсац' мол'отим / машина ж
бул'а мол'от'їлка / мол'отимо / щоб зерно ж бул'о / і ми ото і
нивил'ик'і / а йдем жи до машини / пол'ову носим / сол'ому
скл'адаймо //

– Як відпочивала молодь?

– Ходил'и ми в клуб / ни бул'о у чім / ходил'и бос'ї в
клуб / вистави сам'ї ставил'и / изб'їрал'и й сам'ї ставил'и вистави
/ і дивил'ис'я / к'їн ни бул'о // піс'л'а в'їйни бул'о дуже важко
жит' / і мол'одим / і старим / ни бул'о кому хл'їба вб'їрат' / ну

уб'їрал'и / а бул'и дру́жн'ї / бул'о при́йдиш із пол'а / при́йдиш
уже́ 'ноч':у / а ше й у клуб п'їдиш дру́гий раз / 'їдим із пол'а
сп'ївайимо / ни так йак ти́пер / а 'зараз по господа́рству пора́йус'а і
у́се //

Хутір Теремецького Оржицького району

Підпорядкований сільській раді с. Денисівка
[с. 785].

Інформант: Яременко Любов Кузьмівна, 1924 р. н., освіта – 7
кл., працювала в колгоспі.

– Так / мойі бат'ки служил'и у багатого / так все врем'а /
поки одружил'ис'а // багатий дав з'начит' дєрева і ми так і
постройіл'ис'а на хутор'ї Тери́мецькому / і жил'и поки аж колгосп
орган'їзувал'и / так ми жил'и і жил'и нидалеко од багатого / і
жил'и / поки колгосп орган'їзувал'и / і здал'и / бул'а у нас ко́н'ака
і л'ошиц'а така / і ми здал'и у колгосп / усе / шчо у нас бул'о / і в'їз
/ і пл'уг / здал'и в колгосп і робил'и бат'ки у колгосп'ї / а йа шче
мал'ойу / був брат у мене менший / старш'ї бул'и / так
роз'їхал'ис'а / а менший брат був / і йа водил'а і бичка у колгосп /
бо 'мати робил'а корово́йу / а шоб ко́рова од'їхнул'а / з'начит'
тил'а треба вист'и в колгосп / і йа того хл'опц'а вил'а і бичка / і
назад приводил'а / а тоді ж треба бул'о дома хаз'айнуват' / і
пасти / того чи і годуват' бичка / у шко́л у ходил'а в Дини́с'івку / а
в три́дц'ат' 'вос'мому колгосп совокупл'ал'и / тож роскидан'ї бул'и
двори / а то совокупл'ал'и / і ми побо́йал'ис'а совокупл'а́ц'а /
н'їзашчо бул'о стрóйц'а / і ми по́йїхал'и у Си́б'їр / там йа с'їм
кл'ас'ів кончил'а / почал'а на роботу ходит' / бо н'їчим пл'атит'
бул'о / у шко́л у ходит' треба бул'о / так за брата запл'атил'и / а за
мене н'ї // бо ни бул'о чо́го / потом ми там два годи побул'и / і у
сорок пер́вому при́їхал'и с'уди / об́ратно по́стройіл'ис'а / і тут
почал'и робит' / йа в л'анц'ї бул'а // бул'а ж вой́на / за́гадувал'и
робит' усе / і т'ажко робил'и / хоч ми і мал'ї бул'и / а в сорок
тре́т'ому году мене забрал'и у Гирма́н'їю / йак ни ховал'ис'а /
два́дц'ат' п'ят' душ забрал'и // пі́сл'а вой́ни тут бул'о мо́лоді
бага́ц'ко / бул'о дв'ї л'анки / вс'ї робил'и у л'анках / і усе бул'о так
/ йак і в л'у́дей / раз колгосп був з'начит' ус'ї робил'и / бо вой́на /

нада ж бул'о отс'ройуват' усе те / шо войной бул'о зруй'новано // і
робил'и ус'і / хто на пост'ийн'і / хто в л'анц'і / а тод'і ж хут'ір жив
хара'шо / за'можно / ми од'ел'но / був колгосп у нас / ми л'уче
жил'и / чим у Динис'івц'і / а тод'і совокупил'и //

Село Чайківщина Оржицького району

Підпорядковане сільській раді с. Заріг
[с. 785].

Інформант – Мука Марія Ульяківна, 1919 р. н. , освіта – 3 кл.,
працювала в колгоспі.

– В тридц'ят' трет'ому год'і вир'нул'ас' додому / гол'одовка /
п'ішл'а у колгосп на роботу / робил'а все вп'ідр'ад / і погоничем
бул'а / і біл'а с'івалки / і бил'а / і орали / у колгосп'і бул'о
трудно робит' / все ручна бул'а прац'а / робил'а із доросліми
л'уд'ми / ни зробл'ал'а / сил'и ни бул'о / за йак'іс' дв'і галушки // в
ш'існадц'ят' год' вийшл'а зам'іж / тожи жил'и б'ідно / ни бул'о і
хати своїей // трудно бул'о стройц'а / йаку нибуд' хатинку / а
тод'і почал'ас' война / забрал'и чол'ов'іка на войну / ни
вир'нув'с'а / бул'о у колгосп'і дуже трудно робит' під войну / то
бул'а і жаткар'ем / бул'а і барабанщиком кол'о машини / шо т'іки
ни робили під ту войну страшну // післ'а війни тожи трудно
бул'о робит' / поки трошки от'аг'л'ис'а / і колгосп / і л'уди ж
тожи / обкл'адал'и дуже нал'огами / бо одс'ройувал'и ж дир'жаву /
ни дужи ми і об'іжал'ис'а / бо треба бул'о одс'ройіт' / хоч нас і
обкл'адал'и / ну шо ж // піджил'ис'а / колгосп став багатий і ми
побагат'іли / а тод'і оце ж пирист'ройка ц'а / нам пирист'ройіл'и /
розвал'ил'и все і колгоспи / і л'уди / робимо / робл'ат' л'уди
н'ізашчо / пинс'іонерам пенс'іа мал'а / трудно жит' / бо
остал'ас'а одна у хат'і / трудно хату ото'пит' / живу біл'ши в
хол'од'і / роботи дл'а мене багато // д'іти у мене йе / та живут'
далеко / хот' би й рад'і допомогти / то нима ж воз'можност'і / бо
треба на роботу / вони ж робл'ат' / пров'ідуют' / ну мал'о // ос'
таке жит'а мойе //

Село Великоселецьке Оржицького району

Розташоване на правому березі річки Сули, за 10 км від районного центру. Поблизу села знайдено 2 поклади золотих візантійських монет XI ст., також там були срібні речі й злитки срібла [с. 787].

Інформант: Бай (Тараненко) Лідія Олександрівна, 1924 р. н., освіта – 9 класів, працювала.

– Йа / жител'ка сел'а Вел'икойі Силец'койі наро|дил'ас'а йа у тис'ачу дийат'сот д'вадц'ат чит'вертому роц'і / жит'а мо'йе про|ходил'о так ска|зати мо|жна / ни д'уже весил'о // за|знал'а гол'одовку / під гол'одний год ми д'ужи стра|дал'и / ну йа т'іки тим ви|жил'а / шо ми|не заб'рал'и у йасл'а / йасл'а то|д'і називал'и / і йа т'іки там ост'ал'ас'а жив'ойу / ни по|мерл'а // бат'ки мо'йі / бат'ко м'ій по|мер під гол'одний год / ми ост'ал'ис'а з мат'ір'йу / т'ройе нас так ост'ал'ос'а / і там ми про|живал'и й про|живал'и утр'ох // бра|ти / брат м'ій с'тарший за мене вивчивс'а на вчитил'і / вчитил'у|вав / а с'тарший брат був ми|н'і за бат'ка / так вос|питував і йа ж і жил'а з ним // то|д'і до|жил'и ми / йа хо|дил'а в шк'ол'у вже / кон|чил'а йа до вой|ни дев'ят кл'ас'ів / пі|сл'а ц'ого вой|на / ми|не заб'рал'и у Гир|ман'йу / йа д'ужи ба|гац'ко раз т'і|кал'а / йа вос'ім раз т'і|кал'а / із Кий|ва / із Дар|ниц'і / ну от|куда йа т'іки ни т'і|кал'а / і сп'робуй ти до|биц'а до|дому / су|с'іди позна|вал'и по матир'і / по б'ратов'і / шо йа вже до|ма / во|ни вже ни так су|муйут' / і ни так биспо|койац'а / бо йа вже до|ма / і цим са|мим ми|не вийавл'ал'и / шо йа вже до|ма / ну д'ругий раз ни вс|п'іну йа зай|ти з до|му / і дес' захо|вац'а // йак ми|не вже вп'ят' пой|мал'и і повизл'и / ну д'ругий раз уда|с'ц'а ми|н'і збл'из|ку втик|ти / ну д'ругий раз за|воз'ат' да|леко / ну д'на|ково т'і|кал'а // од|наково / аж по|ки вже ми|н'і ст'ал'о аж са|м'ій стра|шно / у|же за м'нойу га|н'ал'ис'а так / йак за шп'і|оном за йа|ким / йа вже му|сил'а са|ма од се|би / н'іх'то ми|н'і ни со|в'ітував ні|чого / йа са|ма до|думал'ас'а і р'і|шил'а / шо т'іки бу|ду йі|хат' / і пос|л'едн'ій раз ми|не йак пой|мал'и / йа по|йіхал'а в Гир|ман'йу / ну йа / у|же ни пи|рижи|вал'а о|те т'і|кан'а / йак у|же ми|н'і ни т'рудно бул'о // ну йа т'іки тим спасл'ас' / шо йа по|пал'а до ха|з'айіна / йа ни по|пал'а оту|ди на о|т'і за|води / на о|т'і хва|брики / о|т'і ла|гир'а / де йак сил'но / йа все ба|чил'а / йак сил'но зд'і|вал'ис'а із на|шого на|роду / вой|енно|плен'іх / о|ц'іх / шо робил'и на хва|бриках / за|водах / йіх ни шчи|тал'и за л'у|дей / ни шчи|тал'и / про|сто мо|жит' по|в'із ти|бе

прой|ти |дажи ни г|л'анут' / а ше |йакос' наз|ват' / а |йа по|пал'а до
 ха|з'айна / ро|боти / ка|н'ешно / |йа шче мол'ода бу|л'а / ро|боти
 ка|н'ешно бу|л'о ми|н'і ба|гац'ко / ну |йа ж та|ки ста|рал'ас'а ту
 ро|боту ви|конуват' / а най|б'іл'ша ро|бота бу|л'а / це ко|рови бу|л'и /
 ба|гац'ко ко|ров / бу|л'о в |ц'ого ха|з'айна / |йа ни |порал'ас' |кол'о |йїх
 / а т'іки до|йїл'а / ну і у|же |йаг би в'ін ни стро|го в'ід|носи|вс'а до
 |мене / |йаг би в'ін ми|не ни сл'ідку|вав / а |йа та|ки пл'аши|чку
 мол'о|ка і дес' |вигадайу / дес' та|ки ж ви|пїу / в'ін і |йїсти да|вав / |йа
 ни |хочу ска|зат' / в'ін і го|ду|вав ми|не / ну |йа шче дес' |вигадайу
 |чашичку мол'о|ка і ви|пїу / а там о|ц'а ро|бота бу|л'а ха|з'айс'ка /
 |мил'а би|тони / там о|то ко|рови до|йїл'а / о|б'ід ста|новил'а / |посуд
 |мил'а / о|це при|б'ірал'а в |комнатах / о|це та|ка мо|йа ро|бота / і в|друг
 |йа за|хоуу на |кухн'у с'у|ди ж / д'іти хо|дил'и в |школ'у / і |хл'опиц' у
 |чит'вертий кл'ас хо|див / і си|дит' |б'іл'а стол'у і р'і|ша за|дачу / і
 р'і|ша й р'і|ша / і та|к жи ж |бачу пи|рижи|вайе та |сердиц'а / а |йа |його
 |й пи|тайу / а |йа бук|вал'но за |три |м'іс'ац'і бук|вал'но / го|мон'іл'а
 та|к / |йак і |треба // та|к |йак по|українс'к'і / бо |йа |дужи з|нал'а |ц'у
 н'і|мец'ку |мову ше з |дому / і во|но ми|н'і |йакос' |бисто|ро уда|л'ос'а
 |йїї по|н'ат' / |йа вз'а|л'а / по|про|сил'а / а дай ми|н'і за|дач|ник /
 |про|чи|тал'а ту за|дачу // і р'і|шайу / |вир'і|шил'а на |ліс|точку і |йому
 да|йу / в'ін ми|н'і та|к |пал'иц' до гол'о|ви при|тул'ив і по|ка|зує / шо
 ти |дурочка / |йа |вир'і|шил'а ту за|дачу / |пи|тан'а скл'а|л'а / за|дачу
 |вир'і|шал'а / то|д'і ска|зал'а / ни|хай |йак |п'ідиш у |школу і по|бачиш /
 чи |йа |прави|лно |вир'і|шил'а чи н'і // ну при|йшл'о те в'рем'а / шо
 в'ін при|йшов із |школи / |пидб'і|га до |мене і |хва|тайе ми|не та|к за
 |ши|йу / а|га / |Л'ід'і|йка |р'іхт'ік / |Л'ід'і|йка |р'іхт'ік / |Л'ід'і|йка /
 |прави|лно / ти р'і|шил'а |прави|лно за|дачу / і в'ін та|кий
 до|вол'ний // а|га / |д'ів|чинка хо|дил'а в |трет'ій кл'ас і та|ка ту|па /
 ту|па / а |йа |йак пи|рими|вайу о|це по|суду / то с|т'іки там т'і|йейі
 по|суди / во|на про|сит' / шо р'і|ши ж ми|н'і за|дачу / а |йа ка|жу / |йак
 по|пири|носиш о|ц'у по|суду скр'із на |йїї м'іс'тах / |йа р'і|шу /
 р'і|шил'а ж |йїй ту за|дачу / і р'і|шал'а ж / і од|ного |разу ме|не
 по|й|мал'а ха|з'айка // за|стал'а |йакраз / шо |йа р'і|шал'а |йїй |ц'у
 за|дачу / во|на ми|н'і |й ка|же / |Л'ід'і|йка / р'і|шай ни р'і|шай / ти |йїї
 ро|зказу|й / а р'і|шат' ни р'і|шай ти |йїй / |йак |його |треба |й шо |йїй
 |треба / а |йа ж воз'ми та |й ска|жи / |йак |хтозна|шо / а во|на / ну |йа вже
 це ска|зал'а по|українс'к'і / а во|на ми|н'і та|ка |дурочка |нужна /
 во|на ж ка|жу / |йак поро|с'а / а сви|н'а по|нашому / а |швайн
 по|йїхн'ому / во|но п'і|д|ходит' / во|на то|д'і ха|з'айка по|ни|сл'ас' на
 |мене / |мов шо ж та|к гру|бо ска|зал'а / ну гро|зил'а ха|з'айка на |мене і
 ни |бил'а / од |того |разу |йа пи|ри|стал'а р'і|шат' |йїм за|дач'і / |йаг би

во'ни ми'не ни про'сил'и / йа йі'м пи'рис'тал'а / а так шо ни'буд' із
 ха'з'айі'ном ба'л'акал'и / йа йо'му роз'казу'ю о'так і о'так / в'ін ми'н'і
 й ка'же / шо Л'і'да ти кому'н'істка / ка'жу / н'і / зви'най / йа ни
 кому'н'істка / йа ни до'росл'а / ти ж ка'жу здо'равомис'лена л'у'дина /
 ниу'жел'і ти ду'маєш / шо у нас у Ра'д'анс'кому Со'йу'зі і т'і'ки
 наро'дил'ос' і вже кому'н'істом став / до кому'н'іста тре'ба до'рос'ти /
 і тре'ба ду'же гра'мотному бут' / шо'б стат' кому'н'істом / а йа ка'жу
 н'і / йа про'сто зан'і'мал'ас' / хо'дил'а в ш'колу та і все // а шо ти /
 ка'же ха'з'айі'н / шо ти хо'т'і'л'а / до чо'го ти хо'т'і'л'а до'биц'а /
 хо'т'і'л'а вивчиц'а / кон'чит' інсти'тут і бут' пи'даго'гом / до о'ц'ого
 йа би'л'ас' / ну йа ни до'бил'ас' / йа ви'рнул'ас'а / ка'жу / в
 Ги'рман'і'ю / ну шо ж / йа три го'ди бу'л'а в Ги'рман'і'ї / ви'рнул'ас'
 з Ги'рман'і'ї у'же ни те / у'же ни до ш'кол'и / ну на'прасно йа це
 зро'бил'а / ми'н'і тре'ба бу'л'о йти в ди'с'ятий кл'ас / до ме'не
 вчи'л'і прійи'жал'и з Лук'ів / йа / про'сил'и ме'не / Л'і'да / кон'чай
 ди'с'ятий кл'ас / ми ти бе на'правим учи'тил'у'ват' у перш'і кл'аси / а
 там / а т'і бу'деш кон'чат' / інсти'тут / чи тех'ніку'м / чи шо ти бу'диш
 кон'чат' // йа ни по'слухал'а / ой / і ма'ти вже та'ка ста'ра / та
 по'жа'л'і'л'а ма'тер'і по'чал'а хо'дит' на ро'боту // хо'дил'а й хо'дил'а /
 все ро'бил'а в ко'лгосп'і / то'д'і бу'л'а т'аж'ка пра'ц'а в ко'лгосп'і / ну
 йа ни л'і'нил'ас' / йа бу'л'а на до'шці по'шани / йа бу'л'а
 прим'і'йова'на / ми'не ша'нувал'и в ко'лгосп'і / ну то'д'і тра'пивс'а
 ми'н'і хл'опец' / ми по'жи'нил'ис' / у нас ста'л'а вже с'ім'я / і так ми
 со'бі по'малу жи'ли й жи'ли / і так і до'жи'ли / ну ха'з'айі'н пі'сл'а
 вой'ни / в'ін ни р'аниний / ну пі'де во'на / о'та вой'на / н'і'де во'на ни
 д'і'л'ас'а / в'ін став інвал'ідом пер'шої гр'упи / і так в'ін три'дц'ат'
 год / то хоч із ц'і'почком хо'див / а дес'ят' ро'к'ів / н'і'як у'же /
 пі'двиду / то си'дит' / пол'о'жу / то л'и'жит' / пого'ду'ю /
 наго'дований / о'це та'ке бу'л'о жи'т' : а / і так би в'ін ще жив / і йа б
 за ним ще уха'жува'ла / а би в'ін т'і'ки був жив / ну в'ін по'мер / і йа
 оста'л'ас'а то'д'і з д'і'тками // заб'рал'а сво'го ба'т'ка / ни сво'го /
 с'векра сво'го / заб'рал'а с'уди з си'л'а / ми вже тут о'це
 одст'ройі'л'ис' / догоду'вал'а ба'т'ка до с'мер'ти / по'хо'вал'а / ха'з'айі'н
 по'мер / по'хо'вал'а / ну прійш'ло / син кон'чив інсти'тут /
 с'іл'с'когос'подарс'кий / його на'прави'ли в Жи'томирс'ку обл'аст'
 на ро'боту / в'ін по'йхав / доч'ка оста'л'ас' при ме'н'і / ну й так
 жи'ли ми / жи'ли / йій тра'пивс'а то'жи хл'опец' / во'на пі'ш'ла
 зам'іж / у неї' вже ста'л'а сво'я с'ім'я / а йа оста'л'ас'а са'ма /
 по'хо'вал'а ж у'же й ба'т'ка / с'векра / і ха'з'айі'на сво'го по'хо'вал'а /
 оста'л'ас'а йа са'ма / при'ходит' до ме'не гол'о'ва ко'лгоспу і ка'же /
 в'ін ще й жи'вий / в'ін в Ор'жиц'і жи'ве / забу'л'а / йа вам ска'жу /

приходит' до мене і каже / Л'іда / ти знайиш шо / а шо / йе м'істо
 робит' зоотехн'іком / ти давай Миколу с'уди / і хай він робит'
 зоотехн'іком / йа сама / ни мавши н'і'якого припону / один тут
 шох'вер був / знав туди до'рогу в те си'ло / йа до того шох'вера і
 гол'ова / попро'сил'и / а той хл'опец' согл'асивс' / і при'віз мо'го
 сина з сво'їе'у с'ім'їе'у / при'віз мо'го сина с'уди // він став
 зоотехн'іком / де і зараз робит' зоотехн'іком у колгосп'і / і так і йа
 при'йому живу / оц'і та'к'і мо'ї д'і'л'а / о'це та'ка мо'їа жиз'н' //

Село Малоселецьке Оржицького району

Підпорядковане сільській раді с.
 Великокоселецьке [с. 787].

Інформант: Шамрай Катерина Григорівна, 1927 р. н., освіта –
 3 класи, працювала в колгоспі.

– Йа народил'ас'а в Мал'ій Силец'к'ій / з'вут' ми'не Шам'рай
 Катерина Григор'івна / тут йа виросл'а і все в'ремн'а живу / у
 Мал'ій Силец'к'ій / у войну бул'о дуже т'рудно / б'рал'и в
 Гирман'їю / т'агал'и / т'і'кал'а / хо'вал'ас' / і робил'а з
 чотир'надц'яти год'и мо'жи й три'надц'яти / ни зна'ю / с'к'іл'ки
 ми'н'і бул'о / і кол'о ма'шини / і все робил'а // в сорок с'омому
 роц'і бул'о / ви'л'ика гол'о'довка і гол'одн'і / д'ран'і / і все ч'исто /
 дуже ви'л'ик'і ни'дос'татки бул'и п'ісл'а вой'ни / ви'рбу'вал'и на
 Дон'бас' / а ми із Дон'басу т'і'кал'и / і нас т'рохи й ни судил'и / і все
 та'ки пройшл'о те в'ремн'а / шо кол'ис' бул'о / і ти'пер кайус'а /
 ка'жу / от дур'на / л'уче б'йа ни т'і'кал'а та бул'а б' там на Дон'бас'і /
 та й мо'же б' л'у'динойу бул'а / а так про'їшачив в'і'к / та й у'се /
 б'і'л'ш н'і'чого ни зна'йиш / к'роме д'і'л'а чи ро'боти // бул'а в нас /
 жи'л'и ми о'це тут в Мал'ій Силец'к'ій / на ц'ому дв'оришч'і / х'ата
 о'це ж ц'а / та / шо і с'і'час йе / п'і'ч / по топл'иво на бо'л'ота / бо ни
 бул'о ч'ім то'пит' / к'роме йак'и ни приве'зеш оч'ерету чи ситн'а'гу /
 то й сид'ітимеш у хо'л'одн'ій п'еч'і / бо ни'ма'є чим ви'топит' /
 д'бал'и й на л'і'то і ни т'і'л'ки зи'мойу / а й на л'і'то д'бал'и / ш'чоб
 бул'о де шос' / зварит' / ви'топит' / в пи'ч'і ва'рил'и / в пи'ч'і хл'і'б
 пикл'и / у'се ч'исто робил'и у пи'ч'і / на пи'ч'і спал'и й на пол'у /
 п'ід одн'ї'е'у ко'дри'ю / кодр'а бул'а та'ка чи л'і'ж'ник / і по'котом
 на пол'у пол'а'га'ймо і спи'мо / поки ж пови'рос'тал'и / то теж /

зараз п'ісл'а войни / то ни бул'о / і позика бул'а й мал'ос'і мейне
пл'атил'и / і все на св'іт'і / і податки вс'і / і йа'йчка де хоч би'ри /
та те і дбал'и / йа'ка курочка ни бул'а / то йа'йчко зни'се / то все
бул'о одни'сеш / у дир'жаву зда'си / і все // с'і'час йа' порайус'а
дома / то поро'с'атко / то кур'чатко / та та'ке / та сл'абос'т' / сам
со'б'і ни мил'ий / Господи / йак' ноги бол'ат' / то ни 'нужне
н'іш'чо / ни 'хочи'а у'же жит' на св'іт'і та й'се //

Село Тарасівка Оржицького району

Підпорядковане сільській раді с. Плехів.
Поблизу села. Тарасівки в урочищі Слинків хутір
виявлено городище та поселення періоду Київської
Русі (X–XII ст.) [с. 786].

Інформант: Слинко Наталя Василівна, 1924 р. н., освіта – 3
класи, працювала в колгоспі.

– Йа' Сл'ин'ко На'тал'а Ва'сил'івна / наро'дил'ас'а двадц'ат'
чит'вертого року / в сил'і Тарас'івц'і // розкажу про те / йак
ран'іше с'і'йал'и ко'нопл'і / мо'чил'и / т'і'пал'и / то'д'і пра'л'и на
пр'адку і на вири'тено / то'д'і тка'ли / шил'а сп'ідниц'у з пол'отна /
покра'сил'а гарбузовим 'л'ист'ам / і но'сил'а / росл'а ви'л'ик'ій
с'ім'йі / нас бул'о се'миро / бат'ко й 'мати / б'ідно'та бул'а / бул'о
'мати на'вар'ат' гал'ушок та на'сипл'ут' у пол'ив'яну миску та'ку / а
ми 'л'ожками / дири'в'яними / сиди'мо та й'мо / а дол'і спал'и на
сол'ом'і / кодр'а пр'осл'ана / а дру'гою вкр'ил'ис' і під п'і'чу з
братом спал'а / п'ісл'а войни в колгосп'і / і л'анку'вал'а / й на
х'верм'і / і ро'бил'и за пал'ички / а пол'учал'и вже в к'ін'ц'і 'году /
там / шо пол'учиш / там к'іл'ог'рами // а тре'ба ж 'йа'кос' жит' /
т'рудне жит'а бул'о // х'ватит' //

Село Денисівка Оржицького району

Розташоване на річці Оржиці, за 18 км від
районного центру. Засноване село в XVII ст.
(позначене на карті Г. Боплана) [с. 785].

Інформанти: 1. Колодяжний Володимир Іванович, 1927 р. н., освіта — 5 кл., працював трактористом.

2. Колодяжна Ганна Осипівна, 1931 р. н., освіта — 3 кл., працювала на різних роботах.

— *Як обробляли коноплі?*

Інф. 2: — Отуто розказуват' / конопл'і с'ійуц':а / тод'і уби'райиц':а пл'оск'ін' у конопл'ях / тод'і мочимо на ставу / це воно кисне там / дивимос' йаке вол'окно / щоб од того од'іл'ал'ос'а / вит'агаймо / тод'і роставл'аймо т'і конопл'і / тод'і т'іпаймо / бул'и / висохне і т'іпайиц':а / битал'н'а з'вал'ас'а / ото зараз на битал'н'у його т'іпаймо / там подавиц':а л'овко / а тод'і терниц'а з'вец':а // теж така стоїт' / так то битал'н'а широка тупувата / а терниц'а / то вже тримо отаково на полну / шо л'овке / пасма отак'іво / ж'мен'а з'вец':а воно / тод'і оц'у ж'мен'у вже / це ж ус'і ми пирит'іпуйм / мнимо ногами / мнеш / поки вже стане мн'акен'ке воно / а тод'і вже ото днішче / тод'і грєб'ін' / гриб'інка / і оцево намікайиш / і зробиш таку мичку / то вона гарна / тод'і над'івайиш на це грєб'ін' / тод'і пр'адка // пр'адка / вилка там / шпул'ка / і оце сидиш і пр'адеш ниточку тонен'ку / оце з пл'оскони пол'отно дуже гарне" // йак пл'оск'ін' / а тод'і там ше ж там мат'ірка / мат'ірку виб'ірали пізно під'ос'ін' / виб'ірайм мат'ірку / там уже зерно у мат'ірц'і йе / мол'отимо / те ж зерно / с'ім'я / вимол'отил'и / тод'і мочимо ту мат'ірку / мат'ірку так само робимо / йак і ото / т'іки пол'отно вже хуже / товшче / а йак л'он // і л'он отак саме виб'ірайиц':а / і мочиц':а / і т'іпайиц':а / з л'ону вже пол'отно ж л'овке / мн'акен'ке / л'ане пол'отно / бо воно таке ж мн'акен'ке та л'овко пр'асти // а з мат'ірки вже хужи пр'асти / товшчин'ке" // а тод'і вже ж ото шпул'ку напр'адеш / мотовил'о / отаке тут / і два р'іжки / і ото на мотовил'о п'івм'іток намотуйиш / це тридц'ат' пасом треба / щоб бул'о в тому п'івм'ітков'і / то на'дну сторону шчитайиш / те ж нишчитане / а тод'і скл'адайиш то п'івм'іток / пирив'язуйиш / де оцево ж т'і пирихрес'т'а / тод'і та / о мат'інко р'ідна / витушка / о мат'інко / забул'ас' / д'іду / в нас і йес'т' / на витушку отак / бо його ж четве'ро виходи / тод'і змотуйиш клубки / тод'і осн'івниц'а / і тод'і снуєш / ск'іки шматк'ів / там на два шматки / оце чотир'і оц'іх о / це шматок / та вп'ят' на віс'ім / це виходи два шматки / по ск'іл'ки метр'ів йа вже забул'ас' / а тод'і вирстат' така / тод'і начин'а / бл'ат / і ото накидайиш на його / а тут жи ж

п'ідн'їжки / ну все чисто так йак / і с'їдайиш і ч'єш його / і ото
 витикал'и пол'отна // а р'адна / і р'адна там т'кал'и / так р'адна / чи
 вал на виритено пр'ал'и / ну йа ни пр'ал'а / мати пр'ал'а шче
 тод'ї / а тод'ї вже ми і мати / а тод'ї теж ото і вал жи б'їл'иц'а //
 пол'отно о'це ж с'їре" воно / а тод'ї ото б'їл'имо // попил гричаний
 або із сойашника / пириспайиц'а попил'ом / жл'укти так'ї бул'и /
 і ото тод'ї кип'ят'ат' воду / ше кам'їн' укидайиц'а / йак
 укиниц'а / води ж наливайиц'а у жл'укто / і кам'їн' туди / аж
 кипит' то кам'їн' у тому / і ото із попил'ом / і ого попил'ом
 пириспайиш / пириспайиш / пириспайиш / отак пириб'їрайиш /
 шоб пириспани / тод'ї попиresh / і вмочайиш на сонц'ї / і
 б'їл'иц'а / і ото робиц'а б'їл'и / а тод'ї вже шил'и // і р'адна так /
 р'адна вал б'їл'ил'и / ото вмочуйут' вал / теж вал так йак о'це і це
 на мотовил'о мотал'и // а ковдр'а та вже ни б'їл'иц'а / то вже вал
 йак остайец'а таке / о'це с'кл'оч'а ше на вал / а тод'ї / йак воно
 називал'ос' / ну та кл'оч'а / т'їки шо уже воно ни'годне / воно
 кл'оч'а уже випр'адиц'а / а те вже совс'їм / і тод'ї / тод'ї ковдр'у
 отак суч'ат' / і ото на пол'у ковдр'а л'їжит' така товста / і ото
 д'їти там л'аз'ат' / і вп'їс'уйут' / шо хоч / ото ковдр'ї / а то т'ї
 бул'и / о'це на наш'ї матер'ї / в'ївц'ї ж бул'и / так із овец' / парил'и
 вовну / і пр'ал'и ото вовну / а на основу із конопел' / пр'ал'и
 основу / а тод'ї сукал'и / а тод'ї отак вдв'їч'ї нитка і на пр'адку
 сучиц'а / тод'ї накидайиц'а так само / т'їки начин'а / бл'ат' / те /
 шо на ковдр'у / те / шо на л'їжник отд'їлно воно / там таке
 широке // ото л'їжник вич'иц'а / це ж із вовни / тепл'и воно /
 гарни / тод'ї шливайиц'а / бо воно ж таке ни буди / два тих //

– А на стїл шо ткали?

Інф. 2: – А на ст'їл скатирт'ї бул'и / то вже йа ни знайу / то
 вже йа ни бачил'а і ни т'кал'а / це йа т'кал'а / р'адна т'кал'а /
 в'їязал'а начин'а на р'адна / ну вобше і на пол'отно / це все йа
 робил'а / а скатирт'ї це / у матир'ї бул'о два / в свикрухи бул'о // і
 ни'має / вони йак померл'и / так ми позастїл'ал'и труни йїм // так
 ото скатирт'ї гарн'ї / воно т'чец'а гарно / отуто ше і
 попиритикан'ї / і с'того / а гарне / ну з гарного ж воно / або ж з
 л'аного / або із того ж / ну вобше гарне воно таке / видно з
 л'аного / і ото ж уб'їліне / видно з л'аного воно / і т'чец'а / то
 так'ї ж уже от'їво гарн'ї / йес'т' сосонками т'чец'а / а йес'т'
 отакими / ну вс'ак'ї / один пак скатирт' Л'їда забрал'а наша
 напам'ят' // ще новий був / нов'їс'їн'кий // скатирт' казал'и / ц'а
 мати казал'и скатирт' //

– Чим втиралися?

Инф. 2: – Рушни|ки / т|кал'и теж / в нас о|там ше йес'т' / т|кал'и
ото|во так'і узен'к'і // во|ни ужч'і / то теж от|д'ел'но / н'і ни вал'ов'і /
із пр'аж'і так'саме" / оце|во ж ос' / а шил'а / т|кал'а / мо|є це // так ото
те ж / л'овк'і рушнич'ки / а це ж ше тчут' / бо йак' зам'іж д'івка / так
пири|в'язу|ют' старост'ів жи ж отими рушниками / так щоб л'овк'і /
бо йак' / а так дл'а себе / так може ж і хуж'і кол'и / ну ото так /
спиц'іал'но був бл'ат на рушники і начин'а / це воно ото важиц'а і
бл'ат / і начин'а ото спиц'іал'но //

– У чому дітей ко|лихали?

Инф. 2: – Свол'оки / і в свол'оч'ках д'ірки / об'ше спиц'іал'но
скр'із' от'іво / ни т'іки над пол'ом / а скр'із' кидал'ис' п'ід
свол'оками і ото то|д'і кол'о пол'у висит' та кол'иска / воно у
кол'ис'ц'і / а ти на пол'у л'ижиш / і в кол'ис'ц'і все в'ре|м'я воно
бул'о / поки вже / ну возики вже оце ти пер|стал'и робит' / а то шо /
ди|тину прив'язу|т' на пол'у о|там /

Инф. 2: – Кач'алку / качалки ж бул'и / шо качат' / і пол'отно / і
сороч'ку / і це кач'алка / рубел' / оце бул'о все качайиц'а //

– А така ше була мотузочка, шо за неї го|дали?

Инф. 2: – В'ір'овочка / шо кол'иску го|дайиш / ото й'ї / ну
кол'иска гл'ибочен'ка / у нас ма|бут' / і дос'і йе / чи ни|ма / д'іду /
ни|ма / хтос' уз'ав / ц'і кол'ихал'ис'а // ц'і кол'ихал'ис'а / то|д'і
наших дво|є / у нас дво|є з д'ідом / дочка й син / і во|на бул'а / ну
хто й'ї забрав / вже ж м'іцна / видно / шо с'к'іки год / з|робл'ина з
такого шо /

Инф. 1: – Це йак' церкву робил'и / та т'і ма|стр'і робил'и ту
кол'иску / шо церкву робил'и / то мо|єму прад'ідов'і робил'и / і
д'ід кол'ихав'с'а // і давн'а кол'иска / і поки кол'ихал'и / поки дес'
за|носи|л'и / вже ни|ма /

Инф. 2: – Та це все оце ж хтос' брав / ну ни оце / бо ти пер
л'ул'ки / а ше поки наш'і д'іти бул'и //

– Чим ви|бивали прання, по|отно?

Инф. 2: – Пол'отно пи|реш це на ста|ву чи на р'іц'і / то|д'і ж
ото його отак пири|б'ірайиш і ото праником його ви|бивайиш /
ви|бивайиш праником / і р'адна праником / усе оце праники так'і
бул'и і ото праником ви|бивал'и // все? //

– Йак' робили пшо|няні млинці?

Инф. 2: – Ну це ж про|со / о то|д'і про|со шири|ту|йиц'а / а то|д'і
ж у|же з|ро|биц'а пшо|но / ота|ке пшо|но / то|д'і мо|чиц'а / та д'іду /
ти мн'ав //

Инф. 1: – На|мо|чиц'а пшо|но / на|кисне пшо|но / а то|д'і
ма|ко|го|ном у ма|к'і|тир|ц'і мнеш / ц'ідиш / то|д'і про|ц'і|у|йиш

водичкойу / уп'ят' мнеш / уп'ят' проц'ідив на сито / нам'неш / тод'і мати напи'че мл'ин'ц'ів / [...]

Інф. 2: – Ти мн'ав / а йа і ни мн'ал'а / 'мати мо'йа мн'ал'а / а йісти йіл'а / а в'ін мн'ав / з'найе / йак мн'ат' //

– *Як і у чому сорочки прали?*

Інф. 2: – Сорочки / оцево ж пол'отн'ане" так прал'и л'ахан'ки так'і дири'в'ян'і вил'ик'і / це вже ж і мати // кор'аки 'моч'ац':а кур'ач'і / тод'і ото у тих кор'аках роз'водиц':а вода / мил'а ж ни бул'о / і 'мочиц':а оце все / і р'адна / і сорочки // мужис'ке / все / все це 'моч'ат' / тод'і оце кисне во'но / у'ден' на'мочиш с'о'год'н'і / 'сутки во'но / на другий ден' і'деш прат' на опол'онку / йак з'і'мойу там ото вирубуйиц':а опол'онка і ото пиреш / тод'і йак прини'сеш до'дому / у чаву'нах воду гр'ийиш / у жл'укто скл'адайиц':а все 'чисто / і ото тод'і вп'ят' / ни пириси'пайиц':а попил'ом / це ж во'но п'ісл'а кор'ака / нал'ивайиц':а / і 'кам'ін' 'кидайиц':а / 'кам'ін' росп'і'кайиц':а / шо дужи чир'воний / йак ото в'киниш / то ки'пит' у жл'укт'і там стра'шне / а з'верху накривайиш / і ото пар'ац':а т'і сорочки / бо 'ранши ше ж / його ка'зат' ни 'мона / шо бул'о йа'ке /

– *Можна*

Інф. 2: – Воши та'ке бул'о / а сорочки ж бул'и з 'пухл'ивками оту'то / з рука'вами / то там / то ото 'париц':а / і тод'і все о'те з'нишчуйиц':а //

– *Чи були шапки?*

Інф. 2: – Ото шапл'ик / а'га / бул'и шапл'и'ки / то те / а то шапл'ик / бул'и / у шапл'и'ц'і / ну мо'чил'и / в 'кого шо ота'ке // дл'а пран':а / ото 'мочиц':а у кор'аках у'се ж 'мочиц':а //

– *Що квасили на зиму, у чому?*

Інф. 2: – Уг'ірки / пом'і'дори / ка'пусту / це все у д'і'жках во'но скл'адал'ос'а / все 'чисто в д'і'жках скл'адал'ос'а / тод'і кру'жки / 'зараз з пол'отна застил'айиц':а / а тод'і дири'в'ян'і кру'жки і кам'і'нец' / і квас скрибл'и / та'к'і бо'чочо'чки з'вал'ис'а // на квас та'ке / ото спиц'і'ално на квас бул'о / дири'в'яне" теж на квас во'но / скриб'ут' і в погриб опу'скайут' / це все в погриб'ах во'но сто'йал'о / і квас / і уг'ірки / ка'пуста / пом'і'дори / це все на з'і'му накл'адал'ос'а / во'но сто'йіт в погриб'і / кру'жки ж 'мийим / бо тре ж мит' / щоб во'но ни забриз'кал'о //

– *Як у вас кажуть, шаткувать чи сікти капусту?*

Інф. 2: – Шаткуват' бул'о ж 'кажим / шаткуват' / шат'куйим // це в д'і'жку / да шат'куйим //

– *А на капустнак, на капусту щоб варить?*

Инф. 2: – Ну шат'куйу йа ж йїї ножем / так у нас оце дома
було / і мати так / казали // і йа так кажу //

– У чому сало зберігали?

Инф. 2: – А тоді було в м'ішку / тоді прихрес'т'а
робиц'а / тоді отако з ц'ого прихрес'т'а / із конопел' насукан'і
ц'і / в ір'овочки / і підв'ішуйц'а на хат'і до бантини / оце так
було сало ранше / ото у м'ішку і ото посол'иц'а / воно с'т'ікає
у хат'і / просол'іє / а тоді ото у т'і прикл'адинки зробл'ин'і
спиц'іально ради сал'а / ради м'ішеч'ка / його там і сал'а отак
капл'а / а однаково ото на хат'і підв'ішуйц'а / ото було на хат'і
воно висит' //

– Що було для зберігання зерна?

Инф. 2: – Закрами / закрам з'вавс'а / так жи д'іду / чи йак
звал'ос' / а-а / к'іш / бач' /

Инф. 1: – Випл'італи з л'ози / а тоді мазали гл'иноу / к'іш
називавс'а / і туди с'ипали зерно / це к'іш /

Инф. 2: – Це закрам уже типер / а тоді ото к'іш звец'а /
обмазували / з л'ози пл'итец'а / його тоді всередин'і обмазане^н /
виб'іліне^н / обружине / виб'іліне / бо був і в нас к'іш //

– Чи була діжечка для меду?

Инф. 2: – Бул' і із меду / оце ж у д'іда у йаш'і / то бул'и // ни
м'ій д'ід / ото знайу / шо у його пас'іка бул'а / а йак звал'ос' / ни
знайу / ни буду казат' //

– Як казали те поле, де жито було?

Инф. 2: – Стир'н'а / житнище / житнище //

– Як жниували?

Инф. 2: – Ну косил'и і косар'і косами / тоді оцево за косарем
одна одбірає у снопи / а друга в'яже снопи / тоді скл'адаютьц'а
у пол'укіпки / а тоді скиртуйимо / вол'ами воз'ат' / к'ін'ми /
скирти накл'адають на пол'і чол'ов'іки // на скиртах / а баби
кидають / а тоді машина мол'оти // ну а на машин'і стоять дв'і
жінщини / роз'язують снопи // один мужчина в барабан дає / а
т'і ж кидають / а там сол'ома / збойіни / зерно / це все чисто
уручну ж робили і тожи в'язали / все / все вручну / [...] пшениц'а /
це все ж в'язали / комбайн'ів тоді / це в емтис'і там
один / а то ж все в'рем'я ото т'іки вол'и / кон'і / баби //

Инф. 2: – Х'тона шо ж типер готуємо / це ж рибу жар'ат'
було ж до Р'іздва / отаке все ж / було це пісне все ж готув'ат' /
капуста ранше ж бул'а та ж квашина / вг'ірки / тоді боршч'
холодний рибний / все оцево пісне / рибне^н ж і все чисто / на
ол'ійі все робили / робили ранши /

— Як кутю подають?

Інф. 2: — Оце ж з'вариц'а кут'а / тод'і узвар / тод'і ж воно ж
ранши бул'о / йа вам розказувал'а / шо ото л'ава стоїт' / це бат'ко
нисе с'іно / кл'адут' отут прот'ів образ'ів жи на л'ав'і с'іно / тод'і
ж кут'у мати звар'ат' і узвар / оце ж кут'у на покут'і йїх
ставл'айуг' усе чисто / а в'ечир'і ж тод'і вже / та шо ж йа / йа те шо
ранши робил'и / еге / а тод'і ото ж д'іти в'ечер'у принос'ат' / і отак
ус'і ж свої / кут'у сипл'ут' і узвар / боршч' п'існий і риба жарина
/ пир'іжки з квасол'ийу / оце все так'і / хл'іб мати напи'чут' / та і йа
пикл'а все времн'а ж / пир'іжки / т'іки хот' з квасол'ийу / із
горохом / отак'і все пи'чец'а / з капустойу / усе із п'існим усе
времйа / а тод'і оце пови'чер'айим / і в мис'ці остайец'а кут'а /
узвар / і кл'адуц'а л'ожки / шоб ночувал'и / йак обверниц'а за н'іч
л'ожка / значит' ти сейгод умреш / оце так бул'о кл'адут' л'ожки /
т'і / шо йд'ат' / вс'і / і оце прот'ів Р'іздва ото на стол'і ни
приймайиц'а воно / йак пови'чер'ал'и / так воно стоїт' / так ото
таке ж бул'о / ну і йа ж / і ми все времн'а / так ти пер ми ж воно /
н'і л'ави нима / н'ічого / звариш та стоїт' / а тод'і вже ж
в'ечер'айиш кол'о стол'у / а ранши ото ж бул'о ж і с'іно внос'ат'
кл'адут' / і дол'івка засл'ана хот' сол'омойу / хот' с'іном / ни бул'о
ж оц'ого ранши / а все чисто помазани / це на св'атки вс'ігда хати
мажуг' / бо пр'ал'и ж / кур'ави ж от'іки / тод'і на св'атки вимажиш
хату / шоб бул'а чиста / на св'ат'веч'ір / це вже ото на св'атки
од'ихайиц'а / і сол'омойу засл'аниє / д'івки і парубки гул'ат' по
хатах ход'ат' / це кажин в'еч'ір на с'ін'а лузайуг' у хат'і / це повно
в хат'і лушпин'а / зам'ітайиш жи ж / ну до нового году ни
виносиц'а із хати / ото під п'іч підм'ітайиц'а / а сол'омкойу
пристел'иш / а на новий год тод'і вже вим'ітайиц'а і пал'иц'а /
ото звец'а / у саду пал'ат' оте все чисто / ч'ого воно / ну пал'ат'
уранц'і на новий год / ти пер уже ми ц'ого ни робимо / а тод'і
бул'о оце таке //

Село Хильківка Хорольського району

Розташоване за 17 км від районного центру,
засноване в кінці XVIII ст. [с. 922].

Інформант: Сугак Тетяна Михайлівна 1924 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі

– На л'авах сид'їли / ст'їл був у нас / стул'ц'їв ни бул'о / гард'їропа ни бул'о / скрин'а / он бабусина і дос'ї у мене стойїт' у виранд'ї / то ж зам'їж із таким ішл'а / окована жил'їзом / б'їл'ш ни бул'о / д'їтки / мисничок там / шоб посуду кл'асти / б'їлш ни бул'о н'їчого / ну кроват' бул'а дириг'їана / там бул'о і р'адно / у же йа ткал'а / там одна ж'їнка ми'не вивчил'а ткат' / ми з мамою пр'ал'и і ткал'и сам'ї / і ото ми так /

– Як коноплі обробляли?

– С'їйал'ї зерно / с'їмн'а с'їйал'и / а тод'ї виростал'и конопл'ї / бадил'а ж таке виростал'о / мат'їрка і пл'оск'їн' мат'їрка бул'а товща / а пл'оск'їн' тонша / то мат'їрку ж оставл'ал'и ж і на зерно і оце ж на ковдр'у та на р'адна / а пл'оск'їн' на пол'отно / на сорочки / оце таке бул'о / а тод'ї ж оце / йак у же той / вибиримо його / мочимо вод'ї / де вода йе / визимо туди мочимо // воно робил'а б'їле оце стибл'о / тод'ї привозимо додому / висушимо / пот'їпайим на терниц'у / о / становимос' ногами мнимо / витрусит' мама надвор'ї / о / тод'ї мички мичут' / із мичок пр'адимо на пр'адку / о / а тод'ї йа снуїу на осн'ївниц'у / о / оснувал'а / тод'ї накидаїу на верстат і тчу / с'їдаїу шл'їхтуйу оц'ї нитки тим житним тим / завар'уйу шл'їхту таку / і шч'їтками шл'їхтуйу ц'ї нитки / а тод'ї воно висохне / с'їдаїу і тчу / виткал'а / о / тод'ї вир'їзайим в'їд'їл'а із вирстата і б'їл'имо / йак тепл'о вже надвор'ї / у же тепл'о / сонце / то мочим у воду / пр'амо в шо там чи в кат'ол / чи л'аханка бул'а / на носим води / умочайим / т'їки висохл'о / умочайим / т'їки висохл'о / уп'їят' умочимо / і воно зробил'а б'їле / б'їле та мн'акен'ке / тод'ї шийим сорочки / над'ївайим і носим / даже й сп'їдниц'ї шил'и / й кохточки шил'и / красил'и бузиной / ото так жил'и /

– Як прали раніше?

– Т'їл'ки попил'ом прал'и / оце хоч із сойашничин'а напал'увал'и / із сойашник'їв / а йак йе гречка / то з гречки ото напал'ат так йак ото / і то ж дир'жат' / пол'отно ото зол'їли в йому / і сорочки прал'и / ото воз'мут' та понамочуйут' сорочки / а зверху застел'ут' поп'їл / і тод'ї кип'їятку туди л'їнут' / і воно з поп'їлу поб'їжит' туди / одпар'ац'а харашо і тод'ї до кол'од'аз'а пере / мама бул'о / ото так //

– Чи була діжка замочувать?

– Оце ж шапл'їки / шапл'їк //

- А *золили в чому?*
- У шапл'іку йес'т' / бул'и й жл'ук'та / так то жл'ук'та дл'а пол'от'на / то пол'от'но там дир'жал'и / бо його т'рудно доста'ват' / а соро'чок жи нибат'ато / то о'то у тому //
- *Чим вибивали?*
- Вибивали праником / і на кл'адц'і / кол'о кол'од'аз'а спи'ц'іално кл'адка бул'а / на кл'адку кл'аде мама соро'чки і вибиває о'то праником / і пол'от'но і все //
- *Чим світили в хаті?*
- Оце 'воз'ме мама та нал'є трошички ол'ійки у чири'почок та туди тр'апочку покл'аде / у'мочит' у ол'ійку і о'так тр'ішчики на край'ечок 'висуне' / запал'ит' і о'то при тому пр'ал'и / а т'кал'и вже т'іки вден' /
- *І то воно без скла?*
- Та чири'почок із горш'ка з роз'битого / так йак о'це дол'он'а / так аби ол'ійка там бул'а так / ну так п'івполуста'канчика / о'то в'мочит' той г'нотик //

Село Оболонь Семенівського району

Розташоване на лівому березі Дніпра і його притоки Сули, за 25 км від районного центру. Поселення на території теперішнього села виникло наприкінці XVII ст. [с. 883].

- Інформанти:** 1. Дорошенко Галина Юхимівна, 1937 р. н., освіта – 7 кл, працювала в колгоспі.
 2. Дорошенко Андрій Петрович, 1935 р. н., освіта – 7 кл., коваль.
 3. Литовченко Марія Василівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.
 4. Надворний Іван Сільвестрович, 1941 р. н., освіта – 7 кл., працював у колгоспі.

Інф. 1: – Ну це ж на Паску / на Паску / йак на / на Ви'лигден' / то стр'ойили ж / так'і ж закопувал'и / кол'иски / ну кол'иски во'ни з'валис'а / ходил'и туди ката'ц'а / чи коли'ха'ц'а / йа з'найу у'тром д'іт'во'ра / а тод'і вже ж п'ісл'а об'ід то вже доросл'і.

Інф. 2: – С'ідай / йа буду 'дц'іл' / так шо ти'бе інтири'суйе /

— Ну які були діжки?

Інф. 2: — Н'е / йа тоб'і начну так / д'ід у мене / д'ід'ів бат'ко // ну ни буду ж називати йак / д'ід був бондар' / це бул'а така у с'ел'с'к'ій м'еснос'т'і спиц'іалн'іс'т' / робили все ди'рив'іане" / тод'і ни бул'о н'іч'ого / начиналос' так / зерно або квасили у боч'ках // у д'іжках / с'т'ірали / бул'и шапл'іки / дл'а того / шоб скот годуват' помийниц'а // дл'а того / шоб о'це йак у вас т'іпер ринка / ну то таке / ше шо / д'іжа / то вже м'ісили / хл'іб йак напи'с'чут' / о'це у ц'ому хранили /

— А для меду?

Інф. 2: — Мед був дупл'анка така називалис'а / липова / дупл'анка / і вулики бул'и в дупл'анц'і / і мед хранил'и в дупл'анц'і / і л'ипове і вир'бове дупло / і с'т'ірали у жл'укт'і // о'це ц'а дупл'анка / називалас' жл'укто //

Інф. 1: — Та ни бул'о ж н'іч'ого / та ни треба /

Інф. 2: — Та вже ни'хай пише / хай л'удина / а йа'би наша прийшла /

Інф. 1: — У кур'аках у кур'ачих / тод'і ст'ірали / та там і гл'инойу / бо мил'а ж ни бул'о / а тод'і вже ж до чистого його доводили / тод'і в жл'укто / на сп'ід сол'омки / а зверху о'це все / та це ж котел / йак ст'ірайут' / о'це все складайут' / і прол'ивайут' кип'ятком / накривайут' / і це воно париц'а / а тод'і пропариц'а / воно ж вода виб'ілит' / шо гр'азна / а тод'і чи на опол'онку / чи дома там покол'от'ат' / шоб бул'о чисте та й усе /

Інф. 2: — Це бул'а така спиц'іал'нос'т' / тому шо кузнец' усе випол'н'ав / н'ішо ни стр'ойл'ос' биз кузнец'а / приходиш / і ш'пуги / і о'там усе / й л'опата / й вил'а / це все робил'и кузнец'і / і топор це кузнечна робота / це була така спи'ц'іал'н'іс'т' у сил'і / биз йа'кой сил'о не" могл'о сушч'іс'твуват' / о'це таки і топор робил'и / все / у сил'і ж кузнец' / сапа / це ж перве д'іл'о / н'іж / сапа / шо ж /

Інф. 2: — Та йак / тре робит' /

— З чого?

Інф. 2: — Жил'іза / сапа ж / биз жил'іза ни бувайе /

— Ну а як її роблять ?

Інф. 2: — Вобшим йа тоб'і отв'ічу так / фактично кузнец' у сил'і це художник // в'ін бире кусок жил'іза / і зробит' же / шо ти заказав // о'це і все //

Інф. 3: — Бат'ко жне / кладе снопи / ми пи'ривесла робим / і в'іяжимо // снопи / а тод'і зносим / складайим /

Інф. 4: — Ос' йа тоб'і розкажу / йак жниували // вз'ав і йдеш косиш / а за тобойу йде твоя жінка та в'іяже / і робота / а йак

п'ішло вже дал'ше / що п'ішла михан'ізаці́я / по́йави́л'ис' жатки /
то о́то та жєнщина долж'на навйа'зат' пйат'нац'ат' к'іп за ден' // а
в коп'і ш'ій'с'ат сноп'ів / а в полук'іпку тридц'ат' /

Інф. 3: – А тод'і ж уже о́то / йак жи / а тод'і йак жатками
жали /

Інф. 4: – Та це ж йа росказав /

Інф. 3: – Уже ж росказала вже //

Інф. 3: – Чолов'іка вбито на войн'і / х'лопиц' був та вмер / а
йа жила сама // бат'ки / бат'ки робили / і в колгосп'і / і бат'ко
робив у л'ікарні завхозом / і так в р'ізних установах робив ба́гато /
а посл'ідн'є вре́мйа робив у колгосп'і і бат'ко //

Інф. 3: – Йа пйат'нац'ат' год ланко́войу була / дво́йе д'івчат
і х'лопиц' / ти́пер на воду ж ни йдуть / а ранши ж на вод'і прали та
на л'оду / та в полотн'і хо́дили / а ти́пер і ни пр'адем / і гол'і ни
ход'ат' л'уди / у полотн'і хо́дили / тод'і краму ни було // а на
досв'ітки хо́дили / щоб бі́лши ж на́пр'асти / бо́ дома ж с'т'іки ни
на́пр'адеш //

Інф. 3: – Чолов'ік / хазайі́н'ів із пйат' орган'ізу́вали / та зразу
та була / а тод'і стали бі́лше ст'агуват' / ше були со́зи й гру́пи бу́ли
/ до ц'ого / то йа ше й там ро́била і в со́зі / і в гру́пі / а тод'і о́то
стало хаз'айі́н'ів із пйат' колгосп' та́кий ма́нен'кий зро́били / а тод'і
стали т'а́гат' / та обикно́вен'ий колгосп' зро́били / ой / і на р'ізних
ро́била / і пос'т'і́йних / коло бик'ів ро́била / і коло тил'ат ро́била / де
т'і́ки ми́не ни бу́ло / та ше бу́ло 'дкого / у бат'к'ів жи́ла // та де йа́ка
д'і́рка ни виткни́ц'а в колгосп'і / то м́нойу зати́кали //

Інф. 3: – Все са́дили / те / шо й ти́пер / шо тре́ба / і
картопл'у / й ка́пусту / й пш'і́нку / і гарбу́зи все / так / йак і ти́пер //

– Які́ бу́ли ді́жки?

Інф. 3: – Бу́ло все / шо й ти́пер //

Село Липове Глобинського району

Простяглося на 4 км по берегу
Кременчуцького водосховища. Виникло на початку
XVII ст. Поблизу села в урочищі Горлівка виявлено
два ранньослов'янські поселення черняхівської
культури (II–IV ст. н. е.) [с. 262].

Інформант: Сухенко Антоніна Лаврівна, 1926 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі дояркою.

– С'їють / нависні с'їють їх / тоді уже йак вони виростут' / в полі руками зразу пол'ут' / а тоді вже бирут' коноплі / там ті / що на зерно // і йе плоск'ін' / кур'ат' оту плоск'ін' / то оце бирут' / іди́мо ланка / оту плоск'ін' вибирайут' / а те / що на зерно / оту плоск'ін' вибирайут' / а те / що на зерно / воно пізн'іше / йак зерно посп'іває / о / тоді і те бирец':а / молот'ат' ц'іпами мол'отили / а оце тоді коноплі у снопи в'їажут' / і де в озера / і в озерах моч'ат' / замоч'уйут' на дві нид'іл'і чи на ст'іки / замоч'уйут' їх і вже воно під то / холодно було / розставл'айут' отако / і тоді привозим ті коноплі ос'уди в Оболон' / жили ми сам'і в Липов'ім / був тут пункт такий / що здавали с'уди коноплі / а тоді бул'о визут' машиною і здайут' коноплі // а дома / йак дома / йакшо коноплі йе / то бител'у зразу / побий'мо на бител'у / таке зроблине / таке з ручкой / зад'івайиш туди / побйеш / побйеш ловко потой / а тоді така терниц'а йе / тоже із ручкой такий і р'івчачок / і зад'івайиц'а його / і то витирайиш / а тоді вже йак ос'ін' / то це ж бирут' доски кл'адут' і бире оце мати хоч п'ят' жм'ін' / хоч с'ім / ну вс'ак / мни́мо / щоб на з'іму було шо пр'асти / но́гами / ото за веч'ір помнеш / то п'яти от'і пи́чут' ни можна / тоді мати починайут' пр'асти / тоді йак уже роботи ни стане на тому / то зразу бире гр'єб'ін' / днішче таке / гр'єб'ін' зад'івайиц':а / гриб'інка така менша / на́миче оце мичок / і оте на́миче / і оце / пр'адка така йе з ко́лисом / з ко́лесами // гр'єб'ін' же / робит' мичичку таку / оце ж йак на́микайе / чеше ж щоб ловке було / а тоді пири́д'іла́йе попо́лам отако / це раз на гр'єб'ін' над'іват' / тоді те ви́пи́ла / тоді на дру́гу над'іває тоже / а тоді / його ба́гато д'іла / мо́тайут' / таке йе мо́товило / що там уже ж над'івайут' на мо́товило / на́мотуйц':а ст'іки ж пасом / тре́ба щоб ст'іки знат' пасом бул'о / а тоді осн'івни́ц'а така йе / отако чо́тири́ стовпчи́ки так'і / в хату вно́с'ат' / ото так зад'івайиц':а те / і сну́йе мати на по́логно / над'івайут' / обма́зуйут' його і тчу́т' і / в мене і до́с'і ви́рстат' йе / на гор'і́ше йак скинула / йе / ли́жит' / м'ій чо́лов'ік ткав по́лотно / оце за́ст'олки́ тче́ц':а воно тоже на ви́рстат' на той / а тоді уже йак ви́тче те по́лотно / тоді бирут' умо́чайут' його / ви́сти́лайут' на со́нце / зо́л'ат' його / по́піл та́кий грича́ний йе / його зо́лит' / ото ж / жлу́кто таке йе / і ото нали́вайут' його / воно йак про́йде / воно та́ке аж жо́вте ста́йе / тоді ото б'і́л'ат' і со́рочки

ши́йут' / а йак бу́ла моло́дойу / то́д'і ж ни бу́ло та́кого / ми бу́л'о
бо́с'і хо́димо / бо́с'і / бу́ло це в'єчи́р'і / ц'і́лий де́н' на то́му / а й
йі́здово́йу бу́л'а ко́ло би́к'ів / то о́це ж во́лочимо / йа́к'і ото́ грудки
та со́лонц'і / а ми ж бо́с'і / бо́с'і / а то́д'і / бо мо́лодий же / і гу́л'ат'
хо́чиц'а пі́ти // то ми йак пі́димо / кі́лометр'ів два там клуб бу́в /
то ми йак пі́димо / і ло́поти́мо бо́с'і до кля́ба / то́д'і та́ка житуха
бу́ла / ну і л'у́ди бу́ли спо́койн'іш'і // йак ти́пер / ти́пер л'у́ди
лу́каві ста́ли / ду́же лу́каві / ра́нше про гро́ш'і ни ба́лака́ли / ни
ба́лака́ли / бо йі́х ми ни ба́чили / а ти́пер ба́чите о́ц'і гро́ш'і
л'у́дей зара́зил'и / л'у́дина ра́да б вби́ват' л'у́дину / бо тре́ гро́ш'і /
а то́д'і бо́с'і в кля́б хо́дил'и / йак хто там де́с' / це ко́м'ірни́ком
мо́же / там де / ну то́д'і і го́лова ко́лгоспу хо́див / про́стий
ко́ст'ум / ми ни ба́чил'и / шо́б там чи шерс'та́н'і / чи йа́к'і небу́д' / а
про́сте / і ро́бил'и ж л'у́ди / ми ро́бил'и ду́же / ми бу́л'о со́нце
захо́дит' / а ми йди́мо ше з сте́пу / ни́ма шо́ там / во́с'ім ча́сов / та і /
і ка́жут' го́ре / ти́пер / йа́ке го́ре / йак о́це по́с'івна́ / то ра́нше ж ни
ро́бил'и трахто́ри / ни бу́л'о / йак в нас о́це бу́л'о во́л'ів о́т'іки в
ко́лгоспі́ / то це бу́л'о за́пр'а́жеш / ни так і за́пр'а́жеш т'і во́ли /
та́ке йармо́ на́кида́йц'а / о / то те йармо́ на́кину́ш / до при́йіди́ш у
сте́п / а начи́на т'і́ки розви́д'на́ц'а на́двор'і / дивис'а́ / а то́д'і
ри́гочимо́с'а / шо́ ни так йармо́ на́кину́в / до́гори́ / тре́ба ж с'у́ди до
ши́йї гла́ден'ким / а ми напи́ред тим / а туди́ // ва́жко бу́л'о ро́бит' /
ну йа́кос' / то́д'і ни ди́вил'ис' / там во́но / мо́же / і од харч'ів
л'у́д'ім / то́д'і так і́деш на ро́боту / ма́ти спи́че по́ловинку в
пи́ч'і / у ко́шовку вки́нула / йа́ ше о́тож йак ви́йшла за́м'іж / то
ме́нша бу́л'а / а вже ста́ла ро́бит' / там карто́пл'у ви́бирал'и / ну
о́це ж у́с'і вкуп'і́ / йак с'і́да́ють' йі́сти / і гарбу́з / і те / у́с'є йі́л'и /
л'у́ди вс'і́ йі́л'и / ни́ма там шо́ до́бре / аби́ шо́ // так са́ме йак і
сва́йба / так сва́йба т'і́ки о́дин / ни так шо́ йак за́раз ни з́найут'
ви́думува́т' шо́ туди́ / а ра́нше так / і йа́ йшла за́м'іж / мо́л'о́д'іла
то́же / у́ церкв'і́ в'і́нчалас'а́ йа́ ра́нше / церкву́ розби́л'и / а в'і́нтар
там бу́в / йа́ в'і́нчалас' / йак і́шла за́м'іж / о / то шо́ ка́пуста /
карто́пл'а / ну там ог'і́рок / ну та́ке мо́л'о́шне / ти́пер жи́ ни́ма йо́го
/ і озва́р із гру́ш / о́це та́ке / о́то на сва́йб'і́ та́ке ра́нше го́товил'и /
ни так йак ти́пер / ог'і́рок / хл'і́б і вс'о́ / а ти́пер йак на́чнут' ра́зн'і
о́т'і то́рти / та́ ра́зне о́те / ну шо́ вам ше //

— *Яка обстановка в хаті?*

— Ра́нше бу́л'о так д'і́л / при́ход'ат' гу́л'ат' до тебе в'єчи́р'і /
ну йак у́же з'і́мойу / то л'у́шч'ат' до́дол'у́ / да / со́л'омо́йу за́слано́ /
со́л'омо́йу / сто́йіт' ла́ва / ну до́ска та́ка / на но́жках во́на / так
ла́ва / пі́л бу́л'о до́шчаний / о́це пі́ч / о́це по́л'ик / на пі́ч бу́л'о

л'ізли / йак у нас бул'о така п'іч / шо ми і ви^ечер'айим на пич'і /
оце нас бул'о бат'ко / мати оце ж / і систра / і ше ж і брат / і така
п'іч / шо куди / ми на пич'і оце ус'і / ви^ечер'айимо /

– На чому спали? Чим укшивалися?

– Подушки / р'адно / л'іжник / а л'іжник тканий із овец' /
пр'адут' оту вовну / скубут' та пр'адут' / і на вирстат витикають /
тод'і шивають його / щоб одна плаха й друга / оце таке ранше
бул'о / од'ігал'ів ни бул'о / а р'адно ткane / йа йшла зам'іж / в
мене ни бул'о й н'ічого / да / на хверм'і йа робил'а / кол'о тил'ат /
то в мене була спідниц'а / пол'отн'ана / сорочка пол'отн'ана і ни
хвор'іла і н'ічого / і ше й із сукна шитий жупан такий // оце тоб'і з
сукна шитий в односгалку //

– Який посуд був?

– Ни'ма так / щоб / миска одна / оце миска поси'редин'і
стойт' / оце нас с'ідає бат'ко / мати і йа / і брат / і систра / оце
разом с'ідаєм / такий зробл'иний стул'иц' кругл'ий / і оце / а
ст'іл'ц'і бул'и мален'к'і / робл'ин'і так'і / щоб с'ідат' кол'о
стол'ика і йісти // скрин'а бул'а в хат'і / скрин'а робл'ина //

– Мичка називають'а / тод'і й та вит'агають'а / поки пр'ажа
іде // тонен'ка / це ж на пол'отно / а оте осталне / шо застаєц'а /
пирискубайут' / пр'адут' його на ве^ере^етено / йа в м'ію / йа пр'аду
бул'о й на той / йа пр'аду бул'о / і мотайу / йа застала багато
такого / і тод'і витикають кодр'у із отого / шо напр'адут' на
ве^ере^етено / його прибіл'уять / вимочуять / вив'ішуют' надв'ір
на мороз / воно виме^ерзайе / на мотовил'о / а то ше таке бул'о /
митушка / митушка була і так'і коники / чотир'і коники отако /
над'івають на таку / і тод'і намотуять / у кл'убки мотайут' / щоб
ткат' жи бул'о / витикали / і ото тим / кодр'ойу вкривають'а //

– Як раніше прали?

– Оце готвл'ац'а перид с'в'атками / йак то вже складають' /
наскладають' пран'а / тод'і таке бул'о жлукто / а тод'і там
кур'аками намочуять / а тод'і кидають у жлукто / випол'ікують / і
кидають у жлукто / а тод'і вар'ат' луг із попилу / у чавун'і в пич'і
вариц'а луг / і ше туди і кам'інчик покл'адут' отако / і це йак
лінеш / тод'і накривають / і тод'і воно одзол'уєц'а оте / а тод'і
бирут' оце пран'а / ми кол'о Сули жил'и / дул'о таке бул'о / і
ідут' до Сули ковзайут' / бо ранше бул'о пол'отн'ане все /
крамного ни бул'о / те / шо наткал'и / сорочки шил'и мужикам / з
манишкою / манишка отако / ше йа йшла зам'іж / то своїему
вишивала чорними й чирвоними / манишка / ком'ір жи вишивають'
оце з ц'ого пол'отна // ото таке // а тод'і отоже вибивають' / йак

л'ітом / то вибивайут' праниками // а йак те / то ковзайут' на Сул'і /
бул'о хоч і далеко / бул'о й кон'акойу ви'зут' / йак о'це у кого
с'ім'я / тод'і л'уде ба'гато бул'о / душ і по два'надц'ат' / і по
п'ят'надц'ат' у хат'і // то ото на те накл'адут' / і по'йдут' ото на
Сул'у на ц'іл'ий ден' / попо'ковзайут' / так шо //

– Як хліб учиняли?

– Йак учин'ал'и / брал'и хм'іл' / росте / у л'угах росте / во'но
типер і тут росте / ото нари'вайут' отих цв'ітк'ів / в кулі'чки
з'язуйут' і на гор'ішче суш'ат' / тод'і би'рут' / вар'ат' йо'го / у
пич'і вар'ат' / кидайут' жи о'це ж о'ці цв'іточ'ки / і тод'і
запар'уйут' / бирут' у мак'ітру чи куди нал'ивайут' / туди кидайут'
борошно і запус'кайут' / зоставл'айут' / запус'кайут' / йак те
з'робл'ине / шо вже з'робл'ине кол'ис' / то тим запус'кайут' / во'но
погра'є сутки чи там п'івтора сут'ок / тод'і би'рут' оту запарку /
затирайут' так л'овко / шо і скр'із' на столах чи де там на чому
розсти'лайут' їх / висипайут' / висохне і о'це др'іжч'і сух'і вже /
тод'і на'мочуйут' йак о'це пик'ти хл'іб / і на'мочуйут' о'цих же
др'ішчей і кидайут' туди / ви'давл'уйут' о'те / вис'івки / а те
бі'лен'ке та'ке / тим пус'кайут' / і це учин'айут' / запарку
запар'уйут' / а тод'і запарку йак запарил'и / а тод'і часов у чо'тир'і
запус'кайут' о'ці др'іжч'і / шо запарин'і / отими / шо бул'и вже / шо
готов'і / ото туди вили'вайут' у запарку / і во'ни гра'йут' / тод'і
в'ечир'і учин'айут' / ранше то лил'и воду / ранше / то ни знал'и
чо'го то / і ко'рови дир'жал'и / а сироват'ки ни лил'и / о / тод'і
борошна кидайут' / затол'омачуйут' отак тро'шки / а тод'і вста'є /
п'ідоб'є крут'іше / а на н'іч р'іден'ке в'чине / тод'і зам'ісит' /
пос'ходит' во'но і са'жайут' у п'іч / і хл'іб //

– О / ну п'ішла зам'іж'я / посл'ал'и ми'не в'язат' / ко'сар'ка
ко'сила / пога'н'ал'и там / ко'сила ни йак / а би'ки за'пр'агал'и / і кон'і
у ко'сарку в ту / та шо з'я'жу сн'іп та в'ін роспа'дец'а / ой л'удочки /
тре вив'язат' норму ж ту / поки мо'є / та л'удич'ки та йа ж так у'се
крут'у і пе'ривесл'о і у'се чисто / ну це йа мол'ода ше бул'а / а там
ланкова / та пока'жи / Н'іно / йак ти в'важиш / йак ти / а ну клади / а
йа ото скрут'у отак пе'ривесл'о / та о'те вирш'ки отак при'крут'у та
покла'ду ни на верх ос'уди / а на сп'ід / йа приг'атайу / а во'но
роспа'дайиц'а / то ж сно'пи бул'о в'важиш зара'зом і т'агниш / і в
пол'ук'іпки скл'адайиш //

Село Проценки Глобинського району

Підпорядковане сільській раді с. Святилівка
[с. 263].

Інформант: Кисличенко Христина Кузьмівна, 1923 р. н.,
освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– Шо ка^зат' / о^рал^и / с'і^йал^и / ро^стут' во^ни / то^д'і рви^{мо}
рука^{ми} / мо^лоти^{мо} ц'і^пом / то^д'і мо^чимо в:о^д'і / там с'к'і^л'ки
ти^ждин' / чи б'і^лш чи ме^нш / ви^ки^сайут' / йа^к у^же ж ба^чимо / шо
во^ни го^тові в:о^д'і / ви^кисл^и / пи^риламу^йуц':а / то^д'і ви^т'агу^йимо
/ ро^ставл'ай^{мо} йі^х / су^шимо / то^д'і т'і^пай^{мо} на би^т'ел'н'і / та^к'і
бу^л'и би^т'ел'н'і / те^рни^ц'і / то^д'і бу^л'и би^т'ел'н'і / т'і^пал'и / а на
те^рни^ц'у те^рл'и / шо^б др'і^бна о^та ко^стри^ц'а ви^ти^ралас'а / а то^д'і
мн'ал'и п'і^д но^га^{ми} / шо^б мн'а^ке ж бу^л'о / йа^к на гр'е^б'ін'
на^{ми}ка^т' / а то^д'і ж йо^го ви^ч'ісу^ват' гри^б'ін^койу та^койу ма^л'ойу /
а то^д'і на ви^л'и^кий гр'е^б'ін' на^д'і^вайи^ц:а / пр'а^дка / с'і^дайи^ш і та^м
ру^койу од^н'ійу с^миче^ш / дру^гойу пр'а^деш і о^то по^л'учайи^ц:а
пр'а^жа / а то^д'і мо^тайи^м на мо^товил'о / шчи^тавс'а п'і^в'мі^ток /
с'к'і^л'ки та^м па^сом / йа^вже за^була / то^д'і зн'і^майи^{мо} / мо^чимо /
пи^ри^{мо} йо^го / а то^д'і та^к'і бу^л'и ос^н'івни^ц'і / сну^йи^{мо} / то^д'і
зн'і^майи^ц:а во^на / та ос^нова / і на^ки^дайи^ц:а / ви^рст^ати та^к'і бу^л'и /
і на ви^рст^ат на^ки^дайи^ц:а во^но / на^чин':а / о^то до йо^го
при^сойд'ін'айут' ту пр'а^жу / і то^д'і ч:ут' на ви^рст^ат'і ту пр'а^жу /
ви^ти^кайут' та^м с'к'і^л'ки х^то на^п'р'ав / чи шма^ток / чи два / чи
два^дц'ат' ме^тр'ів / чи три^дц'ат' / ну х^то с'к'і^л'ки на^п'р'а^де / то^д'і
зн'і^майут' / зо^л'ат' йо^го у жл'ук^тах / то^д'і на во^д'і ви^бивайут'
п^рани^ка^{ми} / а то^д'і до^ма чи х^то де / то^д'і ж ни бу^л'о по с'т'і^ки
п^ти^ц'і / йа^к ти^пер / ти^пер ни ви^стил'и^ш / бо ни^ма де / а то^д'і в
дво^рах жи бу^л'о зе^л'и^но / гар^но і ро^сти^лал'и / о^то мо^чимо у во^д'і /
ро^сте^ли^м / зно^в у во^ду / мо^чимо / аж по^ки ста^не б'і^ле / а то^д'і х^то
шо / ви^р'і^зал'и чи на со^роч^ку / чи на сп'і^дни^ц'у / чи х^то шо / о^то
та^к бу^л'о //

– А з того, що залишилося?

– А з того / що то шчи^тайи^ц:а п'і^с'л'а пр'а^ж'і /

– Як ка^зали? Клоч^чя?

– Кл'оч'а / а^га / о^тож із' того пр'ал'и ва^л / в'ін у^же ба^гато
то^вш^чий за пр'а^жу / і то^жи о^то та^ки^чки на^мо^тувал'и на
мо^товил'о / а то^д'і зн'і^мал'и / то^д'і пр'ал'и йо^го / зо^л'ил'и / то
ко^л'ис' б'і^л'ил'и йо^го / б'і^л'і р'а^дна бу^л'и / а ти^пер жи к^рас'ат'

то / ни б'іл'ат' / типер то ни зан'імайиц'а цим н'іхто / а йак з
матирийу жил'и / то ми о'то його б'іл'ил'и / і б'іл'і р'адна т'кал'и /
о'то та'ке / аби його ни дожида'в н'іхто та'кого / то бул'о страш'не /
то страш'не //

– Як жививали раніше?

– Косами косил'и / ми вй'азал'и / матир'і наш'і вй'азал'и /
бат'ки косил'и / а в кого був чол'ов'ік чол'ов'ік / у кого бат'ко то
бат'ко / косами косил'и / вй'азал'и / снопи складал'и / тод'і
складайут' у так'і с'т'іжки / а хоч у копи / а тод'і пири'воз'ат' чи
додому / чи / тод'і вже паров'і машини бул'и / то очирид жи там
була / йа'ка очирид' / хто до кого займе очирид' / тод'і т'агнут'
машину вруч'ну / до вас чи до мене / до кого там очирид' / тод'і на
пл'ош'чадц'і сто'ят' ж'інки роз'язуйут' / сто'ят' муж'чина чи
женш'чини / в барабан о'то да'є / а топил'и ж / тод'і паров'іки
бул'и / сол'омойу / той / шо машину т'агне / сол'ому складал'и у
шт'ил'і / шт'ил'ами но'сил'и та так'і скирти бул'и / сол'ому с'ітками
но'сил'и тожи в так'і скирточ'ки складал'и / і о'то так хаз'айнувал'и
/ типер жи ни'ма того / о'то так / шо з'нала / сказа'ла / чо'го ни з'нала //

– Мо'чил'и в кур'ачому помет'і / і гл'инойу на'мил'увал'и /
так йак типер мил'ом / а тод'і гл'инойу на'мил'увал'и / і о'то
оджи'мал'и / де д'уже гр'азне / о'то / а тод'і ж по'прал'и його / тод'і
ж складайут' у в'о'те жл'укто і вар'ат' та'ку ж зол'у із
сойашникового попил'у або з гри'чаного / тод'і о'то зал'ивайут' у те
жл'укто / накривайут' / і воно о'то там зол'иц'а / шапл'ик / а в
шапл'иц'і те жл'укто / о'то накривайут' і воно там зол'иц'а чи
с'утки / чи с'к'іл'ки / тод'і вит'а'гайут' / і'дут' до р'ічки / пи'рут'
його / і о'то так і жил'и й робил'и / і шил'и / шил'и руками / тод'і ж
/ о'то та'ке /

– А вишивали як?

– Вишивал'и ру'ками / за'пол'оч / і ви'р'ізуван'а шчи'тал'ос' /
то тожи ж там б'і'л'ими нит'ками / хто хо'т'ів / то уб'іл'ував / хоч і
вишиват' / то шоб б'і'л'і нит'ки бул'и / о'то так / а за'пол'оч / то була
чир'вона й чо'рна / [...] мул'і'не / а тод'і о'то чир'вона /

– За'полоч'ю?

– У'гу / тод'і ка'зал'и за'пол'оч //

Село Богданівка Семенівського району

Підпорядковане сільській раді с. Жовтнєве
(до 1801 року – Коденці, до 1922 року Рокити)
[с. 896].

Інформант: Гайдук Настя Іванівна, 1925 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– Рвал'и / тоді молотили / висувували / с'імн'ачко
отд'ел'но / а то йес'т' биз с'імн'а / о'те одби'рали отд'ел'но /
впир'ід молотили / а те тоді заново моч'ат' / т'іки в'посл'і //
змолотили / а те тоді мочим у воду // тоді там ст'іки дн'ів
пробує"м / ага / вже одстає те / конопел'ки т'і одстайут' / то ми
тоді вит'агаєм / висушуйим / то ми тоді у Л'убни / на завод
туди / ото таке // о'це ж ни'давно здавал'и / а о'це ж йак стал'о / то
вже пиристал'и вже тих конопел' молотит' / і с'ійат' / ото таке /
тут одн'ій баби т'іки й ни'ма / вона в л'ікарн'і / у го'роді бул'и /
вона бул'о покида / покида / то ни'в'істка вирвала й випал'ила //
кажут' нашо ви с'ійите конопл'і / так вона давай вириват' //
братова ж'інка повиривала йіх й попал'ила // ото таке / так шо
типер конопл'и ни хот'ат' / ни л'убл'ат' / а ж чо'го ж воно буде все
пол'отно / і все чисто / н'і ш'чо'го ж / ото таке //

– Так'і в мене бул'и т'і / воно шче мабут' / ше в хат'і йа не
була в друг'ій / може / й позаб'іране / вирстат' була така
дири'віана / йа тоді і ткала сама / снувала й ткала / йа все робила //

– *Ну а як ви це все робили?*

– Руками / й но'гами / й руками / йа'б'и це ви побачил'и [...] /
воно з д'ерива зробл'ине / те шо ткат' / і йа ото / на йому робила //
пр'адки бул'и так'і к'ругл'і / знайтие / шо це к'ругла пр'адка / і це
сидиш / пр'адиш / греб'ін' / о'це пр'адец'а пр'ажа / по'том
снуйец'а / а тоді ч'ец'а / ото таке //

– Шо і р'адна можна ткат' / і пол'отенц'а можна ткат' / у'се
можна //

– *А вкриватися?*

– Ото ним тоже можна / із пол'отна і рушни'ки шил'и / і все
чисто робил'и //

– *А що це робили?*

– У'се можна с пол'отна робит' //

– *Чим ви вкривалися раніше?*

– Такий / р'адна так'і пр'ал'и / так'і конопл'і // це пр'ажа /
нитки / а то таке товсте / і то ткат' так'і р'адна / і вкривал'ис'а ж
ни'ми / то шо ж аби те та побачил'и / там р'адно йес'т' ото / таке //

– Робил'и / ото те / шо то куце / о'те ото так крутил'и / і тоді
ткал'и тоже // о'те ж товсте ж ним ткал'и / і то ж бул'о пири'т'кал'и
/ ну таке ткал'и / о'так бул'о покрасим / порош'ки та покрасимо /

тод'і йа'кіс' м'ішки / тод'і та'ке гарне / шо хай бог мил'уй / ше
бул'о та'ке вичим / шо / кил'ими з'вал'ис'я / типер то дорожки
кажут' на його / а ран'іше ж засти'лал'и й д'ело / це баба все
розд'ел'увала // це д'ело //

– Та ж вовни це ж бул'о пирити'кають' ото м'іжду тим
пирити'кають' / пирити'кають' /

– *А як називали?*

– Ну вовна то само собою пр'адец'а / ни так йак отево ж / і
т'і тод'і ото пр'адут' / і те / усе можна / і т'і пл'исти й кохти / й
штани / хто м'іг вйа'зат' / то вйа'зал'и л'уди //

– *А ліжники були?*

– Бул'о й та'ке / оте ж ото куц'іше тод'і на л'іжники // отак
скручуйут' так само / йак і с конопел' / оте / і тод'і ч'ут' /
пирити'кають' м'іжду л'іжниками //

– *Ліжник і була ковдра?*

– Ото ж та'ке крутил'и с конопел' / то ото та'ке із овец' / то те
типл'іше ж та'ке / то бул'о сам ото л'іжник / ни ста'є то тод'і ото
того м'ішайут' / та'ке бул'о / то та'ке баба ц'а робила //

– Миски бул'и / чирип'яне та'ке / ото в такому варил'и
йісти / і типер же в такому л'уди вар'ат' //

– [...] вже ни бул'о / йак ми стал'и там / бо там жи ж л'уди
порост'агал'и / впиред нас //

– Складал'и так на'вхрест в так'і копи то шо / ото та'ке
робил'и л'уди ран'іше // тепер в скирти складають' / кан'ешно
такого ни бул'о / шо комбайни / косар'і косил'и / жінки /
чолов'іки / вс'і косил'и / і вйа'зал'и / і складал'и / ота'ке робил'и /

– *А тоді?*

– А тод'і машина мол'отит' / машина та'ка була / топилас'а
сол'омойу / паровик такий був / шо його ото топл'ат' / а в'ін т'агне
машину / мол'отит' / бул'о шо й з'імойу мол'отил'и / бо бул'о ж багато
жнив / а ни'ма ж / ни так / йак типер / шо гор'учого / бул'о ж ото давн'а
сол'ома / бирут' оту сол'ому й пал'ат' / топл'ат' той паровик / в'ін т'аг
машину / і мол'отил'и // то в л'удей жи ж / йак помол'от'ат' там / то й у
л'удей у нид'іл'у / начит' / на список / по пор'ядку й мол'отил'и / ото
та'ке робил'и //

– Земл'і ж бул'и / типер жи ж л'іс посадил'и / отам жи ж л'іс
посадил'и на наших земл'ах / ото там у л'ісу / то ж на наших
земл'ах / воно нам уже ни нужне / типер уже й городи ни 'б
робиш / в мене ше й город ни 'броблений / ниораний / ото та'ке / а
йа'ке воно буде / то бог^x його зна / може ниораним і буде //

– То так с^ходил^{ис}’ т^іки це д^ів^чата / йак^і бл^іжче / а т^і /
йак^і дал^і / в дру^гих с^ход^{ац}:а / і то бу^ло пр^ад^ут’ / о^то та^ке / так
ни хо^дил^и / йак ти^пер / йак ц^і шо понакуп^л’айут’ / рос^кошники
так^і //

– І кар^топл^у / і кукур^гу^у / і со^йашники / і гар^буз / усе
са^дит’ мо^жна / о^то та^ке / шо гар^буз / йак о^це мо^рози начи^найу^ц:а
то йо^го ж куд^{ис}’ хо^ват’ йо^го //

– А го^родину яку са^дили?

– А / в кол^госп^і / та //

– Ні, до^ма.

– Шо / і гар^бузи / й кукур^гуза / й бур^аки / і ка^пуста / і все
са^д’ат’ //

– Огі^рки са^дили?

– І г^ір^ки / й пом^і’дори / все са^дил^и //

– А ка^зали гі^рок чи огі^рок?

– Уг^ір^ки //

– Ну ст^іки хл^опц^{ів} два / а д^ів^чат ма^бут’ аж чо^тир^і / нас
чи^мал’о бу^л’о / ран^ши гол^одовка / то по^мерл^и / п^ід гол^одовку /
о^то та^ке / так во^но й ти^пер гол^одовка пош^ти / бо йак пенс[’]ійі ни
да^йут’ / н^і’ борош^на н^і за шо / н^і’ хл^і’бини н^і за шо ку^пит’ / о^то
та^ке / во^но й ти^пер так са^ма гол^одовка [...] / так до^вго ни да^йут’
пенс[’]ійі шо страш^не / шо^б по^дохл^и ш^видш[’]е //

ГОВІРКИ МІШАНОГО ТИПУ НА СЕРЕДНЬОНАДДНІПРЯНСЬКІЙ ОСНОВІ

Село Трубайці Хорольського району

Розташоване за 17 км від районного центру.
Засноване село в другій половині XVII ст. [с. 922].

Інформант: Ватуля Миланія Яківна, 1920 р. н., освіта – 9 кл,
працювала в колгоспі.

– Одна хата / п'іч стоїт' і б'іл'ш ни'ма н'ічого в хат'і / са'ма п'іч / коми'ни / коми'ни о'це ж знай'ите / і жи'л'о там два'надц'ат' душ с'ім'йі // д'ід / баба / м'ій бат'ко і ма'ти / і нас дво'є д'ітей у й'іх бу'л'о // спал'и ми / отак на дол'івц'і / ни пол' / а дол'івка / зимл'ана / сол'оми внис'ут' в'язку / в хат'і ростеле / ма'ма кодр'у просла'ла / кодр'у ви ж знай'ите й'ака / із конопел' товстен'ка / і тако'ю ж і вкри'ваймос' / і ото спимо // д'ід і баба спл'ат' / п'іл стоїт' / дошчаний п'іл / і в й'іх бу'л'о / а ст'іки ж у й'іх д'ітей / Мар'іяна / Кати'рини / Йав'доха / Наталка / Іван / Ми'хайло / Пр'іс'ка / Наталка / вос'миро д'ітей //

– На п'іч'і / ото де хто примос'тивс'а / і під пол'ом гуси сид'ат' / ни'суц'а / сид'ат' у'же гуси // ото там жи'л'и / і в'язка сол'оми ли'жит' на'утро то'пит' / у п'іч'і й'істи варит' / ото так ми жи'л'и ран'ше" //

– А на чо'му сідали ?

– А с'ідали ст'іл'чики / так'і ст'іл'чики по'роблин'і / ма'лен'к'і / йак ото під ко'рову / шо до'ят' отак'і стіл'ц'і / стул'ц'ів ни бу'л'о / л'ава // отак л'ава стоїт' на вс'у хату / там м'ій тато са'пожник / там шийе сидит' / п'ят' пр'адо'к у хат'і / пр'адут' пол'отно / д'івчата сид'ат' пр'адут' пол'отно / і в'ечир'і св'іт'ат' ка'ганчик // бу'тил'очка і туди / встро'мил'и г'нотик і о'л'ійки вл'ил'и / і ото при тако'му с'в'ітл'і // і тато шийе / і во'ни пр'адут' / і с'п'івайут' на вс'у хату / в'ікна по'дкриван'і / н'і зана'в'есок на в'ікнах / н'ічого ни'має / і ото розл'ага'йиц'а хата / с'п'івайут' у хат'і // весил'о бу'л'о / ни так / йак ти'пер / н'іх'то / н'і до ко'го в хату ни ходит' // ото так // ну б'іл'ш н'ічого / ото лава стої'ала // стіл / л'ава / п'іл з ц'ого бо'ку / і ка'зал'и кол'о гру'бки та'ка досточ'ка ли'жал'а / ба'бус'а там сид'іла / ото та'ке в хат'і бу'л'о /

– А ослони бу'ли ?

– Та б'іл'ш н'іч'ого // може / ну в 'хат'і // ну йак пр'ал'и / то
вни'суг' / осл'ін по'с'тавл'ат' / а так н'ігди було стано'вит' //
поро'с'атам / ка'зал'и / по'мийниц'а сто'їт' п'ід л'аво'ю //

– Як називали ту помийницю?

– По'мийниц'а / пр'осто ла'ханка / а в нас ка'зал'и по'мийниц'а /
во'но так називал'ос' у нас / ка'жуг' по'мийниц'а // хто ка'зав ла'ханка /
ну / а б'іл'ш'іс'т' чу'ла по'мийниця // і о'то там н'і уми'вал'ника в
'хат'і ни'ма / о'то над ту по'мийниц'у вми'вайу'ц':а / кол'о л'ави сто'їт'
і ше 'мисничок / о'тамичко 'миснич'ок / де сто'їал'а 'їїхн'а по'суда /
там дв'і 'миски чи три / горш'ки / і все б'іл'ш н'іч'ого //

– А хліб де клали ?

– А хл'іб на л'ав'і / на л'ав'і так іскл'адиний на 'покут'і / а
бач і забул'а / бул'а і пол'иц'а / на пол'иц'і / сп'і'чуг' два'надц'ат'
штук хл'іба в п'і'ч'і / і о'то о'там / на три д'н'і х'ватит' / о'то так
бул'о / по'гано бул'о //

– А дівка заміж та придане їй у що складали?

– У сунду'ки / сун'дук / у сунду'ц'і / купу'вал'и сунду'ки / і у
сунду'ц'і скл'адал'и й'її при'дане /

– А скрині були ?

– У скрин'і / так сун'дук це ха'рош'і / а скрин'ка це йак о'то /
'В'єра / в нас у кл'ун'і / ниви'лич'кий сунду'ч'ок та'кий / а сундук це
вже он у нас у ви'ранд'і 'мами мо'їейі сундук сто'їт' //

– У чому діток колисали ?

– Кол'иска / кол'иска ви'с'іл'а / і о'то коли'хав хто / бо йїх жи
ба'гато / одне поси'д'іл'о / дру'ге покол'и'хали / бо йїх жи ба'гато / в
кол'ис'ц'і //

– А на чому вона висіла ?

– В'і'р'овочки і до с'волока при'чеплина бул'а /

– Як ту віровочку називали ?

– Ве'р'вечка / а'га / за ве'р'вечки / ка'жуг' / поколи'ши його за
ви'р'вечки /

– Як раніше прали?

– Бери'мо кур'ачий по'мет / роз'моч'уйуг' / на н'іч
на'моч'уйуг' т'і сороч'ки / ж'лукто або те шапл'ик / замо'ч'ил'и /
'утром по'джи'мал'и у 'ноч'вах / і пі'шл'и в 'бериг прат' на кл'адку /
йак л'і'том / 'ноч'ви дири'в'їан'і / е'ге / по'прал'и / принисл'и /
попирис'ипал'и гри'ч'аним попил'ом о'то все / у ч'аву'ни гр'і'їуг' у
вод'і / скл'ада'їуг' у той шапл'ик / і над'і'вайуг' ж'лукто / та'ка
'д'іжич'ка биз дна / ту'ди нал'и'вайуг' во'ди / і 'кам'ін' розп'і'ка'їуг' і
вки'да'їуг' ше й 'кам'ін' / накри'вайуг' і о'це 'зол'ац'а сороч'ки / а

тод'і вит'агають і йдуть уп'яють пе^нрут' / поп'рал'и / принисл'и /
покрохмал'ил'и й пов'ішал'и // тод'і покач'ал'и й над'івайим //

– Чим вибивали?

– Ну сороч'ки пр'амо на кл'адц'і о'так ізби'вал'и / а йак
р'ад'но то пр'аником виби'вал'и //

– А гладили чим ?

– О / о'то так / а кач'алка й рубел' покач'ал'и і вс'о // от'уг'ів
тод'і ни бул'о / ну йа ни знал'а / ми ни гладил'и н'ічого кач'алкойу
й рушни'ки кач'ал'и / й сороч'ки / все / йак пови'кач'уйут' 'мама /
аж блискуч'і //

– Чим світили в хаті ?

– Ланпа / так во'но так / йак у ш'кол'у йа хо'дил'а / так ка'зал'и
л'ампа / ни казал'и лампа / а тод'і йа вже йак у старш'і кл'аси
п'ішл'а / вже пирим'інил'ос' стал'о лампа //

– Який посуд був ?

– Горшч'ик / миска чирип'яна / ма'к'ітра / ч'а'вун / л'ожки ж
о'то / дири'в'ян'і ложки /

– Як називали великий горщик ?

– Зол'іл'ник ка'зал'и / зол'іл'ник / йак ви'л'икий та'кий
л'ітр'ів до дис'ати на п'івто'ра в'ідра / а на мол'око гл'еч'ики /
гл'еч'ики бул'и / ку'шини ни ка'зал'и / а гл'еч'ики /

– Чим воду пили ?

– Кухлим / ни круж'ш'ка /

– А кварта ка'зали?

– Ка'зали кварта / го'р'іл'ка кварта бул'а / у мага'з'інах
прода'вал'и //

– А скільки це ?

– Це / ма'бут' / б'іл'ше п'івл'ітри / трохи б'іл'ши / бо кварта /
це бул'а л'ітра / і п'івл'ітри / й ч'вертка / й кварта бул'а / це йа
зна'ю // то бул'о та'ке //

– У чому терли мак ?

– Ма'к'ітра нипол'ив'яна / і кач'алкойу ми терл'и мак // о'так /
бо ни бул'о в нас н'ічого и'наче / а кач'алкойу вз'ал'и пом'н'ал'и /
пом'н'ал'и йі'ї / а ни бул'о /

– Дири'в'яна / видовбана та'ка із 'руч'койу / видовбана д'ірка
у дири'вин'і / товстен'ка та'ка / / і 'руч'ка / і о'то туди ж / і тод'і тим
товкач'ем жи товч'ут' // сал'о / щоб ростовк'л'ос'а / о'то так
цибу'лину туди потовч'ут' / о'то так робил'и /

– Як це називалось ?

– Ковганка /

– Чим їли галушки ?

– А йі́л'и / ой ни с'пи́ц'а / о ну йа́к жи йо́го ска'зат' //

– *Шпичка ?*

– С'пичка / та'к'і спич'ки ро'бил'и дири'в'я́н'и / і о'то на'стро'м'л'ал'и й йі́л'и га'луш'ки / а йу'шку вже л'о'жко'ю / 'в'ит'а'гниш га'лушку з 'мис'ки / на'стро'миш і йі́си // 'до'бре / ти'пер ни'до'бре те / шо ко'л'ис' бу'л'о / бо ми ни'до'бр'і вже //

– *Як ра́ніше хлі́б учиняли ?*

– Па'рил'и о'парку / ми й с'і'час так пи'чем / па'рил'и о'парку / за'париш / за'ки'пит' во'да 'boro'шна в'кинув у ма'к'ітру / за'парив йо́го кру'тен'ко так / то'д'і 'в'ича'х'л'о / дро'ж'и'ей йа́к ни'ма'є / то 'к'істо / хл'і́б йа́к пи'чи'мо вс'і'гда оста'вл'а'ймо 'к'істо / то'д'і 'к'істом за'в'да'в / роз'в'і'в оте'во шо гу'сте / о'парка / за'в'да'в 'к'істом пі'дійш'л'о / і то'д'і 'в'е'чир'і в'чи'н'а'ймо / до'ба'вл'а'ймо та'м во'ди / ра'нши / то ни пі'кл'и на мо'ло'ц'і чи на си'رواتц'і / а на во'д'і / до'ба'вл'а'ймо во'ди 'те'пло'ї в о'ту о'парку / і 'boro'шна / ро'ско'л'очу'єм / пі'д'хо'дит' до у'тра / а у'тром 'м'і'с'им і пе'чем хл'і́б // о'то так пі'кл'и хл'і́б ми і вс'і 'л'у'ди / д'і'жу 'в'ис'к'ра'ба'ли / ту'ди 'к'істо по'кл'ал'и / ми 'ка'жин де'н' д'і'ж'і ни 'мил'и / а на 'ти'ждин' во'на / во'но до'бр'і'ший і хл'і́б / 'ка'жут' / йа́к ни з'на'ю / ну 'ба'ч'ил'а / йа́к пі'кл'а / і ма'ма пі'кл'а до'в'го хл'і́б у д'і'ж'і / о'то так пі'кл'и хл'і́б / хл'і́б ло'вкий // а ми с'і'час / ни'ма си'روات'ки сво'ї'є'ї / ни до'йц'а ко'рова / то ми с'і'час па'рим о'парку / й пи'чем хл'і́б на во'д'і йа́кий на'й'л'уч'и'й // йа́к ше 'бу'ду / йа́к за'в'да'ват' / так 'бу'ду ро'з'во'дит' / шо'б ро'з'ви'сти хо'л'од'но'ю во'до'ю / шо'б ни в га'р'аче / шо'б т'і'ки 'те'пл'а бу'л'а о'парка / а то'д'і о'то с'і'час дро'ж'и' / а то'д'і о'то 'к'істо / чи оста'вл'а'ймо о'парки / йа́к учи'н'а'ймо / та на'л'а'ймо у 'ба'ноч'ку чи у го'рш'ч'е'чок о'парки / і во'на до дру'го'го ра'зу сто'ї'т' / шо'б спі'кти / шо'б учи'нит' / а'бо 'во'з'мим та оста'вим о'парки та 'в'ис'і'в'ка'ми пши'ниш'ни'ми 'в'ика'ча'ймо о'ту о'парку / а то'д'і ни'м і за'в'да'ї'єм / ті'ю о'парко'ю // х'м'і́л' ва'рил'и / і х'м'і́л' ц'і'дил'и / о'то в'і'н па'ху'ш'ч'ий хл'і́б / йа́к х'мел'у в'кинут' //

– *У що скла'дали си'р у Піст ?*

– Си'р со'л'ил'и в д'і'жку / од'то'пл'ат' чу'т' / чу'т' / шо'б ме'нш си'روات'ки і в д'і'ж'и'ч'ку при'со'л'у'ють' / ту'ди й ма'сл'о со'л'ил'и / а то'д'і вже йа́к 'мо'жна / то'д'і ва'рени'ки 'ва'римо та пи'р'і'ж'ки пи'чи'мо // в'і'н при'ки'ш'и'й / ну до'бр'ий / до'бр'і й ва'рени'ки до'бр'і / до'бр'ий си'р / хо'ч і 'кис'лий / в'і'н жи ни 'ду'жи та'ки 'кис'лий / ну а то так ро'бил'и // ту'ди й ма'сл'о скл'а'дал'и в си'р //

– *А як на'зивали цю ді'жечку ?*

– Кадушка / у д'їжички ми казали / просто д'їжичка казали / та така в'їдир на троїе / на чотвиро отака д'їжичка / а знайу / йак і наш і сол'їли / то ото так //

– Як січуть капусту ?

– Листочки л'овк'ї чистен'к'ї і од качана одр'їзували у 'ночви / 'ночви стоїат' / одр'їзуїм туди / а тод'ї с'їкачем пос'їкли // і тод'ї скл'адаїут' / ото так було / скл'али в д'їжичку / чи у кого шо їе / ну б'їл'ш'їст' у д'їжичку / і тод'ї вар'ат' капусту //

– Чи однаково криниця чи колодязь ?

– У сти'пу стоїал'а криниц'а / у нас на до'роз'ї / у с'ї л'уди б'рали 'воду / йак на степ йїдуг' / а 'дома колод'аз' // і ше їе колод'аз' 'тамичко в Галевс'кому / то колод'аз' ни кажуг' / шо криниц'а так жи // а тутичко / де в'ївч'арн'а / ти знайїш / може / де бул'а / криниц'а / і ото вс'ї л'уди і кон'ї напу'вали в йїй / спїц'їал'но причеплиний такий кор'ач'ок / там ни в'їдро / а така бад'ейка / ото й пїїуг' і нали'вайуг' у в'їдра // і кон'ї напу'вайуг' / ото тим //

– Та криниця була з таким, що витягало воду ?

– Ото той журавел' / і ото тим вит'агали дири'їяним 'воду / і наби'рали / а то бад'анкойу та'койу вит'агали 'воду / то то во'но в'їки там бул'а та криниц'а // та ро'зумн'ї ти'пер загор'нул'и вз'ал'и / а то ж стоїал'о / ни докажу вам чи дири'їяний зруб аж у низ / чи там цїгловий / ни докажу вам / ну загор'нули / во'но так кол'о до'роги стоїал'о за сїлом / ну загор'нул'и / йа ж чоти'р'ох год знал'а ту криниц'у / ос' уже 'вос'їмдїс'ат оди'н год / а йа йїїї знал'а / а вз'ал'и ос' загор'нул'и //

– Що у дворі стояло ?

– А шо рос'казуват' / ну кл'ун'а з очї'рету з'роблина чи ро'гозом ук'рита / там лоз'ани'ки дл'а 'зерна стоїал'и / пол'ова дл'а 'коний скл'адина там у кут'ку дес' / о / ото дл'а та'кого / бур'акор'їзка стоїїт' / бур'аки р'їзат' з'їмойу / ото така на те кл'ун'а бул'а / а ти'пер на д'рова кл'ун'а //

– Що садили на городї ?

– Ра'н'їше картопл'а / ог'їрки / ра'н'їше ж бакла'жан'їв ни садили / во'ни й ни знали / шо це та'ке / і бакла'жан' ни знали й ни йїли йїх н'їкол'и стар'ї л'уди / ог'їрки / цибул'а / бур'аки / о'це та'ке на ого'родин'ї садили //

– А курям ?

– Ни садили кукур'гузи і ни бул'о йїїї / т'їки посад'ат' пшинич'ки / шоб варит' д'їтам / там ра'дочк'їв ск'їки // а то ж пшиниц'а / про'со / та'ке 'зерно / і дл'а ко'рови / й дл'а вс'ого с'їїуг' //

– А що таке пишенички ?

– Кукурту́за / це ти́пер жи кукурту́за / а пше́ни́чки во́ни бу́л и ва́рит' / во́на йа́к розва́риц'а / пше́ни́чка / та́к пр'а́мо ни́мов ка́ша з'ве́рху / ти́пер ни́має / ни о́це / шо ва́риш / ва́риш / а во́но ж і н'і́ розва́риц'а / а то бу́л о́ йа́к на́сиплиш на с'коро́роду / шо́б іжа́рит' у пі́чці / та́к во́на а поро́здвойу́йц'а / ти́пер и́на́че ро́здвойу́йц'а та́к у о́л'ї́йі / а то пр'а́мо на с'коро́роду на́сипле / і во́но та́к ц'в'і́точ'а́ми / а́га / ба́ранч'и́ки //

– Як жни́ували ?

– Ко́сами ко́сил и / ви́а́зал и за ко́са́рем ра́н'і́ше // а йа́к та́к і́ бі́днен'к'і́ / то ко́сой ко́сит' / а ба́ба за ним о́то ви́а́же / но́с'а́т' у ко́пи сно́пи скла́да́ють' / о́так ро́бил и //

– Як сно́пи скла́дали?

– У ко́пи / по́л'ук'і́пки / ко́па на́зива́йц'а / два по́л'ук'і́пки / а о́дин це по́л'ук'і́пок / а в ко́п'і́ ш'і́зди́с'а́т сно́п'ів // ка́зал и сн'і́п / на́ви́а́зал а́ п'я́т' к'і́п на́ви́а́зал а́ о́та́ки́чко //

– Ну йа́к про́ходи́ло / г'і́лце́ кв'і́ч'а́ють' увече́р'і́ / с'ход'а́ц'а́ д'і́вк'і́ паруб'ки́ / ви́а́жуг' г'і́лце́ / сп'і́ва́ють' / а за́втра с'ва́йба́ бу́де //

– Як сва́тали?

– При́ходи́т' ба́т'ко́ із си́ном до мо́лодо́ї ж хо́дил и / то ба́т'ко́ з си́ном і́де хлі́б за́м'і́н'а́ли / і о́то за́сва́ту́йц'а́ / та́м до́гово́ра́йц'а́ / ко́ли с'ва́йба́ бу́де / о́то та́к //

– А́ як дівка́ не хо́ті́ла?

– А і́ни би́рут' / йа́к ни хо́т'і́ла / це́ ж мо́лодий з'на́є / чи во́на пі́де чи́н'і́ / в'і́н до́мови́ц'а́ / а то́д'і́ поси́ла́ старос'т'ів /

– Як ко́ноплі́ обро́бля́ли?

– По́с'і́ють' на гр'а́дках ко́нопл'і́ / на ко́нопл'а́х пл'оск'і́н' і́ ма́т'і́рка / ви́дно де / пл'оск'і́н' ра́нше ви́кида́є ка́шку о́ту / ми з'на́йим шо́ це / хо́дим ви́би́райим пл'оск'і́н' / ма́т'і́рка оста́йце́'а / пл'оск'і́н' по́моч'и́мо у во́д'і́ / по́кисне́ та́м ст'і́ки во́на́ к'исне́ / чи ти́ждин' / то́д'і́ ви́т'а́га́ймо / ви́су́шуйим і́ т'і́пайим на те́рни́ці́ / пр'а́д'і́во оста́йце́'а // а ма́т'і́рку ви́би́райим у́же аж пі́д'ос'і́н' / по́ки зерно́ посп'і́є / бо́ с'і́мн'а́ та́м / зерна́ тре́ба ж на́ с'і́ми́на / і́ о́л'ї́йу м'і́н'а́ють' і́ бу́ють' із ко́нопл'і́ / то́д'і́ й ко́нопл'і́ та́к са́мо ви́бра́ли / ц'і́пом по́моло́ти́ли зерно́ / а те́ по́моч'и́ли / і́ в́же аж у́вос'і́ни о́то т'і́пайим / по́ви́су́шували́ й т'і́пайим //

– А́ як пряду́ть?

– На́пр'а́дуг' / о́т'і́ ко́нопл'і́ / шо́ пот'і́пал и́ мни́мо но́гами́ / би́рим о́ пасмо́ / і́ мни́мо / жме́н'у ка́жимо / а то́д'і́ ми́ч'ки́ ми́ч'им на гр'е́б'і́н' і́ гри́б'і́нку / на́мика́ли ми́ч'ок / то́д'і́ с'і́да́йим пр'а́сти на

п'р'адку / нап'р'ав ш'пул'ку / змо'тав на мото'вил'о та в'п'ят' пр'а'деш /
а йак поп'р'ав у'же все на п'іт'кан'а і на ос'нову / ос'нову на
ос'н'івниц'у сну'єм на пол'от'но там чи на два кус'ки чи на с'к'іки //

– А те, що остається?

– А те з кл'оч'к'ів у'же ми вал пр'ади'мо / а те / що ост'аниц'а
од'вал'у на 'кодр'у / товщ'е / 'сучимо / і на 'кодр'у / ч'и'мо ж од'і'яла
бул'и так'і / о / в нас 'ранше / код'р'і / к'іст'риц'а / йак ук'рійис'а / та
так по'чухайис'а //

– Як воші виводили?

– А йа ж вам ка'зал'а / шо 'золат' сороч'і'ки / 'пар'ат' / і о'то так
і ви'водил'и 'вош'і / бул'и 'вош'і /

– Одто'пит' у п'і'ч'і чи на плит'і чи де ви / ну во'но ж там
си'рватка ж од'і'йде / а ост'аниц'а / си'рватку сц'і'дит' трохи / а
то'д'і ж во'но 'ложкою кол'от'ат' / во'но / зби'вайиц'а //

– Ну ми так 'дома ни 'робимо / ми в 'банку сми'тану 'вил'ил'и / і
'с'аде он 'В'ера і да'вай / із с'в'і'жойі / 'т'іки з'і'брал'а / там ден' / два
чи ст'іки во'на по'стойіт' і кол'отимо / в холо'д'іл'ник по'ставит' /
во'на трохи по'хол'оне / 'бистро то'д'і скол'отиц'а // ни'ма / ко'рова
ни 'дойиц'а //

– А з такого то'пленого краще ж?

– Х'тойзна йак / 'робл'ат' / йак хто та'кич'ки / ти'пер 'р'ідко /
ти'пер 'молод' / то 'ранше / 'ранше бул'и в л'удей мас'ло'бойки / то
'тамич'ко кол'отил'и / а с'і'час мол'од'ож / во'ни так ни 'робл'ат' // а
'ранши ро'били / о'то в п'і'ч' по'ставл'ат' / одтопиц'а / ни'гар'ача / ни
гар'ача шо'б одто'пил'ос'а / во'но ни за'ки'пит' / йак у'же 'витоплино /
то то'д'і у п'і'ч'і ж ни так / і сир у п'і'ч'і одтопл'увал'и //

Село Мелюшки Хорольського району

Підпорядковане сільській раді с. Ковалі
[с. 920].

Інформатори: 1. Голубова Килина Трохимовна, 1914 р. н.,
освіта – 2 кл., працювала в колгоспі.

2. Чорненька Марія Леонівна, 1924 р. н., освіта – 8 кл.,
працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Ну йак жи ж жи'л'и йа 'сама с'тарша бул'а /
'п'іс'л'а мене ше од'на бул'а / та в зимл'і вже / і брат був трет'ій /
дес' уби'тий на войн'і / Бог с'а'тий зна / де в'ін / брали в
Гирман'ійу / а в'ін ут'ік / ни схот'ів у Гирман'ійу / та 'дома

ховавс'я усе врем'я / в сарайі сид'ів / у йам'і // потім / йак ото вже
рус'к'і заходил'и / та він вийшов і вз'али ото у Гирман'їю / та ни
в Гирман'її / та ну йак його / та ну да йа шче дома бул'а / а його
вз'али ни помн'у такого числа / йак воно дурна гол'ова / так він
ут'ік / та й у Кийів і трошки робив / поки додому пробравс'я / та
ото до того поки ж уз'али ж у арм'їю // ну нимає / х'тозна де /
йак пішов / тато покойний у Москву посил'али / то з Москви
прийшло / погиб йак гирой / да / і так ми ни знаймо // тато уже й
вмерл'и із досади / один син / а нас ото ч'отир'і дівч'ат бул'о / а
с'їчас уже дві у зимл'і / уже померл'и // а одна сестра / менша з
двадц'ят' с'омого году / парал'изувал'о / та за масл'овим заводом
отам плімен'иц'а живе з сим'нейу / і вони забрали йїї туди до
себе / то зразу хоч бул'о за ч'улку воз'миц'а там прив'язана та
підн'імиц'а / а с'їчас лежа й годуйут' / зробил'ос' таке / що
головокружен'їя силне / то т'іки лижит' і це вже ч'отир'і годи /
йак ни'ма Пол'і / це шчитай п'ідом'нойу бул'а та вмерл'а / вона / в
нейі / ни схот'їла зо м'нойу / там жи луч'и мов / в сестри / так вона
там бул'а поки й умерл'а та привизл'и т'іки у хату / ну бат'ушка ж
правив / це [...] / такого сн'їгу багато бул'о тоді / йак ото вона
вмерл'а / в груд'н'і м'їс'яц'і вмерл'а //

— Як раніше землю обробляли?

Інф. 2: — Обробл'али / шчитай у матиринойі сестри /
приймак був / к'ін' був / та й у нас ко'н'ака / та ото спр'агал'ис'а і
земл'у обробл'али і йому / та і собі ото так //

— А що сіяли?

Інф. 1: — І пше'ниц'у / і жито / і просо / і йач'м'їн' / що
треба все с'їял'и / а мол'отил'и йак / основне машинойу / тоді
машина приходил'а / а що ц'їпом то ц'їпом // а померл'и мати і
бат'ко / і ше сестра одна із двадц'ят' п'ятого году / давн'їше була
замужим / умерл'а вона і тут ми хоронил'и на кладовишч'і і йїй
погано зробил'ос'а / і вона / і бул'о ж те що од давл'ен'їя / вона
т'іки по'н'ухал'а нашатирного спирту / та л'об помазал'а і все / а
вона устала вран'ц'і / там молод'ата / онук оже^ннивс'а / та ше
спали / а вона устал'а щоб натерти бур'ака свин'ам / коли йак
гогонула / кинул'о йїї і т'ї ж схопил'ис'а мол'од'і / та положил'и /
то вона зараз бул'о оту ч'улку прив'язал'и до бил'ц'а / то вона за
ч'улку брал'ас'а / та й с'аде / посидит' / та сид'а й їл'а / а праву
сторону совс'ім од'їбрал'о / а ти^епер лижит' / і вч'ора оце
плімениц'і ч'оловік приходив до мене / щоб / кол'и йа / кол'и у
Гирман'їю ми'не забрал'и / то щоб установит' / а мин'і йа
хвактично ж чотир'надц'ятого году / а пишус'я с п'ят'надц'ятого /

та о́це із Гирман'її до́жн'ї грош'ї при́йти чи шо / і год / а тут о́це
ма́м'ї клопо́тал'а митри́ки / а сво́йу ж чо́тирна́дц'а́того // а во́ни
то́д'ї / йа́к жи ж чо́тирна́дц'а́того / при́шл'а́ йа́ ма́м'ї ка́жу / а
ма́ма / ге́т' / ше́ суда́ми бу́дим //

– *Яка різниця між скринєю і сундуком?*

Інф. 1: – А то скрин'а / та́ке о́то ме́нше / о́то скрин'а / а то
ше́ ж в'ї́ко то́жи ж бу́л'о / ну а́ так во́но чи за́ведино / чи́ так хто́ шо
ска́же / шо́ то скрин'а́ назива́л'ас' то́ сунду́к / о́то йа́ дума́йу́ так /

– *Чим вкривалися?*

Інф. 1: – Чим укрива́л'ис'а́ / ко́др'ами // ко́др'а́ та р'а́дно /
це́ йа́к про́стин' ти́пера / то́д'ї р'а́дна бу́л'и т'ка́н'ї / ко́др'ї т'ка́л'и
ма́ма / ви́рстат бу́в та́кий / і́ то́ там і́ сука́л'и о́це́ кл'о́ч'ки́ йа́к
пра́л'и / та́ кл'о́ч'ки́ кру́тил'и і́ то́д'ї о́то́ ма́мо са́ми т'ка́л'и́ й ко́др'ї
/ і́ р'а́дна / по́лотно т'ка́л'и / ви́рстат бу́в та́кий ди́рив'я́ний / а
с'ї́час ни́ зна́йу / чи́ в'ї́н йе́ то́й ви́рстат / чи́ в'ї́н спа́линий / по́в'ї́тку
хто́с' про́руба́в / сту́па бу́л'а / та́ шо́ то́вкл'и́ там кру́пу / ну́ на
ка́ш'у про́со чи́ шо́ / та́ о́це́ По́л'а́ ли́жал'а́ вже́ / і́ по́в'ї́тку хто́с'
про́руба́в і́ ви́т'а́гло́ сту́пу / і́ хто́ / а́би́ ж п'і́шов по́ ха́тах / х'то́зна
хто́ йї́ї //

– *А ліжники були?*

Інф. 1: – Бу́л'и і́ л'ї́жники / це́ типло́ йа́к ка́жуг' те́пле //

– *Як його робили? От як по́лотно́ ж робили?*

Інф. 1: – Бу́л'и / бу́л'о та́ке //

– *З чо́го його́ робили?*

Інф. 1: – Ко́нопл'ї́ с'ї́йал'и́ / мо́чил'и́ / чо́го́ в ме́не но́ги й
бо́л'ат' / мо́ч'ил'и́ там за́ Питрин'ка́ми р'ї́чка / та́ за дв'ї́ ни́д'ї́л'ї́
пи́рид По́кро́войу́ по́мо́чил'и́ у ко́лгос'п'ї́ / а́ то́д'ї́ до́шч'ї́ йа́к
п'і́шл'и́ стра́шне́ / і́ т'ї́ по́мока́ / шо́ йї́х мо́ч'ил'и́ / зду́л'ис'а́ і́
по́пл'ив'л'и́ а́ж на́ си́редину́ / а́ п'і́шл'и́ бри́гад'ї́р / бу́в на́р'ад да́в
та́г'ти́ п'і́с'ла́ По́крови́ вже́ / а́ р'ї́чка за́шерхл'а́ / т'ї́ки́ си́редина́
ни́ за́шерхл'а́ / а́ то́ за́шерхл'а́ / а́ йа́ л'а́нко́войу́ / бу́ла ну́ н'ї́хто́ ж
по́моки́ / а́би́ бри́гад'ї́р хо́ч при́йї́хав жи́ / та́ о́це́ по́ки чу́т' ни́
вто́пил'ас'а́ / л'а́мала́ кри́гу та́ до́стал'а́ по́моки́ ц'ї́ та́ при́т'а́гл'а́
бл'ї́жчи́ / та́ вже́ ж по́ви́ходил'и́ л'у́ди / шо́ о́це́ ж по́ки мо́кр'ї́ / а́ йа́
о́це́ ж по́ки / вп'ї́ят' ви́но́сит' у́же по́лоска́н'ї́ / ни́ма ко́му́ / та́ йа́ ж
л'а́нко́ва / та́ ви́но́сил'а́ та́ йа́к про́студил'ас'а́ та́ на́ дру́гий де́н' йа́к
за́хвор'ї́л'а́ та́ м'ї́с'ац' чи́ два́ ли́жал'а́ / чу́т' і́ ду́ба ни́ да́л'а́ /
м'ї́с'а́шне ста́ло́ / пра́мо о́тако́ зро́бил'о́ жи́в'ї́т / мо́в во́но
ски́п'ї́л'ас'а́ кро́в // по́визл'и́ ми́не / Анд'ру́ша ж / це́й бра́т по́в'ї́з
ми́не в Авра́м'ї́вку у́ бо́лниц'у́ // во́ни ка́жуг' / ми́ н'ї́чо́го ни́
зро́бимо́ // то́д'ї́ щче́ йа́кос' та́к во́но бу́л'о́ с'а́к та́к // ска́зал'и́ ми́

н'ічого ни зробимо / щоб м'іс'ачне пішл'о // та бул'а матушка в Бат'івц'ях / ну бат'ушка був і матушка ото в його / і направил'и нас до неї // брат пов'із ми'не до неї у Бат'івц'і / знайіте Бат'івц'і / під Хорол'ом / туди / за старо'у Аврам'івко'у / і во'на обсл'ухал'а ми'не / обсл'ухал'а / йа / каже / тиб'е спас'у // ну во'на виписал'а л'ікарство / в Аврам'івц'і йа брал'а в ап'тец'і / т'іки во'на виписал'а шо гиматоген виписал'а і йакес' шче л'ікарство / шче л'ікарство пит' по столов'ій лоз'ц'і // так з мене йак пішл'о скепл'ина кров / на пич'і лижу / знайіте п'іч / коми'ни ото / на пич'і лижу і так / йак ото род'іл'ка / пр'амо скепл'ина //

– Як прали раніше?

Инф. 1: – Туди воду гр'іли та к'із'ак кур'ач'ий / розводил'и і то полотн'аного / ти'пер та мил'а у'же / то шо / а тод'і його ни бачил'и / йак'е во'но мило / то ото у тому на'моч'увал'и / а тод'і ішл'и на р'ічку прат' // на р'іц'і прал'и / бо де ти його так ви'пириш чи там копан'ки бул'и за в'городами / туди ходил'и / а то на р'ічку ото прали так //

– А вибивали чим?

Инф. 1: – Праником називавс'я / праник / он у мене й ли'жит' в'ін //

– А така діжка була, шо у неї складали?

Инф. 1: – Та бул'и й діжки / а ти'пер у'же по'гибл'о все //

– Що таке помело?

Инф. 1: – Шос' та'ке / шо мов во'но ни нужне / та то помил'о те гр'азне там / або шо / та то помило кажут' //

– Чим світили в хаті?

Инф. 1: – А он каганец' висит' / бачите / та кара'с'ір / та ото с'в'ітил'и ота'кими // кара'с'ір був у л'авц'і / ти'пер і кара'с'іру ни достаниш / і в л'авку ни воз'ат' //

– А як без скла?

Инф. 1: – Та биз скл'а тож каганец' / т'іки кур'іло йак х'тозна шо / а то з склом жи ж ото //

– Як називали великий горщик?

Инф. 1: – Та к'роме воду гр'іли у йому / бо де ж тод'і / ти'пер то к'ірогаз / а тод'і ж к'роме печ'і н'ічого ж / то ото ж зол'ін'ик / воду гр'іли / ч'авуни / то тожи ж стало дужчи / а зараз жи ото / горш'ки називал'ис'я / ви'ликий горщик / зол'ітник кажут' //

– У чому тісто місили?

Инф. 2: – Мак'ітра та'ка звец'я / в'ід'ир на д'во'є й на т'ро'є / пон'імайте / і на п'ятиро йе / йак о'це ниш'часний

сл'уч'ай / то це щоб вийшл'о штук шестиро хл'їба // йа увечир'ї / а
ти'пер і ми до вас до молод'ож'ї прийиднал'ис' // ран'ше мо'їа ма'ма
увечир'ї чи у'тром рано чи кол'и йде на роботу і запарил'а о'парку в
о'ц'їй мак'їтр'ї / а в об'їд прийшл'а й'її п'їдл'ожила / а в'ечир'ї
вчинил'а і у'тром рано м'їсит' і пи'че // а ми ж ти'пер у'же то в о'ц'їй
мак'їтр'ї по розм'їру йа'ка во'на / чи сий'час з в'їдро / йа'ка сим'їа /
пон'їмайте / йа д'їж'ї ни зна'ю і о'це //

Інф. 1: – Д'їжа це дири'їана / це спиц'їално бу'ло дл'а
хл'їба / ни в ус'їх бул'и мак'їтри / а це в д'їж'ї робил'и //

– *Йак гляганку робили?*

Інф. 2: – Ну йак мал'ї йагн'ата йе / пон'їмайте / і во'но дн'їв
три посцал'о ма'му / тод'ї його р'їжут' / ус'їх жи йагн'ат ни
оставл'айут' / р'їжут' і заби'райут' там о'цей жол'удочок із о'цим
сиром / шо во'но в ма'ми сцал'о // і тод'ї його хара'шо проми'вайут'
цей жол'удочок / сир туд'а вки'дають' і над'ївайут' на ота'к'ї
ро'гачики дири'їан'ї / йак о'це т'їки шо в'їн акуратний жи ро'гачик /
і зав'їазуйут' тут і в'їшайут' / дес' во'но со'хне / щоб му'хи ни так
с'їдал'и / а йак коровку здо'ят' / його / коровку здо'їл'и / тепл'е
мол'око т'їки / і зразу його у тепл'е мол'око устро'мил'и / ти
зна'йиш жи ж це гл'ага'нец' / йак гл'аганку робил'и / це ж ни в'чора
бул'о / і ставл'ат' на типл'ен'ке / і во'но с'адиц'а та'ке / йак
кисл'ак / тод'ї його одтопл'уйут' / ран'ши ж то'го са'хар'у ни бу'ло
ж / і йїд'ат' / квашу робил'и ми //

– *Як квашу робили?*

Інф. 2: – Ма'ма чи тато мел'ут' жит'о / сол'од / ма'ма чи варит'
бу'р'ак са'хар'ний / тод'ї одц'їу'є і запар'у'є р'їден'ко / і ставит'
його на п'їч / щоб во'но виграл'ос'а / а тод'ї у вилик'ї о'ц'ї горш'ки / і
в п'їч суне / у зол'їльники / і во'на там висмажиц'а / і вит'агуйут' / і
щч'е бул'о ж б'єднос'т' / то ше ж тро'шки ж туди і йаг'їдок
наки'дають' / йїда бул'а / бо'же мой / добре / і то ми тод'ї у-у-у //

– *Однаково сікти і шаткувать капусту?*

Інф. 2: – От ниод'наково // йак'шо йїїї шатку'ват' на
ма'шинку / та'ка ма'шинка йе з дво'ма но'жами / во'на бу'де м'їакша / а
йак'шо йїїї р'їзат' но'жем / во'на бу'де туг'їша / і йїїї йак
пошатку'вав чи пор'їзав / так йїїї ни нада ота'к прижи'мат' / а
лит'ен'ко притрусив / і щч'е б жи'лат'їл'ного бу'р'а'ка са'харного
тро'шки нар'їзат' в скибоч'ках і прик'л'аст'и / тод'ї шар ог'їрк'ів /
тод'ї вп'їят' шар ка'пусти / тод'ї шар ог'їрк'ів / хара'шо стопчуйим /
стопчуйим / щоб во'но са'мо / щоб ми рос'їл ни давал'и / щоб во'но
рос'їл пустило / це ми вос'їни робим на вс'у зиму ото та'кички /
щоб во'но рос'їл пустило //

— Це ви кажете шаткувать капусту, а сікти?

Інф. 2: — Ну йа с'ічу ножем і в д'іжку / йа с'ікла ножем ни шаткувал'а /

— А ту що на капусняк?

Інф. 2: — А ми ту капусту / шо варит' / ми йііи на тертушку / а ранши корито / таки ж уп'їет' / і в корито оц'ї ж обс'ікуйут' кач'ани / щоб воно ни пропадал'о і л'опаткойу с'ічут' / пон'їмайте / лопатку обмивайут' / гостр'ат' і у корит'ї лопаткойу с'ічут' / оце воно називал'ос' с'ікти / оце йак ви спитал'и / л'опаткойу бул'о в нас тато с'іче / л'опаткойу / йак начне с'ікти / а ми ти'пер уже на тертушку / на ту / обмив / шо с'вин'ам бур'аки терл'и / обмив і пор'адок //

— Чи була діжичка для сиру, жиру?

Інф. 2: — І на сир'івец' / бул'о в л'удей / усе бул'о / таке воно в'род'ї закрити^а / подоб'їа в'їдра / тут жи закрити^е і тут жи ч'опик / пойнал'и / так жи робил'и л'уди / все робил'и / у 'кого нивил'ика бул'а с'ім'на / а так / йак у нас с'ім душ / с'ім / то ми по кухл'у нал'ем і ни'ма / завтра 'мамо вп'їат' вари / а хл'їб / із жит'н'ого ж хл'їба робил'и сир'івец' / о'то при Брежн'ів'ї т'їки / Галинко / пожил'и / вс'о //

— А для сиру?

Інф. 2: — Масниц'ї робл'ат' / зби'райут' сир і масл'о закл'адайут' / і у так'ї д'їжич'ки накл'адайут' / і тод'ї оце масл'ана / ц'їлий тиждин' вареники / вареники й вареники / і тод'ї оце масл'ана с' того сиру / шо оце сол'ил'и // а це ж йак п'їст / так йес'т' п'їст / то / може / в багатих л'удей бул'а риба сол'она чи шо / ну йа знайу вони оце отут жил'и / а йа оце отуди хат'чириз ст'їко / то ми з д'єцтва знайим одна одну / т'їки шо йа знайу / шо вони стар'їш'ї / а йа мен'ш'а / так то й б'єднос'т' бул'а вил'ика / і ото у д'їжич'ках ползувалис' / ог'їрок / капуста / картоплина / вс'о // а порос'а йак зар'їжут' / так це т'їки с'од'н'ї / той ден' ми найідайимос' / шо с'од'н'ї зар'їзал'и / а то скл'ал'и в м'їшок і все у м'їшок кл'адут' / сал'о / і м'н'асо / на сп'їд ребра / щоб те / все в м'їшок / ти'пер усе в банки / а ти'пер в м'їшок / а так йак на смалиц' усе пири'топл'увал'и / тод'ї ни пири'топл'увал'и на смал'иц' / і шкуроч'ки / все скл'адал'и / щоб стал'о на ц'їлий год / уже / це х'їба коли по отак'ім кусоч'ку // йак оце ми ждимо / йак оце цей п'їст / насмажи 'мама сойашнику / уз'ал'а стакан і вс'їм по стаканчику дал'а / вс'о / ни'ма хто ст'їки хоче // йдеш у школу / кукурузи насмажила / бири кукурузу // отак ми жил'и / н'ї / йа ни знайу / хто йак / ну оце за оцуйу ж'їнку / шо йа

вам казала / що йа пови́ду / багато д'іт'н'і с'імн'і жил'и тутичко / і ми з'найим / ми жизн' сво́йу дужи туго з'найимо //

Інф. 1: – Багатш'і л'уди бул'и / йак кажут' / заможн'іш'і ж бул'и в йіх мо й бі́лше бул'о чо́го / а ми ж бі́днос'т' //

Інф. 2: – Оце ни йімо н'іч'ого / оце ж на Паску звар'ат' крашанок / чи по п'ят' чи по ст'іки / по́д'іл'ат' / по́д'іл'ат' / це вз'али во́ни по с'ім'йі чи там / може / по пов'і дат' / йак сватит' і дут' / і там дали кому́ чи шо / а нам прийшл'и це ми / по свачен'ій крашанц'і з'і́л'и / а то по́д'іл / хоч ти за раз по́йж / хоч ти за ст'іки хоч / ото отак / і посвяти́л а ж ма́ма кусоч'ок сал'а / то р'іжи вс'ім по кусоч'ку й сал'а / і ше во́на дир'жит' / кол'и це / може / на Р'іздво те порос'а зар'і́зали / а ковба́са за́лита / за́хована / замкнина / бо ми ж йі́йі вкра́димо / а на посв'а́чене об'я́затил'но / шоб ковба́ска бул'а / пон'а́л'и // ото ми так жи́л'и / так шо / д'іти / с'і́час о́це йа́ка трудна́ вам жи́зн' / а йак гл'ан' / так д'іти йак з голки́ ход'ат' / а в мене́ шо / пал'то́ висит' хоч у му́зей од'ай / тут полотн'ани́м пі́дбито / тут тим / тут тим / сороч'ки пол'отн'ан'і р'а́дна в мене́ йе полотн'ан'і і́ все / все // ну то ни йа робил'а / то в мене́ ма́ма /

Інф. 2: – То почи́стили / і ти́пер о́це / ну йак кажут' / ус'і́гда на дис'ату́ п'ятни́ц'у там во́ду св'ат'ат' / і шч'е́ во́ду св'ат'ат' / а ми си́ло дужи одста́л'е" / дужи одста́л'е" си́ло / нас об'і́крал'и / об'і́драл'и / на́ч'ал'ство / і ми одста́л'и / у нас ни́ма н'і́чо́го //

– А о́це там де бра́ли во́ду?

Інф. 2: – Кри́ниц'а //

– А там висі́ло та́ке як ді́жечка?

Інф. 2: – А́йакже" / на з'во́дов'і / ну це ж во́но зв'і́д / і тутичка та́ке йак д'і́жич'ка об'коване во́но жи́л'і́зом / а ос' так йак //

– І́як ка́зали це́бро чи ба́дя?

Інф. 2: – Йа за о́це вам ни ска́жу //

Інф. 1: – Ци́бро / ну ни вс'і́х во́но за́ведино //

Інф. 2: – В нас коло́д'аз' в'і́с'ім'надц'ат' метр'ів / о́це тут / де ми жи́вем і от де ми с'і́час жи́вем //

Інф. 1: – А в бе́риг ходи́ли / то йак ко́панка / ходи́ли прат' / а тут коло́д'аз' у дво́р'і //

Інф. 2: – Ос' у нас ко́ло мене́ / це Кийі́вс'кої́ о́бласт'і / во́на ка́же пі́двала́ / а ми ка́же"м по́гр'і́б / во́на ка́же в пі́двал'і́ / і ти́пер бі́л'ш менш / а то ж бу́ло ж ди́рив'я́не / на́крите / пон'і́майте //

Інф. 2: – Пов'і́тки ставл'ат' / ст'і́ни плитут' / о́це в нас за́бор'ів ни бу́ло / тини скр'і́з' / тини і пов'і́тки пли́л'и / да́жи в ко́го так / йак о́це сто́йал'и ха́ти і т'і́ так пли́л'и і́ стел'і́ / в'і́д'і́л'

накидал'и / в'їдт'їл' п'їдмазувал'и / кажут' / плетина / а у са'райї ни
бул'о / де ж кир'пич'а / ни бул'о / ст'їни скр'їз' плетин'ї / сохи
забивал'ис'а / у сохах пробивал'ис'а так'ї д'їрк'и і стано'вил'ис'
гл'иц'ї / і це жш' виби'рал'и такий вирбо'л'їз' чи ор'їшина / і плїл'и /
а тод'ї і в'їдт'їл' / і в'їдт'їл' обмазав і вс'о //

– *А таке, що що-небудь переносить плелї?*

Інф. 2: – Плили л'уди // хто пон'їмав / а йа т'їки йази'ком
плїту / б'їл'ш н'їч'ого //

– *Що таке коряк?*

Інф. 2: – Оце по на'шому / ми / мабут' / кажим со'вок / да /
совок / що було і на борошно би'рут' / на борошно ди'рив'їаний
зроблиний / а типер жи мин'ї пок'їйний Би'дей то зробив жил'їзний /
руч'ка то ди'рив'їана / було дл'а борошна ж отд'єлно / а дл'а зерна
отд'єлно / там де кур'їм уз'ат' та кинут' отд'єлно / а типер у нас
уже / кор'ачок бул'о кажут' на його / так / Кил'їно // кор'ач'ок //

Інф. 2: – А ти бо'їал'ас' / шоб ж'їнка гр'ош'ї ни отн'ала /
думайу п'їду / бо скаже / це вона привил'а ко'гос' / думайу сх'ожу //

Інф. 1: – Ни отн'їми / бо в мене йїх ни'ма //

– *У чому зерно держали?*

Інф. 2: – Робл'ат' йак жи ж так / оц'ї палич'ки стано'вл'ат'
тошо і рубайут' то'нен'кий ви'рбо'л'їз' у бериз'ї / і випл'їтайут' /
пон'їмайте / а йакшо хаз'айка йес'т' / вона вси'редин'ї ви'мазує
його / і оце там ди'ржали / за'с'їк / ранше" з дош'ч'ок не бул'о / ми
ни знайим //

Інф. 2: – Ранши йак хто вмер / то гу'кайут' майстр'їв / дома
шу'кайут' їж ч'ого тру'ну зробіт' і с'їчас / пока ше суш'чїст'вуйє /
то там жи ж //

– *Чи були видовбані діжки для зерна?*

Інф. 2: – Кухви // кухва / во'на у мене виши'ни / ти
спомни / Кил'їно / це знайиш де йа йїї бач'ил'а / у д'ад'ка того /
Сука'ч'а Анд'р'їа / йак ми поховали / і в Анд'р'їа в са'райї сто'їала
повна зерна / така здо'рова з дош'ч'ок / то оц'ї д'їжш'ки / бондар'
в'їн називавс'а / в'їн / кажут' / наби'вайє д'їжш'ки / хто в'їгодно його
ни зробіт' //

– *А для меду з липи?*

Інф. 2: – Лїп'ївка // то лип'ївка бул'а // отак у виши'ну / в
кого йака / в кого й менш'ї / в кого й б'їлш'ї //

Інф. 2: – Йак бу'ло ма'шина мол'отит' / і там жи в'їйалка /
оце зразу йак став колгосп / то оце були вони в колгосп'ї // воно
подоб'їа з йакого то дере'ва / ну товш'чи д'їктини / пон'їмайти / і
такич'ки воно ота'ким пут'ом / к'ругле / зогнуте" / полук'ругле" /

підб'єте і все / воно кругом полукругло / а тут воно уз'ято / ну ни
гв'їздками / а чим // і було ми йак стал'и в колгосп'і / ти'пер то все
в'їдрами / а тод'і бул'и коробки / майст'ер це робив //

– То їх тут робили чи привозили?

Інф. 2: – Н'є / тут он там жи був у Гусочки чи й у 'кого і
Андр'їй / жи / мабут' / був бат'їйевс'ким // в'ін же живий / так
живий // вони кажут' / мин'і бабу треба / йа б їх направи'ла там
одному д'їдов'і сто год /

Інф. 2: – Чи там у каструл'і нивил'ич'к'їй чи де / і сп'їчу /
такий биз ш'їшки / биз н'їч'ого / дарни'ч'ок звец'а / іди'мо ми
сватит' паску / і хто 'хоче дайем туди у церкву цей дарник / і це
о'цей ти'ждин' пройшов / у ни'д'їл'у іди'мо ми ус'ї в церкву / і п'їп
дайе ус'їм цей дарник / р'їже вс'їм на кусоч'ки / ни в'ін жи / а хто
там / староста чи хто / і о'це роздайут' о'цей дарник / а д'їв'чата це
б'їгайут' / йак попавс'а верх / то це ж воно зам'їж в'ийде / а йак
сп'їд / то с'аде / а на другий жи ден' од дарно'ї ни'д'їл'ї у
пони'д'їлок звуц'а в нас проводи / ден' род'їт'їл'а //

– Проводи чи гробки?

Інф. 2: – У нас кажут' проводи і гробки / хто йак // іди'мо ми
вс'ї хто куди // нап'рім'їр / іди'мо украшаймо сво'їу мо'гилку /
руш'ник в'їшайим / пон'їмайите / чирвон'ї крашанки бирем /
пасоч'ку биримо / і все поки був / у даний мо'мент о'це йакшо
бат'ушка / то бат'ушка / а це в нас о'це бат'ушки ни було то
Тузик'ів Микола / поки живий був / у баноч'ку / вугл'а туди
приго'товл'ат' бабу'с'ї / ладану кинут' / і в'ін до ка'ждо'ї мо'гилки
ходит' ка'дит' / а хто о'це вже ж молодий / то с'в'їч'ич'ку ставл'ат' /
с'в'їч'ич'ка горит' / і іде бат'ушка / о'це зайн'ав в'ін о'ц'у постат' /
тут по'правив / пирийшов дал'ї постат' по'правив / і трет'у / а ми
тод'ї / хто йак у л'удей то п'їдр'ад / хто двадц'ат' чоло'в'їк хто
дес'ат' / стелимо ти'пер жи жот'ї / ранши ж то руш'ник сл'ал'и / а
ти'пер жи ж кли'йонку просл'ал'и / пос'їдал'и / в кого шо йе /
поми'найим / і на ден' поб'еди ми йди'мо / о'це в нас тут жи коло
кл'адо'вищ'а / тожи чий'ї йе бат'ки побит'ї / украшайут' мо'гилку /
руш'ник в'їшайут' на мо'гилу кл'адут' / виступайут' даже в даний
мо'мент ше й п'їв'ча посп'ївайе / о'це с'їчас / йак о'це вже стало / ни
зна'ю / в кого йак / а в пони'д'їлок ми іди'мо / йди'мо даже ну це
кажут' ни положи'но у л'удей / йак о'це прийшли з церкви /
принисл'и посв'атил'и / і іди'мо ми на кл'адо'вище / там
крашаноч'ку / шо / пол'ожил'а / ну кажут' / ни пол'ожино / хай
од'їхайут' / а мин'ї йа ни зна'ю / чи де пол'ожино / чи прийн'ато //
доч'ка йак умерл'а / он ни дас'т' / збри'хат' / йа ка'ждий бо'жий ден'

го|д'ів три хо|дил'а / ка|ждий бо|жий // л'і|том і|ду / то ві|дерце
во|дички ни|су і ту|ди / а йак ни п'і|ду / так на|че ми|н'і ка|же / ч'о|го ти
/ ма|мо / с'о|год'н'і ни при|йшл'а //

– А що оче|рету ро|били?

Інф. 2: – А вис|на ж йак ста|не / спи|ч'а|ки ро|стут' / л'а|зим о|це
по|ки во|д'і / спи|ч'а|ки рви|мо / йі|мо йі|х / а то|д'і / йак спи|ч'а|к
ви|кине ку|ниц'у / о|цей / очи|рина / ви|кине" ку|ниц'у / іди|мо рва|т'
на в'і|ник / шо|б обм'і|тат' па|вучи|ну / а ра|нши очи|рита о|ц'і ко|сил'и /
ха|ти об|ста|вл'а|ли / а хто / йак о|то ви|рбо|лозу ни|ма / то в о|так'і
ку|лики ви|а|зав / і ро|бил'и ст'і|ни і об|мазу|вал'и / ха|ти ж кру|гом
об|ста|вл'а|ли ж / бо бу|л'и ж гл'и|н'ан'і / о|це очи|ретом / і ко|сил'и / а
ти|пер у|же все во|но в за|рос'т'а|х / у|се п'і|шло / ми ста|ли ба|гат'і / а
о|це та|к'і ба|гат'і / а в нас жи ж'а|зу ни|ма в си|л'і //

Інф. 1: – Інд'ів і|ду|ал'но / по|ки кол|госпу ни бу|ло / то ма|ти і
ба|т'ко в пол'і / йа бу|л'о ста|рша / то кол'о ме|не вс'і о|то д'і|тво|ра / а
ба|т'ко і ма|ти в пол'і і ко|с'ат' // ви|а|же ма|ма / нос'ат' / скл'а|дайут' у
ко|пи / а по|том у|же кон'а|ка / йак йе / то воз'ат' до|дому сно|пи / то і
ма|шино|у // а то ц'і|пами мол'о|тил'и / йак / ну а йак в нас с'і|м
дис'а|тин / с'і|м ду|ш і с'і|м дис'а|тин / йа й ц'о|го ни зна|у / йа в
кол|госп'і / то жа|чко|й / то в кол|госп'і жа|ч'ко|у / а то ко|со|у ко|сил'и
/ гр|еб|ки і то три зу|бки кол'о ко|си і ко|сил'и / а ма|ма бу|л'о //

Інф. 2: – Ко|сар' ко|си / та по|ко|сив / по|ко|сив / а ви|а|зал|ни|ц'а
з'а|ду ви|а|же / а йак ко|сар' жи ж чу|жий / то н'і / а йак св'і|й / то в'і|н
то|д'і і|де та ше й по|ма|га|є сно|пики но|сит' на ко|пи / то|д'і вс'і ж'і|н|ки
кл'а|дут' / а ст'і|жок / у|же йак во|ни ж до|дому во|зили / то та|к / а йа
т'і|ки в кол|госп'і зна|у / ст'і|ж|ки ви|л'и|к'і кл'а|дем / о|дин на|кл'а|ли
ст'і|жок / дру|гий / тре|т'ій / ма|шина зай|ж'а / мо|лоти і все //

Інф. 2: – А то|д'і і|деш тут о|так ве|рби ро|стут' / там о|сика
йа|кас' ро|сте / та|ми|чко у|же р'ів та|кий / про|т'і|ч'ок ти|ч'е / ло|за ни
бу|де де по|пал'о ро|сти / і там ло|за ро|сте / а ло|за й ви|рбо|л'із
раз|ни|ц'а / а ор'і|шина і|ш|че раз|ни|ц'а // ну в нас у|се во|но йе в о|ц'і|м
л'і|с'і / у нас в'і|н м'і|шаний / і в нас ни|м ро|спор'а|жайи|ц'а
го|су|дар|ство / ми про|да|ли його // ну д'і|д м'і|й там л'а|зит' / со|сну
пи|рид но|вим го|дом о|хра|н'а / то йак пи|л'а|ют' / то в'і|н ту|ди
по|бі|жит' / то йо|му і дро|в да|дут' / о|то та|к //

Село Шишаки Хорольського району

Розташоване за 8 км від районного центру
[с. 922].

Інформанти: 1. Манжус Катерина Михайлівна, 1919 р. н., освіта – 4 кл., колгоспниця;

2. Манжус Галина Олександрівна, 1942 р. н., освіта – 11 кл., працювала в колгоспі.

Інформант 1

– Та йа ни хоч / це шос' таке / ни хо йа його й те / а бат'ки це х'тозна шо / ше ж ни бул'о колгоспу / а у тридц'ат' трет'ому / а бат'ко у тридц'ат' чигвертому вмер / а мин'і бул'о чотирнадц'ат' год / йакраз / йак бат'ко вмер // і ото йак поч'ал'а у колгосп'і / і робил'а оце ж / поки й на пенс'іу пішл'а //

– *Що ви пам'ятаєте з давнього життя?*

– Та шо йа памн'атайу / тод'і ше / зимл'а ше ж / бо йа пасл'а корови зимл'а нар'ізно / т'іки своїа / бат'ків / і ми'не брал'и на жни'ва / йа там корову пасла і дитина під'возом / гл'ад'іла //

– *Як раніше жинували?*

– Йак / ко'сив бат'ко ко'соу / мати вйа'зал'а / мол'отил'и наймал'и машину / у нас бул'а ж у хутор'і / оц'і ж / де заможн'іше жил'и / бо у їх там бул'о / с'ім душ їх було / і во'ни гуртом машину купил'и парову / і ото машина та ж моло'тила по з'ад'ках по о'cich то о'те / і все / а шо ж іш'че //

– *Що в хаті стояло?*

– О боже / шо ж ранши у хат'і сто'йало / піл з дошк'ів / н'і'якого кровад'а / піч / лави / ну і все / шо ж там іш'че //

– *А таке довгеньке сидать?*

– Ото ж лава була / лава чириз ус'у хату отут / лава була / а коротше / це було / це йак у кого с'імн'а вилика була / столик такий зроблиний дол'і і стул'ц'і / і ото об'ідають на тих стул'ц'ях / чи на тому столику ж / а кругом д'ітвора / сид'ат' / йід'ат' / в'кого с'імн'а / а в'кого ж нивилика / тожи на столику / ну т'іки ж мало д'ітей / а так жи шо ж //

– *Чим укривалися?*

– Чим / кодр'а / л'іжник р'адна / ото таке / ни бул'о н'і'таких / йак ти'пер усе йе в л'удей //

– *Як його робили?*

– Конопл'і с'їйали / ткали / пр'али / б'їлили / і так само і кодр'у ту ткали / і л'їжник //

– А як це пряли?

– Пр'али / пр'адки так і дириг'їан'ї / уже сей год нимає / а то було на гор'їшч'ї / конопл'ї ж ото ви́мочу́ють / то́д'ї т'їпайут' / мнут' / почешут' і на гр'єб'їн' // одна ба́ба сидит' пр'аде / а друга на вар'єтено товст'їше пр'аде //

– А коноплі мочять?

– Мочат' / у вод'ї в ставку мо́чили / а то́д'ї сушат' / вони б'їл'ї вже поробл'ац'а / то́д'ї т'їпайут' / дириг'їане ж у кожного з'роблене / йак хаз'айнували //

– Бительня чи як називали?

– Иге / а то́д'ї ж пр'ад'їво мнут' це йак вос'єни / це йак ос'їн' то́д'ї вже пр'ад'їво мнут' і тчут' / з'їмой тчут' / а нависн'ї б'їл'ат' і полотно йє / сорочки шийут' / шо нужно / ото таке //

– У чому діток колихали?

– Пороблин'ї ж у кожного дошчички / а там вни́зу із пр'ад'їва з ц'ого ж поплетин'ї т'ї / шоб ни випало / а там простели шо / та подушечка // колишут' / пов'їс'ат' на гв'їздку ц'у колыску і //

– Як називали те, що висіло на ньому?

– Ну / о́це ж / ну колыска / вирвички та й усе //

– Як прали раніше?

– Ну йак прали / мила ни було / воно ж то́д'ї саме полотно / полотн'ане сорочки замочували / кисло воно сутки / то́д'ї попи́ре / то́д'ї ше у жлукт'ї зол'ат' / позол'ат' / в'їшайут' то́д'ї / качайут' то́д'ї / над'ївайут' / ото таке було //

– Чи були діжки прання замочувать?

– Були / і шаплик / і лаханка / було й те / й те в кого шо // ну лаханки б'їл'ше / це називали в кого лаханки сви́ней б'їл'ше" / то свин'їм пар'ат' / коров'ї пар'ат' / полову пар'ат' / а йак у кого йє лаханка чист'їша / то там чи замочу́ють / а то шаплики / таке ну д'їло шапликом / шаплик жи б'їл'ший лаханка менша / у кого с'їмн'а ви́лика / шо було / де замочуват' //

– Чим вибивали рядно?

– Р'адно / праник був //

– Чим гладили?

– Качалка та рубел' / а зара́з от'у́гом жи //

– Чим світили раніше в хаті?

– Ну йа йак / у́же ж йак те / зам'їчу / шо були блику́ни т'ї / а то́д'ї вони чи смалиц' чи шо / і гн'їт / і ото воно блишчит' / а це вже

шо йа вже / шо помн'у / шо прали / то уже лампи бул'и таки / ото
таке / вони й типер жи йе йак алектрики ни'ма / то засв'ітим жи //

– *Який посуд раніше був?*

– Ну все / оно там робл'ат' / ну все і гличики / і миски / ну все із
глини ж /

– *У чому варили їсти?*

– Горш'ках / у пич'і / бо н'іде ж б'ілш ни з'вариш / т'іки так //

– *Як називали великий горщик?*

– Ну горшчики / зол'іл'ник //

– *Чим воду п'єте?*

– Ну / і тод'і ж кухлим пили / ну йа ни знайу / чи так'і / йак і
типер / кухлим пили воду //

– *На чому жарили, пекли?*

– Ну жарили / то сковорода ж була / йак там чи картошку чи
шо / а хл'іб / то лис'т'а із капусти сушили л'ітом і пал'аниц'і х'іба
ж так'і / на хмелив'і / ни на дрош'ча а хм'іл' / таку запару робили
баби //

– *Як робили запару з хмелю?*

– Ну йак робили 'йакос' жи ж вони / хм'іл' / ну це ж йа ни
робила / ну це ж мама покойн'і робили / ну це ж йа стала пикти
сама йак дрош'і / а // хм'іл' звар'ат' / борошно запар'ат' воно
вики'сайе / виграйиц'а' / а тод'і поставл'ат' у холодне / це вони
зробл'ат' глечик чи шо і об'яжут' і в погриб'і стоїт' // а йак
'нужно учинит' воно за н'іч виграйиц'а' / на утро м'іс'ат' і пичуг' /
отак //

– *У чому місили?*

– Мак'ітри ж тожи чирип'ян'і були йа ото гличики / або
шо //

– *А діжки дерев'яної не було?*

– У кого давн'іш'і шче / то д'іж'і / йа їх ни бачила пошти
вже / а мама було розкажує / ка^е / шо мойі бат'ки / д'іжа така / і в
д'іж'і //

– *Які ще діжки були квасить?*

– А і квасит' у д'іж'ках / це вони казали / шо у д'із'ц'і квасу
наквас'ат' і в ін у погриб'і стоїт' в ін ц'іле л'іто бо д'іжку
вилику / типер жи ми у банках поквасим / шоб ни багато / а тод'і //
погриб чи погр'іб / хто йак скаже //

– *Капусту сікти і шаткувать – це одне?*

– Н'і / воно надвойе / то ж та / шо варит' 'кажуг' / а то ж та
шо й вареники і 'такичка /

– *Чим шаткують?*

– Ну у |кого ни|ма / то но|жем / а то ж те / с'і|чут' у|же ж /
йак|шо голо|вкою|у р'і|же те / у|же ж йак о|те пос'і|че / шо со|лит' чи шо
/ а о|т'і край|ки / у|же ж пос'і|чут' на те / і то|д'і в |ночвах у та|кихто
вже о|тим с'і|качем / то вже та ка|пуста / шо ва|рит' на з'і|му //

– У |чому са|ло дер|жали?

– У м'і|шках бу|ло на гор'і|ші пов'і|с'ат' / і там все в|ремн'а
|са|ло те // та х'і|ба ра|нше / мо|же у |кого і б'і|лше / там од|но ко|ли
за|р'іжут' / ти|пер жи ни так жи ж / б'і|лше ж р'і|жут' //

– У |чому зер|но дер|жали?

– У |чому / а та|к'і ж т'і / |бочки на|зивалис'а / і о|то у |кожн'ій
|боц'і / тут йач'м'і|н' / тут те / тут те //

– Боч|ки бу|ли з кле|пок чи ви|довба|ні?

– З дер|ива / з дош'ч|ок / а то|д'і ж об|руч / за|крами бу|ли / чо|го
ж за|крам //

– А дя| мед|у бу|ла ді|жечка?

– У л'у|дей був / хто дер|жав / то бу|ли чо|го ж / бо|чоно|чок /
и|ге / хто йак с|каже //

– Чи плел| кор|зини?

– Йа ни |бачи|ла / |бачи|т / то|д'і йі|х мов і ни бу|ло / ка|зал'а / шо
дес' плі|л і кор|зини / і сту|лц'і плі|ли / а в нас ни |бачи|ла йа
та|кого //

– З чо|го во|ду ви|тягу|ють?

– Ко|лод'аз //

– А як|що з ва|жсе|лем дер|ев'я|ним?

– За|була / йак і ка|зал'и / з|водом //

– Як на|зиви|ли дер|ев'я|не ві|дро бі|ля та|кого ко|лодязя?

– А то йак йа за|була йак на|зиви|ли / у нас та|кого йа ни
|бачи|ла / а бу|ло у пол'і / йак на ро|боту йі|зди|м / та кри|ниц'а / і то у
кри|ниц'і з|водом о|тим же / а то о|так о|туди |дал'і в |селах / там
пош'ти у |кождо|го в дво|р'і в |кого ко|лод'аз'і / ни о|так т'а|га'л'и / а
о|цим з|водом //

– Що на |горо|ді са|дите?

– Кар|топл'у / ну все / шо йес'т' / те все са|ди|мо / кар|топл'а /
бур'а|ки / мор|ква / ци|бул'а / ку|кур|гуза / ну все йес'т' //

– Чи не ка|жете пи|інка?

– Ми |каж|им / ку|кур|гуза // о|це / хто ка|же пш'і|нка / а ми
ку|кур|гуза //

– А за|солю|вають на зи|му?

– Ог'і|рки / ка|пусту / а то ж кон|сирв'і|руйут' там // ти|пер жи
кон|сирв'і|руйут' у ба|нки / ну і ра|нши бу|ло ка|жут' / ви|чир|ниц'і
бу|ли / ну йа ж те / а вже ми йак гу|л'а|ли / то б'і|гали в кл'у|б жи

с'уди / 'бос'і правда / бо ни було ж убуц'а // а 'бос'і / та те низом /
бо ми жили ж на 'хутор'і / а о'с'уди ж ішли у Ши'шаки / 'бос'і /
'низом у клуб ішли / ро'са / о'то таке //

– Як гуляли?

– На 'вулиц'ах спі'вали / 'музика грал'а / уже й у к'луб
ходили / такого ж ни було / йак ти'пер / роз'пусти / 'боже сохрани //

– Грали в якісь ігри?

– Йак грали / грає ж йа'кас' 'музика / д'івчата танц'уйут' /
спі'вайут' // так'і / йак йа / то 'дос'в'ітк'ів ни було //

– Як сватали дівку?

– Йак сватали // гул'али / хто с ким гул'айе / а хто й зов'ім
ни йде зам'іж / це ж таке / йак получиц'а / і йес'т / і сватайус'а з
другого сила / чи познакомилис' / чи хто посов'ітував / та прийіде /
о'то так //

– У що одягалися?

– У шо вд'а'галис'а / ну те / шо було //а 'ранше ж ни було /
було / о'це ж уже / йак йа на роботу ходила / то б'ігали / пл'аточок
один / а в'ечир'і випириш і б'іжиш у клуб і його 'сушиш / щоб те / і
потом жи ж луч'и / й луч'и вже стало //

– А що ще одягали?

– Сп'ідниц'а / 'кохта / 'лиш'ого ни бул'о / йа ж кажу 'бос'і /
це одн'і 'тухл'і / вже ж та'ки / та шо ж парусов'і 'біл'і купили / у
'т'ійі ж та'ки 'чорн'і / а у мене / то к'ремом пок'ремиш / а ни було щоб
'кожан'і щоб над'ів / ни було // та у кл'уб п'ішов //

– А зімою що одягали?

– 'Чоботи / то бур'моси бу'ли / а то ж куртка / то свит'ки вже
бу'ли / ше 'мама йак д'івували / то ка'зали / а ми вже ос' / то ни у
свит'ках / са'чок / о'це хто ка'же са'чок / а то ну забула / о'це йак з
'виду випустила / та ота'ке завдошки на 'ват'і / або на 'вовн'і / і все
'білш такого ни було // а на 'голову плат'ки //

– Як весілля проходило?

– А 'ранше йа ж кажу йак / зас'ватайут' та то'д'і од'будут' /
домовини / розг'л'адини / а то'д'і ж на коли свад'ба // прийідут' /
заби'руг' п'ісл'а того дн'ів два шче //

– Які етапи весілля?

– 'Ранше / то ти'пер ко'нешно вже сов'с'ім / а то'д'і х'іба там
'ду'же / холо'дец' / ка'пуста / картопл'а / 'боршч / сми'тана там
шос' //

– Що таке сметана?

– З мо'лока 'робл'ат' / ну засто'йц'а о'то мо'локо / то'д'і
зби'руг' / а друге спар'ат' с'в'іже" / о'чим завдадут' і сми'тана /

р'аженка називайиц'а / йак / го|товл'ац'а / і на сватки ж те / і в хатах приби|райут' / і до р'їзд|ва / і до паски го|товл'ат' // і кут'у ж вар'ат' / це до р'їзд|ва / і уз|вар / і п'разнуйут' жи так йак т|реба // а до ви|ликодн'а / так пас|ки / пе|чут' / і крашан|ки ж / і все / до ц|еркви ж ни|суть //

– Крашанка кажуть на фар|боване яйце чи на пр|осте?

– І на та|ке кажут' / і на та|ке / хто йак с|каже //

– А як при|бирають у хатах?

– На сватки / на сватки було ви|мазуйут' / рушн|ики в'їшайут' / усе пи|ри|пи|рут' / чистен'ке / хоч воно і полотн'ане //

Інформант 2

– Ну та шо йа / житний хл'їб був / і кукур|гуз'аний був / спечиний на лист'ї на ка|пуст'аному / було йак вит'агнут' / такий було па|хущий / було цибу|линойу / сала ж ни дуже було так удостал' / кусочок воз'миш / потреш по|тому ж кусочков'ї тойу ж цибул'койу і те / та так зйі|си / шо гет' / а ти|пер ко|нечно / йїмо дуже те / та здо|ровйа ни|ма / може і того //

– Що це гот|овили та|ке?

– Та ну / вс'ого ба|гато / і пир'їж|ки разн'ї ж пик|ли / із бур'ач|ком / з калин|койу / з тер|ном було / оце пир'їж|ки ча|сто ж було пи|чут' / з ка|пустойу / ну все / ну с'ї|час ко|нечно та|кого ни вар'ат' / йак ран|ше варили // ну оце ж / боршч було йак звар'ат' або суп пшон'аний / та с'їмн'ам о|чим йак запар'ат' було ж / насма|жат' / потрут' було / а то|д'ї ж запар'ат' / так йа ж ка|жу / йакби оце те / й с'ї|час би йїла його //

– А з ма|ку що ро|били?

– З ма|ку / шули|ки ж то|жи //

– Як це?

– Мак трут' на|мочат' його / то|д'ї потрут' / кор|ж'ї спи|чут' / а то|д'ї ла|маймо і во|дичкойу роз|водим з са|харем і йїмо // а то ж так / шули|ки це воно і ран|ши було й ти|пер //

– У чо|му мак тер|ли?

– У ма|к'їтирц'ї / ма|к'їтирка // а з ма|ку ше шо ро|били / йа оце / йак йа мо|йейї битнос'т'ї / то пиро|жечки пи|чем жи / то разн'ї рул'ет'їки / да|жї і на|лисники с'ї|час пи|чут' із ма|ком / ха|роше д'їло / та шо ни да|йут' його ти|пер зби|рат' // ми вже оце год'їв ма|т' ст'їки і ни са|димо / кра|дут' / ви|р'їзайут' той мак //

– Як коно|плї об|робля|ли?

– Виби|рали із пол'а // то|д'і во|зили до став|ка / мо|чили там / а то|д'і п'іс'л'а то|го за|би|рали ж до|дому / ви|сушували / а то|д'і т'і|пали / т'і|пали на тер|ниц'і бу|ли та|к'і ж / о|то ж на тер|ниц'і т'і|т'іпав / а то|д'і м'н'али но|гами / а то|д'і вже аж на гр|ебин' / гри|бі|нка / а то|д'і пр'а|дем вже та|к / і йа при ма|тир'і помн'у ч'і|пл'алас' / по|лотно т'ка|и / все бу|ло / бу|ло все / і ви з|найите у по|лотн'аному хо|дили / йа ма|т' до чо|ти|радц'ати год хо|дила у сп'і|дниц'і і в жи|кет'і по|лотн'аному / в бу|зин'і пок|рашине / і о|то бу|ло ж хо|жу / а тру|с'ів пла|вок о|чих / прав|да то ка|жут' же / ше й го|ду ни|ма / а во|ни вже на|пи|найут' у|се чи|сто / там пам|пирси р|азн'і та все / а то|д'і ми хо|дили / йа до чо|ти|радц'ати год / по|ки ни то|й / то йа ни з|нал'а / шо то й тру|си йе //

– Як по|лотно ви|бі|лювали?

– По|лотно ви|б'і|лували / зо|лили ж у по|пилов'і / по|пил спи|ч'і|ално ж бу|в / шо|б харо|ший / ви|би|рали ж / і зо|лили по|лотно / а то|д'і на став|ках б'і|лили // во|но йа|к уб'і|лиц'а ку|ск'ів жи|ск'і|ки за з'і|му ви|тчут' / і це ж бу|ло ка|ждого дн'а ко|л'о став|ка / ли|жиш / ви|т'ах / роз'і|слав / і знов на|мо|чив / і знов / по|ки уб'і|лиш його аж //

– Як ра|ніше гу|ляла мо|лодь?

– Про|йди / або й у|ден' о|це хоч і ни|д' іл'а / то ти ни по|бачиш на си|л'і л'у|дину / а ми ж то|д'і йа|к жи|ли / го|споди / бу|ло на кли|нц'і о|тут ж по|соби|райу|ц'а / л'у|дей ба|гато / д'і|тей ба|гато / та йа|к та|ки ж гар|но / ди|ривина з|валина бу|ла / бу|ло о|ту|то до о|ди|надц'ати ул'і|тку пи|шчит' д'і|твора / і ми ж гу|л'аймо там / ус'і ж / і жи|зн' ви|села бу|ла / а ти|пер жи шо ж / та|ке на|ста|ло вре|мн'а / х|то його та|к //

– А де со|лому ви|ко|ристо|вує|те?

– Со|лому ви|ко|ристо|вуймо де ж / на п'і|дсти|лку / і ви з|найите і ко|рова йі|ст' лов|ко / ко|ров'і да|єм со|лому //

– Як бу|ває со|лома?

– Йа|шна бу|ває з йа|чмен'у і овесова / бу|ває із пши|ч'і|ниц'і / із про|са / із греч|ки / во|но все харо|ше дл'а скотини //

– Ка|жу / шо ра|нше / ма|ти бу|ло ж рос|ка|зує| ми|н'і / шо бу|ло над|вор'і ше по|ноч'і ж у|ранц'і / вже й|дут' на ро|боту / і в'е|чир'і й|дут' жи ж по|ноч'і / а ко|ли ж во|ни вс|п'і|вали но|ч:у вс|п'і|вали о|то то|пит' і на|варит' / шо|б жи з со|бойу на|брат' жи / ра|нши ж на ро|боту хо|дили на ц'і|лий ден' / а йі|сти ж на|би|рали / во|но і на|би|рали шо / ва|рили й бор|шч б|рали / й кар|топл'а пе|чина / й ог'і|рочки // та|кого ни бу|ло ду|же / са|ла там / і гар|буз пе|чиний / ну все б|рали / все ж о|то та|ке / а ко|ли во|ни вс|п'і|вали / та|к йа ни з|найу / ко|ли во|ни вс|п'і|вали все ро|бит' / тру|дно то|д'і бу|ло ж ду|же //

– Як сі|чуть ка|пусту?

– Ранше / корич:атко нивиличке диривіяне було ж / с'ікач / кладут' капустинку і с'ічут' на капусн'ак / с'ікач / тупорець такий ловкий / т'іпа тупоріц' а //

– Як варять капусняк?

– Йак вар'ат обнаковено / ну та йак / так йак і борщ т'іки і того / що ни кидають жи картошки / а капусн'ак жи / туди все ж кидають капусту / пшонце / мн'асце і звар'ат' / замас'т'ат' харашо / і все / і хароший капусн'ак / чого ж / мин'і оце поставили / це б ст'обнула //

– Прийїхали в'ідт'іл' жи ж / сватали ж / тод'і на д'ругий тиждин' наш'і йїздили на розг'л'адини / тод'і свайба була / в гост'і прийїжджали / п'іс'л'а свайби //

– Що на сватанні казали?

– Ну що ж там домовл'алис'а / ст'іки поїзду / ст'іки вс'ого ж / тод'і ж г'іл'це вїязали на свайбу / подарки давали / усе ж / дарували молодих тод'і //

– Як це гільце в'язали?

– Ну г'іл'це соснове г'іл'це у нас / було сосну р'їжут привоз'ат' / це старший боїарин це вже ж робив / доставав г'іл'це / ну тод'і кв'іточки оц'і ж ч'іпл'али / в'ідт'іл' своє г'іл'це привоз'ат' / а наше тод'і туди забирайут' //

Село Новачиха Хорольського району

Розташоване за 25 км від районного центру.

Засноване село на початку XVIII ст. [с. 920].

Інформанти: Сторчак Ганна Митрофанівна, 1924 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– На лав'ї стояло потом п'іл із п'яти дощок / на ослонц'ах лижал'и доски / і ото там ми спали / нас четви́ро ма́нен'к'і / о́це ми́н'і во́сім го́дик'ів бу́ло т'іки / йак о́стал'ас'а биз' тата / і три сис'трички ше́ менш'і / ма́ма ро́бил'и в ко́лгосп'і / ой го́р'увал'и / го́р'увал'и / д'ітки / йак т'іки ми го́р'увал'и / ма́нен'к'і ж о́сталис'а / а тата ж ни ста́ло / засу́дили на п'ят' го́д / ни до́конал'и хл'і́бопоста́вки і на п'ят' го́д засу́дили і за́гнали на Сахал'ін / то во́ни у Сахал'ін'і та́м і вмерл'и // а ми о́сталис'а то ма́нен'к'і / то йа́ т'іки ко́нчила чо́тир'і кл'аси / пи́риведи́на бу́ла в п'я́тий / і

покину́л а шко́лу й пі́шл а в ко́лгосп на робо́ту / трина́дц'а́тий
ми́н'і́ був шче́ / йа́к йа́ пі́шл а на робо́ту // ро́бил а у́ йа́слах / а
по́том по́ р'і́з'них робо́тах / і са́док са́дил а та бу́л о́ ж пі́димо́ о́це
ж са́док са́дит' / то́ йа́ ж ма́нен'ка́ / йа́мки ж ни́ ви́копайу́ з ба́бами /
ба́би ж ко́пал и́ / а́ йа́ ж ни́ ви́копайу́ / то́ брига́д'і́р ка́же / воз'ми́ /
Га́л'у / ві́дерце́ пі́сл а́ обі́ду і шч'і́точ'ку і́ будиш́ йа́блун'а́
обі́ловува́т' / во́ни́ бу́дут' са́дит' / а́ ти́ будиш́ обі́ловува́т' / а
по́том у́ йа́слах / о́то́ йа́сла́ вже́ одќрил'и́с'а́ / то́ йа́ пі́шл а́ в
йа́сла // у́ йа́слах ро́бил а́ / а́ по́том о́то́ ж во́йна́ / це́ у́ три́дц'а́т'
с'омо́му́ го́д'і́ ро́бил а́ йа́ у́ йа́слах / а́ по́том во́йна́ нача́лас'а́ у́
со́рок пе́рвому́ го́д'і́ / то́ посла́л и́ аж у́ Ми́ргоро́д на аеро́дром /
та́мичка́ і́ суждо́н'і́ бу́л и́ / і́ з ко́лгосп'і́в о́це́ / з на́шого́ си́ла / три́
ко́лгоспи́ бу́л о́ / то́ ми́ ро́бил и́ та́мичка́ о́то́ ж на́ аеро́дром'і́ // а́
по́т'ім / а́ то́д'і́ ж ро́била́ в ко́лгосп'і́ / а́ по́том за́брал'и́ ж ми́не́ /
йа́краз о́це́ ж у́ ви́ли'кодну́ субо́ту за́брал'и́ / у́ Хо́рол одви́зли́ нас /
два́дц'а́т' п'я́т' ду́ш бу́ло з на́шої́ с'і́л'ради́ // то́ ми́ но́ч'у
повт'і́кали́ / одќрил'и́ там х́лопц'і́ бу́л и́ зна́ком'і́ / тут на́ш'і́
но́ва'чанс'к'і́ х́лопц'і́ / ну́ во́ни на хо́ду повис'а́кували́ / при́гла́шали́
й ми́не́ / да́вай / Га́л'у / т'і́кат' / йа́ йа́к гл'а́ну / йа́к з па́рავо́за
ли́тит' / ли́т'ат' і́скри́ / та́ Бо́же м'і́й / ка́жу / ни́ хо́чу / йа́ ни́ хо́чу /
шо́ Бо́г да́с'т' / те́ й бу́де / а́ по́том на Ро́мо́дан о́то́ при́йї́хал'и́ / на́ш
по́йї́зд пи́рипро́вадил'и́ на кийі́вс'ку́ пу́т' / і́ то́д'і́ ж т'і́ки на́чав
по́йї́зд і́ти́ / а́ той [...] оч'и́н'айи́ц'а́ / а́ ваго́ни ж о́т'і́ / шо́ тил'а́ч'і́ / і́
ми́ да́вай вис'а́кува́т' / і́ нас бу́ло чо́тир'і́ з на́шого́ ко́лгоспу́ / то́ ми
вс'і́ че́тви́ро повт'і́ка́л'и́ / а́ т'і́ ни́ зна́йу́ / а́ три х́лопц'і́ на́ш'і́х
повт'і́ка́л'и́ / у́же́ йа́к про́кину́л'и́с'а́ у́ Ки́йв'і́ / во́ни по́снул'и́ /
про́кину́л'и́с' / са́м'і́ сум'ки́ вис'а́т' / а́ нас ни́ма́ н'і́кого́ / і́ во́ни ж
бу́л и́ в Ги́р'ман'ї́йі́ / о́дин т'і́ки жи́вий / а́ два по́мерли́ //

— Чим, у чому і де їсти варили?

— Йїсти вари́л и́ в го́рш'ках у́ пи́ч'і́ / ро́га'ч'і́ / у́се́ о́це́ та́ке́ / у́
ме́не́ ше́ й до́с'і́ ро́га'ч'і́ йес'т' / п'ра́вда́ / п'і́ч / ну́ ти́пер у́ ме́не́ га́з /
то́ ти́пер п'і́ч у́ одста́вку́ / а́ та́моч'ки́ шо́ //

— З чого їли?

— Чи́рип'ї́ян'і́ ми́ски́ бу́л и́ / і́ го́рш'ки́ / о́то́ у́ печа́х ва́рили́
йї́сти //

— На чому спали? Чим вкривалися?

— О́це́ ж спа́ли ми́ на ци́х по́лах / по́душ'ки́ бу́ли́ / по́душ'ка́
о́д'на́ здо́рова́ так // в бо́ках дру́га здо́рова́ // а́ вкри́вал'и́с'а́ л'і́ж'ник
бу́в / л'і́ж'ник / р'а́дна́ // п'і́л / за́слана́ бу́ла́ кудр'а́ / кудр'а́ / кудр'а́
за́слана́ та́ка то́вста́ //

— У чому дітей колихали?

– Ко́л'иска | сири́д | ха́ти | ви́с'іла / і с'і́час у | мене́ | йес'т' о́там
гв'і́здок / мабу́т' / ви́т'агли | у́же / і ко́ли́ска та́ка | ди́рив'я́на / і то́ з
| ти́ми | ру́ч'и́ч'ками / о́так'і́ | т'і́ | по́воро́зоч'ки | чо́тир'і́ / і то́ бу́ло | йа́к
| тре́ба | ста́вим | на | по́лу / а | у́ | ту | ко́л'и́ску | ма́нен'ке́ | ди́т'а́тко / йа́
ко́л'и́хал'а́ | та́ | до́кол'и́хал'ас' | до́ | то́го / шо́ | ви́пал'а́ | та́ | й | ди́ти́на / йа́к
ро́скол'и́хал'а́ / і́ | во́но | ж | у́ | пла́точ'ку́ / ма́нен'ке́ / ни́ | зна́ю | ко́т'ру́с'
і́з | д'і́тей / а́ | ше́ | ж | то́же | бу́л'а́ | ни́ви́л'и́ч'ка́ | і́ | то́ | ж | ви́ско́чил'а́ | та́
ди́ти́на / | т'і́ки | бе́кну́ло / ну́ | н'і́ | чо́го //

– *То вона на вервичках висіла?*

– Ви́р'вички́ / ви́р'вич'ки́ / ви́р'вечки́ / мо́тузочки́ | та́к'і́ /
ви́р'вички́ / бо́ | то́ | ко́л'и́ска | на́д'во́р'і́ | бу́л'а́ //

– *А як прали?*

– Пра́ли | в | но́ч'вах / ди́рив'я́н'і́ | бу́ли | но́ч'ви́ / у́ | но́ч'вах | у́
ди́рив'я́них //

– *У чому замочували?*

– А́ | за́моч'ува́ли́ / та́м | за́моч'ува́ли́ / а́ | хоч | д'і́жка́ | та́ /
ша́п'лик / ша́п'лик | та́кий | бу́в | та́ | у́ | ша́пли́ц'і́ | за́моч'ува́ли́ / а́ | по́том /
у́ | ку́р'ачи́х | к'і́з'а́ках / | ми́л'а́ | ж | ни́ | бу́ло / а́ | по́том | йа́к | по́пи́рем | та́
по́ковза́йим | о́це | на́ | ни́зу́ | та́ | та́к'і́ | жо́вт'і́ / по́лотн'а́н'і́ / со́роч'ки́
по́логн'а́н'і́ | ж | бу́ли́ / по́лотна́ | то́жи | ж | са́ми́ / йа́ | са́ма́ | і́ | пр'а́ла́ | й
т'ка́л'а́ / хоч | ше́ | й | ма́л'а́ | бу́л'а́ / мо́ло́да́ / а́ | вже́ | ж | са́ма́ | й | т'ка́л'а́ / і́
пр'а́л'а́ | то́жи́ / бу́ло́ | ма́ма | вс'і́гда́ | ра́но | вста́йу́т' / ча́с'ів | у́ | три́ | но́ч'і́ /
і́ | бу́ло́ | ж | с'і́дайу́т' | пр'а́сти́ | і́ | йа́ | бу́ло́ | ж | ко́ло́ | йі́х / ой́ / ча́сто́ | й | гу́сто
зду́ма́ю / с'т'і́ки | го́р'а́ //

– *Чим прання вибивали?*

– Пра́ник / | т'і́ки | ж | ни́ | пра́н'а́ / та́ | бу́вало́ | та́ке́ / шо́ | й | пра́н'а́ /
о́це́ | ра́дна́ / со́роч'ки́ / по́лотна́ / о́це́ | бу́ло́ | по́логно́ | зо́л'и́мо́ | то́же́ /
ж'лу́кто́ / у́ | ж'лу́кто́ | скл'а́дал'и́ / | при́си́пал'и́ | та́ким | гри́ч'ани́м
| по́мелом / те́ | по́логно́ | пи́риси́пайи́м | і́ | та́к | о́то́ | в | ж'лу́кто́ | скл'а́дайи́м /
скл'а́дайи́м / а́ | то́д'і́ | ки́п'я́тком | про́л'и́вайи́мо́ / а́ | то́д'і́ | ж | пере́мо́ | на́
ни́зу́ / на́ | ста́в'ку́ | ти́м | пра́ником | ви́би́вайи́мо́ | і́ | та́к | о́то́ | ж //

– *Чим світили в хаті?*

– Бл'и́кун / бл'и́кунчик / | про́сто | ки́раси́ну | на́л'и́вайи́мо́ | у́
пл'а́ши́ч'ку́ / а́бо́ | шо́ / а́ | то́д'і́ | хв'і́т'і́л'чик | та́кий | у́же́ / с'ві́ти́мо́ /
| та́гне́ | во́но́ | ж | о́то́ / а́ | ки́рас'і́ру | на́л'и́вал'и́ | і́ | то́ | ти́м //

– *А якщо із склом?*

– Ла́нпа́ / ту́ | то́ | вже́ | в'по́с'л'і́ / в | мене́ | й | с'і́час | в | са́райі́ | ма́т'
дв'і́ | ла́нп'і́ | аж́ / і́ | скло́ | о́то́ж | на́д'і́валос'а́ / і́ | ви́с'ашча́ | бу́л'а́ | ла́мпа
та́ка́ | і́ | на́ | ст'і́н'і́ //

– *У чому жарили?*

– Ри́ночка бу́ла / сково́р'і́дка бу́ла / пир'і́жки / листи́ки
бу́ли та на л'исти́ках пик'лі́ //

– *Мак у вас терли?*

– Ма́нен'ка ма́к'іти́рка та по́лив'я́на / і о́то в т'ій ма́к'іти́рці
мн'а́ли ма́к ти́м / ко́вганка / та ни ко́вганка / ти́м / ма́ког'о́ном /
ма́ког'і́н //

– *А що в ковчанці робили?*

– А в ко́вганці то́вкл'и то́ сало / то цибу́лінку / то
ча́сни́чинку //

– *Чим товкли?*

– То́вк'ач'и́к // в ме́не й с'і́час жи́л'ізний т'і́ки то́вк'ач'и́к й
жи́л'і́зна ко́вганоч'ка //

– *У чому хліб учиняли?*

– Ма́к'і́тра / в ма́к'і́тр'і // ни з'на́ю йа́ // а / д'і́жа бу́ла // та в
д'і́ж'і о́тож па́рил'и за́парку / а то́д'і бу́ло ви́холоне / п'і́дложим
ти́м / за́паркою́ / оста́вл'а́ли за́пароч'ку / бу́ло йа́к / та́к'і
оста́вл'а́ймо / а то́д'і п'і́д'і́де / в'е́чер'і учи́н'а́ймо / а
учи́н'а́ймо ти́м // во́дич'ка ти́п'ле́нка / і ту́ди бо́рошна ки́дайим і ту́
ж за́парку / а то́д'і во́но хара́шо за н'і́ч пи́ригра́є / а в'дос'ві́та
м'і́сиш / за́м'ісиш / п'і́д'і́де / а то́д'і ро́бим і пи́чем / о́то та́ке //

– *Чи однаково діжка і бочка?*

– Та д'і́жки ж бу́ли т'і́ / шо со́л'ил'и о́г'і́рки / а бо́ч'ка / це
бо́ч'ка ж із дном ма́т' в'і́дт'і́ла і в'і́дт'і́ла // да / Ва́лу / о́то ж
бо́ч'ки /

– *Чи не казали кадіб, кадуб?*

– Ни ка́зал'и / ни ч'у́л'а йа́ та́кого //

– *Сікти і шаткувать капуста – це однаково?*

– С'і́кти о́це та́ка шо до́вге́н'ка / а ша́ткуват' / та шо на
ка́пус'на́к //

– *Йа ножем усигда / ножем //*

– *У чому сало солили?*

– У м'і́шках со́л'ил'и ра́нше / пр'а́мо в м'і́шок со́л'ил'и й
скла́дал'и / а то́д'і на го́р'і́шч'і при́в'і́шувал'и / а с'і́час жи́ в
ба́нках // на го́р'і́шч'і до ба́нтини / а ба́нтина зна́йте шо / а́га / ну
о́то за ба́нтини //

– *У чому помії збирали?*

– А по́мийни́ці та́к'і бу́ли / ла́хан'ки та́к'і / ну по́мийни́ц'а /
па́рил'и по́лову / то сви́н'ім бу́ло да́ймо //

– *Яка різниця колодязь і криниця?*

– Ко́лод'аз' на го́р'і ко́пайни́ц'а / ме́тр'ів с'і́м'на́дц'ат' / а
бу́ває та́ке / шо й два́дц'ат' гли́би́на / а кри́ни́ц'а на ни́зу

ви|копуйиц'а / во|да з|верху / а то|д'і б'і|жит' джири|ло / і ко|пайут'
там / де йес'т' джири|л'о / і то наб'і|гає у ту кри|ниц'у із джири|л'а з
то|го во|дич'ка і ото джири|л'ана во|да / чи|ста було та|ка / на ни|зу ми
було ко|рови паси|мо / та та|мичка бул'а / а //

– Чи був колодязь із таким дерев'яним ричагом, що витягав відро?

– А то зв'ід / з|водом вит'а|гали // там то|жи та|ка ба|д'а та|ка
вис'і|ла дири|в'яна / і то т'а|гал'и з|водом / з одної| сторо|ни та|кий
цур|пак висит' / а то / та в нас то ко|лод'аз' / а там то бу|вал'и т'і //
з|водом т'а|гайут' /

– У чому сир у ніст зберігали?

– Оце за|сол'увал'и / а то|д'і в д'і|жич'ку скл'а|дал'и / і
зда|вл'увал'и хара|шо його / а то|д'і тр'а|поч'ка / а то|д'і кру|жеч'ки і
кам'і|н' то|жи та|кий вил'и|чен'кий / шоб хара|шо зда|вило //

– Про липівку розкажіть.

– Ну лип'і|вка дири|в'яна ж та|ка / а то|д'і в ту ж лип'і|вку
нали|вал'и ме|д / за|ли|вал'и ме|дом // і во|на ни з до|шч'ок / а во|на
суц'і|л'н'а бул'а та|ка / ви|довбана лип'і|вка //

– Як жнивували раніше?

– Ко|сил'и вруч'ну / ко|сами му|жи|ки ко|сил'и / а жі|н|ки
в'я|зал'и сно|пи / по|в'я|зал'и / то|д'і зни|сл'и на куч'і / то|д'і
по|лук'і|пки кл'ал'и / а з по|лук'і|пк'ів то|д'і з|воз'ат' на ст'і|жки / в
ст'і|жки кл'ал'и / а то|д'і мо|ло|тарка мо|ло|ти|л'а // мо|ло|тарка бул'а
то|д'і / та і д|ви|гу|ном г|нал'и ото|ж / і к'і|н'ми // л'і|ва|тор був / шо
со|л'о|му т'а|г / скл'а|дал'и ж у|руч'ну то|же на скир|дах / скир|да / це
скир|да со|ло|ми / де кл'ал'и ж / де ма|шина мо|ло|ти|л'а / а то|д'і там
скл'а|дал'и со|ло|му ту ж //

– Як ви дієували?

– На ви|чир'ни|ц'і хо|дил'и / на ви|чир'ни|ц'і бул'и / до|св'і|тки /
ни ви|чир'ни|ц'і та хто йа|к / хто до|св'і|тки / ото ви|чир'ни|ц'і // там
сп'і|вал'и / пр'а|л'и / б'і|л'ш ні|чо|го / пр'а|л'и //

– Чи гралі в ігри?

– Грал'и / грал'и і у то|го / йа|к жи його / по|за|бу|вал'а йа|к
і|грал'и // оце оди|н л'а|гає о|та|кич'ка / а т'і / шо б'і|ут' по то|му / по
руч'і / та бу|вало та|ке / шо ко|ло|ше"м йа|к ув'і|рве / та|к аж зог|нис'а /
ото|ж і|гра та|ка і вга|дуй / вга|дуй / хто ти|бе в|дарив / йа|к уга|дайиш /
зна|чит' зм'і|н'ає той / а йа|к ни уга|дайиш / то л'і|жиш ш|че / ш|че по
то|б'і б'і|ут' / ото та|ке // сп'і|вал'и / та|нц'у|вал'и / бул'а та / та й
га|рмо|шка бул'а / і бу|бон / ба|л'а|л'а|йка / оце ба|л'а|л'а|йка / і ги|та|ра
бул'а най|дужче" / грал'и ото на ги|та|ру / й на ба|л'а|л'а|йку / і
сп'і|вал'и //

– Як хлопець дружить з дівчиною?

– З досвіток / ідуть додому / розход'яч'я / тоді провиді в'їн свій ж дівчину додому / а в кого ж немає / то сам піде // он Вал'я дивич'я / Вал'я бачит' //

– Як парубок сватає дівчину?

– Ну то засватують же / до бат'ків ідуть / бат'ків питають / а тоді ото ж присилають старост'ів / там домовляють'я / і тоді на колі ж там свайба //

– Як свайба проходить?

– Та йак / бувало усяк / де багатші то там більше було всього / лучше проходила / а де бідніші / то / ну одинаково гуляли свайбу / йа ни знайу / йак писалися ж ранше" // в'їнч'яліся ж ранше / у церкві в'їнч'яліся / ну а писаць'я йа ни знайу / чи писалися ж ранше" //

– Як весілля проходило, які звичаї?

– Молодий із боярином забирають молоду і йдуть у церкву // у церкві в'їнч'яють'я / йдуть / йа вже ни знайу / чи до молодого / чи до молодой / мабуть / до молодой / а тоді ж до молодого // хтосьна йа оці свайби ни дуже понімаю //

– Що ви робили після війни?

– Робил'я йа / ну йа ж вам розказувал'я / що зразу у йаслах робил'я / а потім ото війна почалас'я / то на аеродромі у Миргороді ж бул'я / а потім ото на окопах / ган'яли на окопи ж тоді / а потім при н'їмц'ях ни знайу що воно / чи колгосп чи що воно / робили ото / мак с'їяли ж / вбирали мак / а потім у Гирман'їю міне забр'яли / в йакому году / йа і ни знайу / мат' у сорок трет'їм / ну де пирид тим / йак уже кончилас'я війна / ни війна кончилас'я / а йак захватили Полтавську облас'т' // йак утикл'я йа / робил'я ото ж у колгоспі / хоч і ховалас'я / а одинаково ж робил'я / а потім йак уже н'їмців вигнали в'їдц'їл'я / тоді стал'я поштарем / у сорок п'ят'їм год'ї // а потім у сорок шост'їм вийшл'я зам'їж / то потім ото на р'їжні роботи ходил'я / по р'їжних роботах // а тоді хлопчик родився / первий хлопчик народився в сорок шост'їм год'ї та умер / дес'ят' днів пожило та вмерло // а в сорок восьм'їм год'ї цей Вас'я / що в мене син йе / родився // а йа робил'я по р'їжних роботах до ш'їйс'ят другого году / а в ш'їйс'ят друг'їм год'ї міне забр'яли в контору уборщичейу / та дівчина вийшл'я зам'їж / а йа стал'я та на п'ят' ден' / голова сказав / поробите / т'от'у Гал'у / п'ят' ден' ус'ого / поки вона свайбу одгуляе / та йак стал'я на п'ят' ден' та двадц'ят' год проп'їрчил'я / у с'ємдис'ят див'їят'їм год'ї пішл'я на

пенс'їю / і ше й п'їсл'а того с'їм год робил'а / о'то в кантор'ї / а по'том в кантор'ї покинул'а / д'їд умер / а йа покинул'а кантору / а по'том позвал'и / во'но ж тут близ'ко / позвал'и на дв'ї ни'д'їл'ї на т'їк / щоб сторожувал'а чо'тир'ї годи / то'д'ї забол'їла / та в Полтаву поїхал'а на опи'рац'їю і так п'їс'л'а того // приходил'и гукал'а / ше й п'їс'л'а того / е / н'ї / кажу / вже все // п'їс'л'а того / то вже ни робил'а //

– Як квашу робили?

– Пи'тайте ми'не / йа ж з'нала й те // парил'и за'парку / а то'д'ї п'їд'авал'и тим / ни п'їд'авал'и / а йагоди кидал'и / то'д'ї во'на вки'сала пирикип'їачувал'и // за'парку за'пар'ат' / р'їден'ко так й'її з'робл'ат' / то'д'ї поставл'ат' де на типлен'кому і йагод туди накида'ют' / а то'д'ї во'на вки'сал'а / а то'д'ї йак укисне / з'робиц'а р'їдка // хороша була / свик'руха мо'їа хара'шо робила квашу //

– Що в будень їли?

– Та шо / їїл'и те / шо й в п'разник / шо й у ни'д'їл'у / і боршч ва'рил'и / о'собин'о це боршч' усиг'да ж ва'рил'и / і боршч / каша до борш'чу / хоч молочна каша / а н'ї / то крута каша / та з борш'чем / йушки було у'в'їл'е'ш у кашу / і крута каша / пшо'н'ана / і то було у кашу в'їл'е'ш борш'чу р'їден'ко / і так ото'ж і їїл'и // а вранц'ї суп / чи суп ва'рил'и / чи кул'їш о'це із того із пшо'на // та ну та'ке //

– А на свято, на Рїздво?

– На св'ата / на Р'їздво / то ди'вис' капусн'ак ва'риш / йак ка'пуста ж їе / а то боршч / холодець / озвар / ото та'ке ран'ше // типер то / бо'же / ви'думуйут' ус'ого ба'гато / а ран'ше було картопл'а жарина / тушина із мн'асом / о'це картопл'а / боршч / а по'том мо'лошне шос' там / хоч лок'шини / хоч каша то'жи р'їден'ка / та'ка / рису ран'ши ни було то'жи ж пшо'н'ана каша //

Село Устимівка Семенівського району

Розташоване на на старому Ромоданівському шляху, за 12 км від районного центру. Виникло село в 1780 році [с. 897–898].

Інформанти: 1. Салогуб Марія Михалівна, 1919 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.

2. Панченко Настя Семенівна, 1925 р. н., освіта – 6 кл., працювала в колгоспі.

3. Панченко Володимир Якович, 1931 р. н., освіта – 6 кл., працював у колгоспі.

4. Зінець Івга Прохвирівна, 1908 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Жлухто бул'о / таке йак д'їжка / жлухто / оце постирайиш / руками стирайиш / а тод'ї в те жлухто кор'ак'ів кур'ачих / кип'ятком зал'єм / постойе воно дн'їв ст'їки / та сутки / оце с'огод'н'ї в об'їд запарил а / а на утро йдеш на р'їчку і пиresh / йак з'їмойу / а л'їтом / то коло колод'їз'а / оце так ранше прал и / глейим натрем ком'їр / поли / бо вишита ж сорочка полотн'ана / це ж боже сохрани / шоб замазана була / йак випиреш / так така / йак листок / ото таке / так ми ранше прали ж // були д'їжки ж / замочиш / або в ночви так'ї дири'ван'ї вилик'ї / оце на'мочиш його у кор'аках тожи ж / воно покисне / стирайиш / тод'ї в жлухто складайиш / пропар'уйиш / а на другий ден' пиresh його //

– Як коноплі обробляють?

Інф. 1: – С'їйут' / тод'ї виби'райут' / тод'ї мочат' у болот'ї / киснут' / тод'ї вит'агайут' / полошчут' / посхнут' / тод'ї на бител'у поб'їут' / на терниц'у потрут' / тод'ї мнут' / мичут' мички і пр'адут' // оце таке / попр'адут' / тод'ї витушка така / на витушку / на мотовило // мотайиш / тод'ї з мотовила зн'їмайиш на витушку над'ївайиш / мотайиш у клубки / тод'ї сну'їут' / сновал'ниц'а така / на ней сну'їут' / тод'ї наки'да'їут' на вирстат / завод'ат' бл'ат / і там завод'ат' ото його / прив'їазуйиш у же ж йак зави'єдеш у / на'чин'а само собою / а то само собою / та бл'ат / прив'їазуйиш і тчеш // у кружки йак тчеш шо / то чотири п'їд'н'їжки / а полотно – дв'ї п'їд'н'їжки / і все / вич'їиш / і вс'о //

Інф. 1: – Вал пр'адеш же на куж'їл' / оце ж йак пр'адеш нитки на полотно / а от'ї одки'дайиш клочки / тод'ї оті клочки пирискубуйиш / в'їажиш на куж'їл' і крутиш вал / а той вал ото ж і прост'олки / і р'адно / і шо хочиш вич'їиш //

Інф. 2: – Голодували / голод пирижили ж / а тод'ї ж война / в Гирман'їу забрали / в Гирман'її гор'ували / а тод'ї прийшла з Гирман'її / все дворище згор'їло / попалили н'їмц'ї / та викопала зимл'анку / та брат був / та жили з братом в зимл'анц'ї / а тод'ї зл'їпили хатку соб'ї поганен'ку таку / і ото так жили / ходили в колгосп на роботу гол'ї / й бос'ї / й голодн'ї / а тод'ї познайомилис' ото ж із д'їдом / суд'ба нас ізвила / та оце зл'їпили вже хату / їздив там в Жовне та шче дес' / дерево доставав з акац'її таке / та бачите ж йак'ї в л'удей ловк'ї хати / а в нас

бачите йа'ка ж / та так і живи'мо / і живи'мо й ти пер у'же ни'годн'і
н'і'куди // одна доц'а в нас у Крине'нчу'ці //

Инф. 2: – Ше бат'ко м'ій був живий та йїздив у ка'цапшчину /
де та ка'цапшчина / а ни знайу / то возив ото'ж / йа'к'і у йїх були
ранше ш'мутки / то р'адна / кодр'і / ото л'їжни'ки / платки / ото
накладе лантух / пови'єзе в ка'цапшчину / то приви'єзе хл'їба / отак
ми й жили ранше // це ше йа при бат'ков'і жи'ла / мами в мене ни
було / це ше йа при бат'ков'і жи'ла / мин'і два годи бул'о / йа
мама вмерла / так і жил'и / і вже дожи'вайим до в'їку // дочка одна
в нас у Криминчу'ці / ж чолов'іком живе й коло ней' то'же доц'а /
роз'їшлас'а ж чолов'іком //

– Які свята були?

Инф. 2: – Св'ята були то Р'їздво / то Новий год / то
Криш'чен'а / то о'це та'ке / то ото'ж так / ти'пер го'товимос' / а
ранше шо ж ми го'товил'и / йа'к ранше ни бул'о н'ї'чого / а ти'пер
варим і кут'у / й вуз'вари / все так / йа'к положи'мо бут' // а т'їки вже
ни'годн'і н'і'куди //

Инф. 2: – Та йа'к бог да'їе ж дош'чу / то с'їйим пос'їв / коровку
ж дир'жал'и / а це вже ж ни дир'жи'мо / с'їйим пос'їв на зерно /
кукур'гузу садим / картошку / помидор'чики / ог'їрочки / гарбузи /
ота'ке все садим / а тод'і в'осе'ни ж уби'райим / це ж ви знайите йа'к //
так живемо //

Инф. 3: – Ну це ж ран'їше / ран'їше / моїй бат'ки ко'сами
ко'сил'и / а матир'і жал'и чи той ви'язал'и у сно'пи / а пот'ом клал'и
в пол'ук'їпки / або ше ранше в п'ят'надц'атки клал'и / йа'кшо сире
зерно / а тод'і ставили у пол'ук'їпки / а тод'і вже / йа'к воно хара'шо
вистойал'ос'а // ставил'и в копи / копи значит' ш'їй'с'ат сно'п'їв /
пол'ук'їпки / це значит' трид'ц'ат' сно'п'їв / а п'ят'надц'атки
п'ят'надц'ат' сно'п'їв / пот'ом звозил'и його в с'т'їжки / кон'ами /
п'їд'водами / здоров'і та'к'і с'т'їжки / ни ожиред / а с'т'їжки /
ожиред / це со'лома звал'ас'а / у с'т'їжки / і скл'адал'и так / шоб
ко'лоски всири'дину / ко'лоски всири'дину / а гузи'р'ї отак круг'ом /
круг'ом / круг'ом / за'ходил'и / а пот'ом за'ходил'и м'їж ц'ї с'т'їжки
мол'отарки називал'ис'а / сто'їав паровик і мол'отарка / паровик
гнав мол'отарку та'ким рим'ном / а на мол'отарки та'кий йа'к і в
комбайна цей / ну де барабан / де об'иває зерно / значит' один
сто'їт' на площадк'ї на ц'їй / з одного бо'ку пода'їут' сно'пи / й з
другого бо'ку / роз'їязуйим і пода'їємо ц'ому / шо в барабан кидає
туди / та'к ім л'їватору / і тод'і клад'уц'а здоров'і / здоров'і
ожиреди со'ломи / там спиц'їал'ні клад'її кладут' / а пол'ову
кладут' от'д'ел'но од ц'її мол'отарки / в'їшайимо ланту'хи / і воно

наб'їга / тод'ї той наб'їг одчипив / уруч'ну в'їял'и / в'ї йалки
бул'и вруч'ну / крутим в'їялки і воно тод'ї хароше зерно одв'їва
с'уди / а плохе туди // оце так і жнива бул'и //

Инф. 4: — Боже м'їй / л'ава стоїт' оце у хат'ї / сундук був /
м'їсто кроват'ї / кроват'їв ни було / дириваний такий п'їл
щчитавс'а / з досток зроблиний / врод'ї кроват'ї / широкий такий /
там можит' пом'їстиц'а душ і три й чотир'ї на йому спат' / ото
таке вбран'а / та табуре"тки пороблин'ї / де с'їсти або осл'їн ото
ше стоїт' / йак до столу с'їдають об'їдат' / то осл'їн ставл'ат' /
хто на табуретц'ї ото / а так особин:ого убору н'їякого ни бул'о /
ну / и'кони вис'їл'и / це йак закон // дол'ївка щчиталос'а / це
змазаний пол / полу ж ни бул'о / дол'ївка / соломою
позастилаймо ото дол'ївку ту / бо воно ж холодна зимл'а ж / і ото
так на т'їй солом'ї й ходимо / уже пиригарц'уйут' йїї / шо вже
така / йак полова / тод'ї вигортають / ц'у спал'ат' / с'в'їжойі
принос'ат' / ото так і жил'и / / наша с'їмн'а ше була така
заможн'а / ну корову диржал'и / порос'а диржали / овец' ни
диржали // такого н'їчого / кури / ото так і хаз'айства бул'и //

Инф. 5: — Добре жил'и / і млин був в'їтр'аний / і машина
бул'а / це ж знайте ранше бул'и / шо чотир'ї пари коней
запр'агал'и та й мол'отил'и / ото й машина бул'а в бат'ка / добре
жив бат'ко / харашо / до кол'госпу / а в кол'госп'ї тожи ж робил'и /
вони правда в кол'госп'ї робил'и / ну ранше ж знайте бул'о таке /
шо бат'ко і син з голоду померл'и / гол'одовки бул'и тод'ї / все /
страшне бул'о та померл'и з гол'оду / а жил'а ше йа з матирійу
довши" / нас бул'о в матир'ї вос'їм душ д'їтей //

Инф. 5: — А тут жи в Устим'ївц'ї / тут / вїязочками вїязал'и
ранше ото / типер то мол'отил'и ж ото / та тожи ж ходил'и на
роботу ото / машини ж бул'и / коровами спр'агал'ис'а та возил'и
снопи до машини / та кидал'и на пл'ощчатку / бул'о вс'ого /
робил'и добре / і коровами спр'агал'ис'а та робил'и / коровами / це
тод'ї ранши / а тод'ї вже / йак мол'отил'и машини т'ї ж ото / йак ни
бул'о кон:их / а т'ї машини / тоже возил'и / снопи п'їдвозил'и ж то
до машини та кидал'и то на пл'ощчадку // і возил'и та скирдувал'и
на тому / ни" скирдувал'и / а то йак жнива бул'и / та копи
скл'адал'и / та тоже водил'и / та бул'о вс'ого / б'їл'ше вс'ого і
вїязал'а та б'їл'ш хл'їба / та бул'о наминаймо / то так руками
наминаймо та хвартухи та п'їд хвартухом торби вис'ат' / а бул'о
гол'ова кол'госпу ходит' та й приказує / д'ївчата / осторожно
осторожно / д'ївчата / ни дай бог з району приїдуть та побачуть /
шо в:ас ото торби вис'ат' / то мин'ї горе буде й вам / це вже бул'о

ходе б'ідний та приказуйе / д'івчатам / щоб ни нами'нал'и / та бул'о
нам'неш та отим ранши надиреш / йа забул'а / йак воно
називал'ос' / зат'ірку натру / корову / правда / диржал'а / та
мол'ока нал'у / на мол'ошну зат'ірку навар'у д'іт'ім / та ни дуже
голодн'і й бул'и / хоч хл'іба й ни бул'о / а то зат'ірка та з мол'оком
та й / та хай бог милуйе / ус'ого пириживал'и //

— Де молодь збиралася, щоб разом щось робити?

Інф. 5: — Ходил'и на дос'вітки / бул'о оце там ми жил'и /
Криштал'і жил'и на тому / чириз дорогу і м'ій жи то бат'ко
Криштал' / а прот'ів Криштал'ів бул'а бабушка жил'а / така хатка
нивил'ика / і ми тод'і ходил'и туди на вичирниц'і / ранши з
пр'адками / пр'адки пр'ал'и / і баб'і одпр'адал'и / ото приходимо
ж / і одпр'адал'и баб'і / на пр'адки пр'ал'и / тод'і ж бул'о / боже
сохрани / все т'іки з пол'отна і ходил'и / пол'отно ж м'ій бат'ко
ткав ото / та пол'отна ж бул'о / хватал'о / та бул'о ходил'и в
пол'отн'аному / і бул'о д'івчата й кох'ти вишивайут' пол'отн'ан'і і
хл'опц'ам рубашки вишивайут' / усе бул'о в пол'отн'аному
ходил'и ранши / це трудно бул'о так нашчот матер'ийі / бул'о
вс'ого / а все таки гол'і ни ходил'и / а у пол'отн'аному ходил'и
багато тод'і // ткал'и // с'ійали конопл'і / бул'о мочимо // возимо /
де балки так'і та мочимо / та тод'і ото тр'іпаймо т'і // та боже
сохрани / та пр'ад'иво ж мн'ємо / бул'о гукайу хл'опц'ів / хл'опц'і
вставайте / мн'іт' пр'ад'иво / наминяйте / щоб тод'і ж на грєб'ін'
ото начис'ту / та тод'і ото пр'адимо / так'і бул'о робим та з
грєбин'а іскидайим та пр'адимо / пр'адок хватал'о / ни той / у
кажного пр'адки бул'и / і на вич'ірниц'і ходил'и з пр'адками //
ткал'и / то од'івал'ис'а // і пол'отно ткал'и / і р'адна ткал'и /
л'іжники ткал'и / ранши ж в'івц'і диржал'и / бул'о в кожного
овец' багато та то таке ж сукно пр'адим'о тожи / ножниц'і так'і
бул'и та то стрижут' з овец' / та тод'і тожи пр'адим'о / та тод'і з
того / шо напр'адим'о / та тод'і тчут' л'іжники // тод'і ж ранши ни
бул'о од'ійал'ів н'ічого / а л'іжники бул'о // дак сукон'і так'і
тепл'і напр'адим'о та бат'ко натче л'іжник'ів та бул'о вс'ого / і
тод'і роботи // таке товсте бул'о остаїец'а / то'нен'ке пр'адим'о / а
остаїец'а товсте / та те тоже напр'адим'о / накрутимо на
ве'ритени / ве'ритени ж бул'и / те ж товсте / бул'о бабушка
старєнка бул'а в нас / та бул'о все сидит' та ве'ритено ото
напр'адає товстен'ке // айакже бул'о тожи ж таке пол'отн'ане /
все пол'отн'ане все бул'о / бул'и так'і стол'и / то отако крайні і
вишивал'и дл'а празника / ото так'і бул'и столи / ус'ого бул'о //

Инф. 5: – Од голо́довки ме́рли / хо́дили / о́там за́була / йак во́но нази́вайут' / о́там шо сад був у нас / о́там / шо дохла ско́тина / та бу́ло ту́ди ви́воз'ат' / а ба́т'ко ше жи́вий був і ма́ти / а в'і́н і ка́же / До́махо / йа пі́ду мн'аса наби́ру / та́м л'у́ди хо́д'ат' та наби́райут' мн'аса / то́го дохлого / та наби́райут' мн'аса та йі́д'ат' // а во́ни ка́жут' / і́ди / би́ри / ну йа зва́р'у / а його́ йі́сти ни́ буду / а йак то́бі хо́чиц'а / то йди та й би́ри // та во́ни пі́шли та на́брали / так во́ни то нава́рили / та Пі́тро був си́н і в'і́н / удво́х йі́ли та й поме́рл'и / і о́то хто йі́в / та́м л'у́дей ба́гато на си́л'і / о́це ц'а ву́лиц'а / де це Л'у́ба мо́я жи́ве / та та́м бу́ло с'і́мейство / та то́жи ж хо́дил'и та до́хле йі́ли / так до йі́д'іно́й ду́ш'і поме́рл'и / ме́рл'и стра́шне / па́дал'и на до́роз'і / йі́дут' і по́падайут' на до́рогах / та йі́здили́ і пі́дводи́ зби́рал'и / о́так бу́ло / хто до́хле йі́в / а хто ни́ йі́в до́хле / то та́ки ж по́пирижи́вал'и йак небу́т' о́то чи / а хто до́хле" йі́в / то ба́гато л'у́дей вми́рал'о // о́це йі́де / йі́де ву́лицийу́ / впа́ло / пі́дводами́ йі́зд'ат' та зби́райут' / та бу́ло у́ йа́мах хо́вайут' би́з тру́н / пі́дводами́ наби́райут' л'у́дей ме́ртв'і́х і о́то пр'а́мо на кля́дови́щче ви́зут' / та та́к би́з тру́н і хо́вал'и // о́та́ке бу́ло // хай бо́г ми́луйе / стра́шне бу́ло пи́рижи́вал'и //

Инф. 5: – Го́род са́дил'и / йак го́ло́довки / та о́то бу́ло чисти́мо лу́шпин'а / та та́же бу́ло й лу́шпин'а са́димо / ви зна́йите бу́ло і ко́р'ін'а бу́ло / пу́ска́є / хо́ч і лу́шпин'а / та́к пу́скал'и / ну са́дили о́горо́ди / у́же / йак ста́в ко́л'госп / то й бу́р'аки с'і́ял'и / хо́дил'и й бу́р'аки по́л'ол'и / та бу́ло хто бі́льше ви́поле р'адк'і́в бу́р'ак'і́в / це то́же та́ке вре́м'я бу́ло // то Ми́трох'ван ту́т Да́нилович жи́в о́там ко́ло ла́вки // та бу́ло то́й мі́р'а́є хлі́б / хто бі́л'ше ви́поле / бі́л'ший ку́сочок одва́жи / а хто ме́нше / ме́нший ку́сочок да́є / о́так бу́ло // та хай бо́г ми́луйе / а о́то у́ го́ло́довку / Пі́тро ше м'і́й жи́вий був / ко́л'и ви́а́зали́ о́там ко́ло Га́раси́м'і́вки / ко́л'и га́раси́м'і́вс'к'і́ ж'і́нки ми́не гу́кайут' / Йі́вго / і́ди с'у́ди / ми то́бі шо́с' ро́ска́жимо / та́к йа то поб'і́гла / ми ви́а́зали́ то́же / а ту́т Га́раси́м'і́вка ни́да́леко / а поб'і́гла / ко́л'и ж'і́нки й ка́жут' / ти зна́йиш шо́ / у́же ж Га́л'ка / си́стра мо́я / бу́ла та́м у́ За́мул'і́вц'і́ / за́му́жем / у́же ж Га́л'ка вме́рла́ / і хлі́опц'і́ поме́рл'и / о́стал'ас'а́ / са́ма Ми́лан'ка та́м у́ Га́раси́м'і́вц'і́ / та́ке д'ла́ д'і́тей бу́ло / то ва́рил'и / та́к йа при́йшл'а до́дому́ / та й ка́жу Пі́тров'і́ / чо́л'ов'і́ков'і́ / зна́йиш шо́ о́так і о́так / о́дна Ми́лашка о́стал'ас'а́ / шо ро́бит' / а в'і́н ка́же / поб'і́жи та за́бири́ Ми́лашку / та́к йа й поб'і́гла́ та й за́брал'а до́дому́ / а йа́краз Шу́рко був / чо́тир'і́ го́ди / та́к во́но о́то в́же то́д'і́ / ше й сви́кру́ха бу́ла жи́ва / та́к во́на о́то гл'а́д'і́ла Шу́рка / і

бул'о кол'и свикруха погл'ади / а во́на пі́ди зо мно́у на бур'аки /
та во́на прори́ває рука́ми / а́йа б'і́л'ши й' випо́л'у / то то́д'і на́м
б'і́л'ши ку́сок зва́жуг' / о́таке бу́л'о //

Інф. 5: – Ранше кукургузу / а с'і́ят' / ни с'і́ят' / ни
с'і́ял'и / а кукургузу сади́л'и / о́то бу́л'о коро́ву ди́ржи́мо / та́к
т'і́ки кукургу́за коро́ві / а то бу́л'о хо́димо / де ски́рти та́кі
зи́лен'і / та хо́димо / та́м по су́с'і́дс'к'і́й бу́л'а Ма́рхва / ше ку́ма
Андр'і́йевс'ка / та бу́ло втр'о́х хо́димо / ви́язка́ми но́симо до́дому
зи́лено́йі си́лери д'л'а коро́в / бо то́д'і ни с'і́ял'и / т'і́ки бу́ло са́ма
кукургу́за / та то́ все бу́ло по ви́язки хо́димо / ви́язки та́ кл'у́нки з
пле́ч'ей ни ви́ходил'и / о́то все та́скал'и ра́нше / то́ кл'у́нки / то́ все
ра́нше та́скал'и / то́ кл'у́нки / то́ бур'а́ки / то́ / ус'о́го хва́тало́ //
тро́шки вже ста́ло / то́ о́то бур'а́ки с'і́ял'и / та ста́л'и о́город
сади́т' / то сади́л'и й' до́ма / вже й' о́город бу́в / вже й' бу́л'о / уро́ди
й' ка́ртопл'у / й' кукургу́зу ж сади́л'и / то́ бур'а́ки ж с'і́ял'и / то́
бур'а́ки ж бу́ли / ус'о́го сади́л'и / в ко́го бу́л'и са́дки / бу́ло й'
ви́шн'і / й' й'а́бл'у́ка бу́л'и / а в ко́го й' ни бу́л'о са́дк'і́в / ну бу́ло
ба́гато в л'у́дей і са́дк'і́в бу́л'о / вс'о́го бу́л'о // бур'а́ки / о́гірки /
пома́дори сади́л'и / о́то вже все та́ке сади́л'и / а с'і́ят' о́то ни
с'і́ял'и / т'і́ки кукургу́за бу́л'а / бо то́д'і ни бу́л'о й'а́чме́н'у / мо́ди
ни бу́л'о с'і́ят' / а ви́язка́ми но́сил'и д'л'а коро́в / та́скал'и / де
зи́лена со́л'ома / та йди́мо на сте́п та́ й' би́римо / ни́да́леко / кру́гом
жи́ ж си́ла сти́пи бу́л'и / с'і́ял'и / та о́то та́м ски́рти кл'а́дуг' / та
иди́мо та о́то та́м / но́сил'и ви́язки / вс'о́го бу́л'о / хва́тало́ //

– Чим по́лотно ви́бивали́?

Інф. 5: – А пра́ник та́кий бу́в // бу́ло по́лотно ви́тчу́г' та́
б'і́лимо по́лотно / шо́б б'і́ле бу́л'о // та то́д'і о́то вже та́ке
ди́рив'я́не та́ кла́димо та́ пра́ника́ми би́йи́мо / ви́би́вайи́мо
пра́ника́ми те по́лотно / би́йи́мо пра́ника́ми те по́лотно / б'і́лимо /
б'і́ли бу́ло по́лотно / ха́роше / бу́ло мо́чимо та́ сте́лимо на́ зи́лене" /
во́но о́то ли́жит' / пі́дси́хайе / а б'і́ли бу́л'о ло́вки по́лотно /
т'ка́л'и / це бу́л'о / ра́нше" ни бу́л'о ма́тер'и́йі / а хо́дил'и в
по́логн'а́ному / й'а́ зна́йу бу́л'а мо́йа ба́бушка жи́ва / а́йа ше бу́л'а
ма́ла / б'і́гал'а / та́к у по́логн'а́н'і́й со́роц'і́ / бо́са в по́логн'а́н'і́й
со́роц'і́ // та бу́л'о гу́ка́йе / й'і́вга́шко / й'і́вга́шко / і́ди до́ ме́не" /
і́ди ми́н'і во́дички по́дай / це мо́го ба́т'ка́ ма́ти / то́ й'а́ по́дам
во́дички / то́ во́на ми́н'і да́с'т' дв'і́ кан'хве́тки // а в не́йі́ бу́ло три
до́чки / і́ вс'і́ три до́чки бу́ли ту́т у си́л'і́ за́мужим / а по́том жи́ ж
уп'я́т' / й'а́к т'і́ки та́к і́ гу́ка́йе" / і́ди по́сиди́ш / й'а́к по́сид'у́ / то́
да́с'т' уп'я́т' дв'і́ кан'хве́тки / бу́ла ба́бушка / та́м / де мо́гилка на́
кладо́вищ'і́ / та́ т'і́й мо́гилц'і́ во́на схова́на / ус'е бу́л'о й'а́ / й'а́к

ход'у на кл'адо|вишче / та бул'о поми|найу / це іду до|нейі / та ка|жу / бо|же / ба|бушка / ти ж ми|не ува|жала та л'уби|ла / усе бул'о / як т'іки / по голо|вц'і глади / йа ж ти|бе най|дужчи л'убл'у / ти ж мо|йя онучка / йак начне|ото бул'о //

— У чому прання замочували?

Інф. 5: — Були ж|ночви|ранше" / так і д'іж|ки бул'и / та ото в д'іж|ках бул'а вода / бул'о ба|гато|ранше" д'іж|ок / д'іж|ки бул'и / та бул'о ставл'аймо в д'іж|ках / тепла вода / а бул'о й гр'іймо|воду та й і той / бул'а така ди|рив'яна / то пири|мо / а йакшо то прани|ком биймо / а йак так / то об те / об ди|рив'яне / було / і жлукта / і пири|живал'и / й робил'и / вс'ого бул'о //

— У чому зберігали зерно, мед?

Інф. 5: — У ко|мор'ах були здо|рове та|ке д'ла зир|на робил'и / і д'іж|ки бул'и // а ни знайу / у чо|му мед ди|ржал'и / ну бул'и в л'удей|пас'іки / й мед був у л'удей / і д'іж|ки робил'и так і жвил'ик'і / ну ни знайу / в чо|му мед ди|ржал'и / бо йа знайу / шо м'ій бат'ко ни ди|ржав|пас'іки / а л'уди було так ди|ржат' ото у сад|ках / ди|ржат' пас'іку / то був і мед у л'удей / бул'и д'іж|ки // ранше" бул'о у д'іж|ках / д'іж|ки так і здо|ров'і / д'іж|ки / та бул'о і гор'ілку бул'о роз|вод'ат' у д'іж|ках / бул'о у хату на ли|жанку поставл'ат' / та д'іж|ка така здо|рова й повну д'іж|ку бул'о наколот'ат' гор'ілки // бул'о накол'очуйут' гор'ілку в д'іж|ках / а бул'о трус'ат' / і бул'о той / і вил'ивайут' / ко|ліс' бул'о та|ке / шо м'ій бат'ко / так / погр'іб / коло по|гриба|варит' гор'ілку / надвор'і / ко|ліи|йіди ж м'іл'іц'іа / а / гукайе / бо|же помо|жи / д'ад'ку / та при|йхал'и / та в хату в'ійшл'и / та ту д'іж|ку в хат'і / і вил'ил'и|воду / гор'ілку / пр'амо з д'іж|ки в хат'і вил'ил'и / ота|ке бул'о / то|жи ж|трудно бул'о / шоб гор'ілки ни вари|ли / а бул'о ж та|ки|вар'ат' / бо ни на|купис'а ж / а|ранши було ж і гор'ілку|труднен'ко|варит' / було бур'ак'ів|прини|сеш та натреш бур'ак'ів та в п'іч|чавуни|по|суніш / та од|тушиш / а то|д'і давай|йушку да|вит' / та ото з т'ііи|йушки / та й гор'ілку|варили / трудно було то|д'і гор'ілку|варит' з бур'ак'ів // ни так йак ти|пер з|сахар'у / трудно|було|варит' / а все та|ки|варил'и ж // зам'іж од|ава|ла / й Шур|ка то жи|нил'а / так то|жи ото з бур'ак'ів|варил'а|гор'ілку / трудно|було|варит' / ну йак ни|йе / а було / клунк'ів на|носиш / та ото од|тушиш бур'ак'ів / йушки на|давиш / та й зва|риш / йак|треба було / то бул'о|робимо / хоч і трудно|було / ну робил'и //

Інф. 5: — Білш було це йак с'імейство / мал'о було / шоб кроват'і бул'и / та бул'о дол'і / дол'і|стел'ат' / со|ломи|вни|сут' / та за|стел'ат' со|ломойу / та по|закри|ваймо та то|д'і ото й

укри'ваймос'а л'їжни'ками о'тими / натчи'мо та бат'ко понати'кає /
сукон'е / тепло ж / сукон'им о'тим укривалис'а дол'і / с'імейство ж
було по вос'ім душ / по с'ім душ д'ітей було / то то було дол'і
л'агайиш // а об'ідат' / то то було столик такий / с'ідайим на
табуре'точках / столик такий / на столику / і із столика було
об'ідайимо / а бат'ки уже було у пос'л'і об'ідайт' / а ми с'імейство
д'ітей коло столика пооб'ідайимо // посуд / така посудина була /
хл'іб пикл'и / така здорова д'їжка / ото хл'іб пикл'и в тому ж / ни
було н'і мак'ітр'ів тод'і ж / а ото таке було дириви'яне / ото в тому
м'ісил'и / й пикл'и хл'іб //

Инф. 5: – Була машина / що чотир'і пар'і коний
запр'агайт' / привод був такий / зерно ж сипалос'а од'їльно / й
полова од'їльно / й солома од'їльно / солому носил'и / так'і
робил'и шти'хи / та шти'хами сол'ому носил'и / а пол'ову носил'и /
ото ранш було в л'удей кл'ун'і постройин'і / та в кл'ун'і пол'ову
носил'и / така в'їялка була та в'їялку крутимо / воно
пров'ївайиц'а т'їйейу в'їялкою / зерно чисте / ловке / та було /
було вс'ого ранше / це в мого бат'ка машина була ж і був млин
в'ітр'ак / було оце в наш'ім сил'і три машин'і / в'ітр'аки бул'и /
тод'і ж ни було такого / йак оце типер / а тод'і млини бул'и
в'ітр'аки // у бат'ка мого в'ітр'ак / ото було йїдут' л'уди
підводами / мел'ут' / бо ни було ж такого / йак типер / було
очирид' / підводами привоз'ат' / та по очирид'і на мел'ат' / оце
було до бат'ка до мого / це було з Гарасим'івки / із Шипил'івки /
ото підводами прийїжайт' / вулиц'а повна підв'ід / очирид' / а
йак на Паску / так у мого бат'ка / було дв'і ступи так'і у млин'і / та
було пшиниц'у так нашугайт' / нашугайт' у ступах / так'і дв'і
ступи здоров'і / нашугайт' / що ото лушпин'а остаїец'а /
нашугайт' / а тод'і пров'ївайт' / лушпин'а поодл'їтає / і ту
пшиниц'у мел'ут' уже на паску / щоб б'їли було / отаке робил'и
ранше / бо тод'і ж ни було / що б'їли було / а ото так робили / щоб
було б'їлен'ки / усе пригатовл'айт' на паску такого // так'і ж
тожи хор'ми бул'и / пикл'и у хор'мах паску / так'і здоров'і паски
було пичут' / було багато / паски там / і хл'іб такий харош було
пичут' / тод'і свиней мало було / а ото в'ївц'і диржали та ото
в'ївц'і р'їзали / та мн'асо овече було / багато мн'аса овечого
йїли / то готувил'и ж / і жарил'и / і так варили / то боршч / то / а
то так із картоплиу / жарил'и мн'асо й картопл'у / а все було
багато овечого // а свиней йакос' тод'і то мало було / а в кожного
овец' повно / то то все було в'ївц'і р'їзали / і йагн'ат багато
було / йак мале то йагн'ата р'їзали та йїли / все овече мн'асо //

Инф. 5: – Церква ж бу^ла / де о^це д'єт^сад'ік / ото бу^ла там
церк^ва сто^йал'а / та то в церк^ву хо^дил'и / с'а^тил'и / бат'уш^ки
бу^ли / в сил'і жи^ли й бат'уш^ки / і с'а^тил'и бу^ло / вс'о^го хва^тало /
п'ід^водами йак на^йіди / то та тол'о^ка / о^там кол'о церк^ви / то та
тол'о^ка пов^на п'ід^від // при^воз'ат' зв'ід^ус'іл' до церк^ви та
с'в'ат'ат' // і Шипил'івка / і Саранч'івка / і Замул'івка / все з та^ких
жи ж хутор'ів ви^зут' с'а^тит' / так п'ід^від бу^ло пов^но / тол'о^ки ни
ви^дно з п'ід^водами / ба^гато тако^го л'у^дей / при^воз'ат' с'в'ат'ат'
бу^ло //

Село Федорівка Глобинського району

Розташоване на березі річки Хоролу та її
притоки Синявки, за 55 км від районного центру.
Перші письмові відомості про теперішню
Федорівку припадають на другу чверть XVII ст.
Здавна і до наших днів у народі село звалося
Фидорівкою (нами засвідчено назву Хвидорівка).
На території села, в урочищі Чужинцях, на Вищому
горбі, біля Хомчиного (Сухорабівського) броду, в
урочищі Лепехи та біля Балабанового горба є сліди
чотирьох стоянок періоду неоліту та бронзи [с. 248].

Інформант: Марченко Олександра Василівна, 1913 р. н.,
лікнеп, працювала в колгоспі.

– Ми остал'ис' ма^нен'кими / бу^ло гор'а і на^мі ма^мці / сл^ужил'и
по^найма^х / і го^ди / і п'ів^го^ду / а йа^ка с'ім'я йа вже ска^зал'а / де^вйати^ро / ну
шо ва^м іше ка^зати //

– Як жи^ли то^ді?

– Ну жи^ли / ро^бил'и ж ка^н'єшно / пас^ли ко^рови / в'ів^ці /
ди^ржал'и ха^з'айство / йа сл^ужил'а / ба^гато сл^ужил'а //

– А що ви ро^били?

– Тоже пас^ла / а з'і^мойу пр'ал'и / а л'і^том пас^ла в^ці /
ко^рови / ши^ли / хо^д'а за ко^ровко^йу / хо^димо і ши^йимо / і ши^т'а
шо^б ви^дно бу^ло / то ма^ло то^го / шо па^сеш / то^д'і ж / зна^йите /
ма^нишки ж ви^шивал'и / чу^хл'и / ко^мер'і / со^роч^ки ши^ли / а та^к йа^к
то ко^ли на з'і^му ж до^дому / хо^ч тро^шки на о^тди^х / во^йна бу^ла /
во^йну зна^йу / в на^шім дво^р'і сто^йяв обо^з / про^сто / а там ри^банс'ке /

дивимос'а у в'ікна / а ми ше ма'нен'к'і бу'ли / к'расний т'і'кає туди / на низ / а там з прапо'рами за 'ними го'н'ац'а / а тод'і йак ус'кочив туди / на них / бох його зна / де в'ін д'івс'а / ну в'ін живий оставс'а / а там стр'і'л'ал'и / один шив Па'нас'ко ч'оботи / а тод'і вийшов та'ка / ну го'ра / а там стрел'бишче / стрел'бишче / а в'ін вийшов подивиц'а / так вони його / йак п'ій'мал'и його / то котил'и п'і'сками аж на них / убил'и його / убил'и / а д'ів'ч'ата / сестри мойі / там пасл'и корови / кон'і / а бат'ко ше р'ідний був / кон'а на сховишче / бо пом'ін'айут' / да'дуг' поганого / йакус' здох'л'аку / кон'а ж пири'ховувал'и / а туди ж на бол'ото бил'и / стр'і'л'ал'и / шу'кал'и ж партизан'ів / а тод'і ж уже в'еч'ер'і / ну х'тозна ко'го там убил'о / а хто живий оставс'а / кол'и ж йа'краз наша с'ім'я / і ко'ровки го'н'ат' / і бат'ко кон'а веде / а йіх уже ни'ма / просто та'ке зробил'и / пул'і'м'оти / оруд'ія сто'йал'о / о'це та'ке йа зазнал'а //

— *А як хазяїнували одноосібно?*

— Хаз'айнувал'и йак жи ж / ну о'рал'и / с'і'йал'и са'ми / мол'отил'и / ну ходил'и / ма'шину ж одроб'л'ал'и / ходил'и ж од'не до од'ного / а тод'і ж йак уже ж ма'шину увидут' у дв'ір / то і'дуг' жи ж душ'тридц'ат' / чи шо //

— *Як раніше жинували?*

— Жниву'ют' / коса'ми / ну в 'кого й ко'сарки / а ма'шина най'мал'и ж ма'шину / та х'л'і'бом пл'атил'и / а косил'и ж 'коса'ми / та в'йа'зал'и / та тод'і роз'воз'уйут' у ст'і'жки / а тод'і ж / кан'ешно / вже ж ма'шина зайі'ж'уає та мол'оти //

— *Що в хаті стояло?*

— Та шо ж у 'хат'і / в 'хат'і руш'ники шил'и / це йак на йа'к'і п'разники чи сватки / тод'і вишивал'и ба'гато / ба'гато // а в 'хат'і шо ж / шо ж там бул'о в 'хат'і / сол'омкойу затрусу'увал'и //

— *На чому спали?*

— Сол'оми вни'суг' / нас жи ж ба'гато / р'адна простел'ут' / там чи кухвайки / чи шо / ну тод'і кух'вайок ни бул'о / все су'кон'е / тод'і в'івц'і дир'жал'и / та вовну скуб'л'и / вовну пр'ал'и / та о'це ж шоб бул'о в 'ч'ому ходити / п'іджаки та'к'і су'кон'і' шил'и / та кодр'ами вкривал'ис'а // мойі д'ів'ч'ата / сестри старш'і на вичир'ниц'і ходил'и / пр'ал'и / а йа ж 'дома вал пр'а'ду на р'адна //

— *Як це?*

— На вири'тенце / на вири'тенце / а тут на гр'еб'ін' / та скубу / та йа'б'и побачил'и / йак тод'і / а пр'ал'и / це ми'не / це чо'тир'і / а йа п'ята пр'ал'а п'і'сл'а йіх клоч'ки / а вони ж пр'ал'и / на вичир'ниц'і ж ходил'и тод'і / 'тиждин' ход'ат' / а один ден' одпр'ада'йут' там / де ж хаз'а'йц'і ден' пр'адуг' / то та'ке бул'о кол'ис' // кан'ешно / ж та'ке бул'о кол'ис' // кан'ешно / ти'пер жи ж / йа'б'и ти'пер та'койу кодр'ийу вкривс'а / кол'уч'о'йу

та к'істрице"йу / так ни заснув би / а тоді спали й ни ч'ули // а бос'і надв'ір / ни мал'и пон'ат'їя / шоб це убу'вац'а / оце надв'ір / хто за чим / чи за мал'ін'ким / чи за бол'шим / брат у мене був / Васил' / та йак кругом хати босим ни об'їжит' / в ін ни л'аже спати / і ми бос'і / ни мал'и пон'ат'їя // с'нїгу хтозна с'к'ілки // та так жи ж на жнивах / шоб убу'вав'а / босий / босий // ноги поколиш / чи на піч'і / бо нас багатобул'о / це дев'ятиро / в нас бат'ко нир'ідний був / уже посл'ідн'а / Ол'га / систра мо'їа / чех бат'ко був // то це найменша //

— І пр'адна / і кодр'і / і л'їжник // в'ївц'і диржал'и / скубл'и вовну / пр'ал'и вовну / це казал'и л'їжник / так йак іде / то це вже ж багата / йак л'їжник // д'івч'ата йшли / боже / роботи багато бул'о / в'ївц'і диржал'и / то пр'ал'и // свато то тоді вже ж / за ст'іл с'їдають / вс'ї вже за ст'іл с'їдають / а то / та миски так'і чиріп'їан'ї бул'и / вил'ик'і вс'ї з одн'їй миски йїли / ото таке кол'ис' бул'о //

— *А попід вікнами що стояло?*

— Та що ж там / л'ава стоїал'а попід в'їкнами / то йак на вил'ике ж / на сватки / то с'їдаєм на тих л'авах та за ст'іл / уже там йїсти //

— *Як коноплі обробляли?*

— С'їял'и конопл'і / це бул'а мат'їрка / пл'оск'їн' / це біле пол'отно / біл'іше луч'е / а тоді ж / кан'ешно / мо'ч'или у тван'уку / а тоді ж його сушили / т'їпал'и / терниц'а бул'о кажут' / т'їпал'и на терниц'у на ту / а тоді ж мн'ал'и ногами / шоб воно ж мн'акен'ке бул'о / а тоді ж витрус'увал'и / шоб ни такого пороху багато бул'о / а тоді мич'ки микал'и / а тоді це в нас мамка ж покойна микал'а мич'ки / а д'івч'ата ж пр'ал'и / на ден' / на веч'ір нап'радуг' / йа сама у тван'уку це / в чорнен'кому там / йак служил'а та помоч'ил'и / і поставил'и там сушиц'а в бол'от'і / а тоді повизл'и ми не виносити / йа набул'а ч'оботи / так'і ж дуже / помил'а ноги / і вже це заморозки / і йа босими ногами носил'а це аж в'їдт'їл' аж т'ї конопл'і / і йа ни знайу / де воно шо / і ни простужувал'ас'а / ну вобше л'уди закал'он'ї бул'и //

— *А тоді що з ними робили?*

— Посушат' / а тоді ж йак ни сохнут' / шо погода така погана / та й на піч брал'и досушувати ше т'ї конопл'і / а тоді ж т'їпал'и / це ж на терниц'у / т'їпал'и / т'їпал'и / а тоді ж так'і бул'и / йа забул'а / йак уже називал'ис'а / по дванадц'ат' це тих / мн'ал'и ногами / йа вже ж казал'а / а тоді витрус'увал'и ж надвор'і / а тоді ж мич'ки микал'и / а тоді пр'ал'и / пр'адки бул'и //

– *З чого прями?*

– А тоді уже ж йак понапр'адал'и / це те / шо на основу / то на основу / а те / шо на п'іткан'а / це його мочил'и / грєб'ін' / д'нишче / грєб'ін' само собою / тоді грєб'ін' у те ж д'нишч'є / а тоді грїб'інка / це ж микал'и // ну а тоді вже ж йак нап'радуг' багатен'ко / тоді вирстат у хату // в мене мамка ткал'а бул'а / і систра одна старша настоїашч'а ткал'а бул'а / то вирстат / то вже ж багатен'ко треба ткати / бо тоді ж і сп'ідн'є / й верхн'є / з^с того / бо ни купл'ал'и / бо ни бул'о за шо купл'ати // це сорочок там чи по три / чи по чотир'і на год / і сп'ідниц'а / і кохта / і бул'о таке / шо йак ни бул'о / і платочки / косинки бул'о кажут' / та об'язувал'и таким чирво'нен'ким / так це ж л'овке^н воно / а з овец' / тожи так'і платки / косинки вив'язувал'и / тоді тожи бул'о багато роботи / ну і робил'и ж / шо б ни гол'ї ж таки бул'и / ходил'и ж / кан'єшно / гр'азно / все бул'о //

– *Що робили з полотна?*

– С пол'отна / рушники / простин'і / це з пол'отна ж усе / бо йак і деш'ам'їж / треба ж там дес'ат' / ни менше / або там дев'ят' / в'іс'ім / шоб рушники бул'и // йак п'іде зам'їж / це йак окв'іч'а ту хату / це йак с'вайбу вже од'іграйут' / та на другий ден' / то ус'а хата рушниками зав'ішана / і вишивал'и ж / і хара'шо вишивал'и //

– *А на стіл?*

– На ст'іл / то це ж простин'а / ну скатирт' / це вже скатир'тинку / йак купл'ат' де / а так жи ж простин'і / простин'і //

– Типер йак зашийут' його в оц'і колготки / так йа кажу / шо сийчас д'іти дужи ни загартован'і / а тоді по дол'івц'і / ше ж п'ід'агнут' ту сороч'ичку пол'отн'ану / шоб воно ж ни забовтал'ос'а / і по дол'івц'і / і по гол'їй / і по сол'омц'і л'азил'о ж уже / йак навчиц'а л'азити / йак дол'ізе до помийного в'їдра / т'агне помийї в рот / оце таке бул'о тоді / тоді кул'тури ни бул'о н'їякой //

– *Як прали, у чому замочували?*

– У кур'ачих пометах / у кор'аках / просто шапл'ик був / це ж бул'о / йак нас до церкви визут' / гов'іти / с'уди в Хвидор'івку / то шапл'ик унос'ат' / тоді води нагр'ївайут' / це ж пирикупайут' ус'їх / це ж до церкви визут' гов'іти / шапл'ик був / а кваснина ж бул'а кан'єшно д'їжки бул'и тоді / ни так йак типер каструл'і / а тоді купл'ал'и бо'ч'оноч'ки //

– *Яку кваснину робили?*

– Капусту кваси́ли / поми́дори кваси́ли ни в банках / а та́ки ж у д'їжках / і так жи ж у д'їжках квасни́на / бага́тен'ко ж квас'ат' / це ж на с'ім'їу //

– Чи однаково січена і шаткована капуста?

– С'ічина і шаткована / с'ічина це вари́ли ж / ну на капусту / це с'ікатор та́кий був у но́ч'вах / і то с'і́че / щоб др'ї́бнен'ка во́на / і уку́сна бу́ла / і так жи ж і г'ірки / а шаткована / но́жами то́ді шаткува́ли / а с'ічина та́кий с'ікатор / ото в но́ч'вах / у но́ч'вах //

– Бо́же / бу́ло / ти́пер би ру́ки поморо́зив / а то́ді це моро́з йакнайб'ї́лший / мо́ч'ити / мо́ч'ити / щоб во́но ж виме́рзл'о / і то́ді до р'ї́чки й пи́рут' жи / й викру́ч'уйут' ру́ками / у́же йак ру́ки / зашпа́ри од'ї́дут' / то́ді вже можна пра́ти ц'ї́лий де́н' / ру́ки ни ме́рзнут' / а йак по́ки зашпа́ри / то́же води́ли й ми́не пра́ти / зразу спо́ч'атку йак т'ї ру́ч'ички ме́рзли / йак т'ї ру́ч'ички ме́рзли / е / приви́кай / приви́кай / тре́ба / тре́ба // а йак учи́ли шити / так і гол'ками й пучки да́жи ко́л'ол'и / щоб тро́шки в гол'ову́ л'їзл'о / да / та́ке бу́ло // ото та́ке бу́ло / ро́били ду́жи / й йа за́хва́тил'а //

– Чим гладили?

– Ка́ч'алка й рубел' / от'у́га то́ді ни бу́ло //

– Як готувались до Зеленої неділі?

– Та шо ж кв'і́тч'ан'а ж бага́то / в нас там л'їс ко́зачий / це ї́йдут' / к'ї́н'ми / нару́байут' / повний в'ї́з / у хат'ї́ повно то́го кв'і́тч'ан'а / ни так йак ти́пер де / ни / де кв'і́ч'ани́на / а бі́л'а по́рога та́ке / йак ви́шн'ї дво́є поста́вл'ат' дві́ / на тре́т'їй де́н' ви́нос'ат' йо́го / то́ді бага́то / васи́л'ками / ї́їдим по васи́л'ки та по шча́брец' / у хат'ї́ паху́шч'о / паху́шч'о / тру́сили васи́л'ками ж ти́ми та шча́бри́цем //

– Як до Великодня, до Різдва, як казали?

– К Р'ї́здву / к Ви́л'икод'н'у / ну ка́н'ешно ж / пригото́вл'ат' / а ц'ї́лий жи / це Пи́л'ип'ї́вка / ко́рова рос'те́л'иц'а вна́чал'і́ це Пи́л'ип'ї́вки / бог'би́тме / бог'би́тме / і ві́рили / і ни ї́їли //

– А де ж те молоко дівали?

– А то вже ж на сир / со́л'или́ сир / та́ке йак д'ї́жич'ка / і в д'ї́жич'ї́ ка́н'ешно / со́л'или́ / а сми́танку зби́рал'и ж на ма́сл'о / а ма́сл'о / то́ді ж йак розго́в'ї́л'а́ймо́с' / то́ді все́ йе / то́ді все́ йе ї́їсти / а ні́ч'ого бі́л'ше" / боршч' ка́н'ешно о́л'ї́йкою / йак ри́бинка вл'ови́ц'а / то хто ри́бинку / а то о́л'ї́йкою / о́л'ї́йкою й здо́ров'ї́ й л'уди́ бу́ли //

– Ото туди в ту подушку //

– Чим світили?

— Л'ампа / стол'ик стоїт' / і кругом т'її л'ампи йак нас'їдайт' / і ото рушни'ки вишивал'и // л'ампа з'є скл'ом / а бул'о таке / йак карас'їну нїма / то чирипоч'ок / та ол'їйки / та хв'їт'їлч'ик туди / і ото бул'о таке / шо ше при бл'икалц'ї і вишивал'и / й пр'ал'и / бл'икалка / це бул'о таке / йак нїмаїе с'їрни'к'їв / карас'їну / у торбинку пшинич'ки / це на турбайї поси'л'айут' / то за ц'у пшинич'ку чи с'їрни'к'їв чи карас'їну / ото бул'о таке / шо за пшинич'ку //

— *Що таке пшиничка?*

— Пшинич'ка / хл'їб пшиничний це ж / зерно ж / те / шо с'їймо ж / і ти'пер жи ж пшиниц'у с'їймо //

— *Як вогонь добували?*

— А бул'о таке / шо ко'р'її / то ті кри'сал'и / губку мнут' / поп'їл грич'аний / на'мне тіїї губки / на'суше / кри'сал'о / кри'с'ук' / і отак йакто пок'реше / і ото тїм жи при'кур'уйе / ну так йак кол'и бул'о нїмаїе / та п'їд войну у мене пл'ен'ї бул'и / та бул'о таке / шо нїма чим с'в'їтит' / та тожи к'решут' / тожи //

— *У чому в жнива їсти варили?*

— Ц'їпи ц'ї / йак мол'од'ба / так'ї горш'ки здоров'ї / здоров'ї / і в п'їч сунут' / в п'їч'ї вари'ли / йак с'їм'їа ве'л'їка / то ве'л'їкий горшч'ик / йак менша / то менший / чавуни бул'и / ну в горш'ках вари'ли / воно вкусн'їше //

— Ми жил'и однос'їбно / ну в нас поле ж бул'о вдома / ну в пол'ї тод'ї ни вари'ли / брал'и ж / ну в нас ни брал'и / бо дома ус'а сим'їа б'їл'а дому / і так жи ж йак і служил'а / й там бул'о / тод'ї однос'їбно / то земл'ї бул'и ни в пол'ї / а б'їл'а хати / твоейї / вс'ї земл'ї бул'и / й служил'а / то так само / то на об'їд жи ж приходил'и / вс'їда об'їдал'и дома //

— Йак каструл'а вил'їка / то кабиц'у копайут' / та таке йак л'ом пирик'їдайт' / тод'ї ж п'їдкл'їдайт' / така ж кабиц'а // то це ми у'же і в колгосп'ї / то вари'ли в катл'ах // катл'и вил'їк'ї //

— *Що таке кварта?*

— А це бутил'ки так'ї / кварта // йа вже ни зна'у на ск'їко вона бул'а / ну кварта бул'и / п'ївкварти / ну це кварта по'мойе"му л'їтра / а п'ївкварти п'ївл'їтри / то це називал'и кварта //

— *Які були миски? Чи була біла велика миска?*

— Ни бул'о тод'ї // вимиражан'ї вони / л'овк'ї миски бул'и / і ма'нен'к'ї / і вил'їк'ї / йа зна'у / де йа служил'а / та там д'їд Корсун мив у т'їй мисц'ї чирип'їан'їй ноги / та домивс'а / шо ростоптав //

— *Як казали горшчик, горшчок?*

— Горшчик / горшчок //

– На чому хліб пекли?

– Пикл'и хл'іб / тод'і йак капуста поросте ви́лика та л'ист'а
л'амал'и та сушил'и / та на л'ист'і на капуст'аному пикл'и хл'іб / а
вже йак паски / то кан'ешно хвор'ми бул'и / вже тод'і бул'и / йак
паски пикл'и / а то хл'іб на л'ист'і на капуст'аному // л'ист' / і тод'і
л'ист був і типер / а жарити сковор'ідка ж бул'а / а топил'и
сол'омойу / очирет / варил'и //

– Як можна соломою натопить?

– Ого / воно загадка ж йес'т' / загадати вам / бабине
римисл'о кругом ч'орним обросл'о / а посиредин'і красне / а по
крайях йасне // це сол'оми туди / горшк'ів отак же / піч ви́лика ни
така / йак типер / горшк'ів наставл'айут' з одної сторони й з
другой сторони / а сол'ому ж туди / ну отак'і покришк'и бул'и /
накривал'и / щоб воно ж туди поп'іл ни нал'ітав / ото таке бул'о //

– Як паски пекли до Великодня?

– Пасок бул'о нап'ікайут' ба́гато / і в'кус'ні бул'и / вс'ак'і
тоже" йак удас'ц'а / і в хвор'мах / тод'і ж хвор'ми ви́лик'і / так'і
пр'амо йак відра / бо с'ім'я ж ви́лика / треба пасок ба́гато / а
тод'і ж с'в'ятити ж визл'и / йак ни Х'видор'івку / так в Питровку /
то боже сохр'ан' / поки ни прийдут' з' пасками / щоб хто шо в рот
уз'ав / н'ікол'и / найдовше ни буде / так йак воду сватил'и / щоб
шо вз'ав у рот / прине"се воду в'ечир'і / а йісти ни дадут' н'ікому /
ото таке бул'о //

– Що ще готували до Великодня?

– Ну тод'і ж ни бул'о такого / шо й катл'ети / і йак
придумайут' / шо наго'товити / борщ там / каша / ки'с'іл' / кампот /
оце таке бул'о / картошка тушина до м'н'аса / каша мол'ошна //

– Що святить возили?

– Сватит' возил'и паска / крашанка / сал'ц'а трошки / так
ковбаска / йак йе / ковбаски трошки / оце таке / в кого шо йе /
м'ел'оч'і / сватил'и і хл'іб дажи сватил'и //

– Як називали обплетений бутиль?

– Тож називал'и пл'ит'онка / обплетин'і бутил'і / бул'и
бутил'і / а тод'і біл'ше бул'о чирип'яне / із гл'ини ж виробл'ал'и /
це бул'о йидут' кудис' у базар / це ж вже / та купл'айут' його / бо
воно ж бйец'а чирип'яне //

– У чому сіль держали?

– Та бул'о і в мисц'і с'іл' / такого щоб купил'и таке
кул'турне / то ц'ого ни бул'о // сол'анка бул'а така / миска /
сол'анка // може / в кого й бул'о / ну так йак йа й служил'а //

– Який посуд був для води?

– Бул'о таке / шо сади́л и та́к і тикви́ / воно вси́редин'і та́ке
гі́рке / та́ке гі́рке / ото́ вичи́шч'ал'и́ / а в'йому́ во́да хо́л'оне́ / ни
те́ / ни на́гр'іва́йиц'а́ / ото́ бра́л и ше́ й в тих' во́ду на́ поле //

– У чо́му ма́к мня́ли?

– У ма́к'іти́рц'і та ма́ког'і́н / ма́к'іти́рка та ма́ког'і́н та́кий /
то бу́л'о шо́ і боршч' ва́р'ат' да́же пшо́ном за́мина́йут' / та ту́ди
кра́шанку́ ше́ в те́ пшо́нцє́ / і ото́ тим ма́ког'оно́м / це́ вси́гда
за́мина́л и боршч' тим пшо́ном / і тим ма́ког'оно́м //

– А бу́ла дере́в'яна́ посу́дина за́мина́ть?

– Та́ йа́ ни зна́йу / йа́ зна́йу / шо́ тов'ка́ч' бу́в / ма́ког'і́н жи́ /
пшо́но́ / то ма́ког'оно́м / і та́к жи́ ж і ма́к / ма́ког'і́н бу́в та́кий
ди́ри́йаний та ма́к'іти́рка / та тре́ш йо́го // та́кого́ йа́ ни зна́йу //

– Чи́м хлі́б учи́няли?

– Та́кий гле́ч'ич'о́к // і о́це ж йа́к о́та о́пара л'о́вка п'і́дхо́ди /
п'і́д'і́де" / це́ вже́ пе́ред тим / шо́ вчи́н'а́йут' / то на́л'и́вайут' у то́й
гле́ч'ич'о́к от'і́йі ж о́пари / і це́ бу́л'о та́м дн'і́в на ск'і́л'ко́ / а то́д'і
вп'я́т' о́цими́ ж дро́жґа́ми за́вда́йут' о́ту о́пару́ / а бу́л'о ж йа́к
о́пара л'о́вка / то́ й хл'і́б л'о́вкий //

– А́ як дрі́жджі́ робили́?

– А дро́жґи́ то́д'і́ т'і́ки робили́ и́ / о́це о́пара та́ / то́д'і́ т'і́ки /
о́пару за́пар'ат' / а то́д'і́ ж о́цими́ дро́жґа́ми за́вда́йут' о́пару́ / а
то́д'і́ ж п'і́дкол' очу́йут' // бу́л'о та́ке / шо́ хм'і́л' за́вар'у́йут' / ну́ це
вр'а́ди го́ди цей хм'і́л' / вр'а́ди го́ди / а йа́к хл'і́б / йа́к дро́жґи́
ха́роші́ / ну́ це́ ни́ вси́гда бу́л'а́ та о́пара // це́ да́вно́ / й да́вно́ / а
бу́л'о́ йа́к хл'і́б жи́ ж пи́ч'ут' на́ ц'і́ду / на́ ц'і́ду / це́ й йа́ пикл'а́ /
па́р'ат' о́пару та́ку сол'о́дку / і́ вус'і́вки па́р'ат' / а то́д'і́ ц'і́ вус'і́вки
та за́вда́йи́мо хо́рошими́ дро́жґа́ми / і́ ото́ од́но ви́би́вайи́м /
ви́би́вайи́м / ха́роша́ / а то́д'і́ на́ сито́ ц'і́димо́ / це́ на́зи́вайи́ц'а́ ц'і́д
/ це́ й йа́ пикл'а́ // а то́д'і́ ж в о́ту сол'о́дку о́пару́ то́й ц'і́д // а то́д'і́ ж
та́к ото́ вчи́н'ати́ р'і́ден'ко́ / р'і́ден'ко́ / ха́роший́ / ха́роший́ хл'і́б //
на́ ц'і́ду хл'і́б / бу́л'о́ ка́жут' / на́ ц'і́ду хл'і́б / ну́ це́ ж за́бо́ти ба́гато
б'і́л'ше́ / дв'і́ о́пари / це́ йа́к на́ йа́ке́ св'а́то / то́ це́ бу́л'о́ / а йа́к ко́л'и
с'хо́чиц'а́ на́ ни́д'і́л'у о́це́ по́забо́тиц'а́ / то́ о́це па́р'ат' о́ту о́пару //

– У чо́му вчи́няли?

– Ма́к'і́тра / і́ ше́ ра́нше ма́к'і́тра // д'і́жа то́д'і́ бу́л'а́ / а о́пару
па́р'ат' ма́к'і́тра та́ка ж ме́нша́ / а то́д'і́ бу́л'а́ д'і́жа //

– Я́к га́лушки́ робили́?

– Та́к йа́к і́ ти́пер жи́ ж га́лушки́ / ну́ ти́пер жи́ ж на́
си́роватц'і́ ми́ / то́ на́ кисл'а́ку́ / а то́д'і́ на́ во́д'і́ / та́к са́мо́ / йа́к і́
ту́т / йа́к і́ р'ва́н'і́ / р'і́зан'і́ / вс'а́к'і́ бу́л'и́ га́лушки́ / гри́ч'ан'і́ //

– Я́к робили́ гречані́?

– А йак робил и / миска / водичка / сол и / і тод'і ж ото́го
борошна грича́ного / і тод'і л'ожко́у виби́вати їх / виби́вати / а
вже ж йак там вари́ц'а окр'і́п / заки́пит' / уки́дати / л'ожко́у й
кида́йим / то воно врод'і та́ке вку́сне / гу́сте / ну м'і́шал и
л'ожко́у / ни рука́ми м'і́сил и / а л'ожка́ми тод'і м'і́сил и / це і́йа
вари́ла / і тут / йак у́же ста́ла // а то л'ожка́ми //

– Чим їли галушки?

– Спички ди́рив'я́н'і / або з очирету́ поро́бл'ат' спички́ / бо
вил'ик'і́ галу́шки поро́бл'ат' / а ти́пер жи́ж ни при́вичн'і //

– Ночви́ / а корито́ / це йак самогонку́ гна́ли / то корито́ / та
йак'іс' тру́би // то ото́ корито́ бу́ло / жо́лоб це дла́ кони́й жо́лоб
/ а ко́рови / пл'и́ли та́кі йасла́ дла́ ко́ров / а жо́лоб дла́ кони́й /
це жо́лоб бу́в //

– Ді́жка і́ бочка́ – це о́днаково?

– Бо́чка / воно́ тро́шки ни о́ди́наково / бо́чка це да́же о́це
йак сир'і́вец' схот'ат' зро́бити / бо́же / йа́кий ха́роший бу́в той
сир'і́вец' / ти́пер йа́гби бу́в той сир'і́вец' / та́кий бо́чоно́чок
ни́вил'и́кий / і о́це жи́та / це на п'і́ч там в уго́л оч'о́к / щоб со́лод
зро́бити / во́дич ко́у / тод'і це́ жито́ / йак проро́стайе́ / пони́суть у
мл'ин / і́змел'ут' / а тод'і со́лод'ани́ки пи́чуть і́з них / пи́чуть
со́лод'ани́ки / тод'і ж ото́ бо́чоно́чок / там та́ке пе́ре"хре́с'т'а́ /
ма́точ ку́ з со́ломи́ зро́бл'ат' / і тод'і на́лупа́ють то́го ми́д'ани́к'ів /
по́сушат' / щоб бу́ло аж чи́рвоне" і тод'і на́кла́да́ють на ту
ма́точ ку́ / во́дойу на́ли́вайут' / а там жи́ж у т'і́м бо́чоно́чку
чо́пик на́зива́в'а / і тод'і / йак у́же ж в'і́н гра́йе / гра́йе / йак
у́кисне́ / тод'і той чо́пик одкри́вайи́ц'а / і йак на́бі́жит' ц'о́го
сир'і́вц'у́ / ко́л'ис' жи́ж са́хар'у́ж ма́ло бу́ло / са́ха́рини де ко́л'и
до́станим / та́к та́кий уку́сний / ти́пер то́жи йа́би / чи́рвоний́ /
ха́роший // ото́ та́кий бо́чоно́чок / бо́чка то́ це жи́ / ото́й чо́пик
йе́с'т' у́ бо́ц'і́ / а ді́жка во́но ни та́ке //

– Дла́ чо́го ді́жки бу́ли?

– Дла́ ква́сни'ни //

– А дла́ во́ди?

– У нас ни́ бу́ло / сто́йав та́кий ди́рив'я́нин'ке та́ке з
ру́ч ко́у / а то в в'і́дра бу́ла во́да //

– Не ка́зали во́дянка́?

– Дехто ка́зав / шо во́д'анка́ / да / во́д'анка́ //

– У чо́му са́ло соли́ли?

– Та в м'і́шку тод'і со́лил и́ са́ло / йак по́сто́йе / та та́ке
ста́ре чи́рвоне́ / зро́би́ц'а / жо́вте / со́лил и́ в м'і́шках / тод'і ни́
ма́л и́ по́н'ат'і́йа / йак ти́пер у ба́нках / у м'і́шках //

— Як називали криницю з важелем?

— Ото йак т'агнут' воду / та вобше / цей др'учок / і кругом йак попоходиш / поки в'ін вит'агне / дуже глибина вил'ика / дуже глибина бул'а кол'од'аз'а / а бул'а ветушка / бул'о каж ветушка / вобше вага вил'ика / шоб в'ідро / йак опускайиш / йак т'агниш / шоб воно ж таки важил'о / то звод був //

— У чому зерно зберігали?

— Закрами бул'и / то машина йак мол'оте / то закрами в комор'і / і ото / йак багато зимл'і / то багато й зерна там / закрами диривейан'і бул'и / н'е / тод'і ни бул'о д'іжок / тод'і в кожного хаз'айна закрами / це ни хаз'айн / йак д'іжки / в закрами // йак зимл'і багатен'ко / і зимл'і багатен'ко і врожай вил'икий / то хл'іба багатен'ко буде //

— А для борошна?

— Тоже закрамчик такий борошн'аний / борошн'аний дл'а зерна / і борошн'аний дл'а муки / тоже закрамчик був //

— Чи були коробки, для чого?

— Дл'а зерна / коробки бул'и картошки вит'агти та в коробц'і / бул'и так і коробки //

— Як їх робили?

— Воно ж тод'і знайите / чи з л'ози такий круг / а тод'і дно приб'іут' / і така коробоч'ка хароша //

— Що плели з лози?

— Л'іси / було кажут' тини / пл'ил'и тод'і / і бул'о в корови й жол'об / то із тих тин'ів // сапетка з двома ручками / а корзина // корзини пл'ил'и з рогозу / кошовки з рогозу пл'ил'и // так і корзини бул'и харош'і / це паску сватити у тих корзинах визут' //

— Для чого клуня?

— А це ж йак машина мол'оте / пол'ову туди / на корма туди / в клун'у в ту / клун'а / пол'овник бул'о кажут' / хот' клун'а / хот' пол'овник / оце то пол'ову / це йак машина мол'оти // це йак машина мол'оте / р'аднами нос'ат туди / а воно / шоб воно ни зат'ікал'о / тод'і ж на продукти / багато ж бул'о // паш'і треба //

— С'іни / а там друга хата / а тод'і із дол'івки / аж із зимл'і аж наверх так і шчабл'і поробл'ац'а / тод'і / йак сажу трус'ат' / вил'аз'ат' аж туди на гору аж угору / по тих шчабл'ах // а закривал'ос'а / туди отам д'ірка у той верх / заткално / таке туге із ганч'ірок / із тих тр'апок / і то туди ж той ід'ут' у димар' / і то всида закривайут' верх тим заткалном / заткално називал'ос'а / ото таке бул'о / а сажу йак трусити / то по шчабл'ах аж угору вил'аз'ат' / по тих шчабл'ах //

– Чи робили гойдалки?

– Там др'учок бири́те / такі́ ж бил'ц'а по́робл'ат' / дошч'ич'ка / де с'і́дають / і ото́ д'іти та й зрослі́ да́же / це йак ни́д'і́л'а / в нас бу́л'о в л'і́с'і в Ко́зач'ім / це йак сватки́ так ви́л'ику / кач'ел'а бу́л'о ж ка́жут' / і гойда́йуц'а / там па́рин' із д'евко́йу / там чи д'і́вч'ата йа́к'і / і ото́ бу́л'о туди́ хо́д'ат' в'ід ко́зач'ого / кач'ел'і́ / бу́л'о по́стро́йин'і / ото́ та́ке / туди́ хо́дил'и на ту кач'ел'у́, ра́н'іше гойда́ц'а //

– Як ра́н'іше мо́лодь зби́ралася, весели́лася?

– А ото́ ж мо́лод'і́дут' у л'і́с на ту кач'ел'у́ / ото́ і́дут' туди́ у л'і́с гойда́ц'а / а з'і́мойу на ви́чир'ни́ц'ах // а хо́д'ат' жи́ туди́ / там дого́вор'ац'а до йа́кихс' ха́з'айн'ів // і хо́д'ат' туди́ пр'а́сти д'і́вч'ата / із пр'а́д'ками / да́леко / йак то да́леко / й гре́б'ін' / д'ни́шче // а туди́ с'хо́д'ац'а ж хл'опц'і́ / бу́л'о ж ка́жут' / па́руб'ки / во́ни ж пр'а́дут' / а хл'опц'і́ ж там то́же гу́л'а́ють // а так йак на йа́кес' свато́ / ну на сватки́ там іскл'а́да́йуц'а / д'і́вч'ата но́с'ат' / ну / в ко́го шо́ йе́ / там са́л'о / мн'а́са / ма́сл'а / боро́шно // по́нава́р'у́ють там / по́нап'і́ка́ють / а хл'опц'а́м це́ ж у́же тре́ба ду́мати / шо́ го́р'і́лку / і ото́ там ото́ скл'а́да́йуц'а / на ви́чир'ни́ц'ах / а раз у́ ти́ждин' одпр'а́да́ють / ц'і́й ха́з'айц'і́ // во́на вже́ там і́ йі́сти зва́ре / об'і́д / то йдуть т'і́ки одпр'а́дати за те́ / шо́ во́ни там пр'а́дут' у́ йі́х //

– І́гри я́кісь бу́ли?

– Ка́рти / Па́наса гра́л'и //

– Як це́ Па́наса?

– За́в'я́жут' 'оч'і́ пл'а́точ'ком / а в'ін то́д'і́ йде́ шу́ка́є чи д'і́вку / чи́ / а во́ни ж то́д'і́ йдуть хо́вайу́ц'а в'ід 'його́ / йак то́ це́ чи д'і́вка / чи́ па́руб'ок / оп'я́т' 'йому́ за́в'я́зую́ть 'оч'і́ // в'ін то́д'і́ / той / той / шо́ 'його́ л'ове́ / чи́ д'і́вку // а йак ко́л'и по́ховайу́ц'а та до́вго / до́вго хо́ди за́в'я́заний / ото́ та́к'і бу́л'и і́гри //

– Ще́ яка́ гра́ була́?

– Па́л'а́пас бу́в / йа́ с'і́да́йу / пл'а́точ'ок ос'у́да в ру́ки / а в'ін ота́к на́хил'и́ц'а / і́ ру́ку ос'у́ди на́ задни́ц'у покл'а́де / до́л'он'у́ / е́х / йак у́жва́ре по́ т'і́й до́л'он'і́ / йак п'і́йма́є ко́го за́ ру́ку то́д'і́ / то́ той с'і́да́є впа́т' / а той с'і́да́є / мн'а́ч бу́в / в мн'а́ча гра́л'и // та́к мн'а́ч 'я́кий / із ко́ров во́л'осу́ на́ску́бут' і́ с' то́го мн'а́ч з'ро́бл'ат' і́ ото́ тим мн'а́ч'е́м //

– Як зе́млю обро́бля́ли?

– Во́л'оч'ат' / йак ту́ / шо́ о́це на́ з'і́му во́бшч'е́ / ка́жут' / то́ ту і́ серпа́т'ат' / серпа́т'ками́ / а то́д'і́ во́л'оч'ат' / хара́шо обро́бл'а́ють / а то́д'і́ с'і́ють // а та́ / шо́ це́ бу́л'о ка́жут' / йак ту́ / шо́ на́ з'і́му / на́ в'а́б ка́жут' ви́сно́йу це́ / а то́ бу́л'о ка́жут' на́

у'аб // це йа все робил'а / й с'йал'а / й о'рал'а / й вол'ами / й к'ін'ми / це йа все робил'а // р'іл'а називал'и //

– У що одягалися?

– Чол'ов'іч'і с'ір'аки бул'и із 'вовни тожи // і ко'ужухи бул'и / а в женшч'ин це йак зам'іж іде / шоб ку'жух був / і полушубайка / це йак іде з дитиноу х'тозна в'ідк'іл' / та шоб дитину загортати ос'уди в полушубайку / та йаби йа о'це ос' хал'ат // а вона ж до себе / це бул'о з'імоу / шоб бул'и полушубайки / або полушубок / ко'ужухи бул'и / це все з 'вовни / ко'ужухи це з кож / і полушубайки з кож овечих / овец' тод'і багато дир'жал'и / бо вони од'івал'и л'удей //

– Бул'о кажут' куцина / таке р'асне / а йак у ко'жус'і / то ко'жух воно ж тепле / а то куцини бул'и / та так'і п'і'аки сукон'і бул'и все ж // ват'анка бул'а / а зам'іж йак п'іде / це об'язатилно / шоб оч'іпок був на гол'ов'і / це оч'іпок / шоб був / це йак п'іш'ла зам'іж / і з'разу скинул'и / вона там розд'іл'ас'а з'і с'вад'ібною і над'івайут' той оч'іпок на гол'ову // 'Уерги бул'и / 'Уерги із 'вовни / це 'Уерга така сукон'а / це обпер'ізууц'а зам'істо сп'ідниц'і // і шоб ц'а 'Уерга бул'а об'язатилно // шоб 'Уерга бул'а / по'яси бул'и сукон'і / та ще ж так'і ширст'ан'і / гарн'і йак покрас'ат' / китиц'і отак'і / биреш назад от'і китиц'і //

– Як одягали дівчину, що заміж ішла?

– Зам'іж іш'ла ж / то над'івайут' канешно с'вад'ібне ж пал'то йакес' там / то усе с'вад'ібне над'івайут' / кохта гарна / сп'ідниц'а гарна / а тод'і ж вобшче ж пал'то над'івайут' / цв'іти бул'о ж / к'в'ітка гарна / л'ент багато / л'ент багато дуже / і хвата бул'а / а йак у кого сам'і л'енти / а хвата ни'ма // це хвата у'же воно ос'уди / а то бул'о л'енти / л'енти // у пл'ахтах / пл'ахта таке ж воно / тожи ж / гарна обпир'ізууц'а пл'ахта / керсет був / керсет воно таке р'аснен'ке биз рукав і сорочка / йак вишита / так гарно / гарно воно / це бул'о таке / керсети це воно в кожного / йак іде замуж / шоб кирсет тоже був / замуж / хоч' замуж / хоч' зам'іж / це одне / й те // у в чол'ов'ік'ів бул'и ті тоже / ой / йа вже забул'а / йак і називайиц'а / таке ж тоже р'асне і довге // штани / широк'і штани тоже вони бул'и ж так'і / манишки ж повишиват'і / харашо повишиват'і / жил'ет хороший / ой / йак жи / забул'а / о'те / шо воно називайиц'а / а так б'іл'ш'іс'т' у пал'тах //

– Та це полук'іпок / т'рид'ц'ат' сноп'ів / два полук'іпки це вже ш'ідзи'с'ат сноп'ів / це ко'па / і це треба бул'о нав'язати / йак о'це в'йажимо / і дев'ят' / і ш'іс'т' / і хто ск'іки / от дуже т'а'жол'ий

/ і скл'адал'и в'копи / і в'язал'и і носил'и // нав'язал'а п'ят' к'іп /
нав'язал'а дев'ят' к'іп / бул'о таке //

– Як масло колотили?

– Та тод'і ж мак'ітирка там чи шо / одтопл'айут' /
вихол'оне / а тод'і ж кол'от'ат' л'ожкойу / а сир жи ж одтопл'айут'
на сир / це зверху смитана / а тод'і сир // кол'от'ат' л'ожкойу
смитану на масл'о / одтопл'ане масл'о //

– Якщо молоко одтоплене, заправляли смитаною?

– Парине / то р'ажанка / та шкоринка вихол'оне / тод'і туди
смитанки вкидають там ск'іл'кос' л'ожок / а тод'і захол'оне / то
р'ажанка //

– Як дівку сватають?

– Свати сватають / чи згодиц':а ж во'на п'іти зам'іж за його /
чи ни згодиц':а / засватають / тод'і ж хл'ібину бирут' / дає
мол'одий хл'ібину / а йому ж на'зад дають / м'ін'айут' хл'іб / ну а
тод'і вже ж договор'айут':а до свад'би // кол'и свад'ба буде /
догов'ір / це ж в'язати треба / ск'іко треба в'ід мол'одого там
пирив'язати / йак поїде до мол'одойі / а ск'іко це в'язати / во'но
все в' договор'і бул'о / с'к'іко мол'одому треба в'язати в мол'одойі
душ / а тод'і ж там / хто поїде до мол'одойі / треба у договор'і /
шоб бул'о // в'язати ж чим / та кол'ис' рушниками в'язал'и /
кол'ис' рушники шил'и / та рушниками в'язал'и // кол'ис'
мол'одому / ше й ти пер ни знайу / чи руку в'яжут' пл'аточ'ком / а
ти пер той / шо с'хоче / а той / шо ни с'хоче / ни хоче / шоб і
в'язал'и // а кол'ис' в'язал'и /

– Прийдут' / прийдут' по мол'оду / парубки сто'ят' на
ворот'іх // могорич' бирут' / йак з'дубл'ат' / йак з'кого ба'гато
гор'ілки / а тод'і ж випивають во'ни //

– Кажуть свинім дати?

– Свин'ім // у г'руд'іх //

Село Гриньки Глобинського району

Розташоване за 21 км від районного центру.
Засноване село на початку XVIII ст. козаками, що
тікали з Правобережжя, на землях, захоплених
чигириндібровським сотником Іваном Булюбашем у
шушвалівських козаків. У 1766 році Гриньки
належали до складу Жовнинської сотні Лубенського
полку [с. 260].

Інформанти: 1. Чернявська Любов Іванівна, 1925 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі.

2. Роговець Віра Андріївна, 1930 р. н., неосвічена, працювала в колгоспі.

3. Науменко Катерина Іванівна, 1907 р. н., неосвічена, працювала в колгоспі.

4. Марищенко Зінаїда, 1914 р. н., освіта – 4 кл, працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Ну ко¹нопл'і р'вал'и / вири¹вал'и і вй¹азал'и в ота¹к'і с¹нопики й мо¹чил'и його / прики¹дал'и гр'аз'у там / а то¹д'і ж вит'а¹гал'и й сушил'и і колгосп дес' ви¹визив його ж / там пр'ал'и його / т¹кал'и і вти¹рал'ники / то во¹но ж пол'от¹но / т'іки і л'он с'і¹йал'и / т'іки у нас ни с'і¹йал'и в колгос¹п'і л'он //

– А як для сім'ї, то що ткали?

Інф. 1: – Дл'а с'і¹м'ї і пол'от¹но т¹кал'и / то пол'от¹н'ан'і сороч¹ки / шта¹ни шил'и / ну т'іки йа ни зас¹тал'а / ни ходил'а у та¹кому / кол'и це йа / у двадц'ат п'ятому уже ривол'уц'ійа бул'а //

– А що ще ткали?

Інф. 1: – Р'адна т¹кал'и / руш¹ни¹ки т¹кал'и / виби¹вал'и та¹кими цв'і¹тами / кодр'і т¹кал'и //

– Яка різниця між рядом і кодрею?

Інф. 1: – Р'адно тонше" / а кодр'а / це товст'а і груба / то¹д'і ж ни бул'о од'і¹йал'ват'аних так йак ти¹пер / купив'ват'ане од'і¹йал'о / ук¹ривс'а та й спиш / а то¹д'і ко¹вдр'а / т¹кал'и товщ¹че / і ук¹ри¹вал'ис'а та¹ким // це те шо йа трохи / а так йа це йа¹би мо¹йа мати / йак жил'а див¹ийно¹сто три го¹ди / то може б роска¹зал'а //

– На чому спали?

Інф. 1: – Пол з дош¹ч'ок / товст'і дош¹ки і там / на шо во¹ни там кл'ал'и йіх / кроват'ів ни бул'о //

Інф. 2: – На солом'і спал'и /

Інф. 1: – Та н'і / на солом'і ми ни спал'и і на пи¹ч'і та на ¹тому полу / типер кроват'і / диван'і /

Інф. 2: – І на солом'і / і надвор'і і скр'із' спал'и //

– На чому сиділи?

Інф. 2: – А сид'іл'и / л'аву з¹робл'ат' ота¹ко з до¹ски та те / і ото так сид'іл'и / ни л'аву / а до¹ску отак йак оце / п'ід¹мостим та й сиди¹мо /

Інф. 1: – В нас / оце ми жил'и в пла¹хотин'івс'к'ій хат'і / то там л'уди жил'и / а то¹д'і с'і¹мейство вими¹рл'о // і нас йак ста¹хановц'і бул'и / брат м'ій на кон'уш¹ні робив Іван / ни

вирнувс'я з хронту / і систра / систра жива теж / т'іки дес' аж у
тому / у Ришитил'івц'і / йак іти оце у центр / там вулиц'я і йакраз
хата там стоїал'а / то пирийшл'и туди / то там л'ава стоїала з
ришоткойу / гарна л'ава бул'а / вилика / а друга // такі
вимошчин'і чи вони з глин'и / чи із цегл'и такі стопчики і доска
л'ижал'а товста / тожи зам'істо л'ави / за стол'ом так туди / оце
таке // а сид'іт' о'тож / с'ідайимо ж табу'ретка йакас' та с'ідайим /
та й об'ідайим / та бул'о ус'ого / ус'ого / пирижил'и //

— А для посуду, для одежі?

Инф. ?: — Мисники бул'и //

Инф. 1: бул'и мисники / а дл'а одежі бул'и сундуки //

— А скрині були?

— Ну оце ж сундуки / скрин'а //

— Це хіба однаково?

Инф. 1: — Однаково /

Инф. 2: — Т'іки в нас сундук / а там кажут' / шо скрин'а //

Инф. 1: — У нас у зал'і стоїт' сундук /

Инф. 2: — С'ічас хл'іб уже тамичка / чи шо воно тамичка /

Инф. 1: — Н'і / одежа /

Инф. 2: — А в нас хл'іб був / пшинич'ка бул'а /

Инф. 1: — Там поскл'адал'а то рушники ж / нашивал'а ж мати
і йа / а вони ж типер / пов'ісил'а тут у прихож'ій три / пил'укойу
припал'и / пост'агал'а / постирал'а і б'іл'ше і ни той / і ни в'ішал'а
// і йа тод'і тут хата стара бул'а / та шил'а / гл'ад'у рушники / то
тожи ж л'ижат' // тод'і ж модно бул'о в'ішат' / а типер лижат' /
вони ни нужн'і //

Инф. 2: — Та типер у хатах / тод'і зи'мойу аж на п'іч зал'ізімо
убут'і / а с'ічас розбувайимос'я аж на дороз'і / а тод'і йди'мо в
хату /

Инф. ?: — За заст'олки ж роскаж'іт' / засти'лал'и соломойу /
йесл'і с'ім'йа за'можн'іша / то засти'лал'и ро'гозом /

Инф. 2: — Шо на'косимо //

Инф. 1: — Мол'отил'и / бул'о ж у городах с'ійут' жито і
зби'рают' окол'от / такий р'івний довгий / бул'о йак застел'ил'и у
хат'і //

Инф. 2: — То на ц'іл'ий тиждин' / а тод'і оп'ят' таке саме /

Инф. 1: — Д'іл' зв'іхт'уйим та уп'ят' // це жил'и тут / хата
бул'а стара / а тод'і купил'и / то тожи сол'омойу засти'лал'и
зразу / а тод'і ж у магазин'і р'ад'нинки ж ц'і прост'олки / то
набиру та і засти'л'айим жи прост'олками //

— А на стіл щось ткали?

Інф. 1: – Скатерт'і т'калі і накидки / йакос' такими тими
було той / та шийут' і застилайут' стіл //

– *Скатерть і накидка не однаково?*

Інф. 2: – Одинаково шо те / шо те //

– *Чи була жердка?*

Інф. 3: – Помойму була /

Інф. 1: – Це ти ж ни помниш / це ми жили / ше стара хата
була / то там кол'о печі ото той / а тоді там пов'ішайут' було //
та ти перц'ого ж німа / он надвор'і пов'ішали та й хай сохне //

– *Чим матрас набивали?*

Інф. 2: – С'іна такого мн'акен'кого і л'агайм / сол'оми чи
с'іна напихали такого мн'акен'кого і спали / а шо ж //

– *А солом'яник не казали?*

Інф. 2: – Ні / ні / соломи чи с'іна напихали такого
мн'акен'кого / і спали / а шо ж /

– *Вкриваєтесь чим?*

Інф. 2: – Ранши то кодр'ами ж цими вкривалис'а / а тоді
уже ж пішли од'ійала / то од'ійалами вкривалис'а / а тоді уже
ж поїхавилис' ват'ані / то ват'ані давай купуват' і ват'аними
давай укривац'а //

– *А ранши то кодрями*

Інф. 2: – І р'аднами / кодр'а та така цупка / та такі ост'уки
були / а р'адно то таке мн'ак'іше" / то тожи укривалис'а / у кого
шо було / тим і вкривалис'а / і пал'том / і кухвайкойу / і
платком //

Інф. ?: – Кожухами т'ітка вкривалис'а // кожух / то йак
хол'одно / к'роми того / шо од'ійал'ом / або кодр'а у їх була /
с'ім'я була ни одна / т'ітка / брат двойур'ідний / систра
двойур'ідна / і нас / бабус'а / бабус'а це ж обоїудна і т'ічина мати
/ і мойейі матир'і мати / то ми спали з'імойу на піч'і й
укривалис' там од'ійал'ом / йаке було / а ті спали на полу /
втр'ох / брат / систра і т'ітка / то вони укривалис' од'ійал'ом там
ліг'ен'ким йаким / кодриу / потом зверху ше кожухом / бо
морози такі були / шо вода замирзала у хат'і // а топили
сол'омойу / очиретом / це саме" / перви^е топл'иво було / очирет це
вже харашо / а то сол'омойу //

– *У чому діток колихали?*

Інф. 2: – Кол'иску зробл'ат' із досточ'ок та прибіє гв'іздок
отако у стел'і / у нас таке було / і кол'ишимо //

– На чому висіла колиска?

Інф. 2: – На мо^тузц'і і мо^тузку або це^тпок / що у ко^гого бу^ло /
й^а зна^йу і шо у нас бу^ло із до^сток о^то ко^лиску з^робл^ат / о^то і
ко^лишут' / с'і^час у^же ку^пуйут' ко^лиски о^ці / чи й^ак й^іх
нази^вайут' // во^зат' й^іх / а й^ак ни те // то на к^роват'і на но^гу
по^душку по^ложиш / при^кол'ишиш та й //

– А ни ка^зали ви^рвечки?

Інф. 2: – Та й ус'ак ка^зал'и / і ви^рвечки /

– Як пра^ли раніше? Щоб во^шей не бу^ло?

Інф. 2: – Гл'ина б'іл'а / чи рудойу гл'ино^у / у нас тако^го
б'іл'ш н'і^чого ни бу^ло / а то й^ак й^ого нази^вайут' / шо во^н'уче о^то
/ хай й^ому чорт / й^а забул'а // гл'ино^у б'іл'ойу / або в руд^у
гл'ину на^моч'уйимо та й сти^райимо і й^ак ни пости^райиц'а / а
пости^райиц'а / по^пол'ощ'им та й ходим //

– А чим ви^бивали?

– Пра^ником / а то^д'і ка^ч'алка й ру^бел' / ка^ч'айим ка^ч'алкой
/ на ка^ч'алку на^мотуйимо / а ру^блем о^то так // і на^д'і^вайим / і
ходим //

Інф. 2: – Пі^дводи^ли хату гл'ино^у рудойу / або к'із'ак^{ом}
ко^ров'ячим / о^то та^ким пі^дводи^ли /

Інф. ?: – Гл'ин'ани^к / бу^ло та^ке ви^ражен'іе //

– А чим же ма^зали?

Інф. 2: – А гл'ина к'із'ак / а й^ак ви^л'ик'і д'і^рки / то гл'ина і
сол'ома // по^лова та^мичка та^м й^ака / о^то за^кида^йим / а то^д'і
за^гл'а^димо / гл'ина і к'із'ак к'ін'с'кий / і гл'а^дим //

– Чим са^ме й^ого гла^дили?

Інф. 2: – Хоч во^дойу / хоч ш'ч'і^ткойу / хоч до^скойу /
до^сточкойу за^гл'а^димо / та й все //

– Не ка^зали "по^мело"?

Інф. 2: – Н'е / н'е / ни чу^л'и ми та^кого //

Інф. ?: – Та бу^ло / ка^жут' по^мил'о з^робив /

Інф. 2: – А-а / ни^правил'но на^ма^зав / то бу^ло та^ке / ну
по^гано по^ма^зав /

Інф. ?: – Шо ти о^то по^ми^ло з^робив /

Інф. 2: – Ну по^гано на^ма^зав / або ни^р'івно / або бу^гор
з^робив / або шо / шо ти о^то на^робив / о^то та^ке бу^ло //

Інф. ?: – А бу^в жи ше в'і^ник / це са^мо со^бойу / а то м'і^телка /
це з^начит' з ку^ниц' / очирет з ку^ниц'ами / об^м'і^тат' пи^л'уку /
па^ву^тину по ку^гках / спи^ц'і^ал'но до^вга та^ка м'і^телка // іна^че ни
ка^зали / в'і^ник са^мо со^бойу / м'і^телка са^мо со^бойу / ди^рка^ч са^мо
со^бойу / і м'і^тла са^мо со^бойу /

– Чим світили в хаті?

Інф. 2: – Кага¹нец' був / хоч кара¹с'ину на¹л':у / хоч^т сол'арки / шо у¹ кого бул'о // картоплинку обр'іжимо та накл'а¹дем ту¹ди / шоб воно ни загор'іл'ос'а / то кага¹нец' //

– А якщо із склом?

Інф. 2: – А йак із скл'ом / то то л'ампа / да ж / з'і скл'ом то вже л'ампа / і ол'ії так на¹л':ем у ч'ашич'ку / так чи у мисоч'ку / та так помажим / підпал'иш / воно і горит' та ол'ія / ото так і св'ітил'и //

– Як вогонь добували?

Інф. 2: – Кри¹сал'и / це ж то д'і кри¹сал'а бул'и // губка із вати / о / і кри¹сал'о / ото чиркайт' і та ватка загор'айиц'а / а йак дивимос' у кого горит' / то підимо / така мисоч'ка / чи шо / та підим огн'у набирем та запал'им / а йак н'і в'кого ни горит' / то можим ц'ілий ден' і ни топит' / бо н'іде ни'ма н'і с'ірнич'ка / н'ічого ни'має / о / і губки інший раз / а продавал'и ж ранши ж с'ірку по л'авках / така зе¹лена / зе¹лена / ото купимо таку грудоч'ку / ростопимо його / то д'і пал'ич'к'ів на¹р'іжимо / то д'і умоч'айимо / ту пал'ич'ку то д'і чиркайт' / і запал'уйиц'а та с'ірка / і то топимо в пич'і чи в л'ижанк'і / ну в л'ижанц'і мал'о топил'и / бо на пич'і спал'и //

– А як же їсти готували?

Інф. 2: – А у п'іч'і / у горшч'еч'ку / ч'авунч'ику / і на вогн'і зварим / і йак с'ім'яа ви¹лика / то в'ідровий ч'авун то боршч' / чи шо звар'ат' / та й'мо //

– Які були горшч'ики?

Інф. 2: – Бул'и й ви¹л'ик'і горшч'ики / так л'ітр'ів може три / може й б'іл'ш'і бул'и // горшч'ок / горшч'еч'ок //

– Не казали золільник?

– Бул'о / бул'о / та вс'ак називайут' //

Інф. ?: – Бабу¹с'а йак варил'а / ну в к'рупному там горшч'ику / каже зол'іл'ник / чи боршч' / чи шо / наварил'а ц'іл'ий зол'іл'ник / чи боршч' / чи шо //

– Що в хаті було?

Інф. 3: – Знайите / п'іл дошч'аний такий / л'ава ота¹ка / йак ото стоїт' / то ше во¹на / а то во¹на ше і биз ришотки / так о¹це та¹ке п'іл / о¹це та¹ке л'ава / кроват'ів ни бул'о //

– А одежу в шо складали?

Інф. 3: – Одеж'і / сундуки та¹к'і /

– Чи однаково сундук і скриня?

Інф. 3: – Н'ї / скрин'а це ни та́ка / йак сундук / скрин'а / це ина́че трохи // н'ї / менша / а сундук бі́л'ший //

– Як прали?

Інф. 3: – На́моч'ут' у кор'а́ках у кур'а́чих / і́дут' на бе́риг / у нас там бе́риг / пору́байут' опол'о́нки йак з'і́мойу / там йі́х попи́рут' / прино́с'ат' до́дому / та́к'ї жлукта́ бу́ли / у́жл'укто гр'і́ют' во́ду в пі́ч'ї / зал'и́вайут' / па́р'ат йі́х там / а то́д'ї у́п'я́т' попи́рут' / і по́в'і́шайут' //

– У чо́му за́мочу́вали?

Інф. 3: – Ота́к'ї бу́ли д'і́жки / ша́пл'їки / о́це в та́к'ї за́мочу́вал'и ни та́к йак ти́пер у но́ч'вах / а то́д'ї ша́пл'ик чи д'і́жки / та в та́кому за́мочу́вал'и //

– Як о́бробля́ли коно́плі?

Інф. 3: – Пр'а́ли / пр'а́дки / о́це гр'е́б'ї́н та́кий / дні́шче / за́стро́миш гр'е́б'ї́н у дні́шче і пр'а́деш // тут пр'а́дка / а на пр'а́дк'ї ц'і́вка / і то на ту ц'і́вку мо́тайиц'а / а то́д'ї мо́тайим на мото́вил'о / сну́ймо йо́го та́к на ст'і́ки ар'шин чи йак / а то́д'ї чо́ймо на ви́рстат' //

– А що́ тка́ли?

Інф. 3: – Пол'о́тно / те / шо́ шил'и́ сороч'ки́ з йо́го / р'а́дна / за́ст'олки́ / це йа́ все г'ка́ла і за́ст'ї́лки / і р'а́дна / і все //

– А на́ сті́л?

Інф. 3: – На́ ст'ї́л пол'о́тн'а́н'ї на́ки́дки ви́ши'вал'и / о́то та́ке /

– Я́кий посу́д бу́в? У чо́му ї́сти ва́рили?

Інф. 3: – У го́рш'ках //

– Які́ бу́ли го́рички?

Інф. 3: – Чи́рип'я́н'ї ж та́к'ї / у пі́ч'ї ж то́пил'и / ко́л'ис' ни бу́л'о / шо́ ти́пер йак ни на пл'ї́т'ї чи на га́зу / то́ йі́сти ни бу́де / а то́д'ї у пе́ч'ах то́пил'и //

– Яко́ї мі́сткості́ бу́ли го́рички?

Інф. 3: – Тр'охл'ї́тровий / чо́тир'охл'ї́тровий / л'ї́тровий го́рш'чик / ви́ликий / це ш'і́с'т' л'ї́тр'ів / там та́к дис'а́тил'ї́тровий ба́чил'а / зо́л'ї́л'ник / ка́зал'и́ й зо́л'ї́л'ник / вс'а́к бу́л'о / хто́ йак ска́же^н //

Інф. 3: – Пі́кл'и́ й на́ л'ї́ст'ках / йак пир'ї́жок / а́ йак хл'ї́б / на́ л'ї́ст'ках ка́пуст'а́них пі́кл'и́ у́л'ї́тку / та́ й на́з'ї́му йак на́су́шим л'ї́стк'ї́в тих / та́ хл'ї́б на́ л'ї́ст'ках / а́ пир'ї́жки на́ л'ї́стах //

– А́ щоб по́жарит'?

Инф. 3: – Сковороди бул'и / а йак у п'іч ставит' / то ч'авунц'і //

– Як на хліб замішували?

Инф. 3: – Робил'и дрожд'і / варил'и хм'іл' / зати'рал'и вус'івками / висушувал'и / а тод'і запарим запарку борошн'ану / а тод'і ті дрожд'і мочимо / на сито видавл'уйимо / і воно сходе^н / запарка сходе^н / а тод'і хл'іб учин'айим / уже ж на н'іч учин'айимо хл'іб // ну пи'чимо / в'ін з'ійде / на н'іч учин'айим / б'іл'ш'іс'т' на н'іч / ти'пер / то і вден учин'айут' / а то н'іч / а вранц'і устайимо / м'ісимо і в п'іч //

– Як саджали у п'іч?

Инф. 3: – Виробл'ал'а вона / зам'іс жи ни так р'ідко / а тако густен'ко / ви'робиш його / на л'істок по'садиш / а йак пши'нишний / на подушку / застел'иш подушку / й на подушку / в'ін л'овко з'ійде / а тод'і в п'іч //

– А якщо житний?

Инф. 3: – А житний так водою поробимо //

– Що пекли на Великдень?

Инф. 3: – Паски пикл'и / учин'ал'и тожи / ну туди уже ж кидал'и й сахар'ц'у / мол'оч'ком учин'ал'и / ну такого туди кидали вс'ого / масл'ич'ка туди / сахар'у / мол'оч'ком учин'ал'и / о'це так //

– У що садили паски?

Инф. 3: – Так'і хормоч'ки бул'и //

– У чому сіль стояла?

Инф. 3: – Ди'рив'яана баноч'ка / а сол'аночка це мален'ка //

– У що брали воду в поле?

Инф. 3: – Тик'ви //

– А як мак м'яли?

Инф. 3: – Мак? /

Инф. 4: – В мак'ітирц'і /

Инф. 3: – Мн'ал'и у мак'ітр'і чи кач'алкойу / чи чим /

Инф. 4: – А йак б'іл'ше / то мак'огоном //

– У чому борц' засмачували?

Инф. 3: – Йак йак'ий / то на сковоро'д'і за'жар'увал'и / а йак н'і / то така бул'а сал'отовоч'ка / такий тов'качик і ото зами'нал'и //

– Чим їсти насипали?

Инф. 3: – Так'і опол'онки б'іл'ш'і /

Инф. 4: – Ди'рив'яаний чир'пак //

– Як варили галушки?

Інф. 3: – Ну кида́ли у кипіа́ток чи р'іза́ні / чи о́так о
роско́т'ат' корж та так шч'упа́йут' та кида́йут' / а н'і / то по́р'іжут' /
а то д'і во́да заки́пит' і туди кида́йут' //

– *Чим їли галушки?*

Інф. 3: – Л'о́жками / а то така с'пич'ич'ка / йак вил'ика / то
с'пич'ко́йу //

– *У чому тісто замішували?*

Інф. 3: – Бу́л'и та́к'і ма́к'ітри /

Інф. 4: – І д'і́жа бу́л'а /

Інф. 3: – А то д'і́ж'і бу́л'и ди́рив'я́н'і / нивил'ич'к'і //
найб'і́л'ше" д'і́жа / зразу ми пикл'и / а ти́пер ста́л'и в ма́к'ітрах //

– *У чому зерно, борошно зберігали?*

Інф. 3: – Ой бо́же ж м'і́й / йак жи́ д'і́жка на́зива́ли /

Інф. 4: – Бо́чка /

Інф. 3: – Бо́чка / ну за́крам / то це з дош'ч'о́к з'ро́бл'иний / а
д'і́жка / це д'і́жка й ка́зал'и / йа ка́зал'а д'і́жка //

– *А для меду була така діжка?*

Інф. 3: – Ой у нас то́го ме́ду йо́го ни бу́л'о / а йак по́йяви́ц'а
то в ба́ноч'ки //

– *У що корову доїли?*

Інф. 3: – Ма́лен'к'і ди́рив'я́н'і д'і́йнич'ки з ру́ч'ич'ко́йу о́то /
і в та́ку до́йі́л'и //

– *У що молоко цідили?*

Інф. 3: – У глечи́ки //

– *Що з молоком у піст робили?*

Інф. 3: – Си́р соли́л'и у д'і́жки / ма́сл'о ко́л'о́тил'и / то́жи
скла́дал'и / чи ма́к'ітра чи го́ршч'ики //

– *У чому квасили?*

Інф. 3: – Ка́пусту скла́дал'и / г'і́рки со́л'ил'и / поми́дори /
йа́блука / та́к'і бу́л'и д'і́жки //

– *А як велику діжку називали?*

Інф. 3: – Та́к'і вил'и́к'і ду́же" ни ќл'ал'и / йа́блука і каву́ни
д'і́жка // у ка́ждому си́л'і и́наче" //

– *Чи однаково шаткувать і сікти капусту?*

Інф. 3: – Ну бу́р'ак обчи́стит' та покваси́т' / а ка́пусту с'і́кти
др'і́бне́н'ко / пи́ри́терти с'і́л'у́ і скла́дат' у д'і́жич'ку / і́ше мо́жна
й г'і́рка́ми пи́рикла́сти / ша́р г'і́рк'ів / а ша́р ка́пусти // і та́к
мо́жна / і йа́блука́ми мо́жна пи́рикла́дат' / і це вже йі́сти //

– *Чи робили дрібенько січену?*

Інф. 3: – Ро́бил'и ка́пусту ва́рит' / ту пр'а́мо о́так у чо́мус' та
ло́пато́йу / та́к'і бу́л'и ло́патки / шо́ й с'і́кл'и ло́пато́ккой /

Инф. 4: – А с'їч'ас тиртушкойу трут' //

– У чому сало солили?

Инф. 3: – Сал'о сол'или кол'ис' у м'їш'ках / у м'їш'ок / пов'їс'ат' кол'ис' бул'о на гор'їшч'ї / йак треба / пол'їзл'и / кусок сал'а зн'ал'и / та й те / це по старин'ому / кусок сал'а зн'ал'и та й поки його рострат'ат' / а тод'ї вп'їят' л'їзут' та зн'їмайт' / а тод'ї то в йашчику / а тепер бач у банках //

– А бодня не казали?

Инф. 3: – Казали в бодн'ї / бодн'а д'їжка така / та оце ж і сал'о / то бодн'а / і мн'асо сол'или // в м'їш'ках і в йашчиках сол'или // а тепер уже б'їл'ш'їс'т' у банках // бодн'а і йашчик //

– А бодня для чого була?

Инф. 4: – Та хто називав йашчик / а хто бодн'а //

– Якї ще були діжки?

Инф. 3: – Л'ахан'ки бул'и / дириг'їан'ї так'ї л'ахан'ки /

Инф. 4: – Йак д'їжка т'їки широк'ї так'ї /

Инф. 3: – А т'їки казали / та в л'аханку / та л'їй в л'аханку //

– Чи плели з лози?

Инф. 3: – Так у хаз'айств'ї шо / л'їси пл'їл'и / огорожувал'ис'а / випл'їтут' йасл'а дл'а корови / ото таке пл'їл'и //

– А щоб переносить щось?

Инф. 4: – Корз'ини бул'и із л'ози / картошку там / бур'ак пи'ри'є'носит' /

Инф. 3: – І в'їр'ки з го'рода / й картопл'у / у'се нейу нос'ат' / корз'ина це з дужич' ко'їу //

– Що таке коряк?

Инф. 3: – Ну про кор'ак / оце кур'їм набиреш та ни'сеш / чи йак кол'и свин'ам зерна да'їеш та кор'аком набиреш / а йак те та зам'їтайиш та там позм'їтайиш йакес' см'їт'а / та одни'сеш // бул'и і дириг'їан'ї / бул'и і жил'їзн'ї //

– Як робили дерев'яні?

Инф. 3: – Оце так йак доска отак зогнуто / і дно вс'тавино // зерно брал'и //

Инф. 3: – Отак постройино йак кор'їн' / а туди там / то пол'ову дл'а скот'ини // хто й с'їно туди схова / смотр'а йака ж клун'а / йак вил'ика / то туди ус'ого наховайут' / то дл'а скоту / і пол'ови туди / кол'ис' машини ж мол'отил'и / та пол'ову ж от'делно //

– Як раніше жинували?

Инф. 3: – Йак жнивува^ли / ко^сил^и / ко^сами / а ми в^йа^ли / а по^том ста^ли жат^ки вже // ко^сар' / ко^сар' /

– *А жінку як називали?*

Инф. 3: – Та шо в^йаже / а то^д'і вже ста^ли жат^ки пот^ро^ху / то самоски^дки / то л'обо^р'и^йки / то за жат^ками скл'а^дали / і жито / і пши^ниц'у / пири^весл'о скру^тиш с' того / шо ти будиш в^йа^ли / і сн'іп із^йажиш / а то^д'і скл'а^дайм у^копи / п^йат' к'іп / ш'іс'т' к'іп / с'ім / т'іки нав^йажиш //

– *Як розважалась молодь на Великодні свята?*

Инф. 3: – Ст^ройі^ли так'і кач'ел'ні / та^ке здо^рове де^риво / і о^так / ди^ви / за^копу^йут там / а тут у^гор'і так / а то^д'і тут кл'а^дут' ди^ривину та^ку і в'і^ровки прив'язу^йут' / за^ч'іпай^т' / а вни^зу тут до^ска і ста^йут' і ко^лишу^т: а мо^лод' аж //

– *Як ще молодь гуляла?*

Инф. 4: – На вичи^рниц'ах / у ха^тах гу^л'а^йи /

Инф. 3: – К^луб'ів ни бу^л'о / а по ха^тах так'і вичи^рниц'і бу^л'и / дес' та^ка ба^ба йа^кас' / та най^мут' у не^йі вичи^рниц'і гу^л'а^йут' / о^це та^ке бу^л'о //

– *А в ігри грали?*

Инф. 3: – Г^рал'и / та йа^к г^рал'и / гар^мош^ка г^рал'а / ба^л'а ба^йка / ги^тара / хто на шо в^м'ів / на те г^рав //

Инф. 4: – У по^таса г^рал'и //

– *Як це у потаса?*

Инф. 3: – За^вйа^ли і оч'і од^но^му / а тих л'ови^ли вс'і о^та^ко / а по^том г^рал'и і в л'а^паса // / л'ажу^т' о^там в^даре" по ру^ц'і / о^це о^так ру^ку покл'а^деш / то^д'і в^гаду^й / хто в^дарив / то^д'і те л'а^гай / йа^к у^п'і^йма^йиц'а //

– *Чи були раніше досвітки?*

Инф. 3: – Досв'і^тки бу^л'и / ну так йа^к ска^жим од^на ж'ін^ка /

Инф. 4: – Шил'и і п^р'ал'и /

Инф. 3: – Ту^ди с^ходил'ас' чел'а^д' гу^л'а^т' у ни^д'і^л'у / п^рот'ів ни^д'і^л'і / в ни^д'і^л'у / а в буд^н'і дн'і / то хо^дил'и п^р'ал'и / там й шил'и д'івч'ата / о^то та^ке / і х^лопц'і при^ходил'и ту^ди / сп'і^вал'и / хто мо^г /

Инф. 4: – Шил'и й сп'і^вал'и за сто^л'и^ком / ка^га^нец' по^ста^вл'а^т' там на о^л'і^йі а^бо шо / хв'і^т'і^л'ок та^кий і ший^им //

– *Чи залишались ночувать?*

Инф. 3: – Хто йа^к / до^дому хо^дил'и /

Инф. 4: – Та бу^л'о х^лопц'і / д'івч'ата оста^вал'ис' но^чуват' о^то на досв'і^тках у йа^ко^йіс' ба^би / йа^к у^же в^ст^р'і^чал'ис' з^с ким / то оста^вал'ис' но^чуват' й дру^га / й т^рет'а // о^то так //

— А дітей не нагулювали?

Инф. 3: — Такого ни бул'о //

Инф. 4: — Бул'о / тод'і во́на зва́лас'а йак / моско́вка / йак нагу́ла дитину / моско́вка / йак ві́н ни во́з'ме / во́на оста́лас' моско́вкою //

— Як обробляють землю з ранньої весни?

Инф. 3: — По / мойиму картошку зразу сажа́ють / а тод'і вже бур'а́чок / ота́ке / а тод'і і́ все / і цибу́лу / і ча́сник / і гі́рки / все / поми́дори / каву́ни / ди́н'і /

Инф. 4: — Куку́руза /

Инф. 3: — Дл'а ку́рей пш'і́нка ра́нши нази́вали / каба́ки / та́ке сажа́ли //

Инф. 3: — А то га́йі / йак ниви́л'ий / йак о́це / га́й кажу́т' / а л'і́си це / ви́л'ик'і л'і́си //

— Що таке а́ршин?

Инф. 3: — М'і́р'ат' а́ршином / ну ота́ке ота́к а́ршин / ма́бут' ме́нше" ме́тра" а́ршином м'і́р'ал'и / а ти́пер ме́трами м'і́р'а́ють //

Инф. 3: — Го́р'і́лочку гна́ли / все го́товил'и / ва́рил'и все / хл'і́б та́рний пі́кл'и все / р'і́зали /

Инф. 4: — Ку́т'у ва́рил'и /

Инф. 3: — Ку́т'у ва́рил'и / боршч' пі́сний з ри́бойу / і ри́бу жа́рил'и / бо це ж пі́сний де́н' був / узва́р / св'а́т / ве́ч'і́р / на св'а́т / ве́ч'і́р / о́це вси́да / боршч' з ри́бойу / ри́ба жа́рина / ву́звар / ку́т'а / о́це та́ке / о́це та́ке го́товил'и //

— Як приби́рали до́ свя́та?

Инф. 3: — Ма́зали / приби́рал'и / сти́рал'и у́се / шо́б бу́л'о чи́сто / шо́б по́р'адо́к був //

— Що́ го́тували на́ Рі́здо́во?

Инф. 3: — Ка́пусту ва́рил'и / карто́пл'у з м'а́сом жа́рил'и / о́це та́ке / та́м і ше́ шо́с' при́думува́ли /

Инф. 4: — Гл'а́вне ку́т'а /

Инф. 3: — У́се та́ке до́бре" ро́бил'и //

— Як мо́лодь Рі́здо́во свя́ткувала́?

Инф. 4: — Шчи́друва́ли / ко́ладу́вали / поси́пал'и / з но́вим го́дом по́здоров'ля́ли /

Инф. 3: — Да к Р'і́здву́ це го́товил'и́с'а все / ма́зали / приби́рал'и / все / шо́б бу́л'а чи́сто́та / і́ це йак св'а́т / ве́ч'і́р / це ку́т'у ва́рат' / це ні́хто́ ни во́з'ме л'о́жкойу / йак с'а́дуг' ви́чер'ат' / по́ки ба́т'ко́ ни во́з'ме / ста́йуг' у́сі / по́мол'а́ц'а́ бо́гу / а то́д'і с'і́да́йуг' за́ ст'і́л / і́ це ни во́з'ме ні́хто́ / по́ки ба́т'ко́ ни во́з'ме

л'ожкой / тоді всі бирут / шанували бат'ків / ти пер ни
шануйут так //

— Чи була різниця в полотні?

Інф. 3: — Була / на сорочку тонен'ко пр'адеш / а на р'адно
товшче пр'адеш / а тоді з того / що ти пр'адеш / що остаїец'а
кл'оч'а / пр'адеш вал на р'адна //

— Як вал прядуть?

Інф. 3: — Отак вири'теном / отак і пр'адеш / з' кл'оч'а / з'
кл'оч'а отак і пр'адеш / на р'адно //

— Як у голод виживали?

Інф. 4: — Ус'аким / і з'іл'ам / спориш йіли / разні козел'ки
збиралі / а то картопл'у гнилу вибиралі / йак де / кач'ани
кукуруз'ані терлі та мн'алі / та ол'адки пиклі / гнилий бур'ак
нависні шукають / де бур'ачишче бул'о / та тим і кормил'ис'а // а
йак о'кац'ія настигне / цв'іти о'кац'ії йілі / ол'адки пиклі //
давалі йісти шо / небу'т / варилі житну кашу / жито варилі /
хл'іб такий / і кукуруз'аний / то йашний / в'ів'с'аний / разне"
варилі / хл'іб чорний / а таки ж давалі / то л'уди й виживалі
йак / небу'т //

Інф. 3: — А варилі ж / укинеш кусок мн'аса / та свеклі із
бур'ака / ото таке накришиш /

Інф. 3: — Під гол'од оце ж таке бул'о /

Інф. 4: — Під гол'од мн'аса ни бул'о //

— Які страви уже зараз не варять?

Інф. 3: — Квашу варилі кол'ис' /

Інф. 4: — Житне борошно запар'уйут / вона всол'одає / а
тоді в горшч'ик / ставл'айут у піч / туди йаг'ід кидають / слив /
вона кислен'ка //

Інф. 1: — Ну вона ж постойе / вона всол'одає /

Інф. 4: — Ну та йа ж кажу /

Інф. 1: — А тоді шче варим / оце ж накришим бур'ак
сахарний і варим крижал'ками / тоді йілі розводим / шоб вона
була р'іден'ка / тоді постойе / а тоді вар'ат у горшках //

Інф. 3: — Оце б тобі дат' тійі кваші / ти б попробувал'а / та
й казал'а б / звар'іт мин'і шче / добра бул'а / добра кваша бул'а /
йаг'би оце вона зразу //

— А ще що?

Інф. 3: — Та шо ж варилі / боршч' варилі //

Інф. 4: — Те / шо зараз ни вар'ат' /

Інф. 3: — Тоді все варилі / шо прийдц'а // зам'ішат'
борошно кру'тен'ко / ото й лім'ішка / та в піч поставит' / шчоб

во|на за|пик|л'ас'а / о|це й л'и|м'і|шка / та чим жи пол'и|вай|ут' / во|дой|у
чи чим там йи|їи| пар'ат' / о|то й у|се //

Інф. 4: – А йак йі|сти / то і мол'о|ко / і мас'т'ат' масл'ом там /
с|мал'ц|им / йак бул'о ж /

Інф. 3: – Чим бул'о / чи ол'і|йкой|у / чи чим //

– У|що од|яга|лися раніше?

Інф. 3: – Йупки / ко|жу|шанки і сач'ки / такі п'іджа|ки /
сач'ки / ж'і|ноч'а / ко|жу|шанка та|ка / йупка / су|кон:а| йупка / ват'ана
йупка // о|це в та|ке вд'і|вал'ис'а / а там жи|кет / чи йупка л'их'ка /
кир'сет / так це кир'сетка / йак со|роч'ка /

– А чоло|віки?

Інф. 3: – А чол'ов'і|ки то|жи ж так уд'і|вал'ис'а / п'іджа|к на
йо|му / шта|ни ж на йо|му / та|ки ж ни биз шта|н'ів // с'і|р'ак над'і|вав /
чу|марка //

– Як дівчи|на замі|ж йи|шла, у|що її вд|яга|ли?

Інф. 3: – Ти|пер бач плат'а / ну а то|д'і сп'ід|ниц'а / жи|кет
та|кий гар|ний /

Інф. 4: – Ну а |ран|ши б'і|л'шин|ство / со|роч'ка / кир'сетка /

Інф. 3: – Ну та це так / ну а вже ж йак мол'од'і|л'а / так це
жи|кет і сп'ід|ниц'а / о|це так во|на бул'а / хва|та / мал'о бул'о
кол'ис' і хва|т / а так ко|си / о|то ро|шче|ше ко|су // на |гол'ову| в'і|нки
над'і|вал'и / цв'і|ти ка|зали / ч'і|пл'али| л'енти //

Інф. 3: – У|хат'і од|ст|ройі|л'а там |кол'о| с'і|ней / це с'і|ни / а це
|хи|жа / там ставл'али / му|ка там бул'а / зерно / шо в |кого| бул'о там
ставл'али // да / це йак кл'а|дова //

– Як ви ро|били мас|ло?

Інф. 3: – Ну в п'і|ч по|ставл'ат' / во|но там і|ж:а|риц'а / а то|д'і
вит'а|гай|ут' / во|но за|холоне / і|сц'ід'ат' / си|ровато|ч ка|сти|ч'е / а
остани|ц'а са|ма сми|танка / то|д'і кол'от'ат' масл'о //

– Чим ко|лот|ять?

Інф. 3: – Ну та|ка чи ко|писто|ч ка / чи |л'о|жич'ка / а|га / о|то
та|ким і кол'от'ат' //

– Як на|зива|ють сто|пле|не мо|локо, за|прав|лене сме|тано|ю?

Інф. 4: – |Р'а|жанка //

– Що та|ке по|мело?

Інф. 3: – Йак йо|го н'і за шо ни шчи|тай|ут' / та |ка|жут' / то
по|ми|л'о // ну от йа на |нейі| сер|д'ус'а / та |ка|жу //

Інф. 4: – Та н'і / то ни те / в'і|хот' і по|ми|л'о //

– Як сва|тали дів|ку?

Інф. 3: – Старо|сти при|ходи|ли сва|тат' д'ів|ку / а хто йак
с|каже" / чи од'а|йти" за нас / чи йак у|же там / |ка|жут' /

Інф. 1: – Ми прийшл'и до нас /

Інф. 4: – Ха'з'айки т'реба нам / ну це бал'ачки / мол'одий / тод'і согл'асе"н / а вона 'комин колу'па / пита'йуц' :а / ти п'ідиш / а вона 'комин колу'па / колу'па / 'кажут' / п'іде / бо бат'ко й 'мати йак согл'асн'і / хот' вона й согл'асна / то 'можут' ни од'ат' / а т'іки бат'ко та 'мати йак согл'асн'і / тод'і вона п'іде //

Інф. 4: – А тод'і п'іс'л'а ц'ого змовини в їх / на кол'и вис'іл':а /

Інф. 1: – М'ін'айут' хл'іб //

Інф. 4: – До 'церкви йдут' в'інч'ац':а / а тод'і гул'айут' с'вайбу // Прий'ж:айе по мол'оду /

Інф. 3: – А тод'і соби'райуц':а / пооб'іда'йут' і заби'рає мол'оду туди //

– *А молоду викупляють?*

Інф. 3: – Айакжи / викуп'л'айут' / а брат а'бо сис'тра прода'йут' / ну б'ілш'іст' хл'опц'і /

Інф. 3: – А на ворот'ах сто'йат' / би'рут' мого'рич з мол'одого / с'т'іки 'вимовл'ат' / с'т'іки да'дут' // тод'і вони зайі'ж:айут' у дв'ір //

Село Великі Кринки Глобинського району

Розташоване на схилах висохлої річки Кринки (місцева назва річки Кривої Руди), за 25 км від районного центру. Засноване село наприкінці XVII ст., вірогідно, козаками з Правобережжя [с. 919].

Інформанти: 1. Радченко Наталія Карпівна, 1921 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі.

2. Хорбенко Мотрона Григорівна, 1921 р. н., освіта – 8 кл., працювала в колгоспі.

3. Марченко Василь Макарович, 1911 р. н., освіта – 3 кл., плотник.

– *На чому спали?*

Інф. 1: – Тоді ни кроват' / а п'іл такий був з досток / це в матир'і / пол'ик / пол / і ото / так йак кроват' / і ото ми там спал'и / на п'іч'і / бул'о нас багато / так бул'о і на дол'івці спім'о / ото так д'єцтво пройш'ло // а пот'ом /

– *На чому сиділи?*

Інф. 1: – Сид'іл'и / ст'іл'ці / бат'ко по'робе / ст'іл'ці так'и нивил'ич'к'і / отам у мене під мукойу оно / ст'іл'чик / ото так'і / стол'ич'ок такий був / і ото і йіл'и коло стол'ика // і ст'іл'ці / ото пос'ідадим і об'ідадим /

Інф. 2: – Дири́в'я́н'і ло́ж'ки /

Інф. 1: – Да дири́в'я́н'і / да /

Інф. 1: – І ото туди посуду / і ло́ж'ки пири́мийим / то туди // от / йа аж пл'акат' хоч'у //

– *А мисник був?*

Інф. 1: – Н'е / ни бул'о / мисника ни бул'о / ото пол'ич'ку бат'ко зробив / і ото на пол'иці посуду / а горш'ки / тоді ж каструл' ми й ни знал'и / а горш'ки бул'и // в мене отам глеч'ик ше дес' йе / той такий / йак ото горш'ки бул'и / то горш'ки тоже мати і у п'іч' / під п'іч' / таке ото / і під подом / бат'ко зробив таке / шо ни на земл'у кл'ал'и / ни на дол'івку / а на пол'ич'ку //

– *Яка різниця між скринєю і сундуком?*

Інф. 1: – Ну воно таке йак йашч'ик зробл'ине / отаке / і там пр'амо / т'іки та приробл'ина отак'і др'уч'єч'ки / шо стоїт' воно на йому / а скрин'а на кол'ішч'атах / чи той сундук на кол'ішч'атах і біл'ше таке / то скрин'а стоїал'а в кухн'і там у мати'р'і / а

сундук у хат'і / де ми жил'и // таке йак йашч'ик і одкри'вайиц' : а ж / ага //

— Як коноплі обробляли?

Інф. 1: — С'їє бул'о бат'ко конопл'і називайиц' : а / тод'і ми з цими конопл'ами мат'ірка й пл'оск'ін' / і зразу йак о'це вже во'но підросл'о / вже вел'ике / то рвем / пл'оск'ін' вибирайм / а мат'ірка це вже із с'іми'нами / це вже в'посл'і мат'ірку тод'і значит' оц'у пл'оск'ін' замоч'уйим у ставок / кисне там дв'і ни'д'іл'і / і / це йа ж знайу / бо і йа мо'ч'ил'а ж його / мо'ч'ил'а / пирижил'а / возиком ве'зем до ставка / кидає'м отак р'івнен'ко / скл'адайимо / а тод'і зем'лею накидайим / стовпц'і / шоб во'но ни роз'пл'ил'ос' / а тод'і / мат' / дв'і ни'д'іл'і ото кисне / а тод'і ідем мийе'м / снопики так'і / ото помийе'м / на земл'у / поростав'айим / стойт' так же / отак стойт' / висохне / тод'і до'дому ве'зем /

Інф. 3: — І бетел'н'а /

Інф. 1: — А о'те шо / йак те називал'ос' / бетел'н'а / то бетел'на / то те вже / шо т'іки чисте / на його т'іки терл'и / а / а забув / а то ж зразу т'іпал'и / ото терниц'а терл'и об його / а бетел'ниц'а ото зразу його бил'и / пр'ад'іво ж таке / а тод'і ж пр'ал'и //

Інф. 1: — В мене бул'о ба'гато пол'отна / ну знайите / шо йа скажу / на базар' бул'о по'їду у Гл'обино / і там роз'продал'а / і л'уди купувал'и / на шо вони його купувал'и / ни знайу / каже / хороше з його / т'і простинки так'і вишивал'и на пол'отн'і / так'і красив'і / ото пол'отно бул'о / а то ж т'кал'и вже / о'це ж на пол'отно бул'о / йак пр'адем на ниточ'ки / так'і ниточ'ки то'нен'к'і / ос' йа покажу / т'іки ни во'но ж / отак'і т'ч'уц' : а тонш'і / а тод'і ж сну'йут' / йак во'но називайиц' : а / шо о'це ж сну'йец' : а / н'і мотовил'о / то те / шо мо'тайим / тод'і ж ни'сем ткат' / а о'це ж пр'адем отак'і / нитки на пол'отно / а то оста'йец' : а вже при гр'ебин'і вже ни'має йак с'микат' його / д'нишч'е таке / це вже од'ходи / тод'і із оц'ого / шо вже от'ходи / шо вже при гр'ебин'і / тод'і пр'ал'и його на так'і на товшч'і нитки на вал / і тод'і р'адна т'кал'и / в мене йе од'но р'ад'но / та кодр'і ше з товшч'ого / а р'адна тон'ш'і / осн'івниц'а //

— Як землю обробляли?

Інф. 3: — Це ше ж йа те / ми тод'і / з'ц'ого ж ми і жил'и / па'хал'и земл'у / а пот'ом жи / йак ос'ін' під'ходить / зерно зда'дут' / тод'і ми у кол'госп / чи то ни кол'госп / а в коопирац'ійу / а ми ж / йа то ни во'зив шч'е / а брат / во'зил'и на Гл'обино / туди за пуд / за те /

шо одви́зем / дві ко́пійки / ну це би́рем двадц'ят п'ят' пудов / п'яди́с'ят ко́пійок ми заробл'ал'и / о́це так і жи́л'и / а то́д'і ж ота́к і вже йак йа / 'ходим же / йак мол'от'ба п'ід'і́де / то 'ходим же до ма́шини / ну двадц'ят' ко́пійок бу́л'о у ден' / і о́це заробил'и / ну а бо́тинки сто́йал'и / вос'ім рубл'ів / ну на бо́тинки тре́ба бу́л'о робит' ш'іс'т' дн'ів чи с'ім / або на руба́шку там / йак набе́рем ма́тер'ійи / по ш'ійи́с'ят п'ят' ко́пійок метир / ну три метри тре́ба вз'ат' / пош'ти два рубл'і / у́же тре́ба два дн'і йти на ро́боту //

— *А купляли тоді чи і самі робили?*

Інф. 3: — Н'е / пол'отно ж са́ми / на сп'ідн'е пол'отно / та те ж так / це вже бу́л'о пі́сл'а риво́л'уц'ійи / а то вже о́це і пи́рид риво́л'уц'ійи́у ма́тер'ійи́ ни бу́л'о вже н'і́якої́ / то о́це ж пол'отно / та шоб ш'тани бу́л'и ни пол'отн'ан'і / а ви́бойч'ан'і / покра́шин'і / йі́здил'и ви́бойшч'ики / або та́ке у греч'ич'ку / або шо / покра́с'ат' / і це вже йак ве́рхн'а оде́жа / а то пол'отн'ане б'і́ле на спод'і / а то у сирових // а йа / це вже бу́л'о ми́н'і в'іс'ім год / бат'ко вмер / так сист'ра забрал'а / заму́жим бу́л'а в Пу́зиков'і / та ка́же / буд' у нас жи́ви / ну йа вже ж па́су коро́ву / і при́йду чи при́жину / а зат' ни ку́рив / а́ну ди́х'ни / шо ку́рив / то со́йашники л'ист'а / то к'із'аки / значит' / хл'опці ку́р'ат / то і йа // о́це так п'ідход'ат' св'атки кл'ич'ан'і / це Тройц'а / і йак ни бу́диш ку́рит' / по́йду у го́род / купл'у то́б'і ма́тер'іан'і ш'тани / і руба́шку / а це ж / то́д'і ж та́ке / то йа його́ ба́ч'ив же на л'удах дес' / а сам / а йа то́д'і жи́ну па́сти / ка́жу / н'е / ни бу́ду ку́рит' / хл'опці / та / чи в'ін узна / ка́жу / е-е / то раз ска́зав / ни купе // ко́л'и при́йшл'о ж / п'ід'ійшл'а Тройц'а / по́йі́хав / при́возит' ш'тани і руба́шку / ка́жу / а шо / у ме́не ма́т'і́р'іане / а шо с па́латки / ну вже ж ни пол'отн'ан'і / а то пол'отн'ане / а то в пол'отн'аному / сп'ідниц'а /

— *А це що ткали?*

Інф. 3: — Ага / ко́др'і / р'адна й пол'отно / і те і м'і́ш'ки / а то с пол'отна робил'и / а то та́ке / йак р'адо́вину робил'и / а по́том пи́рити́кал'и тим ни́тками і ва́л'ом / то́д'і смужка тако́го пол'отна і ва́л покра́с'ат' / і то́д'і покрива́л'о на ст'іл розкра́шоне / скатирт' с пол'отна / наво́л оч'ки на поду́шках ви́бойч'ан'і о́то / покра́шин'і / ви́бойка / йі́здил'и т'і ви́бойшч'ики / кра́ско́у кра́с'ат' // і то та́ке / йак / то́д'і на спод'і во́но покра́шине / а з ве́рху / про́йде / а во́но / ві́дт'і́л'а кра́саци́:а / чи греч'ич'ко́у та́ко́у / чи та́ко́у / ми́режко́у //

— *У чому діток колихали?*

Інф. 1: — Ко́л'иски / до стел'і йа́кос' при́би́вайи́ц'а на ви́р'овоч'ках /

Инф. 1: – Чотир'і поворозки / а тут же /

Инф. 3: – Вирвич'ки //

– Як прали раніше?

Инф. 3: – – Зараз оце скидають ус'і / ни стирають / жи зараз / а жлукто бул'о диривіане / і у жлукто складають і заливають кип'ятком його / пириспали гричаним попил'ом / пириспали / оце воно побуде там ст'іки ч'ас'ів / тоді ж там вош'і подохнуть / і одійс'т' жи того /

Инф. 1: – А воший бул'о в нас ск'іл'ки / Боже /

Инф. 3: – А тоді вже вит'агають / і воно шч'ахне / а тоді вже стирають так биз того / биз мил'а / ми ходили до ставка // шапл'ик / жлукто / жлукто диривіане у ноч'вах / у шапл'иц'і / то ставл'ат' у шапл'ик / налив'ають води / воно пройде / а пот'ом у шапл'ик / уже отам пропи'че отам вош' /

– Чим вибивали?

Инф. 3: – Праником / праник /

Инф. 1: – Т'іки праником ни вибивали оце там рубашки чи сороч'ка /

Инф. 3: – Кодр'і / р'адна / а це так на кл'адц'і / на опол'он'ц'і //

Инф. 3: – До ставка йшли / вирубують опол'онку і там на вод'і //

Инф. 1: – А йакжи / ковзали на л'оду / виковзайим / хоч і пол'отн'ане бул'о / а чисте /

– Чим качали?

Инф. 1: – Рубел' і кач'алка / гл'адил'и //

– Чим світили у хаті?

Инф. 3: – Каган'ц'і бул'и / а у кого ни бул'о / так налив'ають у сковороду ол'ійі / і кл'адут' тр'апоч'ку / і тоді крайок отут чимс' придав'ат' / і запал'уйут' / і воно тоді горит' // а у кого там бул'и б'ол'и тошо / то т'і св'іч'ками / св'ітил'и / бо в'іск був / ну то це нилишн'ого бул'о / а то каган'ц'ами // із скл'ом то л'ампа / то кара'с'іном св'ітил'и / а пот'ом жи ото у ривол'уц'ійу кара'с'іни ни бул'о вже // а сол'и ни бул'о / то йіздил'и отут ос' до Хвидор'івки йак йихат' із Турбай'ів / ропи / та йіздил'и ропу брал'и / це ж йа був у Пузиков'і / це зат' поїде" / там бо'ч'онком душ утр'ох / бо'ч'онк'ів таких чотир'і приви'зут' / тоді налив'ають у лист такий / ставл'ат' на вогон' і оце кип'ят'ат' / поки с'іл' стане / вода википит' / а то бул'и так'і / шо сол'ат' і ог'ірки там чи капусту / так оц'ійейу ропоу / так то бул'о ни таке / а ото йак с'іл' зробл'ат' так уже те / і сал'о сол'или ц'ійейу с'іл'у // ну ото ропу воз'ат' / там кол'о Хвидор'івки / там / чи хвидор'івске чи турбай'івске

нази|вайуц':а |ропи // так то нако|пайут' так'і |йами / ну з мет"р
гли|бина / а вода |йде / сол'она / ну ти|пер у|же во|но там
за|мул'ил'ос' / н'і|хто |його там / н'і|кому ни |нужне" /

— Як вогонь добували?

Инф. 3 — Все времн'а ба|би о|це / т'і шо / то во|ни о|дин
сирни|ч'ок / йак с'в'і|тит' чи той пал'ит' у пі|ч'і зас'в'і|тило і
ла|мпу / а то ви|кришут' кри|сал'ом та то|д'і у |с'ірку пал'ич|ку
умоч'ат' / та во|на засх|не / то|д'і при|тул'ат' до губки / во|на
пол'ум|йу займиц':а / то|д'і с'в'і|т'ат' / |с'ірка / а це то кур'ї|йі / то в
каждого кри|сал'о і губка /

Инф. 2: — Губку робил'и гри|ч'аним / |попил'ом на|моч'ат' о|це
тр'апку |йаку / |небуд' / і на|тр'ут' / і то|д'і о|це до |нейі ви|крешу|йут' /

— Який посуд раніше був?

Инф. 3: — Горш|ки ч'ирип'ї|ан'і / а |йа ка|жу дири|вїан'і /
горш|ч'ок і ма|к'ітри / і мис|ки чирип'ї|ан'і // о|це п'і|вк|варти /
ч'вер|тка / пол'о|винка / пол'о|винч'ик п'і|вч'вер|тки / а|бо ка|зали
вос'му|ха / |вос'ма ч'ас'т' к|варти / та там во|но мат' |мен'ше" / то|д'і
ж був вес' |ни та|кий / і м'і|ра бу|л'а / ар|шин і |сажин' / |ни бу|л'о ж
|метр'ів / о|це |сажин' / то це сто двадц'ат' |сажн'ів і двадц'ат'
у|попи|рик / ти|пер гик|тар / а то|д'і дис'а|тина // о|то з|начит' та|ка
м'і|ра бу|л'а / і та|пер жи к'і|лометр |тишч'у мет"р'ів / а то|д'і те /
вирст|ва нази|вал'ос' / |тишч'а |сажн'ів //

— Як варили квашу?

— К|вашу ва|рил'и о|це йак Р'і|зд'во п'і|дход|ит' / то о|то ва|рат'
|ни ву|звар / |потом ту ку|т'у з |йач'мен'у / на|товч'ут' |жи з |йач'мен'у
ку|т'у то|вкл'и / |шоб це на Р'і|зд'во бу|л'а ку|т'а / |ступа і ву|звар / і о|то
|кажут' / |шо ву|звар на ба|зар' / а ку|т'у на по|кут'а / і у |церкву і|дут'
|жи ж св'а|тит' |жи те /

Инф. 2: — Пикл'и на л'ист|ку //

Инф. 1: — |Йа ос' рос|кажу / з|нач'ит' му|ки кла|де |мати там у
ма|к'ітирку / у ма|к'ітирку |сипе му|ки / за|кип'я|тил'а |води / зал'ил'а
ту|ди / за|парил'и / о|парка шч'и|тайиц':а / о|парку за|парил'а /
на|моч'у|є дро|жч'і / |утром т'і|ки /

Инф. 3: — Ни ла|вушн'і / а |сами робил'и /

Инф. 1: — Дро|жч'і на|моч'у|є / і сто|йїт' до об'і|ду / у об'і|д
во|на аж п'і|д'ї|дут' дро|жч'і / |вида|ве / і ту|ди в о|пару / і ц'у о|пару
розко|л'оте / то|д'і ста|ве на пі|ч' / во|но п'і|дход|ит' / у|вечи|р'і
вчи|н'а|є / в|чине і |тоже в теп|ле ста|ве / а |утром |рано то|д'і вста|є /
|м'і|се / за|м'і|се вже кру|тен'ко / д'і|жа бу|л'а / у д'і|ж'і / у д'і|ж'і
за|м'і|се / то|д'і ви|робл'а на л'ис|тах на ка|пус'т'аних / |вони

по́сушин'і сух'і / л'ист'а на́лама́йим / на́сушим і о́це ма́ти
ви́робл'а на о́це л'ис'т'а // хл'і́б / ну ха́рош був / а ко́л'и //

Інф. 3: — Ше й нитко́йу о́тако о́бийде // мо́йа ма́ти по́сл'а́ла /
хл'опці́ / по́л'із'те на го́р'ішч'е / зн'і́м'іт' л'ис'т'а ка́пус'т'а́ного /
ну а хл'опці́ ж по́л'із'ли на го́р'ішч'е на ха́ту / це ж на по́то́л'ку /
ко́л'и по́л'із'ли / а ба́т'ко же жи́вий був / та та́бак же л'ис'т'а
по́ростил' ав // жи / то по́том ба́т'ко вмер / а та́бак же / ну хл'опці́
у́з'а́ли та зн'а́ли ж то́го л'ис'т'а / шо з та́баку / ма́ти ви́садил' а у
п'і́ч' / ви́т'а́гли / ко́л'и ну ни мо́жна ви́істи / та́бак / ж во́но
по́т'а́гло / ну о́днак те / шку́ру то о́тда́ли со́бакам / то ко́ров'і / а те
по́йі́л // ни на о́л'і́йі / там ни хо́рм'і / а так / бо це ж йа́к са́дит' у
хо́рму / т'реба о́л'і́йу / а на л'ист'ку //

— *А на Паску що пекли?*

Інф. 1: — На Паску хо́рм'і бу́л'и / та́к'і з́начит' / ви́со́чен'к'і /
л'овк'і / ну то вже на Паску так зби́райу́ц'а / шо́б па́сок на́пик'ти /
ме́л'им на та́ка ме́л'ни́ц'а бу́ла / ру́ками на́ме́л'им / і це па́ски
ма́ти на́пи́че о́б'я́зати́л'но //

— *Що ще на Паску пекли чи робили?*

Інф. 3: — Кра́шанки кра́сил' и́й сва́тил'и / ко́вба́си /

Інф. 1: — Ну ста́рал'ис' поро́с'а за́р'ізат' на Паску //

Інф. 3: — Йе ж бу́ло так / шо р'і́жут' / а то за́товку́ют' /
са́ла́товка / а то вже то́в'кач' ди́рив'я́ний / за́кру́гл'а́ний низ / і то
з́начит' ним за́товкува́л'и //

Інф. 3: — Га́лушки р'ва́ла ма́ти / а р'ва́ли то вже йа́к та́кий
кру́тий ко́рж / то по́р'і́же на ква́драти́ки / та то́д'і те / а гри́ч'а́н'і це
во́бш'че / це йа́к з гр'е́ч'ки / з му́ки / то т'і́х н'і́йа́к бу́ло / а л'о́жкой
м'і́сиво за́м'і́се /

Інф. 1: — І би́ре по́трошку і в'о́ду //

— *Чим їли галушки?*

Інф. 3: — Л'о́жками / штри́ч'ками /

Інф. 1: — О́т / і́з де́рива по́вил'о́му́йим о́та́к'і спи́ч'а́ки /
ка́зал'и на йі́х / на́стро́мим і ку́шайим //

— *У що скла́дали си́р у Пі́ст?*

Інф. 1: — Та́ка бо́ч'ич'ка бу́ла у нас ни́вил'ич'ка / ма́ти
о́дто́пл'а си́р і ви́даве / і в ц'у́ бо́ч'ку скла́дал'а / при́со́ле / то́д'і
ко́л'и там йі́сти / і ма́сл'а так же на́зби́ра́є / ну / на́зби́ра / а то́д'і
вже на сва́тки / на Паску вже ми йі́мо / і це си́ра ск'і́ки в нас /

Інф. 3: — Бо у пі́ст / це с'і́м ни́д'і́л' го́в'і́л'и / то ни мо́жна
йі́сти ско́ромно́го / то ж ми ти́пер йі́мо / ни́ма́н'і по́сту / н'і́чого //

— *Які ще ді́жки бу́ли?*

Інф. 3: — Ну бу́л'и ви́л'ик'і́ дл'а́ зе́рна / бо́ч'ки на́зи́вал'ис' /

Инф. 1: – А сол'ил'и / у ч'ому / у д'іж'ках / ка'пуста / ог'ірки /
поми'дори / каву'ни / все сол'ил'и у д'іж'ках / у боч'ках / д'іж'ки //

– *Капуста січена й шаткована однаково?*

Инф. 3: – Н'і /

Инф. 1: – Од'наково /

Инф. 3: – Ч'ого ж / шаткована це ж но'жем / а с'ічина ж тим /
с'іка'чем с'ічу'т' /

Инф. 1: – Це дл'а ка'пусти ва'рит' / с'ічина //

– *Чи були діжки для води*

Инф. 3: – Бул'и / вод'анка називал'и /

Инф. 1: – А ото л'ахан'ки бул'и /

Инф. 3: – А то те шо м'ішайут' с'вин'ам / чи ко'ровам там / там
з'начит' / то л'ахан'ка називал'ас' дири'в'яна // л'ахан'ки //

– *А для сала ?*

Инф. 3: – У м'іш'ку хра'нил'и /

Инф. 2: – І сал'о / і м'ясо //

– *Як називали криницю із дерев'яним важилем?*

Инф. 3: – Ви'тушко'ю з'начит' ми / коточ'ок / і руч'ко'ю
кру'тим / ни та'ким жи так / а то з'водом /

– *А відро біля нього?*

Инф. 3: – Ци'а'бер називал'и / дири'в'яний ца'бер // ну о'це
з'водом поб'іл'ше / де бул'и ба'гат'і / то воно о'це в 'йому в'іде'р
дво'є ж води дл'а скоту там / чи дл'а кон'ий //

Инф. 1: – А ше був кол'од'аз' / у нас там степ да'леко був /
к'і'л'омитр'ів / ма'бут' / воно / до п'яти / так у ба'би в Мар'ї / кол'о
сте'пу вона жи'ла / так кол'од'аз' 'дуже" гл'и'бокий / та'к'і
по'при'робл'ин'і /

Инф. 3: – З'робл'ино йак ос'н'івниц'а / т'і'ки шо мен'ше / і то'д'і
хо'диш кру'ж'ка / а воно кру'тиц'а / і ви'р'овка іде ж по др'уч'ку / і
на ц'ому мо'тайиц'а / ну це / де гл'и'бок'і 'дуже кол'од'аз'і /

Инф. 1: – Ой / то гл'и'бокий /

Инф. 3: – Ну і там жи ни в'ідро / а ци'а'бер / та'кий в'іди'р на
дво'є /

– *У чому зерно держали?*

Инф. 3: – У за'крамах / за'крами бул'и / і бул'и боч'ки /

Инф. 1: – Ну а в основ'ному за'крами //

– *Чи були коробки?*

Инф. 3: – Дири'в'ян'і й жи'л'із'н'і бул'и / дири'в'яна / зог'нуто
так йак ко'робка / і дно дири'в'яне / і все / і да'же прода'вал'ис' / в
ма'газ'ин'і / жи'л'ізне те в'ідром або ко'робка //

– *Коробка здавна була чи з'явилась?*

Інф. 3: – Нї вона давно бул'а / ну оце ж вже йа знайу / то бул'а у нас коробка / так мати каже / пїд'їт' набир'їт' от'їки коробок там / вона зна / шо в коробцї там пївпуда бул'о / пїд'їт' одніс'їт' оце / у л'авку здайте зерна / вона щоб ни обдурил'и / вона вже зна / ст'їки там і в'єсу / а там по рубл'у пуд чи ст'їки / це вже вона знайє / дві коробки однісл'и / значит' це пуд / йач'м'їн' по тому / а пшиниц'а по тому //

Інф. 1: – А гол'одовки ни пишите"? / ми йїл'и шо пїд гол'од / бур'їан / мати рве / цей спориш / оце отуто у мене у двор'ї / нарве / нар'їже / кип'ятком обдаст' і робе / казал'и / матор'женики / і робе нїма н'ї муки / н'їч'ого / оце тако поробе / і ми йїмо його / оце тако поробе / йїл'и оце таке // ото ни дай Бог / шо ми пирижил'и // ото / йак кажут' / х'їба ми же"вем / ни дай Бог / та шо ноги пухл'и вже бул'и //

Інф. 3: – Це ж йа був жи зросл'им / йїздив / у тридц'ат' друг'им / і тридц'ат' трет'им / у Б'їл'орус'їю поїїдим там же / куди т'їй зимл'ї до нашойї / там хл'їб йє / і м'їн'айим / то повизл'и там сороч'ки / то пол'отно / м'їн'айим / то повизл'и там р'адна / м'їн'айим / бо нїма ж гроший / м'їн'айим в йїх муки / чи там крупи / чи йач'мен'у / там чи шо / в йїх пшиниц'ї пошти мал'о сов'с'їм / а то йач'м'їн' //

Інф. 1: – Знайте / шо ми товкл'и / із кукурузи оц'ї кач'ани / оце пол'амайим / і у мл'ин везем / бат'ко мирошником був / ото пирил'мел'ує ц'ї кач'ани / ну др'їбне / і ото мати його / ото бур'їан / і ото ж борошно називайиц'а / і ото напеч'є / казал'и матор'женики / і йїл'и ми його / та шо ви / ото гол'од був //

– Як називали будівлю для снопів, полову?

Інф. 3: – То то пол'овник / а то кл'ун'а / йак і д'вер'ї в йому / то і с'їни викл'ажині / в'їкон нїма / то то клун'а //

– А у полі?

Інф. 3: – Н'ї /

Інф. 1: – То корін'ї робил'и на сти'пу /

Інф. 3: – А йак оце дома / то пол'овник вил'ике / то пол'овник / там пол'ову туди //

– Чи робили гойдалки для молоді?

Інф. 3: – Кол'иски /

Інф. 1: – Вил'ик'ї так'ї йак ото тил'їх'вон'ї /

Інф. 3: – Рубел' там пол'ожат' / пот'ом т'ї кабл'уч'ки дирил'їан'ї / і вил'їр'овки / а вни'зу доска / і то стайут' там чи чо'тир'ї чи ст'їки душ //

Инф. 1: – Так з обох боків отут вир'овка і тут / і доска кл'ал'ас' ви́л'ика / і о́це ста́йем ми / од́но ста́л'о с т'і́й сторо́ни / дру́ге і посере́дин'і бу́л'о / а бу́вал'о вдво́х т'і́ки / ох / л'о́вк'і ж то́д'і бу́л'и ко́л'иски //

Инф. 3: – А то бу́вал'о шо вчоти́р'ох / дв'і там / і дв'і там / і це ко́л'иска / це на Ви́л'игди́н' ко́л'ишу́ц'а / і бу́л'и у́же в посл'і́дн'е вре́мн'а / оди́н стовп і ви́р'овки чо́тир'і / там за́битий у стовп / в'ін ви́сокий / с'во́р'ін' / над'і́вайи́ц'а ко́л'ішч'а на с'во́р'ін' / і чо́тир'і ви́р'овки / то́д'і тут шле́йки / і о́то кру́жка бі́жит' і пл'и́га / і кру́г'ац'а //

Инф. 1: – То́д'і ж о́цих ви́рмишел'ів ни бу́л'о / за́пар'ува́л'и у ча́вун або ма́к ітра / му́ки на́сипе ма́ти / му́ки і кип'я́тку на́л'е / ро́скол'о́те / і то́д'і у п'і́ч' / і во́но там спе́чец'а / о́це на́зива́л'и йа́к ми / л'і́м'ішка / ой-йо-йо / і йі́мо / та́ке до́бре / а ти́пер ба́ч'те ве́рм'і́шел'і пови́думува́л'и //

Инф. 3: – За́раз пл'у́гом ви́ор'ут' / йа́к о́це на озими́ну / то це л'і́том ви́ор'ут' / а йа́к на ве́сну / то це 'ос'і́н':у 'ор'ут' / це 'бу́де / 'кажу́т' / на з'а́б / це ви́ор'у́йут' / а то́д'і ви́сно́йу у́же ж при́йі́жа́йе / ро́зробл'а́йе сир'па́тка / боро́на / ро́зробл'а́йут' / йа́к йе 'с'і́йалка / то 'с'і́йут' / а то ру́ками ро́скида́йут' / і то́д'і боро́нами во́лоч'ут' і при́гор'та́йи́ц'а во́но / і то́д'і в́же упо́сл'і / йа́к во́но у́же з'і́йде / то́д'і ко́тком ди́рив'я́ним / ко́н'а́ку за́прага́йут' у ко́ток і те / і за́кач'а́йут' / шо́б і гру́дки при́да́вил'и́с' / і ко́сит' же у́же бу́дут' / йа́к ви́росте / то ни́ бу́де ж гру́док / йа́к ко́сойу ко́сит' / о́ра́л'и уск'ла́д / а то вро́зг'і́н гр'а́дки /

Инф. 1: – Ти́пер ми ка́жим го́род /

Инф. 3: – А то́д'і гр'а́дки / кар'то́пл'а там / цибу́л'а / то́д'і бу́р'а́к'ів ма́л'о ми са́дил'и / а то кар'то́пл'а / цибу́л'а / і ква́сол'а /

Инф. 1: – Ко́нопл'і /

Инф. 3: – 'С'і́м'я 'с'і́йал'и / бо́ його́ ж т́реба мо́чит' / і пр'а́сти // то́д'і йа́к ви́мочи́ц'а т́реба т'і́пат' і пр'а́сти шче́ ж / і на по́л'отно //

– Я́ку ще́ горо́дину са́дили?

Инф. 1: – Ну все / і поми́дори / і ог'і́рки бу́л'и / си́н'і́х ни бу́л'о /

Инф. 3: – Ку́р'ам ку́куру́за / а то поб'і́л'ш йа́ч'м'і́н' / та отхо́ди із йа́ч'ме́н'у та із пше́ниці́ там / жи́та ку́ри́ц'а ж ни́ йі́с'т' / а то про́со / і в'і́вса́ ж во́на ни́ йі́с'т' //

– А́як ще́ на ку́куру́дзу ка́зали?

Инф. 3: – пше́ни́ч'ка /

Инф. 1: – Йа́ни ч'у́л'а та́кого / це ви́с'та́рш'і //

Село Пронозівка Глобинського району

Розташоване за 45 км від районного центру на березі Кременчуцького водосховища, у зв'язку з утворенням якого повністю переселене на нове місце. Село виникло на початку XVII ст. Під назвою Великий Узвіз у 1765–1769 рр. входило в Чигирин-Дібровську сотню Лубенського полку. В околицях села знайдено два поселення часів неоліту (IV тисячоліття до н. е.), два поселення періоду бронзи (III–II тисячоліття до н. е.), три поселення Київської Русі (X–XIII ст.) [с. 263].

- Інформанти:** 1. Проноза Анатолій Йосипович, 1929 р. н., освіта – 4 кл., працював у колгоспі;
2. Проноза Марфа Олексіївна, 1926 р. н., освіта – 7 кл., працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Бат'ко пішов із сорок першого року на хронт / вир'адив ми'не / на руках вин'іс на дорогу / синок / іди додому / та й пішов йа додому / вир'ажав в арм'ію / от / і начав од бат'ка робит' йа / вол'ами робив / а потім к'ін'ми / в с'івал'ці водив кон'і / л'уди / старики так'і / ходил'и за с'івалкой / йа нидоростав і в'іжок / чи до вуз'дечки / ну а водив од ран'ого й до пізн'ого / оце вс'і пшас / оце в ш'іс'т' часов утра встану і до самого вечора //

Інф. 1: – А оце ж биру руками та й виду /

– Як казали їм куди повертат'?

Інф. 1: – Соб / цабе / там / р'абий / чи мурий / називал'ис' так вол'и / і кон'і так само називал'ис'а / ну к'ін'ми то мало робив / бул'и старш'і робил'и / а менш'і заставлял'и / шоб вол'ами / потіму шо вол'и ни понос'ат' / а йдеш ото соб / гей / цабе / і пахайиш ото / од ран'ого й до пізн'ого / йісти варил'и на сти'пу / це нас компан'ія там / чолов'ік ш'іс'т' чи с'ім / йе старший мужик / ну похил'ий йагби йа с'ічас / і він ото командуйе нами / давайте" стават' на об'ід і там зварим галушок / гричаних або таких от галушок /

– А чим їх їли?

Інф. 1: – Тод'і би'рем ст'ружимо / нож'і так'і в нас бул'и / і спичку вир'ізав / ну з диривини там таку нивил'ичку / і то каждому миску насипим / галушок дві чи три / чи чотир'і /

галушки / т'іки ж ни так'і / йак о'це с'і'час / йа йів у сана'тор'іях /
 кругом / а галушки так'і / ну йак би вам ска'зат' / ну йак ха'роше
 йа'блуко / з'ів дві / три галушки і йушко'у при'їдайиш / і так
 пооб'ідав / то'д'і там л'ага'йиш / од'их'неш / вол'и там поки
 по'їл'и / то'жи од'их'нут' / от / а то'д'і стар'иш устайе там уже /
 а'га / дві'нац'ат' часо'в / це ми об'ідайи'м / пів' другого ми долж'ні
 вже о'рат' чи с'і'ят' / і давай за'пр'а'гат' вол'и / за'пр'ага'йиш вол'и і
 па'шов / аж поки сон'це начне с'і'дат' / то'д'і за'пр'ага'йи'мо п'ід'воду /
 і о'це йес'т' і д'ів'чата ше коло нас / от і хло'пці / с'і'дайи'м у
 п'ід'воду / вол'и йдут' по'периду / це о'дин ви'де / а о'стал'ні і'з'ад'і
 там ш'іс'т' пар / чи с'ім пар / і'з'ад'і / а ми вс'і на гар'бу с'і'дайи'м і с'
 п'есн'ами / о'це де горошин'с'ка / ста'ра горошин'с'ка / си'час ви о'це
 йі'хал'и / о'то там ста'ра до'рога бу'ла кол'ис' і ми по ту сто'рону
 о'рал'и // от / і о'то поки до'їдим в си'ло / с'і'час йе там / за'топ'ил'и /
 а то бу'ло си'ло там / кра'с'іве си'ло / ве'рби там / ве'сило бу'ло там / і
 о'то туди спу'ска'йи'мос' іс' п'есн'ами / п'есн'і так'і / шо йа'г'би
 пирипи'сав та ш'час про'пусти'в / то бо'же сох'ра'ни / а то'д'і о'то вол'и
 рос'п'ра'га'йи'мо / п'іш'л'и до'дому / хто чи пови'чер'ав / чи шо там /
 по'мив'с'а / при'брав'с'а / і ви'г'ін та'кий / гу'л'ат' / нагу'л'ал'ис'а /
 о'б'ратно до'дому / а у'тром ма'ти бу'ди / за но'ги / ве'ставай / си'нок /
 іди он уже бри'гад'і'р при'йшов / с'т'а'га за но'ги і й'деш // і це ж
 хо'димо с'і'час то в чи'ривиках / а ра'нше йа'к'і ж чи'ривики бу'л'и
 о'б'і'рван'і бо'тинки / та но'сиш / но'сиш / ски'ниш та бо'с'а'ка /
 по'наби'вайиш но'ги / так шо д'ругий раз ни с'таниш і на но'ги / гру'дки
 да'вл'ат' / то сти'рн'а / то ра'зне вс'а'ке / о'так от і жи'л'и і па'хал'и /

Инф. 1: – На ра'н'е / а йак на з'і'мн'е з'аб на'зи'вав'с'а / а йак
 ра'н'і'й / вс'кл'ад о'рал'и і уро'зг'ін о'рал'и / о'це вол'ами так //

Инф. 2: – Ви ба'чил'и ви'р'стат де / ви'р'стат / то'д'і на'чин'а там
 йе на'чин'а на ви'р'стат'ов'і / а то'д'і / за'т'а'га'йут' у на'чин'а о'це ж
 ни'тки ц'і за'в'язу'йут' / на'качу'йут' / а то'д'і ч'ут' о'цим / тут /

– А ни'тки ж ці де би'руть?

Инф. 2: – А пр'ал'и //

– А звідки ж їх би'руть?

Инф. 2: – Пр'ал'и / с'і'йал'и по'лотно / чи той / т'ху / с'і'йал'и /
 той /

Инф. 1: – Ко'нопл'і /

Инф. 2: – Ко'нопл'і / той / мо'чил'и / а то'д'і / ви'мочу'вал'и /
 ви'су'шувал'и / то'д'і спи'ц'і'ал'но бу'л'и так'і ц'і бу'л'и з'ро'бл'ин'і / шо
 йо'го /

Инф. 1: – Ни спи'ц'і'ал'но / а би'тел'а бу'ла //

Инф. 2: – Би'тел'і / би'тел'і / спи'ц'і'ал'но би'тел'і / а'га / а'га /

Інф. 1: – Бител'ї йа робив / і бил'и /

Інф. 2 : – Побйец'а воно / повитрус'уйут' / л'овко / побйут' / а тод'ї повитрус'уйут' / тод'ї мнимо ноґами його / те пр'адиво уже / і на пр'адку напр'адимо /

Інф. 1: – А тод'ї ноґами мнеш / а тод'ї той тил'їпайиш його / шоб стирн'ї ни було тіїї /

Інф. 2 : – Костриц'ї / да /

Інф. 1: – Да / костриц'ї / а тод'ї гриб'інки /

Інф. 2 : – Грибин'ї робил'и спиц'їално /

Інф. 1: – На гриб'інку /

Інф. 2 : – Днишче / днишче таке / шо о'так с'їдат' на його / воно таке нишироке //

Інф. 1: – Доска /

Інф. 2 : – А спиред'ї зробл'ине таке донце / шо вставл'айиц'а туди той жи /

Інф. 1: – Греб'ін' /

Інф. 2 : – Греб'ін' / тод'ї нач'їсуйиш на греб'ін' / гриб'інка тут жи коло тебе / рожчесуйиш / рошчисав / пр'адка / і на пр'адку напр'адайиш / напр'ал'и / а тод'ї вже напр'адем / о / тод'ї понапр'адал'и / тод'ї митушки так'ї / може / метр'ів півтора / та два нима / така / мотовил'о звал'ос' воно / на мотовил'о понакручуйим / тод'ї / скажи / то й йа скажу /

Інф. 1: – Ми'тушка /

Інф. 2: – Спиц'їално ми'тушка / і на ми'тушку над'ївайим / понакручуйим на кл'убки / а тод'ї вже йде на вир'стат воно /

– *І шо ж ткали?*

Інф. 2: – Р'адна / полотно / пр'амо полотно / о'це полотн'ан'ї так'ї рушнички так'ї понатикайим / а це широк'ї / а це вузесин'к'ї спиц'їално / і дос'ї т'аґайу йа / бо в'род'ї матирине / це йа й ни робил'а / а мати прал'и / та йа йак подивл'ус'а / так в'род'ї і жалко / а то широке полотно / шил'и сороч'ки полотн'ан'ї / ви йїх бачил'и т'ї сороч'ки полотн'ан'ї

– *І ковдрі оці робили?*

Інф. 2: – І ковдр'ї робил'и /

– *А на стіл?*

Інф. 2: – А ст'їл спиц'їално тоже т'кал'и тожи ц'ї / ниширок'ї / іш'ивал'и і спиц'їално на ст'їл кл'ал'и /

– *Як казали на них?*

Інф. 2: – Та тожи ж так /

Інф. 1: – Заст'їлка /

Інф. 2: – Н'ї / н'ї /

– Накидка?

Інф. 2 : – Накидка / ос' бачте ви знайите потрошку / чуйте / накидки / накидки / на стол'і накидки /

Інф. 1: – Обл'амовку з'робл'ат' крайі /

Інф. 2: – Господи / врод'і тод'і і жил'и так шо і в нидос'атках / і нидойдал'и / і ходил'и в пол'отн'аному / нибачил'и н'ічого / иначого / і вбуц'а ни бул'о / а чос' і гарно шейжил'ос'а / врод'і і бул'о все / а типер / йа ни знайу / та н'і шче бул'о до того / шче с'уди / туди / а пид оце времн'а / п'іди н'іде н'ічого ни купиш такого / шоб так / йак бул'о воно до того / до оц'ого врем'я / до пе'ривороту ц'ого / ну ййй богу /

Інф. 2: – На стел'і забитий такий швор'ін' / з'робл'ин'і ручки так'і довг'і / шо отак / і кол'иска і в кол'исц'і шатайиц'а та дитина //

Інф. 1: – І шей ловко йак //

Інф. 2: – Та це ми / ви'рвички / ви'рвечки одним словом р'обл'ац'а / вирвечки так'і до кол'иски

– Як прали раніше?

Інф. 2 : – А прал'и / пол'отно зол'ил'и / спиц'іално кур'ачий оцей помет збирал'и / зал'ивал'и водою / тод'і вкидал'и у той / це пол'отно у цей жи розвединый той / і /

Інф. 1: – Виварка /

Інф. 2: – Та виварка /

– Жлукто?

Інф. 2: – Жл'укта бул'и / жл'укта / у жл'укта укидал'и ййх / пропар'увал'и / а тод'і вже виби'вал'и дес' кол'о води / праником л'овко повиби'вайиц'а / а тод'і вже вистил'айут' / сушат' / і вп'ят' умочуйут' / уп'ят' по'сушат' / б'іл'ил'и його / це пол'отно / шоб б'іл'е бул'о /

– А якщо сорочки, то в чому їх замочували?

Інф. 2: – Т'і / 'ночови дири'ван'і /

– А діжок не було?

Інф. 2: – Та чо'го ж / о'це ж робил'и оц'і ж жл'укта / жл'укто з'вал'ос'а /

– Це жлукто, а нижчого з вушками ни було?

Інф. 1: – Це в 'ночвах / в 'ночвах прал'и /

– Шаплик чи лаханка?

Інф. 2: – А / так це бул'и / л'ахан'ки й шапл'і'ки / шапл'і'к це такий б'іл'ший / а л'аханка це нивил'ичка // у л'ахан'ках бул'о замочуйиц'а / а то порос'атам го'товл'ат' у л'ахан'ках / с'вин'ам /

– А шаплик для чо'го?

Інф. 2 : – А шаплик це та'ке / може / замочит' пол'отно /

– *Купалися?*

Інф. 2: – Та й купал'ис'а в шапл'иках / в чому ж и'наче /
но'чов жи жил'ізних ни бул'о / а шапл'ики /

Інф. 2: – А тим же / л'ампойу та'койу пр'осто / л'ампа
звал'ас' / а то св'ічич'ками / а то робил'и пр'амо так'і т'і /
жил'ізнен'к'і та 'вивидино с'уди той / та зат'агниц'а г'нотик та
ол'ійки ув'іл'иц'а / та й св'ітил'и /

– *Як називали?*

Інф. 2: – Л'ампадочка /

– *Ни казали каганець чи сліпонець?*

Інф. 1: – Каганец' це з кара'іном / а то л'ампадка з ол'ійийу /

Інф. 2: – Каганец' кажимо / каганец' це з кара'іном / а то з
ол'ійийу л'ампадка //

Інф. 1: – Доброго сал'ц'а / жовте та'ке / і тов'че / тов'че / ну
во'на /

Інф. 2: – А то д'і цибул'инку туди /

Інф. 1: – Цибул'ину туди / і з цибул'иною / і той / і 'мати
од'верниц'а / а йа в із'му та ше й ук'раду / та з'ім / шоб у 'рот'і [...] /

Інф. 2: – Ото тим за'жари /

Інф. 1: – За'жари / і добрий боршч / і йіл'и /

– *І це його товкли в чому?*

Інф. 1: – Сал'ат'овка /

– *Товкачиком?*

Інф. 2: – Товкачик / то товкачик /

Інф. 2: – Ма'к'ігра /

– *А раніше ?*

Інф. 2: – Ма'к'ігра звал'ас'а / а-а / д'і'жа /

Інф. 1: – Д'і'жа називал'ас'а //

Інф. 2: – Йа ййі'и ни те / то д'і'жа / д'і'жа і вчин'ал'и / парил'и
за'парка / пр'амо борошно насипим / кип'ятком запарим / а то д'і
мо'чил'и д'рожу'і / робл'ин'і з хмел'у / на'робимо д'рожу'ей / це й йа
вже робл'иними пикл'а / хмел'у на'мочимо / заправимо / к'істо /
о'тож заправим 'цими ж д'рожу'ами / і на'робим д'рожу'ей / і то д'і о'то
запра... / це ти пер ми уже ни пичимо із запарки / а ранши так це ж
запарку / куди там / а то д'і вичахне / нал'ем водичкоюу т'і
д'рожу'і / проц'ідим / шоб 'вус'івок ни бул'о / бо во'ни 'вус'івками
зати'райуц'а / висипим у д'і'жу / во'но п'ід'ійде / об'ив раз / д'ругий
раз / трет'ій раз об'ив / то д'і м'ісим к'істо і виробл'айим //

– *Як д'рожджі робили?*

Інф. 2: – А д'рожу'і робил'и то'же / запариш борошна т'рохи /
жме / а то д'і хм'іл' спич'і'ално о'цей то / да'же з хмел'им і запарим /

а тоді намоchiш дpожу́ї дес' попросим у когос' / чи в тебе йе / а дpожу́ї треба зpобит' / висипим ц'ї дpожу́ї с'уди / і pобиш / просто підл'ивайим о́ц'у воду іс хмел'им / у́же хол'однен'ку / підл'ивайим і наpобим дpожу́ей / во́ни вил'аз'ат' пp'амо з мак'їтри / тоді затрем вус'ївками / висушим і спичем хл'їб спиц'їально / тими дpожу́ами / і хл'їб і добрий був //

Інф. 1: – А са́жайим йак ? А пичем йак?

Інф. 2: – А-а / са́жайим / напал'уйимо в пи́ч'ї добре / л'опату вни́су / л'опата / спиц'їально так'ї л'опати / во́ни в нас і дос'ї / на́верно / дес' л'и́жит' / наpобл'у хл'їба на л'ис'т'а на ка́пус'т'ане / ка́пус'т'аний л'исток такий / насушин'ї йе / о́то покл'ал'а на ка́пусту / на л'ис'т'ачко покл'ал'а / бачу вже під'ійшл'о / то у́же хл'їб / тоді окуратно вз'ал'а той хл'їб / посадил'а на л'опату і в пі́ч посадил'а / спиц'їально вип'їка́ли о́то хл'їб на л'истках / ни бу́ло о́цих хорм'ів // а л'истки із ка́пусти //

Інф. 1: – І пахне хл'їб тоді л'источками з ка́пусти /

Інф. 2: – І добрий хл'їб такий / добрий / добрий / пp'амо на л'истку на ка́пус'т'аному //

Інф. 2: – Ну за́крам це pоби́ц'а на ножках спи́ц'їал'но / ди́рив'ийаний / ви́л'икий такий жи / йа́кий хаз'айін при́дума / а тоді зpоби́ таку ту шче / виступ / по́кине / шоб брат' же зерно л'овко бу́ло / а тоді вже зpобл'ат' таку л'адочку і на́крійут' нейу за́крам / і хра́ниц'а пше́нчка /

– А для боро́шна?

Інф. 2: – То́же за́крамц'а pобил'и так'ї //

Інф. 1: – Ну шос' и́наче /

– Ді́жок ни бу́ло?

Інф. 2: – Та д'ї́жки бу́ли / ба́гато д'ї́жок спи́ц'їально квас'нину pобил'и в д'ї́жках //

Інф. 1: – А / так це дл'а квас'нини / а дл'а /

Інф. 2: – Д'ї́жки бу́ли / дл'а квас'нини д'ї́жки /

– А для боро́шна таких видовбаних?

Інф. 2: – Та / по мо́йиму во́ни бу́ли то́же о́т'ї д'ї́жки дл'а боро́шна / бу́ли / то жл'укта дл'а того / парит' о́то ж той / а це спи́ц'їал'но жл'укта так'ї боро́шно си́пат' /

– Чи не ка́зали на них си́панка чи усипанка?

Інф. 2: – Н'ї / н'ї – н'ї / ни чу́л'а //

– Чи жо́лобок, жо́лоб?

Інф. 2: – Н'ї / жо́лоб – це /

Інф. 1: – Мед ни за́вон'ував'а / ни ски́сав / л'иповка /

Інф. 2: – З'е́ того дери́ва / спи́ц'їально л'ипа /

Інф. 1: – І ото во́на назива́йиц’а л’иповка //

Інф. 2: – Л’иповка / а бу́л’и / бу́л’и на ме́д / то́чно / хай у нас ме́ду ни бу́л’о / а в л’уде́й на ме́д об’я́зати́лно бу́л’о /

Інф. 2: – Ма́к’ітри / ма́к’ітри спи́ц’іа́лно та́к йа́ ти пе́р / йе́с’т’ ма́к’ітри / у ма́к’ітру си́р іскла́да́йут’ / іскла́да́йут’ / при́дав’у́йут’ гн’і́том і ма́сл’о та́к са́мо / ско́л’о́ти́ли / по́кл’а́ли / при́со́л’и́ли / при́да́вил’и́ тим /

Інф. 1: – Гн’і́том //

Інф. 2: – Ма́рл’і́чко́у гн’і́т л’и́ген’ки́й / і ма́сл’о та́м //

Інф. 1: – І ди́ржа́ли до ма́сл’а́но́й /

Інф. 2: – Та Бо́же / до Ма́сл’а́но́й / да /

Інф. 1: – А на Ма́сл’а́ну то́д’і ва́р’а́т ва́рени́ки і гу́л’а́йут’ / мо́жна ска́зат’ ц’і́лий ти́ждин’ / Ма́сл’а́ну спра́вл’а́йут’ /

Інф. 2: – Ма́сл’а́ну спра́вл’а́йут’ / а́га /

Інф. 1: – Йа́ й’і́й ни зна́в / а по су́с’і́дству жи́в о́це Ку́ка Па́вло / ца́рство ду́ш’і йо́го ни́ма́є / і о́то йа́к при́йде з га́рмо́шко́у / о́то с’і́да́є / й ка́же Ве... / ну да Ве́кло / ва́ри ва́рени́ки / о / о́це по́ки ми ни ко́нчи́мо / о́то д’і́жка ц’і́ла́ си́ру та́м на́кл’а́дина / ма́сло / і о́то по́ки д’і́жку ни ко́нча́т’ /

Інф. 2: – Д’і́жичка́ / да / та во́но й д’і́жички́ кля́ли / о́це во́но та́ке хл’і́б пи́кти о́то та́к’і д’і́жички́ і на си́р ро́били /

– *А не казали поставець чи поставчик на таку діжичку?*

Інф. 2: – Та йа́ чуйу́ сло́во / о́це по́ста́ве"ц' / мо́же то на си́р і ка́зал’и́ по́ста́ве"ц' / спи́ц’іа́лно си́р у́кл’а́да́т’ по́ста́ве"ц' /

– *Чули?*

Інф. 2: – А́га / чу́л’а́ / чу́л’а́ //

– *Вона була схожа на діжу та діжичка?*

Інф. 2: – А́га / а́га / на д’і́жу та́ка са́ма / с кри́ши́чко́у / кругле́н’ка́ /

Інф. 1: – І дру́ге і ву́ха із бо́ку о́тут / шо́б бра́ц’а́ дв’і кле́почки і то о́дво́х кле́почка́х ву́ха / д’і́рочки та́к’і поро́бл’и́н’і / о́то би́реш ру́ками / шо́б ста́вить / або пи́ри́но́сит’ / або шо́ /

Інф. 2: – По мо́йиму кру́жки / спи́ц’іа́лно зро́бл’и́но о́та́ким ти́м / р’і́мне́н’ко́ / а ту́т кругле́н’ко́ / шо́б у д’і́жку вкля́да́ц’а́ поси́ре́дин’і ву́жча́ / то пи́ри́кла́в / а то́д’і ка́м’и́н’ при́да́вив’и́ вс’о́у д’і́з’ц’і́ з ка́пусто́у /

– *А у вас однаково капусту шаткувать і сікти?*

Інф. 2: – Ні́ / ни о́ди́на́ково / то́ с’і́чи́на ка́пуста́ / а то ша́ткова́на /

– *Чим січена, а чим шаткована?*

Инф. 2: – Ну ц'а ж др'їбна / с'їчина / а та ж ножем / чи йе тиртуш^{ки} ти^{пер} / а то й ножем йа с^{тал} а та на //

Инф. 1: – Така крупн'їша /

Инф. 2: – Ага / та крупна /

– *Ту в діжку класти?*

Инф. 2: – Ага /

– *А ту чим січуть?*

Инф. 1: – С'їкач /

Инф. 2: – Йак ти^{пер} / то ми на тертушку на^{тр}ем / та й у^{се} / а ранше то^{чно} с'їкач був //

Инф. 2: – Просто м'їшок випрал^и / шоб чис^{тен}'кий м'їшок / сал^о пи^{рисол}їл^и у те / у м'їшок іск^лал^и дес' на таке м'їсто / шоб с'т'їкав ро^сїл із сал^а /

Инф. 1: – У ночви с^{тавл}'ат' /

Инф. 2: – Ага / дес' чи 'ночви де йа^к'ї / чи там шо / сти^{че} ро^сїл / а то д'ї спи^ц'їално з м'їшка й би^{рут}' / поки й кон^{чиц}'а /

Инф. 1: – А ше в м'їшок / йак почи^{найиш} сол^{їт}' / покл^{ав} два р'ади сал^а / а то д'ї о^{це} ж л'ашки / задн'ї но^{ги} нази^{вайиц}'а / одр'їзайиш но^{жки} / а са^{му} о^ц'у ма^{кушку} кл^{адеш} м'їж сал^о / укл^{адаиш} / укл^{адаиш} / присол^{їв} / то д'ї шар ше покл^{ав} сал^а / то д'ї дру^{гу} но^{жку} ту^{да} / а то д'ї вже ни^{мае} чо^{го} кл^{асти} / зав'язу^{йи}м цей м'їшок і с^{тави}м у ноч^{ви} //

Инф. 2: – Ага / та дес' /

Инф. 1: – В ночви по^{ста}вив / при^{йш}ло в^{рем}яа // те шо той /

Инф. 2: – Ро^сїл істи^{че} //

Инф. 1: – Шар із^н'ав / вит'а^{гаи}м о^ц'у но^{гу} задн'у //

Инф. 2: – Мн'асо /

Инф. 1: – Ма^{кушку} нази^{вайиц}'а / і одр'їзайи^м / і во^{но} па^{хушче}" / до^{бре} й в^{кусне} /

– *Така солонина, да?*

Инф. 2: – Ага / сол^онина /

Инф. 1: – Сол^онина /

Инф. 2: – Сол^онина / у сал^{ов}'ї / спи^ц'їално в сал^{ов}'ї / і до^{бра} / до^{бра} /

Инф. 1: – А ти^{пер} та^{ке} в бан^{ках} покл^адут' / і йа йо^{го} й йїм / а / – *І от воно висїло й ни портилось?*

Инф. 1: – Н'е / н'їкол^и //

Инф. 2: – Н'ї / сто^{їал}о в м'їш^{ку} / у сал^{ов}'ї / а пор^{тиц}'а ни пор^{тил}'ос' //

Инф. 1: – Було т'їки хо^{вайиш} / шоб сон^{це} ту^{ди} ни вдар'ало / було на гор'їш^ч'ї / мати / он у^{же} жар^{ко} в ха^г'ї / винис'їт' сало /

д'іти / на гор'ішче / і там було бантина / ото ми прив'яжимо
м'ішок той / навит'агайм сал'а ск'іко треба / времн'а підходи /
одй'азав м'ішок / опустив / вз'ав там два куски / обратно
прив'язав / бо очиретом бул'и хати крит'і / ти пер жи ш'іхвиром /
було темно там / і холодно / і було сало сохр'ан'алос'а / поки й
кончиш / а бувало таке / що в мак'ітр'і засол'ив / три рази поїл'и
й ни'має / й поїл'и / бо ни було ж чим годуват' //

Інф. 2: – Та то / йак нивил'ички ж порос'а / то в мак'ітру
скл'адут' та й усе //

Інф. 1: – Отаке було / так і жил'и //

– *Як вони робили?*

Інф. 2: – Вир'іжут' такий той / а тод'і видовбувал'и коробки
дири'в'ян'і / ага /

Інф. 1: – Да-да / ну це ж із липи робил'и т'і / виби'райут'
здорову таку липу / і робл'ат' коробки /

Інф. 2: – Коробки спиц'іално / дири'в'ян'і так'і /

Інф. 1: – Воно дерево мн'аке / мало сучк'ів / і робил'и ж ото
коробки /

Інф. 2: – Коробки дири'в'ян'і спиц'іално ранши й бул'и /

– *Для чого вона була?*

Інф. 1: – Зерно наби'райим / муку наби'райим / ну шо в
хаз'айств'і / те й робим / тод'і ж ни було такого / н'і в'ідир /
лопатки дири'в'ян'і робил'и / оце й коробки робил'и / о / з оц'і'її з
лип'и / ото виби'райут' дес' дерево / ото /

– *А лопатки для чого?*

Інф. 2: – Хл'іб са'жат' /

Інф. 1: – Сн'іг одки'дат' / хл'іб са'жайимо /

– *А землю копать?*

Інф. 2: – Л'опата /

Інф. 1: – Штикова лопата //

– *Кажуть у вас город, грядки?*

Інф. 2: – Гр'адки / гр'адки / та на гр'адц'і / кажут' / де там
баба // та на гр'адц'і / а са'жал'и / картопл'а / це йак закон жи /
обй'азатилно бур'аки / ква'сол'у / кабаки / пш'інку / кавуни /
баштан / кавуни са'жайим / цибул'у / с'ійим / моркву / с'ійим /

Інф. 1: – Г'ірки /

Інф. 2: – Г'ірки са'жайимо / ну а шо іш'че /

Інф. 2: – Ну ра'н'іше / ра'н'іше / йака там уд'іванка / йак
ра'н'іше / господи / то таке ж чоботи / бо ни бул'о н'ічого / а
чоботи і / сп'ідниц'а / жикет / і йак вони звал'ис'а / оц'і до
пол'овини піджачки / са'чок з'вавс'а в'ін / у сачках / і пл'аток / це

з'їмо́йу / а йак л'і́том / то і сп'і́дниц'а / і кир'се́т / і со́рочка ви́шита /
і х'варту́х / і пл'а́точок / цв'і́тнен'кий йа́кийс' /

– А хлопці?

Інф. 1: – Йа ни зна́йу / йа в штан'ах по́логн'аних про́ходив
ск'і́ко / та забра́ли в арм'і́йу / на́д'і́л'и га́л'і́хве та й усе́ /

Інф. 2: – А менши́м то́чно / ни бу́л'о н'і́чого́ /

Інф. 1: – Ни бу́ло н'і́чого́/ штан'і́в /

Інф. 2: – Поши́ли ма́ти по́л'от'н'ан'і́ штан'и́ /

Інф. 1: – Штан'и́ і ру́башка по́логн'ана́ //

Інф. 2: – І гл'а́вне з д'ва́дц'а́т' див'я́того / чо́тир'і́ кл'а́си
ко́нчив і́ вже да́льше ни п'і́шов у́шко́лу / бо ни бу́л'о в чо́му́ / а йа
то с'і́м / а в'і́н о́то та́к / чо́тири́ кл'а́си /

Інф. 1: – Вйа́зал'и́ ку́л'и́ки /

Інф. 2: – Ко́сил'и́ очі́рет /

Інф. 1: – Ко́сил'и́ / а то́д'і́ вйа́зал'и́ ку́л'и́ки і́ укри́вал'и
очи́ретом /

– Яко́сь во́но на́че у́ два ета́пи?

Інф. 2: – То укри́вайи́ц'а́ пид ко́ри'шо́к і́ /

Інф. 1: – Пид ко́ри'шо́к /

Інф. 2: – Ку́л'и́ки вйа́жу́ц'а́ та́к спи́ц'і́ално́ з дво́ма́ тими́ /
йа́к во́ни /

Інф. 1: – Пар'ки́ /

Інф. 2: – Пар'ки́ / а́га / а́га / па́рочки́ і́з'йа́зуи́ц'а́ / а то́д'і́
скл'а́дайи́ц'а́ / скл'а́дайи́ц'а́ / во́ни при́давл'у́йу́ц'а́ чи́ме'? /

Інф. 1: – Прив'йа́зуи́у́ц'а́ /

Інф. 2: – Прив'йа́зуи́у́ц'а́ до кро́к'ви́ни /

Інф. 1: – На ка́жну́ па́рку́ тре́ба пи́ри'весло́ / осо́койу́
вйа́зал'и́ / осо́ку кру́тил'и́ / і́ п'і́шов / і́ п'і́шов / і́ п'і́шов / і́
прив'йа́зуи́и́ш ка́жну́ па́рку́ / о́то кру́гом об'і́йшов і́ об'ра́тно / л'а́ти
при́би'вал'и́с'а́ чи́риз п'і́й'с'а́т са́нт'і́ме"тр'і́в / п'і́й'с'а́т
са́нт'і́ме"тр'і́в і́ па́рками́ / па́рками́ кру́гом о́то / і́ укри́йи́м
очи́ретом / на́зи'вайи́ц'а́ в ко́р'і́н' /

Інф. 2: – Пид ко́ри'шо́к /

– А ше́ зве́рху?

Інф. 2: – Пи́риг'і́н /

Інф. 1: – Пи́риг'і́н /

Інф. 2: – Очи́рет кл'а́де́ц'а́ с'у́ди́ й ту́ди / і́ то́ зве́ц'а́ вже
пи́риг'і́н / і́ на́р'і́жни́ки /

Інф. 1: – А на́р'і́жни́ки це́ збо́ку та́кими́ па́рками́ /

Інф. 2: – Прив'йа́зуи́и́ц'а́ / то́ зве́ц'а́ на́р'і́жни́ки /

– Шо́б ни за́ті́кало́?

Інф. 2: – Ага / жниву^лвал'а / а с'іноко^с'ілка / спиц'і^лално та^ка к'і^н:а / к'і^н'ми / ко^с'ат' / о /

Інф. 1: – Лобог^р'ійка називалос' /

Інф. 2: – Та л'обог^р'ійка це / л'обог^р'ійка / і нав'іажут' пири^весл'ів спиц'і^лално / на^робл'ат' пири^весл'ів / і то^д'і ц'а ж ж^енщина іде і в'іаже сно^пи / сно^пами / сно^пами / сно^пами / нав'іаже сно...//

– То казали сніп?

Інф. 2: – Сн'іп об'язати^лно / понав'іа^зувал'и сно^п'ів / а то^д'і назби^райут' цих сно^п'ів і кл'адут' у^копи / ко^па звал'ас'а /

– Каже, я сьогодні нав'язала п'ять

Інф. 2: – П'ят' к'іп / ага / а ск'іки в ко^п'і / ко^л'и б ни т^ридц'ат' сно^п'ів / чи два / чи т^ридц'ат' і о^то йа нав'іа^зал'а чи дв'і ко^п'і с'о^годн'а / чи три ко^п'і / а то^д'і зби^райут' ко^пи ц'і / спиц'і^лално вол'и за^пр'ага^йут' / бо це й йа во^зил'а / за^пр'ага^йут' вол'и / гарба / накл'а^дайут' цих сно^п'ів на гарбу / пид'во^з'ат' до ма^шини і мол'от'ат' ма^шинойу / во^ни просто звал'ис' ма^шини /

Інф. 1: – Моло^тарки /

Інф. 2: – Ага / мол'отарки / і мол'от'ат' /

Інф. 2: – Т'іки ос'ни за^м'іт'у на ви^чирни^ц'і / гу^л'анка / увечир'і по^приход'ат' на ву^л'иц'у / звал'ас' ву^л'иц'а / спиц'і^лално дес' т'ічок та^кий / то на ву^л'иц'у / і там то^д'і о^то гу^л'айут' / дес' та^к'і йес'т' хл'опц'і / шо сп'іва^йут' / дес' та^к'і д'івчата / шо сп'іва^йут' / за^вод'ат' піс'н'і / сп'іва^йут' / а мо^же / ко^трийс' шче гра й на бал'ал'айку / то^д'і пішл'и танц'у^ват' / у^же д'івчата / і танц'у^йут' / во^но звал'ос'а / та оту^ди пі^дим на о^той т'ічок / танц'у^ват' і сп'іват' /

– То це казали ви^чирни^ці?

Інф. 2: – Ага / ви^чирни^ц'і о^тож та^к'і / бо ни бу^л'о ж н'і кл'уб'ів / н'ічого / а о^тож ту^ди по^сходил'ис' / на то^му погу^л'ал'и і роз'ход'а^ц'а / бо то^го ни бу^л'о / шо^б кл'уби / шо^б у кл'уб / да де там / Бо^же сохрани // о^то та^ке / н'і йа в^же то за^м'іт'у / шо ж ходил'а хот' і дал'е-еко в кл'уб / а та^ки іду боса / а чи^ривики ни^су в ру^ках / ни вбу^вайу / бо шо^б ни стоптат' жи^дуже / а то ко^л'о кл'уба убу^йу т'і чи^ривики / то^д'і в кл'уб пі^ду / це в^же при ми^н'і та^ке ж бу^л'о /

– А шо г^рязні будуть чи^ривики то нічого?

Інф. 2: – Та н'ічого / бо^же сохрани / тут аби ни пор'ват' /

– А як це в деркало?

Інф. 1: – А йак / це йа б вам роска^зав /

Інф. 2: – А йак це в дерка^л'а / це хо^вайу^ц'а / о^дин жму^риц'а / раз / два / три / дошчи^тав і піш^{ов} шукат' / а т'і

похо|вал'ис'а дес' / то|д'і і|де / дес' ко|гос' най|де / а т'і ко|го ни
най|де / приб'і|жат' / дер – дер / у|же цей сво|бодний / шо дер / дер /
шо ни побачив / то дерка|л'а бул'и ц'і / у|дерка|л'а г'рал'и / шо ше /
йак з'і|мо|ю / то хл'опц'і йізд'ат' на кон'ках / на л'и|жах / на
гроба|ках / спиц'і|ално так і гробаки робил'ис'а / із' того /

Инф. 1: – Ни гроба|ки / гро|мак /

Инф. 2: – Гро|мак /

Инф. 1: – Нази|вавс'а гро|мак / ро|бивс'а із' ко|ров'ячого то|го /

Инф. 2: – К'і|з'ак / сол'ома і все / і зал'ивайиц'а во|дойу /

Инф. 1: – За|м'ісиш / за|м'ісиш / а то|д'і соло|мкойу
притрусиш / по|ловкойу / то|д'і об|ратно / а то|д'і пири|ки|дайиш його
і з|робиш ше м'і|сто та|ке / шо|б с'і|д'ат' вси|редин'і / йак мис|ка / а
то|д'і пири|ки|дайиш / мо|роз над|вор'і / по|лі|вайиш во|дойу /
кухл'им / л'о|дом йак воз'миц'а / а то|д'і ви|р'овку там при|робиш до
його і йдеш де го|ра / і з го|ри с'і|дайиш і йідиш / аж ма|мка мо|йа //

Инф. 2 : – Ото так йа по|йіхал'а оди|н раз / набрал'и ма|ти
сп'і|дниц'у / сп'і|дничка та|ка ж ситиц' йа|кийс' чи йа ни з|найу / а йа
с'і|л'а на гроба|к / а сп'і|дничка та по|пал'а п'ід гроба|к / і пири|вал'а
отак сп'і|дниц'у / Бо-о-же м'і|й / йак при|ход'у до|дому / то да|вал'и
ми|н'і гроба|к / гро|мака / шо пор|вал'а отак сп'і|дниц'у / а во|но п'ід
гро|мак по|пал'о і ото та|ке з|робил'ос'а / от про|тивн'і / це ми|н'і
у|помку /

Инф. 1: – Тре бул'о п'і|дн'ат' о|те йар|мо і за|стро|мит' за|ново /
це во|ни нази|вайуц'а при|тичка й за|ноза до то|го / а ни до|стану ж до
ши|йі / то д'ад'ко п'і|д'іде та за|нозу в|строме / у|же за|пр'іг од|ну
сто|рону вол'а / а то|д'і дру|гу / і нази|вайиц'а то за|нози / і то бул'о
вол'и по|ган'айи|мо і в степ по|йіхал'и / пи|тайут' ми|не в Полта|ві / а
шо во|но та|ке за|ноза / та ка|жу / ку|сок зал'і|з'аки / а во|но ж мо|жна
ска|зат' т'і|ки кругл'ак і туг дв'і д'і|рочки / і вже в'ін ни вийде з
йар|ма /

Инф. 1: – У ка|ждого / пл'авн'і з|вал'ис'а / і л'іс був / дуб /
сосна / ну вс'а|ке де|риво бул'о / і то|л'оки бул'и ду|же гарн'і / і це в
нас бул'о три|ста дво|рів / і в ка|ждого ко|рова і ти|л'иц'а / і ти|л'атко
це ж бул'о / і то|л'ока бул'а / і по|очири|д'і пасл'и / це с'о|годн'а ви
од|паси|те / за|втра йа / і так ко|рови /

Инф. 2: – Там мо|жна й с'і|на на|гриб'ти /

Инф. 1: – І с'і|на бу|ло на|кос'у|йим ожи|реди так'і /
нази|вал'ис'а сто|ги / ото два сто|ги на|кл'ав / ка|же / ст'іг / йа ко|ров'і
ст'іг на|кл'ав / а в сто|гов'і бу|ло в'іс'ім ко|пиц' с'і|на // і то на з'і|му
хва|тало ко|рову го|ду|ват' от і до / по|ки й тра|ва ви|рос|те / а с'і|час

ни́ма н'і́де н'і́чого / х'і́ба п'і́диш на до́роз'і вко́сиш та по́с'ї́иш /
то з^с суданки / та о́це й го́ду́йиш та́ким ко́рову /

Инф. 2: – Та н'і́чого /

Инф. 1: – А жи́л'и ду́же га́рно / і л'у́ди жи́л'и ло́вко /
за́житочно / бу́ло й ри́би ба́гато / і йа́к ку́рортне м'і́сто бу́ло /
йде́ш / на пі́сочку л'і́г / поку́павс'я / л'і́г поле́жав / оди́хнув / в
тра́в'і / осо́ка / ле́пих / ну / ро́г'із / ку́л'турне / ду́же га́рне бу́ло
м'і́сто /

Инф. 1: – Це то́локи / і це то́лока ми ни́ майи́м пра́ва / о́це на
ц'ї́й то́лоц'і т'і́ки па́сем ко́рови / а то с'і́наж'і бу́л'и / йа́к йа́
заро́бив дв'і́с'т'і трудо́дн'ів / чи три́ста трудо́дн'ів / то́д'і на
трудо́дн'і нара́ховува́ли ми́н'і там чи́ двадц'а́т' со́тих чи
п'я́т'на́дц'а́т' со́тих / с'к'і́ко йа́ заро́бив / о / с'і́на / і це ко́си со́б'і /
нако́сив / на́гр'і́б / насу́шив / і май́ дл'а́ ко́рови //

Инф. 2: – Бу́р'аки ќваси́л'и / на́чис'т'а́т' / на́р'ї́жут'
ви́л'и́кими ку́сочка́ми / за́л'и́л'и во́до́йу / і це бу́р'аки на́ боршч /

– *То ка́жуть бу́ряки?*

Инф. 2: – А́га / бу́р'аки / бу́р'аки на́ боршч по́кваси́л'а / а
то́д'і ви́т'ага́йи́м там по́л'о́виночку чи́ дв'і́ / по́р'ї́жим др'і́бен'ко і
це вже на́ боршч // то́ ќваси́л'а бу́р'аки / ка́пусту /

Инф. 1: – Ба́т'ко́ й ма́ти пі́ш'л'и на́ робо́ту / а на́пи́к'л'и
х'л'і́ба / от / ба́т'ко́ й ка́же ма́тир'і́ / шо́ одр'і́ж д'і́т'ам па́ру с'ки́бок /

Село Пирогі Глобинського району

Розташоване на річці Сухому Кагамлику, за 9
км від районного центру. Виникло село в другій
половині XVII ст., належало до Городиської сотні
Миргородського полку [с. 262].

Информант: Білик Ганна Сидорівна, 1914 р. н., освіта – 3 кл.,
працювала в колгоспі.

– Пр'а́дки / по́л'отно́ тка́л'и / о́ / со́рочки ши́л'и з^с по́л'отна́ /
ти́пер у на́би́раних хо́димо та ви́шитих / ми в по́л'отн'ани́х
ходи́л'и / о́то та́к б'і́дно ми жи́л'и / б'і́дно жи́л'и //

– *А шо́ тка́ли, ќрім по́лотна?*

– І́р'а́дна тка́л'и / о́та́к'і́ р'а́дна тка́л'и / і́ л'ї́жники тка́л'и
вкри́вац'а́ / од'ї́ял ни́ бу́л'о́ / те́ вкри́вац'а́ ту́ вовну́ пр'а́л'и та́

ткал и л'їжники / о / укри'вац'а / б'їдно ми жил'и / скатерт'ї бул'о
с пол'отна ч:е"мо отак'ї пол'отн'ан'ї та шийимо та стол'и
застилаймо / ти пер ос' купован'ї / а тод'ї ото так'ї бул'и / ну усе
б'їдно бул'о //

– Ну а як роблять полотно?

– Пр'адимо пр'ажу / нитки так'ї прадимо на пр'адку /
мичимо мички / пр'ад'иво с'їймо / бйе"мо / о / а тод'ї ото с' того
пр'ад'їва ч:и"мо / пр'ади"мо / о / аж тод'ї ото нитки на пр'адку
пр'ади"мо / а тод'ї ч:и"мо / ви'рстати так'ї / уставл'айут' / о / то
ч:и"мо / вал пр'адимо / ч:и"мо р'адна / о / ото так ми жил'и /

– Бат'ки хаз'айнувал'и / а так і бат'ки хаз'айнувал'и /
коровку одну диржал'и / а б'їлш н'ї / б'їдно жил'и / о / порос'атко
одно диржал'и / ти пер і по три коров'ї / і по чотир'ї коров'ї
диржат' / і свиней і по дес'атири диржат' і все / а ми бул'о б'їдно
живе"мо / одне порос'атко та одну коровку диржи"мо / бо б'їдно
бул'о / і йїсти ни бул'о чоґо / бувал'о таке / о /

– А на землі як робили?

– А на зимл'ї ото кон'ачку диржал'и та у другого кон'ачка /
та спр'агал'ис'а бул'о / та бул'о ото йому пос'їйут' / о / а тод'ї нам
пос'їйут' / і спр'агал'ис'а / ото так жил'и //

– Це як одноосїбно жили?

– Оце с'їйал'очка / одна с'їйал'очка на дес'ат' душ / по
очирид'ї / тому пос'їйут' / тому пос'їйут' / а тод'ї так ото і жил'и //

– А жнивуть як?

– А жнивуйут' / косимо косами / руками / руками косимо /
в'їажи"мо //

– А хто коси, а хто в'яже?

– Бул'о таке / шо і баби косил'и / о / і сами й в'їазал'и / йак у
кого хаз'айна ни бул'о / то бул'о і баба коси / й баба в'їаже / о / а в
кого хаз'айн'и ж / то хаз'айн'и коси / а баба в'їаже / о / а мол'отит' /
бул'о поскирдуйимо ж йоґо у ст'їжечки / у дв'їр позвозимо / а
мол'отит' тод'ї машина / бул'и ж богати'р'ї / та в богати'р'їв
машини ж паров'ї та тод'ї зай'їжа'йут' та ото по очирид'ї у дв'їр /
та ото помол'отимо та платимо / ото так //

– А хаз'яйство яке було у батьків?

– А хаз'яйство / йа ж кажу / коровка бул'а і ото кон'ач'ка //

– А ше шо диржали?

– Овички / овички диржал'и / так пїят' овеч'ок чи с'т'їки /
оце таке / баґато ни диржал'и / ти перичко ос'їс'о бач і онука ос'
мо'їа дес'атири свиней диржит' / а тод'ї одно хоч би виґодуват' /
б'їдно жил'и //

– А от що раніше в хаті стояло? На чому спали, сиділи?

– А на чому спал'и / йак хто то спав / йак бул'а к'роват' / то спал'и й на к'роват'і / а то сол'омки в'носиво / дол'і стел'имо / пудушич'ку в гол'ови / а сол'омку р'аднами застел'имо / та на сол'омц'і й спал'и / у пиринах ни спал'и / так йак ти пер / та простин'і б'іл'і пирут' усе та пирим'ін'айут' / а бул'о р'аденце простел'иш та й спиш / та л'ижаноч'ка бул'а так у хат'і / та сол'омкойу витопиш / о / на'топим п'іч сол'омкойу / л'ижанку / та сол'оми вни'сем та дол'і й спимо / йак вил'ика с'імн'а / йак у'кого нивил'ика с'імн'а / то на к'роват'і спит' / о / а в'кого вил'ика с'імн'а / то дол'і спиш //

– А п'іл був?

– Був п'іл / п'іл / одежа на жердц'і //

– А для посуду що було?

– А дл'а посуду такий мисник дири'в'аний // ни скл'ан'ий / а такий мисник дири'в'аний / пол'иц'і попр'ибиван'і / на пол'иц'ах по'суда / на пол'иц'і хл'іб л'ижит' / у шках'ву ж ни бул'о //

– А сид'ить? На чому сиділи?

– А сид'іт' на осл'ончиках / осл'они так'і довг'і / та ст'іл / йак вил'ика с'імн'а / та осл'они так'і довг'і поробл'ин'і с'ідат' до стол'у / стул'ів ни бул'о //

– А по'ід стінами отак стояло?

– Л'ави / л'ави / так'і поробл'ин'і ши'рок'і л'ави з ришоточ'ками / так ото поробл'ин'і / ото л'ави сто'ят' //

– Шках'ів тод'і ни бул'о / а бул'и так'і сундуки та скрин'і //

– Сундук і скрин'я є різниц'я?

– Йес'т' / сундук таке це л'овкий / такий бл'искучий / а в'кого такий ма'нен'кий кв'іч'астен'кий дири'в'анен'кий / йак йашч'ич'ок //

– То скрин'я, а сундук?

– А сундук воно покрасине чир'вонойу краскойу / л'аком на'ведино / ото сундук бул'о / а скрин'ка та'ка дири'в'анен'ка / кв'іч'астен'ка //

– Менша вона була?

– Менша / менш'а //

– І рівна вона зверху?

– І р'івна //

– А сундук горбатий?

– А сундук горбатий //

– Сол'оми набивал'и //

– То як на них казали?

– Пирина /
– Ну пирина то пір'ям, а то матрас чи солом'яник? Чи як казали?

– Матрас сол'омйаний //

– Из валу //

– А як кодрю робили?

– Пр'ал'и вал товсто так / товсто // о / а то д'і ткал'и так / йак ото р'адно на вир'стати так'і / ткал'и товст'і / бул'и / це о'с'о р'адно / це ото то'нен'ке таке / ото в мене воно давн'є //

– Як оцей вал робили?

– Йак робил'и вал / пр'ад'іво ж ото вимоч'уйимо бул'о / с'ійимо / вибирайимо / то д'і визимо до берега / вимоч'уйимо / то д'і вит'агайимо / сушимо / а то д'і його бйимо / так'і бител'і вибивайимо / то д'і воно пол'уч'айиц'а пр'ад'іво / а то д'і мичимо на грибин'і так'і / та мичимо / а то д'і пр'ажу з ц'ого пр'ад'іва / пр'адимо // а то д'і пол'уч'айиц'а кл'оч'ки / кл'оч'ки / те ж на р'адовину попр'адимо / а то пол'уч'айиц'а кл'оч'ки / а з'є тих кл'оч'к'ів ми отак скубимо бул'о / скубимо / та кудел'і наскубимо / та прив'язуєм до кужил'а / до / таке пирихрес'т'ачко / і пр'адимо на виритено вал / а то д'і ч'є^ммо кодр'у //

– Це веретено?

– Це виритено / отако / то пр'адка / і греб'ін' / і д'нишче / о / то пр'ажу пр'адимо на ней / а то виритено / отако кружимо / і отако смичимо і пр'адимо вал на кодр'у // од'ійал ни бул'о то д'і //

– А накидки робили?

– Робил'и / пиритикал'и / ото вал то'нен'ко попр'адимо / р'ів'нен'ко / а то д'і ото пр'аже^нйу ч'є / так йак пол'отно ж / а то д'і отим товстим пиритика / а то д'і уб'іл'уйимо / на бериг нисимо та вистилайимо на воду / та воно б'іл'иц'а на вод'і / о / поки в'б'іл'иц'а / ото й пол'отно так / і так бул'о й т'і накидки //

– А в чому діток колихали маленьких?

– А в ч'ому діток кол'ихал'и / так'і кол'иски робил'и / дири'йане з'іб'є / таке / йак йашч'ик / то д'і попр'ов'ірчує на краях д'ірки / а то д'і вирвич'ки так'і робл'ат' з'є того / іс пр'ад'іва / плитут' отак / плитут' / а то д'і зад'івайут' отуди вир'овку / о / робл'ат' на чотир'ох мотузках таких кол'иску / і отако з'язуєт' угор'і / а т'і ж вирвич'ки по краях / а тут із'яжиц'а / кр'уч'ок отак з'робиц'а / а то д'і / а то д'і до с'вол'ока шос' забивайиц'а / і в'ішайиц'а та кол'иска / і то д'і отак гойдайиц'а / і кол'ишиц'а //

– А за шо там гойдають ото так?

– А вона |виси на кр'уч'ку / та кол'иска / а тоді ото
ч'іпл'айиц'а ше мотузоч'ок ос'уди до того / до кол'иски / і тоді
ото бире за ту мотузоч'ку і отако гойда / гойда / отак //

– *А як раніше прали?*

– А йак ран'іше прал'и / бул'о сороч'ки пол'отн'ан'і шийимо
та бул'о паримо / таке дири'йане / йак жл'укто / та туди ото
паримо / а тоді ви'вар'уйимо изв'ідт'іл'а та на бериг / на бериг / на
бериг / на л'од / і с'ковзайимо / виби'вайимо / с'ковзайимо / щоб б'іл'і
бул'и / а мил'а ж ни бул'о / та бул'о поп'іл грич'аний / та бул'о
пирит'рус'уйимо його та паримо / а тоді ви'вал'уйимо у ночови на
саноч'ки із' того жл'укта / та на бериг / та тоді там на бериз'і ото
пиримо / вис'ковзуйимо / щоб б'іл'а бул'а сороч'ка //

– *У чому замочували оце в попелі?*

– Таке дири'йане / йак д'іжка //

– *Казали як? Шап'лик?*

– Йак / шап'лик / ото в то'му замоч'уйимо / воду л'е'мо /
тоді ото грич'аним поп'ил'ом пирит'рус'уйимо / щоб б'іл'і бул'и
сороч'ки / тоді паримо / гр'ійимо воду / паримо / о / а тоді
ви'вал'уйимо його у ночови / та на саноч'ки та на бериг / та
с'ковзайимо / щоб б'іл'а бул'а сороч'ка //

– *Чим вибивали?*

– Праники так'і / так'і праники по'робл'ин'і і виби'вайимо /
щоб б'іл'а бул'а сороч'ка //

– *А гладили чим?*

– Кач'ал'и / рубел' / кач'алка / в мене рубел' і зразу йе / й
кач'алка йе //

– *А тупер чим?*

– А тупер жи ж бачите от'угом гл'ад'ат' / усе
пиригл'ажуйут' / а тоді бул'о рубел' і кач'алка / і р'аднин'ки
кач'айимо / і сороч'ки кач'айимо / щоб б'іл'а бул'а сороч'ка // та
тоді на кач'алку / а тоді кач'айиш / кач'айиш / а тоді отак
кач'алку вит'агайиш іс сороч'ки / а тоді отак / отак / отак
кач'ал'кою / щоб у коточ'ку лі'жал'а сороч'ка // так ото у
коточ'ку поскл'адайимо / о / і лі'жит' //

– А чим св'ітил'и / бул'о таке / шо карас'іну йак ни'має / шо
карас'ін / йак йе / то у л'ампу карас'іну налі'вайимо / а йак
карас'іну ни'має / то бул'о ол'ива // ол'ива та так'і л'ампад'ки / о /
та св'ітимо л'ампад'ки / отак бул'о св'ітил'и / а то бул'о так / шо й
л'ой / з овечки л'ой / шо ото те вилі'вайиц'а / жир / та бул'о
на'топимо л'ойу у те / у чири'поч'ок та туди хв'іт'іл' / та бул'о й
св'ітим //

— Як називали ото таке?

— Хв'іт'іл'і //

— Каганець ни казали?

— Ага / каганец' //

— Шо садимо? / і кабаки і картопл'у / і кукур'гузу / і гіроч'ки / і помидорч'ики / і цибул'у / і моркву / о / і усе садимо / уже йа попо'л'ол'а і кабаки / ход'у / попо'л'ол'а / ото ход'у / ход'у [...] п'іду / трошки нидоч'увайу йа /

— І губку мн'ал'и грич'аним попил'ом / і бул'о ото мни'мо / грич'аним попил'ом вими'найм / вими'найм попил'ом / губка називал'ас'а / тод'і ви'сушуймо // тод'і такий 'кам'ін' і таке кри'сал'о / і тод'і ту губку кл'ади'мо на той кам'ін' / а ото отак кри'сал'ом крес / крес / крес об той кам'ін' / а воно вогонч'ик л'итит' / а тод'і впаде той вогонч'ик на ту губку / а та губка займиц'а / а тод'і фу / роздуймо / роздуймо / роздуймо / тод'і бул'о св'іти'мо і л'ампу / і при'кур'уйм / і все бул'о //

— У чому їсти раніше варили?

— Горш'ки / горш'ки так і ви'л'ик'і / каструл' ни бул'о //

— А як ви'ликий горщик називали?

— Ой / йак жи ж //

— Золі'льник? Золі'льник казали?

— А-а / зол'іл'ник / у зол'іл'нику зваримо / у ви'л'и'кому / а то манен'к'і горш'ч'еч'ки так і / а ч'авунц'ів ни бул'о / а горш'ки / і рога'ч'і / і в пи'ч'і варимо // їсти і боршч' / і все / так і куши'ни ви'л'ик'і на сто'ян'ки / о / кушин / ото таке //

— А проц'іжували через шо?

— А проц'іжувал'и / та'ка марл'іч'ка / на марл'іч'ку / а то так такий жил'ізний ц'ідил'ок / а в йому побит'і так дироч'ки / і тод'і в кушин устромл'айм і ц'ідим //

— А доїли в шо, як називали те відерце?

— Д'ій'ниц'а //

— А сир відкидали?

— Вороч'ок // пол'от'н'аний //

— А де молоко в піст дівали, як піст був?

— Бул'о ставл'айм сто'ян'ки / та тод'і сми'тану масл'о кол'отимо / а сир одтопл'уймо / та та'ка д'іжич'ка та сир сол'имо / і масл'о туди кл'ади'мо у сир / умотуймо пол'от'ниноч'ка та'ка чистен'ка / умотуйм масл'о / і туди кл'ади'мо / і в д'іжич'ку кл'ади'мо / сол'имо / сол'имо / д'іжки сира / а тод'і уже йак можна їсти / тод'і їй'мо / і ниси'мо і продай'мо / отак //

— Які діжки були?

– Боч¹ки так¹ і ви¹л¹ик¹ і бу¹л¹и к¹васит¹ /
 – *А що квасили?*
 – І ка¹пусту / і г¹ірк¹и / і поми¹дори / і каву¹ни / у¹се /
 – *А капусту шаткувати, сікти однаково?*
 – С¹ікти с¹ікач¹ка бу¹л¹а та¹ка зроби¹на / с¹ікач¹ка та¹ка
 вб¹ілки / ту шо варит¹ ка¹пусту / о / то с¹ічи¹мо о¹так др¹іб¹нен¹ко / а
 ту / шо шатку¹ват¹ / о¹так / то тим / но¹жем шатку¹йим / о¹так р¹іжимо /
 а ту / шо варит¹ / с¹ічи¹мо / щоб др¹іб¹нен¹ко / др¹іб¹нен¹ко / о¹то од
 качан¹ів де круп¹не / о¹то так роби¹л¹и //
 – *А вилик¹ діжки якось називали?*
 – Боч¹ки ка¹жим // боч¹ка / у¹ боц¹:і / боч¹ки /
 – *А для води була діжка?*
 – Бу¹л¹а //
 – *Як на неї казали?*
 – Ой / йак жи ж / йа вже й забул¹а //
 – *А що в тій водяниці було?*
 – Во¹да / во¹ду л¹:и¹мо / вод¹анка //
 – *А для сала?*
 – А дл¹а сал¹а / у¹ м¹ішок бу¹л¹о сол¹им / о¹це в м¹іш¹ку
 сто¹йіт¹ / поки всол¹іє / а то¹д¹і пирик¹ла¹даймо в йаш¹ч¹ик / у¹же
 во¹но / йак істич¹е / то¹д¹і о¹то ч¹истимо / то¹д¹і йаш¹ч¹ик та¹кий / і в
 йаш¹ч¹ик скл¹а¹дайм сал¹о //
 – *Ни казали бодня?*
 – Казал¹и / і та¹к¹і д¹іжич¹ки кл¹ади¹мо / скл¹а¹дайм / та в
 йаш¹ч¹ик / о¹то вже п¹іс¹л¹а м¹іш¹ка //
 – *А для помий?*
 – Л¹аханка з ву¹хами / л¹аханка /
 – Сковоро¹да / та¹ка ви¹л¹ика сковоро¹да / в мене йе і дос¹і
 сковоро¹да //
 – *А ше щоб спикти там пиріжок чи?*
 – Ну тож там і пичи¹мо на йй / на т¹ій сковоро¹д¹і //
 – *А щоб паску спикти?*
 – Хворма та шо паску пик¹ти / хвор¹ми та¹к¹і к¹ругл¹і / о / в мене
 й з¹разу / ... й ти¹пер пичу / скл¹а¹ду в м¹ішок та й ви¹нос¹у / хова¹йу //
 – *У чому місили тісто на хліб ? Як місили?*
 – Йак м¹ісил¹и / д¹іжа / ди¹рив¹яна / та¹ка ди¹рив¹яна йак
 д¹іжич¹ка / д¹іжа бу¹л¹о / о¹це хл¹іб пик¹ти у д¹іж¹і // ди¹рив¹яна //
 – *Як учиняли хліб?*
 – Ну во¹ди туди л¹:и¹мо / і о¹парку паримо бу¹л¹о / ми р¹анши ж
 бу¹л¹о о¹парку паримо та о¹паркою вчи¹н¹аймо // во¹но ви¹грайиц¹:а /
 а то¹д¹і с¹т¹іка там во¹но ви¹грайиц¹:а / м¹ісимо то¹д¹і //

— *А тоді?*

— А тоді воно ж підходи / виробл'аймо хл'іб / із д'їж'ї багато виходи / йак с'їм'яа вилика / то багато пицеш / та ше крутен'ко м'їсимо та хворм'їв жи ни бул'о / а бул'о на тому / на листках із капусти / насушим таких виликих листк'їв із капусти ото сух'ї л'їжат' / така л'опата диривіана / тоді листок той на л'опатц'ї / а тоді хл'іб повиробл'аймо / поп'ідходи отако на стол'ї / у купоч'ки борошна п'їдтрусимо /

— *А якщо житній?*

— Ото ж житний / житний / купоч'ку насипим на стол'ї / в'ін п'їд'їди / а тоді вже в'ін п'їд'їди / у п'їч сажат' / тоді шукаймо листок той сухий / кладимо на ту / на л'опату // а тоді кладимо ту хл'їбину і сажаймо на чир'їн' на чир'їн'ї пр'амо / отак чир'їн' прочистим / промитимо //

— *А чим прочищали?*

— Л'опатоу / кочиргойу / а тоді шче отак і в'їником ізмитимо чир'їн' / а тоді ото той листоч'ок / сажаймо хл'їбину / щоб сп'їкл'ас'а / тоді воно на листочку сп'їчец'а хл'їбина / тоді вит'агаймо кочиргойу / тоді листоч'ок од'їраймо / і хл'їбинка чиста /

— *І пахуча!*

— Ага /

— М'їшками бул'о понасушуймо / оце м'їшок йаг'їд насушил'а / оце л'антух груш насушил'а / оце йаблук насушил'а / сушених м'їшок //

— *Яг'їд — це вишні?*

— Вишн'ї / йагоди /

— *А для солі була така посудинка?*

— Дл'а сол'и / сол'анка диривіана //

— *А в поле брали на воду теж таке череп'яне було?*

— А в поле брал'и воду так'ї боч'онки диривіан'ї //

— *А як с'їм'я йшла?*

— А йак с'їм'н'а / то боч'оноч'ки так'ї // в'їдро води туди нал'е і руч'ка / боч'оноч'ок / і би'ре чи ни'се / чи ви'зе / а йак на жни'ва то бул'о боч'онки вилик'ї / ставл'айиц'а на гарбу і нал'ивайиц'а / а йак нисти у руках / нивиликий іти уз'ат' / ну такий боч'оноч'ок / в'їдро нал'е / і в'руки воз'ме / з дужич'койу іде //

— *А чирип'яна?*

— Тиква / нал'ивайиц'а воду можна / вона із руч'койу / о / і нал'ивайиц'а / і можна й тикву вз'ат' у руки //

– Мак як мняли чи терли і чим?
 – Мак / мак'ігирка / в'мене й з'разу йе //
 – А чим терли?
 – Макогон / макогон такий товстий в'ін і ото с'ідайиш і
 мнеш //
 – То казали мнять?
 – Мн'ат' / тов'кач'ка от шо ше / сал'анка товкти / у'сал'анц'і //
 – Пол'ив'ян'і кругл'і / ти пер онино жил'ізнен'к'і / а то д'і
 бул'и чирвон'і / покрашин'і так'і //
 – А насипали?
 – Така л'ожка одна здорова дири'в'яна / би'реш ото і
 наси'пайиш //
 – А як називали її?
 – Труш'л'ак //
 – Чирпак чи ополоник?
 – Та ну / то труш'л'ак'кажут' / то пол'овник //
 – А як галушки варили?
 – Кого? / гал'уш'ки? / та йак варил'и й м'ісил'и й кач'ал'и /
 м'ісил'и / а то д'і розкач'увал'и / а то д'і отак р'іжимо / а йак
 грич'ан'і бул'о варимо гал'уш'ки / так бул'о отак круто
 зам'ішайимо грич'ане / а то д'і отак л'ожкойу би'реш і в'оду
 кидайиш / а воно закипа / закипа // це грич'ан'і //
 – А їли їх чим?
 – Л'ожками / спичками //
 – Шпичка казали?
 – Спичка / накол'увал'и т'і гал'уш'ки спичками і їл'и / а т'і
 тоже йак др'ібнен'к'і пор'іжиш / то би'реш л'ожкойу / а йак
 вил'ик'і пор'ізат' / бо отак жи ж'вар'ат' у кол'госп'і та д'іл'ат'
 гал'уш'ки / по три гал'уш'ки дайт' / та так'і вил'ик'і / та то б'і / ото
 пол'учиш т'і три галушки та накол'уйиш отак на спичку та їси //
 – І стирал'и у'ночовах у дири'в'яних / і борошно с'ійал'и у
 дири'в'яних'ночовах //
 – Боч'ки здоров'і / висок'і / ото обруч'і дири'в'ян'і на їх / о /
 і дири'в'ян'і у боч'ках / боч'ки дири'в'ян'і //
 – А таке щоб зроблене із лози чи з дощок?
 – Із дош'чок закрама / закрам //
 – Кош'іл' / а хто в боч'ках //
 – Дл'а меду / вул'ик //
 – То вулик для бджіл?

– Дл'а бдж'іл / а то довбан'ки бул'и / та'ке видовбане / йак
ноч'ови о'то т'іки воно видовбане йак д'іжич'койу о'то
довбаноч'ка //

– Та'ке / о'так і'зогниц'а дири'в'яне / о'так і'зогниц'а / то'д'і
пири'кинут' / наб'йут' дно / і короб'ка дири'в'яна / борошно
і'зби'рал'и в'нейі / дл'а борошна ди'р'жал'и та'ка //

– Кол'о са'райа о'так ого'рожуйи'ц'а стов'пами / дос'ками
об'и'вайи'ц'а / скот ви'ходи на за'г'ін / на за'г'ін / а то л'іско'йу
запл'і'тайи'ц'а / ви'ходи на за'г'ін худо'ба нив'язана //

– Йак гул'ал'и / ну йак / і'дут' на кач'ел'н'у / пост'ройина
кач'ел'н'а / і'дут' туди л'уди / гой'дайу'ц'а там на кач'ел'н'і на т'ій
// о'то так //

– *А гуляють як?*

– Гар'мошка гра'є / й танц'уйут' / гул'айут' / кач'ел'н'а там //

– *Якись ігри були, молодь грала?*

– Гра'л'и //

– *А які ігри?*

– Ну йак'і бул'о й кач'ел'н'а / й кару'сел'н'а //

– *Де молодь зимою збиралася?*

– Вичи'р'ниц'і / бул'о там пра'дут' / с'ход'а'ц'а /

– *Чи були досвітки?*

– О'то досв'ітки та'к'і називал'ис'а //

– *А що там робили?*

– І пр'ал'и / виши'вайут' з'веч'ира / паруб'ки туди й'дут'
гул'ат' до йіх / а во'ни виши'вайут' або пр'адут' / йак пр'ад'ки
позаби'райут' та пр'адут' там / на пол'от'но нит'ки //

– *А ночувать залишались?*

– Зал'и'шал'ис' там ночу'ват' с хл'опц'ами / дол'і стел'ат'
сол'оми / л'ага'йут' // та'ке бул'о //

– *Ну а дітей ни приводили?*

– При'водил'и //

– *Та й що тоді?*

– Суд'ат' та пл'ате / йак вже мале йе / та на суд пири'дає //
ни'хоче брат' / та на суд пири'да'йут' //

– Ну це / шо вам ска'зат' / ну йак го'товил'ис'а / шо'б бул'о
йісти хар'оше / шо'б чисто в'хат'і / по'прано / о'це на св'ат'ки
дожи'да'йим //

– *А шо хароше готовили їсти?*

– А шо'б хар'оше / шо йе //

– *Ну от раніше шо готовили?*

– І хол'одець варил'и / і пир'іжки пикл'и / і все го'товил'и /
шоб добре бул'о їсти //

– *А на святвечір?*

– Кут'у варил'и / узвар варил'и / рибу жарил'и / ото та'ке //

– *А от шо раніше таке готовили, шо зараз уже не варять їсти?*

– Робил'и квашу / типер йїйи ни робл'ат' / з борошна бул'о /
із житного борошна / та бул'о сахар'у ж ни'має / та бул'о
одваримо з сахарних бур'ак'ів йушки / а тод'і ото йїйи
запар'уйимо р'іден'ко т'їйейу йушкойу / кваша / туди йаг'ідок
укинимо / типер ни робимо // н'ї / а тод'і робил'и //

– *І шо вона робить та кваша?*

– А тод'і вона стоїт' жи ж ото / запарит' йїйи р'іден'ко / от /
туди йаг'ід укинут' / вона постойе н'їч / а тод'і горшч'ок вил'икий
бул'о кол'ис' / у той зол'їл'ник вил'ивайиш і в п'їч с'тавл'айиш /
шоб закип'їл'а / закипит' / тод'і вит'агаймо / во'на вихол'он'а і
йїмо / і добра / добра / с'орбайимо / с'орбайимо / оце типер ни
го'товим //

– *Який одяг був?*

– Підожд'їт' / йак жи ж його / йупка / кужушанка / кирсет' /
ота'ке вд'ївал'и //

– *Спідниця?*

– Сп'їдниц'а / кохта //

– *А на голову?*

– Оч'їпок / оч'їпок та'кий //

– *А як дівчина заміж виходила?*

– Хвата / цв'їти / пл'ат':а //

– *А ще раніше що надівали?*

– Йа в пл'ат':ї / у кирсет'ї / сорочка вишита / і все /
сп'їдниц'а і х'вартух //

– *А на ногах?*

– Тухл'ї / або ч'оботи //

– *А чоловіки в що одягались?*

– Ч'оботи х'ромов'ї / і штани / і рубашка вишита з
манишкойу //

– *А наверх?*

– Картуз або шапка //

– *А на зиму?*

– Куртка //

– *Кожухи ж, мабуть, були?*

– Кожухи / с'їр'аки бул'и //

Село Манжелія Глобинського району

Розташоване на правому підвищеному березі річки Псла при впадінні в неї притоки Манжелійки, за 45 км від районного центру. Виникла Манжелія наприкінці XVI – на початку XVII ст., вперше згадано як „город Манжала” або „Манджалія”; у 1622 році його віднесли до складу Черкаського староства. Територія села була заселена ще в перші століття нашої ери, про що свідчить виявлене понад річкою Манжелійкою ранньослов’янське поселення Черняхівської культури [с. 239].

Інформанти: 1. Вітко Сергій Іванович, 1920 р. н., освіта – середня технічна, механік;

2. Вітко Надія Мусіївна, 1927 р. н., освіта – 4 кл., працювала в колгоспі.

– Чому село так називається?

Інф. 1: – Це л’їгенда / що колис’ / коли монголс’ке іго було / то тут посил’ивс’ Ман’же / і ото і наз’вали його Манжил’їа //

– А Ман’же це хто?

Інф. 1: – Ну / монгол / монгол / йакш’чо отой / до наших шчитай уст’отам за р’ічкою Пс’ол / до р’ічки ж Пс’ол оце значит’ Мон’гол’їа зан’їмала / так отам Коно’топ називайиц’а / де пириправл’али значит’ / р’ічка ж була туди дал’ї / і вона значит’ в’їдступила с’уди / там значит’ кон’ї хан пото’пив / то п’їс’л’а вой’ни / у нас Шутка був Іван / йакий служив водолазом / і рибу ловили в ц’їй йам’ї / де Коно’топ / значит’ зачипивс’ невод’ / в’ін пол’їз в’їдч’їпати і найшов підкову сиребр’ану / значит’ підтвержуйиц’а / що таки кон’ї були пото’плин’ї ханови //

Інф. 1: – Хати / йак правило / були постр’ойин’ї на дв’ї половин’ї / нивил’ик’ї хати / на дв’ї половин’ї / одна називалас’ холодна / а друга значит’ / де посто’їан’о жили / о / значит’ посиредин’ї с’їни / прис’їнки називалис’ / і направо і нал’єво хати / у хат’ї т’їл’ки входиш в хату / направо лава стоїала / обично вони були по ш’їс’т’ метр’ів ц’ї ж хати / нивил’ик’ї і ото на вс’у дл’їну / і за столом тоже лава була / стіл стоїав і за столом лава / де оце

с'їдали з'начит' / і гост'ї / йак коли прийїж'ївали / і сами вони
кругом столу // п'їч' / т'їл'ки д'вер'ї в'їдкривайиш нал'єво п'їч
була постр'ойина / це у кажн'їй хат'ї / направо стояла /
по мийниц'а називалас' /

Інф. 2: – Лаханка /

Інф. 1: – Лаханка / це з'начит' дл'а сви'ней / тут уми'валис'
над нейу / і свин'їм ото ж виносили / гот'овили там все / в оц'їй
лаханц'ї / нал'єво йа вже ска'зав п'їч / дал'ї за п'їч'у / це йак
правило / ше лижанка була постр'ойина / і за ц'їйу лижанкойу
пространство було метр'їв два / там спали / спали з'начит' /
кровать'їв тод'ї ни було / два осл'їнчики / і поклажин'ї там чо'тир'ї
чи п'їат' широких досток / оце на ц'ому спали / називавс'а п'їл /
нал'єво с' полу на п'їч лазили / там з'начит' спали с'їм'їа менша /
д'їти / оце таке розположен'їе в кажн'їй хат'ї було //

– А для посуду щось було ?

Інф. 1: – Дл'а посуду була така / доска із бортом над
двир'има / і коли по мийут посуду дл'а того щоб / полиц'а над
одв'їрками / і посуду ставл'айут / тар'їлки / миски / а посуда така
йак макортети / д'їжа / то ц'ї ж стояли йак правило на лав'ї / дес' в
к'їн'ц'ї лави / в кажн'їй с'їм'її д'їжа була / д'їжу з'найте / що
таке / дири'їяна така д'їжичка зверху то же накривайиц'а
дири'їянойу кришко'їу / у йїй м'їс'или т'їсто / запар'ували /
м'їс'или // т'їсто / ото запар'ували і м'їс'или //

– Ще які були д'їжки і для чо'го ?

Інф. 1: – Д'їжки / та д'їжки дл'а квас'нини було дири'їян'ї ж
оц'ї конусні дл'а квас'нини / і у поле" щоб йїздити / то це
називалос' боч'онок / оце ж дири'їян'ї д'їжки / посуда йак правило
була така чирип'їяна вона називайиц'а / гончарна посуда / і
празнична к'їрам'їка / оце на тому на'писано / Боже / ш'час'т'а дай /
або ш'час'т'а Боже дай / оце на тар'їл'ц'ї так на к'їрам'їц'ї
на'писано / шче / к'роми ц'ого / посуда була имал'їрована /
имал'їро'їаной'ї посуду др'їбно'їй ни було / а вил'їк'ї миски так'ї /
дл'а того / щоб скла'дати хл'їб тошчо там // вил'їк'ї миски оц'ї
имал'їро'їан'ї //

– У що ж скла'дали посуд ?

Інф. 1: – Нижн'а части'на ш'кахва дл'а посуду / цей ш'кахв / і
верхн'а п'їд стиклом цей ш'кахв / це називавс'а мисник //

– У що оде'жу скла'дали ?

Інф. 1: – У скрин'у / дл'а оде'ж'ї скрин'а сушч'їству'вала / у
кажн'їй хат'ї була скрин'а / скла'дайиш туди все ц'їн'є / і те / що
ходиш посто'їан'о / ше була жерточка називалас' / де в'їшали /

вобши́м над ст'іно́йу в чула́н'і / ше ни до́казав / шо́ крoми́ йак
пр'а́мо із с'і́ней на́пр'аво́ / у́ ка́жн'ій хат'і́ був чула́н / де сто́йали
скри́н'і // о́дна чи дві́ / за́лежно́ ж в і́д с'і́м'ї́ / і ви́с'ї́ла́ жерто́ч'ка /
дири́в'яний та́кий шoст крeпкий / де в'і́шалис' р'а́дна / о́дежа та́ка
ве́рхн'а / гру́ба / а́ все др'і́бне / со́роч'ки / пі́дштaни́ки / і́ прoч'е́ /
це в скри́н'і хрaни́лос'а́ / скри́н'а ро́билас'а́ в і́л'ха́ або ви́рба́ / о́ / із
мн'а́хкого́ дере́ва і́ плoтно́ закри́валас'а́ / шо́б н'і́ ко́маха́ / н'і́шо́ ж /
– *А сундук був ?*

Інф. 1: – Ну сундук / то назива́ють сундуќ або скри́н'а́ / це
о́дно і́ то́ же / т'і́ки вира́жали́ так / йа́кшо́ сундуќ / з́начит́ менши́й /
ма́л'єн'кий / йа́кшо́ скри́н'а́ / це́ ж ви́лика́ / йа́ ж мо́жу ва́м
сунду́чок показати́ і скри́н'у́ // о́це з́начит́ скри́н'о́йу ко́мандува́ли
ж'і́нки / скри́н'а за́мика́лас'а́ / на́ о́кравці́ у́ ка́жнoй ж'і́нки бу́ли
кл'у́ч'і́ / а́ у скри́н'і з́верху́ прискри́нок назива́вс'а́ / де скла́далис'
шо́ / ну́ ма́ло́ч та́ка / св'і́чки / гро́ш'і́ / йа́к хто́ і́ л'ї́карство́ туди́
кл'а́ли // ну́ то́д'і́ шо́ ко́са́ бу́ла у́ чо́лов'ї́ка / то́ йа́к жни́ва
ко́нчили́с' в'і́н умо́тав і́ ж'і́н'ц'і́ в і́д'а́йе́ / шо́б в скри́н'у́ схóвала́ //

– *З чо́го скла́далас'а́ ко́са ?*

Інф. 1: – Та ко́са́ ж о́бна́ков'є́на́ / ну́ то́ ж к'і́се́ / то́ ж
дири́в'яни́е́ / на́перстоќ / і́ за́кли́н'ува́лос' па́сплином́ / назива́вс'а́ /
це́ йа́ мо́жу ва́м показати́ / ста́рин'ий́ / бо́ за́раз жи́ ж
при́круч'у́йиц'а́ / а́ в ме́не ше́ ста́рин'ий́ он́ йе́ // за́кли́н'ува́вс'а́ //

Інф. 1: – Т'і́лки́ в шкoлу́ хо́ди / во́на по́вин'а́ со́бі́ ви́ши́вати
ру́шники́ / і́ то́д'і́ мо́да бу́ла та́ка / хло́пиц' со́бі́ по́винин ко́м'ї́р'
со́бі́ ви́шити́ і́ ма́нишку́ / ко́м'ї́р' і́ ма́нишку́ / то́д'і́ ви́шивка́ бу́ла
хрeсти́ком в о́сновно́м / глaд'у́ це́ пі́зн'і́ше по́йа́вилос' / то́д'і́ ни́
ви́шива́ли глaд'у́ / а́ хрeсти́ком / і́ чи́рвoни́ й чо́рни́ нит'ки́ //

– *Чим у́крива́ли́с'?*

Інф. 1: – Л'ї́жник назива́вс'а́ / це́ ви́тканий́ із шeрсти́ о́ве́ц' /

Інф. 2: – Пр'а́ли́ / т'ка́ли́ /

Інф. 1: – Ну прoсти́ла́ли по́ст'ї́л' йа́к / по́душ'ки́ / дл'а́
ка́жнoго́ ж по́душ'ка́ / пі́л' за́сланий́ р'а́дно́м / р'а́дна то́вст'ї́ бу́ли
йа́к'ї́ і́згoтoвл'али́с' із ва́лу з то́встoго́ / пі́с'л'а́ п'р'а́ж'ї́ на
по́лотно́ / і́ на то́нк'є́" / на то́нк'ий ва́л / на то́нк'ї́ р'а́де́нц'а́ / шо́
засти́ла́ли́с'а́ по́душ'ки́ / по́душ'ки́ ж прoсти́лайи́ш / пі́д с'по́дом
р'а́дно́ то́всте́ / по́том засти́лайи́ш то́нен'ким р'а́дно́м по́душ'ки́ / а́
то́д'і́ л'а́га́йут' спaти́ і́ л'ї́жни́ком у́кри́вайу́ц'а́ //

– *А ко́дря́ бу́ла?*

Інф. 1: – Це́ ко́др'а́ / то́всте́ р'а́дно́ / це́ ко́др'а́ назива́лас' / о́ /
по́лотно́ ч'є́ц'а́ / то́ ч'є́ц'а́ во́но на́ два́ пі́дн'ї́жки́ / по́н'ї́ма́йте́ //
по́лотно́ / а́ о́це́ скaт'ї́рт' / то́ це́ ч'є́ц'а́ на́ чо́тир'ї́ пі́дн'ї́жки́ / і́

тоді залежно як підйазані ці підніжки / полу чайуц'а або в р'ади / так як діагонале"м називайц'а / або якшчо виступайиш там чотир'і рази нал'ево і направо / це буде к'ружки називайц'а / отакі к'ромбоч'ки / оце значит' була така техн'іка ткац'ка //

— У чому діток колихали?

Інф. 1: — У колис'ці // була з'роблина ж чого / так чотир'і досточ'ки / так навк'іс / щоб шириш' вер'х був / з ус'іх чотир'ох сторон посверлин'і отв'ерств'іа з ус'іх чотир'ох сторон / і нап'ят'і мотузки / і підв'ішувалас' вона на в'ірвеч'ках і підв'ішина на с'волоц'і / на с'волоц'і забитий гвозд' / і так вона над кроват'у: у нидалеко / то мати спит' / і коли дитина проснулас'а / вз'ати за мотузок / йакий прив'язаний до колиски і колих'нути / ни встав'айучи //

— Чим прання вибивали?

Інф. 1: — Праником /

— А викачували?

Інф. 1: — Рубел' і качалка // а праник сушчистував //

— Як вогонь добували?

Інф. 1: — Поки с'ірни'ків ни було / то сушчистувало крем'ін' і кри'сало / і губку робили / губку робили із ткан'і / уже старой / йака зно'силас'а / йїї витирали у поп'іл гричаний / і вона б'исто загор'алас' / су'ха значит' оц'а тканина б'исто загор'алас' / і кладеш значит' на камушок / на кам'ін' / на твирдий кам'ін' оц'у губку / придав'луйиш палцим ви'ликим і кри'сало / кри'сало стал'не / кри'снув і'скра по'явилас' / губка загор'ілас' / тоді його треба / чи прикур'ити / той / шо кри'сав / чи п'іч розпалити / це давн'е діло / а вже при рад'анс'к'ій влад'і / тоді ж уже с'ірни'ки по'явилис' /

Інф. 1: — Йак правило пишчу приготів'али / варили в п'іч'і / вона добра пи'шча / йак і с'ічас зготувиш у п'іч'і із кирам'ічного / із гончарного горш'ка вона в'кусна / або моло'ко спариш у г'леч'ику / воно і запах харош / і проче / а в имал'ірованому вже ни таке //

— Як робили коробку?

Інф. 1: — Йак ранше то г'нулас' із дерива то'нен'ко доска / г'нулас' / із мн'акого дерива / і отак внахл'остку закр'іпл'увалас' / і дно встав'алос'а ди'рив'іане / оце значит' м'ірка / а вже при рад'анс'к'ій влад'і / жил'ізн'і робили / жил'ізна / ни к'ругла / а боката / коробка йїї називали /

Інф. 1: – Ї́амка в до́с'ц'і ви́довба́на і ту́ди с'і́л' за́си'пайу́т /
йі'к'іс' за́йеж'і́ за́йіж'Уа́йу́т до́пуст'і́м з Кри́минчу́га / йі́дут ту́ди /
де на По́лтаву а́бо шо́ / за́йеж'ий дво́р був о́тут в Лі́синк'і́в / ха́ти
ви́лик'і́ / і́ там сто́ли сто́йали́ / і́ там жи́ і харчу́валис'а о́ц'і́ / то
з'начи́т' на сто́л'і́ / цей ст'і́л зро́блиний з до́сток з то́встих́ / і́ дл'а́
со́ли ви́свирдлин'і́ та́к'і́ йа́мки / ку́ди на́си'палас' с'і́л' / де
про́довоству́валис' о́ц'і́ / шо́ за́йіж'Уа́ли // а ма́лен'к'і́ / то це ж
сол'а́нички на́зи'валис' / т'і́ / шо́ перино́сні́ //

– Чим га́лушки йі́ли?

Інф. 1: – Ви́делкойу́ / ви́лка / на́зи'вали ро́жон / і́ рибу́ ранши́
на ро́жн'і́ жа́рили́ / і́ па́лич'ка та́ка за́струга́на /

– А не шпичка́?

Інф. 1: – Спичка́ //

– Як но́чви ро́били́?

Інф. 1: – Ну́ во́бшим із ќругло́й ди́ри'вини́ // ќругла́ ди́ри'вина́
р'і́жиц'а́ на по́полам // то́вста́ ди́ри'вина́ / по́том з'начи́т'
ви́кройу́йиц'а́ хо́рму на но́чви / о́ / і́ струме́нт та́кий / тисло́ /
ви́довбу́йиц'а́ / оби́кновен'и́ но́чови́ / та́к'і́ йа́к і с'і́час жи́л'і́зни́ /
ну́ ди́ри'вина́ по́вин'а́ бу́ти д'іа́митром ни́ ме́нше т́ридц'а́т'
сант'і́метр'і́в / дл'а́ то́го / шо́б полу́чили́с' но́чви / і́ та́к са́мо
ро́били́с'а́ із ви́ликого́ де́рива чо́вни́ / на́зи'вали́с'а́ душо́губка́ в
нас / а чо́го / то́го / шо́ во́на пе́рикида́йиц'а́ ж би́стро // та́к са́мо із
ќругло́й ди́ри'вини́ то́всто́йі сант'і́метр'і́в т́ридц'а́т' / і́ тислом
ви́довбу́валос' / де́ мо́жна си́д'іти́ і́ пли́сти по́ р'і́ц'і́ / ну́ во́на бу́ла
ду́жи' шатка́ / ну́ на од́ного чо́лов'і́ка / з' тру́дом удво́х мо́жна
пи́ри'йхати́ / і́ йі́й на́зи'вали душо́губка́ в нас //

– Чи ви́довбу́вали ді́жки́?

Інф. 1: – Ви́довбу́вали́ / та́к на́зи'вали́ / дл'а́ ме́ду ро́блина́
д'і́жка́ бу́ла / йа́к пра́вило із ли́пи / бо ме́д про́ходи кр'і́з де́риво / а
ли́па ни про́пуска́ / з'начи́т' ли́пов'і́ / ли́п'і́вки та́к і на́зи'вали́с' дл'а́
ме́ду / а ви́довбу́вали́ жлу́кта́ / жлу́кто на́зи'вайи́ц'а́ / це при́м'ерно́
/ ме́т'р два́дц'а́т' ви́со́то́йу́ / ди́ри'вина́ то́же то́вшчи́нойу́
сант'і́метр'і́в т́ридц'а́т' / а́бо до́ соро́ка / мн'а́хка́ ди́ри'вина́ / та́ка
йа́к то́й ви́рба́ / бо́л'шинство́ ви́рба́ а́бо в'і́л'ха́ / по́пи́рвах
ви́св'і́рл'у́йиц'а́ д'і́рка́ / а по́том ро́здовбу́йиц'а́ б'і́л'ша́ /
б'і́л'ша́ / і́ ро́биц'а́ йа́к оби́кновен'а́ д'і́жка́ / т'і́л'ки во́но ж би́з
дна́ / ни вста́вл'а́йиц'а́ дно́ н'і́коли́ / су́щис'т'вуйу́т' во́ни за́лежно́
в'і́д с'і́м'і́йі́ / йа́к ви́лика́ с'і́м'і́а́ / то два́ жлу́кта́ та́ких́ / і́
су́щис'т'вуйу́т' дл'а́ ви́па́р'уван'а́ б'і́лизни́ / соро́чок / і́ ро́биц'а́ це
та́к / ц'і́лу́ з'і́му пи́рид'і́вайу́ц'а́ ж ка́жин т́иждин' / о́ / і́ це все на
го́р'і́шче за́кида́йу́т' с'п'і́дн'е б'і́л'о́ / на го́р'і́шче о́то за́кида́йу́т' / а

вибралос' виснойу / йак того / йак обсад'ат / огородину / по'с'іють і
 проче / промижукот миждужнивами / обпололис' / це свободне
 времйа / начинайут прати / значит / зн'імайут з гор'ішча вс'у оц'у
 ж бі'лизну / намоchauут' йі'й / о / ставл'айут на 'ноч'ви / на
 дириw'йан'і оц'і ж жлукта / на досточ'ки жлукто / бо воно ж биз
 дна / досточ'ки р'іден'ко проложат' / і оц'у мокру бі'лизну туди
 набивайут / оце набили жлукто / потом топл'ат п'іч / заготовл'айут
 заран'і ж гричаний поп'іл шче ж з осини / йак топл'ат печ'і /
 значит' гричаний поп'іл заготовл'айут / у чавуни ж у вилик'і
 сипл'ат цей поп'іл / наливайут воду / сунут у п'іч / кипйат'ат / йак
 уже гар'ача вода / кипйачон'а / винос'ат і виливайут у жлукто / і
 оц'а кипйачон'а вода проходить у 'ночви наскр'із' оц'у бі'лизну / і
 во'на випар'уйиц'а / а поп'іл цей майе свойство йак мило // мила
 ни прим'ін'айут н'ічого / ну обшим оц'а зола / і от побуде там ну
 сутки / на другий ден' було / в 'кого кон'і / кон'і запр'агайе / в 'кого
 воли / воли запр'агайут / оц'у вс'у бі'лизну вибиw'вайут із жлуктів /
 на в'із складайут і йідут до Псла / до р'ічки / і ото ж там ж'інки
 ц'ілий ден' стирайут / пирут / пирут / розстилайут на трав'і / шоб
 його вже додому леше визти / а дома досушуйут / оце такий
 процес був //

– А видовбані діжки для борошна?

Інф. 1: – Йак д'і'жа робилис' / із сирого матир'йалу / тожи ж
 із м'йахкого матир'йалу видовбуиц'а / а потом дно
 вставл'айиц'а / а коли висихае оцей матир'йал / причому
 насипайиц'а житним борошном / шоб коли висихае ни пор'вало /
 бо поколиц'а / так жи 'само / йак і греб'ін' робл'ат / зробив
 греб'ін' / дл'а того шоб в'ін висох / і ни полопавс'а / значит' його
 у житне борошно / поки в'ін висохне / і оце висихае дириw'йна / і
 так обжи'мае оце дно / шо уже ж н'і вода ни поти'че / н'ішо //

– У чому воду тримали ?

Інф. 1: – Називайиц'а тузлук / це 'робиц'а із ц'ого /
 бир'озова ко'ра обдирайиц'а ко'ра / о / і у замо'к отак іш'ивайиц'а /
 хвостом називайиц'а по плотниц'кому / іш'ивайиц'а / дно
 вставл'айиц'а обикновено з досточ'ки / дириw'йане / все тузлук / і
 так 'само і кришку робили на його / коли ко'ра висихае бир'озова /
 во'на дно обт'агуе так кр'епко і отак сама загинайиц'а / кругом
 дна / і так 'само і кругом кришки / це тузлук придусмотрини дл'а
 збир'іган'а води / довго вода збир'ігайиц'а / ни нагр'івайиц'а
 л'ітом / так йак термос //

– Що таке шаплик ?

Інф. 1: – Це та́ка д'їжка ко́нусна / у́низ ву́жча / а в:е́рх ширша / це ша́плик / це су́щис́твував в'ї́н дл'а ку́пан'а / ку́пал'ис' у ша́пликах / йа́к ти́пер з́начит' ван:а / а то́д'і ша́пл'ик / в'ї́н в'ї́дир на двадц'а́т во́ди / т'ї́л'ки з́роблини / шо ко́нусом у́низ //

– *Шаткувати і сікти капусту – це однаково?*

Інф. 1: – Ни одна́ково / шаткува́ти ша́нковка / ша́нковкойу / або но́жами р'ї́зати / це ша́нкуйут / а с'ї́чут ка́пусту / йа́ка гру́ба оста́йец'а б'ї́л'а кач'а́на / са́му б'ї́лу це ша́нкуйут / йї́ї за́сол'уйут / во́на мн'а́ха / а дл'а то́го / шо́б ва́рити ка́пусн'ак або шо́ / це с'ї́чут / це з́начит' обр'ї́зайут кру́гом кач'а́на гру́бе" / листоч'ки / і о́це ж сти́бло і йо́го с'ї́чут / с'ї́кач' / с'ї́ка́чем с'ї́чут / або то́пориком у ди́рив'я́н:і по́суд'і / др'ї́бно / во́но ж полу́чайиц'а йа́к кру́па //

– *У чому сало солили?*

Інф. 1: – Са́ло сол'ї́л'и в м'ї́шках ра́нше / в м'ї́шках / і в'ї́шал'и на го́р'ї́ще / і́з дво́х ло́зин з́роблини то́т м'ї́шок / шо ту́ди ста́виц'а і п'ї́дв'ї́шуйиц'а на кро́квину // на ба́нтину / і там зби́р'ї́гал'ос' во́но все вре́м'я / і л'ї́том і з'ї́мойу // це са́ло в м'ї́шку // ни бу́ло ж ди́мар'ї́в та́ких / шо на го́р'ї́шч'ї́ ли́жак / а ди́мар'ї́ ізве́рху до са́мого до́низу / две́рки дл'а то́го / шо́б в ди́мар'ї́ за́ходиш' і за́ткнути / за́ткало на́зивало́с' / і за́ткнути це за́ткало / шо́б із пе́ч'ї́ / шо́б га́р'а́че по́в'ї́тр'а ни ви́ходи́л'о / ди́мар'ї́ ши́ро́к'ї́ / та́к'ї́ шо ну ко́ли стро́йї́л'ос' / то ж'ї́нка ви́мазува́л'а / по схода́х ла́зила зве́рху до ни́зу і ви́мазува́ла с:и́риди́ни / ди́мар'ї́ цей бу́в пле́тиний / чо́тир'охву́гол'ний / пле́тиний з ло́зи / на чо́тир'ох сто́вбках / і ра́з в'ї́н ши́ро́кий ди́мар'ї́ / і о́то бу́л'о і́зши́йиш у́тро́йе та́кий м'ї́шок / ту́ди са́ла / мн'а́са / ка́п'т'ат / п'ї́дв'ї́шуйут у ди́мар'ї́ ме́тр'ї́в на два ви́шче за́тка́лна / а то́пл'ат / йа́к пра́вило / ра́з чи два ра́зи / йа́к з'ї́мойу два ра́зи / у де́н' і ви́сит' / по́ки на́чи́на́є в'ї́дт'ї́л' ка́пати / о́ / це при́знак шо во́но про́кап'тило́с' / і то́д'ї́ зні́майут / і йї́д'ат / це ж во́но чи́сте / кр'ї́з тро́йе по́лотни́н ни про́ходи́л'о //

– *У чому зерно зберігали?*

Інф. 1: – У за́крамах / ну за́крами / йа́к ро́бил'ис' / зи́рно ди́ржа́л'и в ко́мо́рах / шо́б зби́р'ї́гал'ос'а зи́рно / з́начит' за́крам бу́в / за́крам ро́бивс'а з до́сток / то́же і́з мн'а́кого де́рива / з́начит' ро́бл'ац'а / чо́тир'ї́ ст'ї́нки / одна ти́лова ст'ї́нка і́з бо́ковими ст'ї́нками на одні́м у́ровн'ї́ / а пи́редн'а ст'ї́нка ро́биц'а да́л'ї́ за при́греби́це"йу / ни́з'ка ст'ї́нка по́пир'вах ро́биц'а / це на́зивайи́ц'а при́греби́ц'а / це ви́би́рати зе́рно / шо́б на́хили́вс' і ви́би́райи́ш чи́мс' зе́рно / да́л'ї́ з́начит' / це при́греби́ц'а це п'ї́вме́тра

ширинойу / оце / де вибирайиц'а / дал'і ст'інка уже пішл'а на
р'івн'і із боковими ст'інками / і в'акрам можна засипати
полнос'т'у зерно / а з пригребиц'і тод'і вибирайиш зерно / це так
бул'о зроблино скр'із' // з л'ози в нас не робил'и / в нас диривіяні /
з соломи тожи в нас ни бул'о такого //

— Як називали невисокі видовбані діжки?

Інф. 1: — Видовбан'і / д'іжич'ка / н'і / довбанкойу називал'и
душогубку оц'у ж /

— Які господарчі будови були у дворі?

Інф. 1: — Було із лози виплитуна л'іска така / і кругом
сохами підперта і к'із'аками обмазана / це кошара / а сарай це
обикновений / зроблиний на сохах і вимазані ст'інки / сходи
пороблин'і і ст'іна вимазана обикновена / оце сарай / а то
кошара / це різниц'а така //

Інф. 1: — Скот / чи кон'і чи воли / чи корова / це у сарайох
збир'ітайиц'а / выпускайт' дл'а прогулки / йак т'іл'ки сонич'ко /
шо тепло / выпускайт' у заг'ін в цей / в кошару / там
прогул'уйиц'а / так збир'ітайиц'а скотина / шо вона могл'а і
прогул'ац'а з'імоу і в типл'і жити / це значит' так бул'о
зроблино // тепер значит' на прогулку / кажут' / ч'о^{го} ни
выпускайиш корову // треба йій прогул'ац'а / щоб вона ж
пром'налас' / а у сарайі все врем'на ж стоїт' / а тод'і спиц'іал'но
так бул'о зроблино / випусти вона / і ходи там вона ни
прив'язана /

— Для чого була клуня?

Інф. 1: — У клун'і збир'ігалас' пол'ова і римамент / в'із /
кос'ілка / оце все збир'ігал'ос'а в клун'і / вес' / др'ібний
римамент / туди дол'і / кл'ун'і вил'ик'і ж стройіліс' / прим'ерно
метр'ів чотирнадц'ат' на дев'ят' // ну різниц'а мижду сарайим і
клунийу прим'ерно така / у кл'ун'і низ'к'і ст'іни / так'і метр' або
метир двадц'ат' / а тод'і ж крокви / так шо вона висока ц'а ж
кл'ун'а / де можна бул'о збир'ігати пол'ову дл'а скотини / і
инвинтар цей збир'ігати // в'ажн'ій с'ім'йі клун'а бул'а / двер'і
широк'і / двоє двирей / і широк'і / щоб могло ж бул'о туди
закотити в кого молотарка бул'а і проч'е / ранше ж мол'отарки
бул'и ж разні з одним подс'евом / з двома подс'евами / а потім
приводи поїавил'ис' / кон'і приводи до цих молотарок / а то
руч'н'і бул'и / хаз'айін мол'отив сам / а потім поїавил'ис' паров'і
мол'отарки / то ц'і вже в'іджил'и / шо з приводами /

— Кукурудза і пшінка це одне ?

Инф. 1: – Кукур^угуза і б^ііла / жовта / а пш^іінка це др^іібна така кукур^угуза / оце пш^іінка / така вона трохи зерно аж гостру^вате / оце пш^іінка //

– Як жни^вували?

Инф. 1: – Ча^са в три ^{ноч}і ви^ходи бу^ло бат^ко / нат^ага во^ду / бо ко^лод аз^і бу^ли шах^тні / нат^ага бо^чонок во^ди / за^пр^ага во^ли / і с^імейство ж / мат^ір і доч^ок / си^нів / і по^йіхали жати / ко^сар^чи два / йакш^чо ко^сар^ч т^іл^ки бат^ко / в^ін най^мав ко^сар^а іш^че / шоб скор^іше жни^ва кон^чити / шоб ни висипалос^ч зерно / ко^сил^ос^а воско^войу стигл^ос^ту / ни досп^івало зерно / ко^сил^ос^а ко^са з греб^койу / шо скла^дає по^кіс р^івно дл^а зби^ран^а / шоб в^йазалниц^а зби^рала бистро цей валок / шоб кол^осок до колос^ка / і за ^{ка}жним ко^сар^{ем} дв^і в^йазалниц^і бу^ло / оце з^начит^ч сно^пи / сн^іп / сно^пи скла^дають у п^ів^копи / п^ів^копа май^е три^дц^ат^ч сно^пів / двад^цат^ч дев^ят^ч так кла^дец^а / а / а три^дц^атий ша^пка // на^скла^дал^а п^йат^ч к^іп / це за / йак / од^нол^ічно жи^ли п^йат^ч к^іп ни на^вй^ажи / п^йат^ч к^іп це за жат^койу і то з^начит^ч хароша в^йазалниц^а / це в нас од^на бу^ла ба^ба така Прон^ка Клі^менко на^зивал^и / йі^й сто с^ім год бу^ло / йак по^мерла / а в див^йа^носто го^дах на^вй^азувал^а с^ім к^іп / ну за^готовл^ає пи^ривесл^а ^{ноч}:у / шо пи^ривесла / зй^азала / с^ім к^іп / ото од^на / шо на^вй^азувал^а с^ім к^іп / це в кол^госп^і // і сво^йу нив^істку все л^іа^ла / шо та ж ка^же / шо спи^на бо^лит^ч / а во^на йак це бо^лит / в мене н^іко^ли ни бо^ліл^а // оце та^ке / ну йа ро^ска^зуйу с^ічас од^нол^ічно йак жи^ли / нос^ат і скл^адають у п^ів^копи / ко^па це ш^ізди^сат сно^пів / з^начит^ч два пол^ук^іпка / ша^пки по^над^івал^и / і во^ни сто^йат^ч оц^і пол^ук^іпки / про^сохне / то^ді з^воз^ат в дв^ір у с^ві^й і скл^адають у ст^іж^ки / сто^гом на^зивали / сто^ги / або в к^ругл^й / або в ква^дратний / ну в к^руглий б^ілши в^ходи вс^ігда / мен^ши зан^імає те^ритор^іі^й / ч^ім ква^дратний / с^ті^жок / от скл^адають / ме^тра два р^івно ст^інку скл^адають / гу^зир^ч до гу^зир^а / а ко^лосок ус^иредину / скл^адають так / а по^том там скр^із^ч ви^рівн^али / і гор^бом си^ридину / і на^чинають скл^адати / ви^ршити / ко^лос^ками на на^ружу / шоб во^да зб^ігал^а вни^з / і так ша^пкойу ви^ві^ршуй^т / шо йак дош^чі і^дут / шоб ни за^гі^кало / цей сто^г мог сто^йати год / два / в^ін ни пор^тиц^а і ж^дут йак у ко^го з мо^лод^бойу / в ко^го сво^йа мо^лотар^ка / а в ко^го сво^йа ни бу^ла / по^ки до^ждец^а / по^ки най^мут / а вже п^іс^ла двад^цат^ч чит^вертого го^ду по^йавил^ис^я паров^і мо^лотар^ки / вже оце ж / мо^лотарку об^сл^ужити ну^жно бу^ло со^рок чо^лові^к / дл^а того / шоб до д^ад^ка при^йіхал^а паров^а мо^лотар^ка / шоб од^мол^отил^а

во́на там де́н' / в ко́го ск'і́ки / в ко́го там де́в'я́т' дис'а́тин бу́ло /
 з'на́чит' два́ д'н'і мо́лот'а́т / а в ко́го с'і́м / за де́н' у́правл'а́л'и́с' /
 о́ц'і́ со́рок чо́л'о́в'і́к по́вин'і́ обсе́л'у́жити ц'у́ мо́л'о́тарку /
 пи́ри́в'і́яти зи́рно / схова́ти по́лову в к'л'у́н'у / о́ / со́лому
 скла́сти в ски́рди / зами́сти т'і́к / обши́м з двору́ мо́л'о́тарка
 ви́йи́ж'а́йе / в го́спода́р'а в ц'о́го / шо́ найма́йе / все́ ч'и́сто / бо́ в'і́н
 пі́шов жи́ за мо́л'о́таркойу́ / в'і́н по́вини́н одро́бити со́рок дн'і́в / у
 тих л'у́дей жи́ помол'о́тити / йа́кшо в'і́н оди́н хо́ди / со́рок дн'і́в /
 йа́кшо чо́л'о́в'і́к ж'і́нкойу́ / то́ за двадц'а́т' дн'і́в в'і́н одро́би за те́ /
 шо́ йо́му все́ приви́ли в по́р'адо́к / о́це та́кий по́р'адо́к бу́в до
 ко́л'е́кт'і́в'і́за́ц'і́йі //

— *Як раніше молодь стрічалась?*

Інф. 1: — Л'і́том стр'і́чалас' мо́лод' пі́д с'в'а́та / о́собин:о́
 пі́д па́ску це́ в це́ркві́ / ра́нши ж к'л'у́б'і́в ни́ бу́ло / ну́ хо́дил'и́
 обши́м до́ це́ркви́ / т'і́ стари́ки мо́л'и́л'и́с' / а́ мо́лод' б'і́л'а́ це́ркви
 со́бш'ча́л'ас' / це́ з'на́чит' оди́н бу́в при́йом мо́лод'і́ / а́ у́же́ до́ма
 шчи́тай зби́рал'и́с' з'на́чит' до́с'в'і́тки / це́ пи́рид пра́зником пі́ст' / у
 сво́бодне вре́м'я / мо́лод' зби́рал'ас' на ви́чирни́ц'і́ / ну́ д'і́в'ча́та
 там ва́рил'и́ ва́реники і́ про́ч'е́ / і́ о́так со́бш'ч'а́л'и́с' / це́ в сво́бодне
 вре́м'я / а́ о́так по́ вичора́м зби́рал'и́с' / одн'і́ на одні́м ку́тку там
 стру́н:и́й інстру́мент гра́йе ма́ндо́л'і́на / ба́л'а́л'а́йка / ги́тара //

Село Недогарки Кременчуцького району

Розташоване за 20 км від районного центру.
 Поблизу села виявлено три поселення часів неоліту
 (VI тисячоліття до н.е.) та два ранньослов'янські
 поселення Черняхівської культури (II–IV ст. нашої
 ери), на яких життя продовжувалось і в період
 Київської Русі (X–XIII ст.) [с. 509].

- Інформанти:** 1. Коваленко Поліна Павлівна, 1918 р. н., освіта
 – 7 кл., працювала в колгоспі обліковцем;
 2. Іваненко Дмитро Йосипович, 1919 р. н., освіта – 2 кл.,
 працював у колгоспі;
 3. Іваненко Марія Йосипівна, 1919 р. н., освіта – 2 кл.,
 працювала в колгоспі.

Інф. 1: – Ну шо ж у нас хата бул'а старен'ка / на дві половин'і / бул'а піч / піл був / кроват'ів ни бул'о / стіл'ц'ів таких йак ти'пер ни бул'о / бул'и дири'в'ян'і по'робл'ин'і та'к'і л'авоч'ки / укривал'ис'а г'егами та р'адна'ми / ота'кими р'адна'ми //

– *Що таке тета?*

Інф. 1: – Ота'ке тов'сте / виткане із в'овни / або із ц'ого / із вал'у / о'то тим укривал'ис' // йі'сти то'жи бул'о ни так / йак ти'пер / ти'пер то йі'сти хва'тайе / а то бул'о за'кол'ут' поро'с'атка / по'р'іжут' по ку'соч'ку / да'дуг' / і со'йашник / і все так //

Інф. 1: – Бат'ко м'ій К'рися Павл'о Х'ведорович' / робив / тис'ач'у в'ос'ім'сот див'яно'сто п'ятого ро'ку на ро'шин'а / з'разу одно'с'ібно жи'ли / а то'д'і посту'пили у кол'гос'п / у кол'гос'п'і робив бат'ко на р'із'них ро'ботах / а то'д'і робив пас'іч'ником у кол'гос'п'і // ма'ма К'рися Ма'р'ія О'нопр'ійовна / тис'ач'а в'ос'ім'сот див'яно'сто п'ятого / робил'а і на пр'ад'ів'і / скр'із' / і на ма'хорц'і / і на ма'шинах скр'із' робил'а / а то'д'і забол'іла / л'и'жал'а в'ос'ім'надц'ят' год / ни хо'дил'а но'гами / по'мерл'а / д'і'ток у нас бул'о ш'ести'ро / ч'оти'р'і д'ів'ч'ат нас бул'о і два б'рати / б'ратик о'дин по'мер / бул'о йо'му два'надц'ят' год / дру'гий б'рат по'мер у'же за'була в йа'к'ім год'і / в'же дав'но / а нас о'стал'ос'а ж бул'о ч'оти'р'і / а то'д'і й сис'тра по'мерл'а з' ра'ку //

– *Що давали в придане?*

Інф. 1: – Руш'ники / р'адна / с'катир'т'і / у ко'го був ки'лим / ки'ли'ми кл'ал'и / о'це та'ке да'вал'и то'д'і у при'дане / ко'йі х'то да'вав мо'же / там ч'и ко'р'овку / ч'и ну це р'і'дко / ти'л'атко / а то та'ке да'вал'и / руш'ники / йак жи'нивс'а син то / мо'же / ше і земл'у бул'о бат'ко / там / та на о'д'і'л'і ни жи'ли / бул'о у'м'іс'т'і жи'ли / то ти'пер на о'д'і'л'і //

– *У чому діток ко'лихали?*

Інф. 1: – Д'і'ток ко'ли'хал'и у ко'ли'сках / робил'и об'руч та'кий / об'ши'вал'и р'ад'нин'ками і робил'и та'к'і по'во'розоч'ки там до с'вол'ока чи шо / й ко'ли'хал'и / та'ких ко'л'исок / йак ти'пер / в'же ни'має / ти'пер ка'л'аски та все / а то та'ка / та ше в нас ро'дил'ас'а мо'йа доч'ка / і сис'три мо'йейі / т'і'йі / шо у'мерл'а / у нас во'на жи'ла / та дв'і ко'л'иски д'ед з'робив / та на по'лу там при'бив пр'от'ів с'вол'ока / йі'х ко'ли'хал'и та й по'ви'гл'ажувал'и //

– *Ка'зали по'во'розки чи в'ервечки?*

Інф. 1: – Ви'рвеч'ки / це ви'рвеч'ки // а та доч'ка / шо у нас о'це жи'ла / сис'три'на / ти'пер ро'бит' у Ма'ксимовц'і / ко'нч'ил'а пи'даго'гі'чний інс'т'і'тут / а мо'йа ко'нч'ил'а у Ки'їв'і пи'даго'гі'чний інс'т'і'тут на дош'ко'л'ний воз'ра'ст //

— У чому прали, замочували?

Інф. 1: — За^мочувал^и у жл^укт^і / зол^іил^и / пирисипал^и тим попил^{ом} або куриним по^метом / а то^уд^і ходил^и на бериг / та вибивал^и на бериз^і / бо то^уд^і н^і мил^а пош^ти ни бул^о / н^іч^ого / о^це так^і д^іл^а // ноч^и дири^вйан^і бул^и / бул^и й шапл^ики / так^і з дво^{ма} р^{уч}ка^{ми} / бул^о й поро^саткам^і / біл^о / йа^ке там біл^о бул^о пол^{от}н^ане // с^ійал^и ко^нопл^і / за^мочувал^и / а то^уд^і бил^и на би^тел^ниц^і / а то^уд^і терл^и на т^орки / а то^уд^і мн^ал^и но^{га}ми / а то^уд^і пр^ал^и на пр^адки / пр^адка / гр^еб^ін^і / і та ш^чітка / шо той // понапр^адал^и / а то^уд^і т^кал^и на вир^{ст}ат / і р^адна т^кал^и / і пол^{от}но / і то^уд^і пол^{от}но / йа^к вир^ізал^и вже / но^сил^и на бериг / прости^лал^и / там во^но біл^іл^іос^а / о^це та^ке бул^о / ма^ти робил^а у кол^ігос^пі довго / і д^ед^оробив / і ми робил^и з сист^ройу / а то^уд^і о^{то} на курси ми^не посл^ал^и с кол^ігоспу // у ви^лик^ім горш^ку мол^око / йа^к во^ни називал^и йо^го те мол^око / та^ке до^бре / це йа^краз во^но та^ке / йа^к р^ажанка / бул^и й зол^ііл^ники / ну забул^а вже на шо // із жил^іза бул^а ко^робка з^робл^ина / й дири^вйан^і бул^и ко^робки //

— Як робили дерев'яні коробки?

Інф. 1: — Йа^кос^і ви^довбувал^и дири^вйан^і ко^робки / і т^і ж сал^атовки ви^довбувал^и із дере^ва /

— А ше були діжки?

Інф. 1: — Бул^и д^іж^ики / а забул^а дл^а ч^ого / дл^а всипл^ишч^а бул^и д^іж^ики так^і / л^іп^івка то дл^а ме^ду бул^а / у нас бул^и б^уол^и / бул^и л^іп^івки / бул^а цинтрих^вуга о^{то} / шо ж ти / пропал^о все //

— У чому сало солили?

Інф. 1: — У м^іш^ках пр^амо сол^іил^и й скл^адал^и // пр^амо у м^іш^к / і бул^о о^{то} сал^о й м^ін^асо / ти пер ж ж^и бач^иш у бан^ки скл^ада^йут^і / то у йаш^чи^ки // ну кол^іс^і у йаш^чи^ки скл^адал^и / пр^амо йаш^чи^ки так^і дири^вйан^і / і о^{то} пирисол^увал^и йо^го / пирикл^адал^и / а то^уд^і заби^вал^и / і во^но йа^к с^ів^іжи бул^о / а ти пер о^{то} у бан^ки / у бан^ки у стик^лан^і скл^ада^йим //

— А капусту в чому солили?

Інф. 1: — Ка^пусту / у д^іж^иках / ка^душках //

— Шаткуват^и і сікти капусту це однаково?

Інф. 1: — Ниод^інаково / с^ічина ка^пуста ж дл^а того / шоб зва^рит^и / а шат^кована на п^ір^іж^ики / на ва^реники / так мас^тит^и / шаткувал^ниц^а у мене йе / шатку^ват^и / а с^ікти / с^ікач^и йе та^кий / з о^та^кими рож^ками с^уди / о^так навско^си / дири^вйан^і р^{уч}ки / і за^раз у мене йе / ма^мине //

– Для води який був посуд?

Інф. 1: – Дл'а води бул'и д'іж'ки / ни с'кажу / д'єточ'ка //

– У чому сир солили?

Інф. 1: – Сир страм'бовувал'и / а у си'редину то'д'і ше масл'о ту'ди кл'ал'и / і вп'яй'т' сиром прикл'адал'и / і то ото'д'і вже бул'о / аж поки розгов'ів'ал'ис'а / та на масниц'і //

– Казали просто діжечки чи ще ялось називали?

Інф. 1: – Та х'тозна ж / йак'би ж йа з'нал'а / шо 'будут' пи'тат' / та хот' трохи подумал'а //

– Розкажіть, як квасите капусту?

Інф. 1: – Вобшч'им так / капусту го'товл'у / ч'ис'т'у йі'йі / по'ч'ис'т'у в'ід вс'акойі т'ійі / то'д'і тру над 'ноч'ви ч'и там ч'ан такий / от'і ч'ани жи'л'із'н'і / натирайу / то'д'і натирайу моркви / то'д'і биру ж'мен'у соли / пири'м'ішуйу отако / і скл'адаю / і туген'ко вби'вайу / уби'вайу / висипал'а в'ідро / убил'а / убил'а / ше й йабл'ука кл'аду на с'п'ід і л'ис'точ'ки кл'аду на с'п'ід / а капусту треба най'дужч'є вби'ват' / щоб во'на бул'а то'д'і ха'роша / о'це та'ке // а с'іч'ину с'ікач'ами с'іч'и'мо / і тожи скл'адайи'мо в та'к'і ка'душич'ки //

– Чим придавлюєте капусту в діжці?

Інф. 1: – Наг'н'іч'уйу круж'ками / а то'д'і кл'аду 'кам'ін' / або 'гир'у та'ку ви'л'ику / дл'а ка'пусти треба 'дужи ви'л'икий / щоб во'на бул'а йакнай'дужч'и бул'а у'бита і найб'ілший був на 'нейі гн'іт / во'на то'д'і 'буде ха'роша // у мене ка'пуста уда'вал'ас'а / а цей год ни 'дуже вда'л'ас' / бо по'ганий сорт був / ни 'той // треба б'іло'кач'ан'у бул'о 'харк'івс'ку / а йа йа'кус' 'другу пок'васил'а / та во'но вже // а ти'ми кол'од'аз'ами / шо с'ти'ми /

– Казали звід чи журавель на нього?

Інф. 1: – Журавел' у нас ка'зал'и / і ото в'ідро і бул'о т'а'гал'и воду / ци'бро ка'зал'и //

– У чому зберігали зерно?

Інф. 1: – Кош'іл' / зир'но бул'о у кош'іл'ах / кош'іл'і з 'досток поз'биван'і та'к'і / і ото ту'ди сипал'и зер'но / а борошно і у м'іш'ках дир'жал'и і д'іж'ки бул'и на усипл'ишч'є / а то кош'іл'і бул'и на зер'но / а то обп'летин'і та пооб'мазуван'і та зер'но ту'ди //

– Що ви садите біля хати?

Інф. 1: – Кар'топл'у / пом'і'дори / бур'ак / ци'бул'у / ка'пусту / моркву / со'йу садимо / л'он с'і'йимо / о'це та'ке садим //

– А що садите для курей?

Інф. 1: – І дерт' дайи'мо / і куку'рузу //

– На чому хліб учили?

Інф. 2: — Оце / йак пич'імо / оставл'айим к'іста трошки / а то^уд'і його кол'и вже прийдц'а ч'ириз тиждин' / ч'и ч'ириз три д'ні намо^чуйиш / воно роскиса трошки / його підби^вайут' му^койу / а то^уд'і вже ж запар'уйут' / на хл'іб ранш'и / ти пер жи ни пич'імо хл'іба / а ранш'и бул'о пар'ат' / та трошки борошен'ця / а то^уд'і кип'ятком // то^уд'і вич'ахни / а то^уд'і вч'ин'айут' увеч'ер'і / л'ут' туди води // о в оце ж / у запарку в оц'у к'істо оце укида^ут' / то^уд'і ж воно з'йди / а в'еч'ир'і вже аж уч'ин'айут' / туди води л'ут' / і крутен'ко отак / йак воз'миш л'ожкой / шоб воно крутен'ко бул'о / ну ранш'и бул'о це із в'еч'ора ми вч'ин'айим / а утром м'ісимо / аж з'йшл'о / а то^уд'і вже садимо ч'и хвор'ми / ч'и бул'о л'ис'та на капуст'і сухе робл'ат' ви^робл'айут' таке й на л'ис'та / і у п'іч' садимо / пич'імо / то добр'іший хл'іб / йак оце ти пер /

— У чому місили?

Інф. 2: — Ма^к'ітри бул'и //

— А це раніше?

Інф. 2: — Йа з'найу / шо с'к'іл'ки у мене / то бул'а ма^к'ітра // здорова та^ка // дири^вйан'і д'іжич'ки / а / д'іжа / д'іжа бул'а //

— А липівка для чого була?

— А це ж л'ип'івка / це сир накл'адал'и в л'ип'івки //

— Як жинували?

Інф. 3: — Сир'пами зразу / по^том с'к'ісками / а по^том у^же йак с'тал'и обш'ч'ествин'і кол'ик'тиви / то^уд'і вже л'обогр'ійками / жатками / самоскидки бул'и та^кі л'обогр'ійки / скида^ут' / а ба^би в'йажут' /

— Ну косар' коси ...

Інф. 3: — А з'ад'і коси / ко^са й граб'ки / в'ін коси / а з'ад'і в'йажут' / там од^на женш'чина ч'и дв'і крут'ат' із сол'оми пири^весл'о / прости^л'айут' / кл'адут' / і скруч'уйут' / по^б'ігл'а дал'ш'і /

— Кажуть сніп?

Інф. 3: — А га / с'н'іп / пол'ук'іпки / копи / пол'ук'іпок / це трид'ц'ат' сноп'ів / а ко^па / це ш'ізди^сат' / а ше йак б'іл'ши копи це див'яносто сноп'ів / це вже йак ни скажу / йак його назив'айут' / а то вже вз'ат' скирду^ут' / го^товл'ат' / то^уд'і підвоз'ат' мол'отарку л'уди с'ход'ац'а і то^уд'і кида^ут' у мол'отарку й мол'от'ат' / б'іжит' зерно / туди сол'ома / туди пол'ова / туди / а в'еч'ир'і то^уд'і / та й йак індив'ідуал'но жи^л'и і йак кол'ик'тивно / а в'еч'ир'і то^уд'і повми^вал'ис'а / все / по^йіл'и / і шука^ут' / хто с ким / йак л'аг'ти спат' //

— Як коноплі обробляли?

Інф. 2: — Оце с'їяли коноплі такі зилені / тойді виривали його вїазали у такі пучички / горстка / а тойді мочили / а тойді билі / а тойді терлі / а тойді шейм'яли ногами / а тойді смикали мички такі нивилічкі / а тойді на грєбін' надївали / й пр'адкойу смикали // це то нен'ке таке шополотно ткат' / витикали полотно / а тойді його білили на воду сл'али / рано йак роса / у бериг / на такому / на водиц'ї / а тойді його золіли / шоб білета гарне було / а тойді впїет' у воді вибивали праниками його / а тойді вже воно білетаке / шовже ми й сороч'ки / рушники / прости'ні / ти бачил'а рушники / у вас йе ч'и нїма / то йа покажу //

— Що робили з того, що оставалося?

Інф. 2: — Оце ж те кл'оч'а // а оце ж гегу і пр'адна т'калі оце ж гегу оце ж таке з о'тих о'статк'ів /

— А скатерку робили?

Інф. 1: — Скатирт' / тожи т'калі його / то нен'ко пр'алі на веритено / таке / йак тойді сказат' / то несин'ко / то несин'ко / отакє т'їки / та пошти отакє / т'їки круглен'ке // на веритено пралі і тожи ото т'калі т'ї скатирт' і / пр'алі то нен'ко / а тойді ото ж т'калі на вир'єтати //

— Що готувлять на Рїздво?

Інф. 2: — Ну шо / капусту готовл'ат' / йак йе / ковбаса там / сал'о / на Рїздво / кут'у / вузвар / ну усе / картопл'у / м'асо / отакє усе / шо укого йе //

— А до Великодня обов'язково?

Інф. 2: — Тоже таке саме готовл'ат' /

— А обов'язково шо спикти, зварить?

Інф. 2: — Крашан'ки / пир'їжок / там бал'абушку //

— Що таке балабушка?

Інф. 3: — Ну це таке / йак пир'їжок / і кл'адут' йакус' ч'и вишн'у / ч'и картопл'у ч'и сир і скл'адають /

Інф. 2: — Це пир'їжок / а бал'абушка це проста така /

Інф. 3: — Йак пам'пушка /

Інф. 1: — Йак хто каже пам'пушка / а хто каже бал'абушка / називайиц'а //

— Як масло робили із сметани?

Інф. 2: — Ранши ми так / збиралі оце у мак'їтирки / с'тавалі в п'їч' /

— Макортет казали?

Інф. 1: – Бо це ж макортет ви́л'икий / а то ма́кітирки
нази́вал'ис'а / то́д'і ста́вл'ал'и у п'і́ч / одто́пл'увал'и / то́д'і в
погр'і́б ста́вл'ал'и / во́но захо́ло'н'ал'о / те п'і́дсто́йуйиц'а / а
сиро́ватка вни́зу / ту сиро́ватку сц'і́жувал'и / а то́д'і о́то
ко́л'о́тил'и ма́сл'о // вже́ йа́к ба́ч'имо / шо́ во́но ну по́хоже на
ма́сл'о / зби́вайиц'а / то́д'і ту сиро́ватку ви́лил'и туди /
по́кол'о́тил'и / то́д'і во́но пр'а́мо у г'ру́дку о́так зби́л'ос'а / о́то
нази́вал'ос'а о́то вже́ ско́л'отини о́те / пи́л'и / до́бр'і ско́л'отини /
ти н'і́ко́л'и ни пр'о́бувал'а / а́йа пр'о́бувал'а / пра́вда ха́роше / о́це
так //

– *Як робили ряжанку?*

Інф. 2: – Ну йа́к то́жи ж о́це / л'і́тир на три мо́л'о́ка
па́рино́го з п'і́вл'і́три сми́тани / т'і́ки у ти́плен'ки мо́л'о́ко / то́д'і
ро́збо́втал'и о́ту сми́тану / і ста́вл'ал'и то́жи у ти́плен'ке / бо у
га́р'а́ч'е йа́к по́ставиш / так во́но ро́биц'а сиро́ватки ба́гато / а то
во́но пости́пен'о і́с'ади́ц'а і́ йа́к сми́тана бу́де //

– *До чого його роблять?*

Інф. 2: – Л'і́бо до чо́го / і́ так і́з х'л'і́бом мо́жна йі́сти / і́ так
пи́чу м'я́кен'кий ч'и́ пи́р'і́жок і́з сиром / ч'и́ і́з бо́лшинство́ з
сиром / бо сми́тану ч'и́ р'а́жинку / а то́ так наси́пал'и з' х'л'і́бом
йі́л'и / хто́ йа́к л'у́бит' / во́на йа́к уда́с'ц'а / д'ру́гий раз во́на ни
з'ро́биц'а / а то́ йа́к з'ро́биц'а д'ру́гий раз до́бра так та́ка йі́ж і́
хо́ч'и́ц'а //

– *Де збиралася молодь?*

Інф. 2: – Ра́нши с'бо́рн'і бу́л'и та́к'і / ра́нши к'л'у́б'ів ч'и́
ма́л'о бу́л'о ч'и́ йа́кос' ни́ так / так о́це л'і́бо хто́ бі́д'не́н'ко жи́ве
одна́ жи́нка / і́ о́це ми о́там с'хо́димос'а / хто́ шо́ при́ни́се йі́й там /
хто́ са́л'а при́ни́се / хто́ там йа́кийс' ру́б / хто́ карто́пл'і́ / о́це там
га́р'мон'і́йа бу́л'а / бу́бна / о́це там с'п'і́вал'и / та́нц'у́вал'и о́це у
ха́т'і́ / о́це так ра́нш'и гу́л'ал'и //

– *А в ігри якісь грали?*

Інф. 2: – Гра́л'и / йа́к би то́бі́ ска́зат' / у сра́кач'а бу́л'о / о́це
так нахи́л'айи́ц'а на кро́ват'і́ / ну ко́л'ис' бу́л'и по́л'и / ни́ бу́л'и ж
кро́ват'і́ / а та́к'і до́ски к'л'ал'и / і́ то́д'і о́це в'і́н ста́йе о́так / а
ос'у́ди к'ла́де дв'і́ ру́ки / а то́д'і́ п'і́дходи́ / та́ йа́к жа́р'не / жа́р'не / і́
вга́дуй / хто́ вдарив / йа́кшо в'і́н уга́да / хто́ уда́рив / з'начи́т' ста́йе
той / хто́ уда́рив / а́ йа́к ни́ уга́да / о́братно сто́йі́т' / по́ки вга́да // а
то́ бу́л'о гра́йут' / йа́к то́бі́ ска́зат' / си́д'ат' о́так д'ві́ч'ата / а
то́д'і́ мо́же у ко́го ч'и́ дес'ат' ко́п'і́йок / ч'и́ мо́же у ко́го
пе́рст'і́н' / ч'и́ шо́ небу́д' / к'ла́дут' о́це ж у ру́ки / а то́д'і́

угаду́ють у ко́го / т'і́ки це / щоб в'і́н ни знав / той / шо хо́ди /
вгаду́є // йак уга́да / знач'и́т' той с'і́да о́братно / різно бу́ло //

— *Як сватали дівку?*

Інф. 2: — Свата́ли й ак / до́гово'р'а́йуц':а / при'ход'а́т' сва́ти /
дв'і ду́ш'і ч'и́ три ду́ш'і / мо́л'ода сто́йіт' / ко́ло ко́мина / до́вба
ко́м'ін так па́л'ч'иком / а во́ни ц'і́ сва́ти до́гово'р'а́йуц':а на ко́ли
там / йак / і мо́л'одий жи́ / й два́ сва́ти / с хл'і́биной / с
п'і́вл'ітро́йу / о́ / йакшо со́г'л'асний жи́ / то то́д'і́ вже ж мо́йа ма́ти
ста́ви та ба́т'ко хл'і́бину / п'і́вл'ітри́ / роспи́ли́ / до́гово'ри́л'и с'а на
ко́ли там на с'ва́йбу / о́це так // а с'ва́йба йак жи́ про́ходил'а //
кл'ика́л'и л'у́дей жи́ на с'ва́йбу // с'к'і́ки там вже хо́ч'ут' ду́ш / ч'и́
п'і́й'с'а́т' / ч'и́ со́рок / ч'и́ т'ри́дц'а́т' / о́ / пов'і́н'ч'а́йуц':а /
пи́ри'пи́ш'уц':а / то́д'і́ пов'і́н'ч'а́йуц':а / а то́д'і́ с'хо́д'а́ц':а /
го́р'ілку п'и́ут' / та́нц'у́йут' / ви́думу́йут' та́ке / ду́рниц'у́ ск'верну́ //

— *Було таке, що ворітне брали?*

Інф. 2: — Бу́ло / ну на во́рот'і́х сто́йа́т' л'у́ди / це йак у́же до
мо́л'одо́й при́йіж'у́ а мо́л'одий за́би'ра́т' / то о́це сто́йа́т' во́р'і́тне у
мо́л'одо́й мужи́к'ів ду́ш с'к'і́ки / а то́д'і́ би́рут' жи́ мо́го'ри́ч' ч'и́
л'і́тру / ч'и́ дв'і́ / ч'и́ три́ / ч'и́ с'к'і́ки / це вже во́ни до́гово'р'а́йуц':а
с'к'і́ки / то́д'і́ т'і́ одсту́пил'и́ / а т'і́ у́же за́ход'а́т' у ха́ту /

— *Ну заходять у хату*

Інф. 1: — А там то́д'і́ си́д'а́т' жи́ дру́ж'ки / с'п'і́вайут' т'і́
тим / а т'і́ тим одс'п'і́вуйут' / то́же неха́рош'і́ йе та́к'і́ пі́с'н'і́ / шо
ск'верн'і́ / а то́д'і́ за́л'аз'а́т' за с'т'і́л / попи́ли́ там / погу́л'а́ли //

— *Пускають молодого до молодої?*

Інф. 2: — Ни пу́ска́йут' / гро́ш'і́ тре́ба пл'а́тит' мо́л'одо́му /
г'і́л'це́ / а то́д'і́ ж коро́вай у́же ж к'райут' / це вже на дру́гий де́н'
ч'и́ на тре́т'ій / по́дарки да́йут' /

— *Завжди подарки дарили?*

Інф. 2: — За́вжди́ ра́нш'и́ повс'і́гда́ це ба́т'ка́м / ро́дич'а́м / т'і́
тим / а т'і́ тим / хто шо у́ ко́го та́ке йе / пл'а́т':а́ / й с'п'і́дні́ц'і́ /
пл'а́т'ки́ / і ру́шни́ки / у́се / у́се / та́ке ха́роше //

— *Як молода була одягнена?*

Інф. 2: — Ц'і́в'і́ти́ / ра́нше пл'а́т':і́в ни бу́ло́ / а с'п'і́дні́ц'а́ /
ко́хта там / а́бо ше́ й керсе́т / со́роч'ка́ ви́ш'ита́ / о́це ра́н'ш'е́ так
бу́ло́ / а ти́пер ба́ч'те́ / пл'а́т':а́ ха́рош'і́ / і те́ //

— *А молодий?*

Інф. 2: — А мо́л'одий́ бу́в ко́с'т'у́м / йак ба́гатши́й / то
л'у́ч'ий ко́с'т'у́м / а йак б'і́д'н'і́ший / то ху́жий / ну но́вен'кий
жи́ / бу́кети́ / о́таке́ д'і́ло́ //

— *Чи носили снідаць?*

Інф. 2: – Но¹сил¹и й с¹н¹ідат¹ / ну йак пири¹д¹і¹вайуц¹:а / і ци¹гани / і в¹рач¹і / хто хоч¹ / і мол¹о¹дих / дак йак в¹род¹і мол¹о¹дий / і мол¹о¹да / поп¹ідпи¹р¹ізувал¹и руш¹ни¹ками мол¹о¹ду / а мол¹о¹дий та¹ким пл¹ат¹ком ру¹ку пири¹в¹йажут¹ / а то¹д¹і й гар¹ач¹і ж іш¹л¹и / о¹це ж гар¹ач¹і назив¹вайуц¹:а / при¹нос¹ат¹ с¹н¹ідат¹ / а с¹н¹ідат¹ при¹нос¹ат¹ то вже / смот¹р¹а йак хто / хто шо при¹ни¹се / при¹думуйт¹ /

– *А як придумують?*

Інф. 2: – Ну при¹думуйт¹ / ко¹ра¹вайн¹і / кал¹ач¹ / це од мол¹о¹дойі до мол¹о¹дого ж і¹дут¹ / кал¹ач¹ при¹нос¹ат¹ / а то¹д¹і вже о¹це ж і да¹руйут¹ / ни на пер¹вий ден¹ да¹руйут¹ / а вже йак при¹ход¹ат¹ с¹н¹ідат¹ у¹же при¹нос¹ат¹ / то¹д¹і да¹руйут¹ // о¹це та¹ке д¹іл¹о / та вже позабу¹вав / д¹етка //

– *Як робили квашу?*

Інф. 1: – Жит¹не борошно за¹пар¹уйут¹ / т¹іки / за¹пар¹уйут¹ х¹мел¹им / а то¹д¹і во¹но проки¹са / н¹іч по¹кисне / а то¹д¹і ки¹дайт¹ ви¹шн¹і / і ше йак за¹пар¹уйут¹ та ки¹дайт¹ х¹м¹іл і з ви¹шн¹ів то¹нен¹к¹і г¹іл¹оч¹ки / шоб во¹но бу¹л¹о па¹хушч¹е / о¹це за¹пар¹уйут¹ / а то¹д¹і во¹но о¹це у¹ден¹ за¹париш¹ / н¹іч пи¹ри¹сто¹йал¹о / то¹д¹і ту¹ди ви¹шн¹і ки¹дайт¹ / а то¹д¹і с¹тавл¹айут¹ о¹тож та¹кий горш¹ч¹ок здо¹ровий і вар¹ат¹ / і до¹бра к¹ваша / а ти¹пер ч¹ос¹ ни¹ма мо¹ди й¹йі вар¹ит¹ //

– *А яку страву раніше готували, а тепер ні?*

Інф. 2: – Та хто йо / ти¹пер у¹же го¹товл¹ат¹ і та¹ке / шо ми й ра¹н¹ш¹и го¹товил¹и / хто у¹м¹ів / а йак ми стар¹і / то ни д¹уже / к¹ваш¹і ни вар¹имо // а так //

– *Затірку робили?*

Інф. 2: – Зат¹ірку й ти¹пер ро¹бимо // ну / це м¹иска ви¹л¹ика / та шо йа вобш¹ч¹е борошно та¹ке с¹йу / т¹рошки ту¹ди боро¹шен¹ц¹а / во¹дич¹ки / посо¹л¹ит¹ / а то¹д¹і б¹ризкат¹ во¹дич¹койу й о¹так ка¹ч¹ат¹ / а во¹но то¹д¹і ота¹к¹і гал¹ушич¹ки др¹іб¹нес¹ін¹к¹і / й ше й і др¹іб¹н¹іс¹ін¹к¹і / і б¹іл¹ш¹і / й др¹іб¹н¹іс¹ін¹к¹і / о¹то вти¹рай / хара¹шо вти¹рай / шоб во¹но ж ни розпл¹ив¹л¹ос¹а / то¹д¹і во¹дич¹ки / кар¹топил¹ки ту¹ди т¹рошки / а то¹д¹і ки¹дай ту¹ди зат¹ірку так / йак гал¹уш¹ки / з¹вариш / по¹мастиш і до¹бр¹і / і мо¹л¹ошн¹і до¹бр¹і / й та¹ке до¹бре / мо¹л¹ошн¹і до¹бр¹і то¹же / та ше йак ти¹пер б¹іл¹а му¹ка / гар¹на //

Село Омельник Кременчуцького району

Розташоване на правому березі річки Псла в долині річки Омельника, за 23 км від районного центру. Місцевість, де пізніше виник Омельник, була заселена здавна. Біля села, понад правим берегом Псла, тягнеться низка курганів періоду бронзи (II–I тисячоліття до н. е.). На карті Г. Боплана населений пункт позначений як місто. У 1650 році Омельник був сотенним містечком Чигиринського, у 1669 році – Полтавського, а пізніше – Миргородського полків. Тут була земляна фортеця, споруджена для захисту від татарських нападів [с. 490].

Інформанти: 1. Могайло Валентина Наумівна, 1932 р. н., освіта – 5 кл., працювала в колгоспі;

2. Гнилокишенко Ніл Іванович, 1927 р. н., освіта – 5 кл., працював у колгоспі.

Інф. 1: – Це йа ни го́д'ус'а / бо йа мол'ода щч'е / ну йак шчи́тайте / йа вже шо помн'у / і папа / і мама вони робил'и у кол'гос'п'і // ми папа ка́зал'и / а ос' уже там у другому / там тато ка́зал'и // ну вже йак ста́ла ж йа / вони побра́лис'а / то спал'и ж пі́ч' і кро́ват' / л'іжники бу́ли та́к'і / ни с'і́час йак о́д'і́йала пухо́в'і ч'и ва́т'ан'і / л'іжники та́к'і т'кан'і ж вони // ну а то́д'і ж йа по́йави́лас'а / і так нас ше́стиро д'і́тей бу́ло // пу́ска́ли / ми вс'і на пі́ч'і під одні́м о́д'і́ял'ом / на то́му шо ни бу́ло у нас йак с'і́час кро́ват'і ро́ставл'ин'і та за́стел'ин'і / а то́д'і шо в ха́т'і / значі́т' ми со́л'омо́йу за́стил'ал'и о́так ми ви́росл'и / а вже ж йак ста́ли лу́ч'и жити / пі́с'л'а со́рок п'я́того там / там же / то ста́ли т'кати ос' р'адни́нки / та́к'і бу́ли ви́рстати / і ми т'ка́ли / і о́це вже ста́ли за́стил'ати о́це цим / а то со́л'омо́йу / лі́пихо́йу за́стил'ал'и о́це та́ке / ну папа ж робив у кол'гос'п'і / а мама по́шти ни робил'а / бо нас жи́ж одне́ за одні́м / во́на сид'і́л'а по́шти до́ма / так лі́том / то хо́дил'а / ч'и гі́роч'ки со́бира́т' / ч'и поми́дори / кро́ват'і ди́рив'я́н'і / сунду́ки бу́ли / ди́рив'я́н'і / йі́л'и / ч'ири́п'я́н'і ми́ски бу́ли / о́це та́ке бу́ло до во́йни / і зразу́ то́д'і пі́с'л'а во́йни / та во́йну / йак ми / у нас у со́рок дру́гі́м во́да бу́л'а по́в'і́кна / ну це йа с'у́ди за́мі́ж ви́йшл'а / а жи́л'а йа бі́л'а це́нтра / по́в'і́кна во́да бу́л'а / йак о́це у Зака́рпат'і́ / пи́риси́лил'и на /

о́с'уди́ під го́ру нас / го́ра назива́йм / а то ж аж у це́нтр'і / то пова́л'ало́ все у ха́т'і / по ві́кна бу́ла во́да / а то́д'і ни́ зна́йу / ч'и́ два м'і́с'ац'і / ч'и́ чири́з ст'і́ки ми при́йш'ли / то н'і́ печ'і́ / н'і́ л'и́жанок / н'і́ч'ого́ / за́ново ст'ро́йи́л'и / у́ соро́к тре́т'ім н'і́миц' спал'и́в / спал'и́в / при́йш'ли / т'і́ки с'т'і́ни сто́йат і́с ха́ти / а нас шес'ти́ро / бо́же м'і́й / у по́грибах спал'и́ / а по́т'ім па́па ви́копав зим'ла́нку / на́крил'и́ тим / та др'у́ч'ками́ / йі́ лі́пихо́у / і́ жа́би па́дал'и́ / й га́д'уки́ на нас / та во́бшим це́ ро́сказува́ти ду́жи се́рце бо́л'ит' / йа́к ми жи́л'и // ну́ / а то́д'і ж у́же с'т'і́ки сто́йал'и́ / то па́па став ха́ту спра́вл'ати́ / і́ в'і́ш'ли́ одно́ в ві́кно бу́ло́ / ни́ бу́ло́ ш'ч'о́го ві́кна зро́бити́ / і́ ото́ ж п'і́с'ла́ то́го став п'і́ч' стави́ти / ра́нш'є́ печ'і́ // гру́бу / і́ ото́ ми так ув'і́йш'ли́ в ха́ту / а вже́ ж н'і́де н'і́ч'ого́ / н'і́ кро́ват'і́ / ну́ вже́ куп'ла́л'и́ / йа́к той па́па робив та́кі́ по́л'ики́ / шо́б спал'и́ з др'у́ч'ків / во́но ни́ до́ски / а др'у́ч'ки́ / бо то́д'і ж п'і́с'ла́ во́йни ни́ бу́ло́ до́сток / с'і́ч'ас то́ пи́л'ора́ми / то ста́ло́ ж та́ки́ л'у́ч'и́ / во́йна ко́нч'и́л'ас'а́ / то ста́л'и́ вже́ тро́шич'ки́ л'у́ч'и́ / л'у́ди жи́вут' л'у́ч'и́ / ч'і́м ми́ / ч'і́ йа́ / ну́ це́ ж та́ке / хто́ йа́к хо́т'ів́ / та́кі́ жив / ну́ йа́ та́ка про́стужина́ //

Інф. 1: – П'і́с'ла́ во́йни ст'ро́йи́л'и́с' / то́ свол'о́ка́ ж ві́дно́ / а с'і́ч'ас у́же ст'ро́йи́ц'а́ / то́

Інф. 1: – Па́па за́бив ота́ка жи́л'і́з'ака́ / і́ ота́ка ко́л'и́ску зро́бив жи́ ота́к / і́ на в'і́р'овоч'ках́ / і́ ото́ ко́л'и́хал'и́ //

– *Ка́зали́ ви́рвечки́ ?*

Інф. 1: – В'і́р'овки́ там / ви́рвеч'ки́ / ви́рвеч'ка́ це́ назива́йи́ц'а́ / з л'о́зи́ / йа́к ота́к скру́тиш́ / то́ во́на ни́ рвеч'а́ / а та́к мо́жит' по́лама́ц'а́ / і́ ди́тина впа́сти́ / то́ ма́ма ч'и́ па́па та́кі́ в'і́р'овки́ ж'ч'о́гос' пл'і́в і́ ко́л'и́хал'и́ ч'и́ хо́ч' йа́ ко́л'и́хал'а́ / бо́ йа́ ото́ ста́рша́ / і́ йа́ ото́ вс'і́х ви́н'анч'и́л'а́ //

Інф. 1: – Ну́ та́ку м'і́лесин'ку́ р'і́з'ал'и́ / і́ ото́ вмо́ч'ал'и́ / і́ во́но го́р'і́ло́ / і́ во́но там на́ бл'удич'ку́ / і́ во́но там п'і́дте́ / і́ во́но го́р'і́ло́ / а по́т'ім же ста́л'и́ вже́ ла́мпи куп'ла́ти́ і́ с'ка́рас'і́ном ото́ //

– *То́ на ла́мпі́ скло́, скля́нка?*

Інф. 1: – Скл'о́ / стик'л'о́ ми́ назива́л'и́ / і́ ото́ тим с'в'і́тил'и́ кага́нец' ба́ч / ба́ч'те́ ви́ його́ л'у́ч'и́ вже́ зна́йи́те́ / ч'і́м за́ / за́ його́ за́бу́л'а́ вже́ / ч'и́ забу́вайу́ //

– *Чи́м ма́к те́рли́?*

Інф. 1: – Ну́ ди́рив'я́ним та́ким йа́к ка́ч'ал'ка́ / ч'и́ то́ во́но та́ке / і́ ото́ те́рл'и́ ми́ в то́му́ / ну́ в чи́рип'я́ному т'і́ки́ / де́ ж ото́ о́л'ив'я́на / ч'и́ йа́кос' то́ во́но бл'и́ш'ч'и́т' у́си́редин'і́ / а то́ ч'и́рип'і́не́ / бо́ у́т'і́й з'і́триш́ ма́ку́ //

– *А́ кача́лко́ю те́рли́, чи́ ма́когін́ бу́в?*

Инф. 1: – Ка^ч ал^{ко}йу / ч^и ма^{ко}г^ин бу^в та^{ки}й ма^{не}н^кий / а с^ші^час жи ба^чти йа^{ко}с^ь бй^{ут} йо^{го} / цей ма^к /

– Чим їли галушки ?

Инф. 1: – Шпич^койу / у нас с^ім^йа ви^лика / так ма^{ма} бу^ло у ч^аву^ні на^{ва}ри^т / та^кі ро^би га^луш^ки / і о^{то} на на шпич^ку / та^кі па^{па} за^{ст}руга^в ч^ист^ен^кі / і о^{то} на те / а йуш^койу за^{пи}вай^им / і гри^чан^і / і ку^{ку}руз^ьан^і йі^ли / і пши^ниш^ні / так в^са^кі га^луш^ки / так шпич^ками на^{зи}ва^ли // а йа з^{на}йу //

– Як ра^{ні}ше учи^няли кі^{сто} чи ті^{сто}?

Инф. 1: – К^істо / х^мел^им за^{па}рува^ли // ма^{ма} бу^ло х^мел^им за^{па}ри / то^ді во^{но} там п^ід^ійди / во^{на} то^ді ро^зти^{ра}л^а / ну йа ни з^{на}йу о^{це} / во^{ни} по^мойо^{му} / о^{ста}вл^ал^и к^іста тро^шки / і то^ді о^{то} ма^{ма} па^{ри}л^а х^мел^им і о^{ти}м т^істо^м / о^{па}рку за^{пу}ска^ла / і во^{но} п^ід^ійди / во^{на} то^ді ро^{сти}ра^ла в^ус^ів^ка^{ми} о^ці дро^жі і о^{це} пі^кл^а на ц^ьо^{му} хл^іб //

– У чо^{му} хлі^б учи^няли?

Инф. 1: – У ма^кі^трі / д^іжі бу^ли ч^и д^іжа / ч^и йа^{ко}с^ь на^{зи}ва^ли / то ди^{ри}в^йан^і бу^ли з в^ушка^{ми} бу^ли о^{та}к це йа по^мн^у / а по^тім у^{же} ма^{бу}т^ь ста^ли ку^пл^ати ма^кі^три // ди^{ри}в^йан^і бу^ли да / д^іжа //

– Там б^іл^а х^вер^{ми} / там де би^ки бу^ли / ко^ні / та ди^{ри}в^йан^і в^іі^дра бу^ли і о^{та}к т^ага^ли ж ти^м //

– Як о^{те} на^{зи}ва^ли?

Инф. 1: – Ой / о^{це} в^{же} йа / да / жу^{ра}вл^ем / да жу^{ра}вел^ь / і о^{то} ж ви^та^{га}л^и / і ко^{ри}та сто^йа^ли д^ли^ні та^кі по^{ви}до^вбу^{ва}н^і / ну о^{си}ки то^ув^ст^ьі по^при^во^зил^и / то і о^{то} там пи^ли //

– Як на^{зи}ва^ли те де^{ре}в^яне ві^дро, що там ви^{сі}ло?

Инф. 1: – В^ід^ром / ч^и йа^к йо^{го} / д^іжі^чка та^к ни д^іжі^чка / н^і //

– Що со^{ли}ли в ді^жках?

Инф. 1: – Со^ли^ли ж г^ір^ки / по^{ми}до^{ри} / ка^пу^{ст}у / йа^бл^ука к^ва^{си}л^и / у^{се} //

– Ша^тку^{ва}ти і сі^кти ка^пу^{ст}и це од^{на}ко^{во}?

Инф. 1: – Ну / хто йа^к хо^че та^к і ка^{же} / хто йа^к / хто ша^тку^є / хто с^іч^е / а пра^{ви}л^но / йа ни з^{на}йу / йа^к най^{пра}вил^ніш^че / ч^и с^ік^{ти} / ч^и к^ва^{си}ти / та^к к^ва^{си}ти / ну с^ік^{ти} / йе ж тре йі^ї по^ус^ік^{ти} / а то^уд^і к^ва^{си}ти пи^{ри}ти^{ра}ти і в д^іж^ку / а ша^тку^{ва}ти / це то^{же} р^іза^{ти} на ша^тк^ів^{ни}цу / а с^ік^{ти} но^жем у д^іж^ку / а то^ж о^{ти}м та^{ки}й с^іка^ч йе / та бу^{ло} о^{то}ж у др^іб^{не}н^ке по^{те}р^{ти} / що^б

варити йїї бул'о / с'ікти це с'ікач'ем / такий жил'ізнен'кий
с'ікач' бул'о /

Инф. 1: – У м'ішках / це так і з'д'ір / оцей жи / ви'кач'увал'и /
ти'пер жир топл'ат' / а то бул'о о'так жи по'сол'ат / о'так с'ког'ут
його / йак рул'ет і на сп'ід пол'ожут цей зд'ір / а сал'о так з'верху ж
кусоч'ками так р'іжут / сол'ат / і це воно стоїт / йа з'найу /
нид'іл'і дв'і ч'и шо // с'т'ікає / і воно остаїец'а / а хоч' шч'е
робил'и такий йашч'ик йак хто пл'отник / йак бул'и вже доски / ос'
так ними шч'іл'но робил'и цей йашч'ик / і ос' так р'ізал'и кус'ками
/ під сп'ід с'іл' / а тоді сал'о / а з'верху / мабут' / у пал'иц'
наси'пал'и сол'и / і воно тоді ни стар'ійиц'а / о'це так робил'и //
вже о'це / о'це / а тоді ж у м'ішках ч'и в л'антус'і стоїал'о //

– Де воно стояло?

Инф. 1: – Ну та де / дес' у са'райі / ч'и в кал'ідор'і / о'це так /
на гор'ішч'е ц'ого ни тре / бо воно ж жарко там //

– Як прали раніше? Чим?

Инф. 1: – Ну мил'о бул'о ж ха'з'айствине / ранше йа ни з'найу
йак / з'найу / шо 'мама ш' мил'о купл'ал'а ха'з'айствине / порошк'ів
ни бул'о //

– Діжок не було, щоб замочувать?

Инф. 1: – Н'і / н'і / ноч'ви бул'и / 'мама ото на'моч'ит' туди / і
ст'ірал'а //

– Чи були тут клуні?

Инф. 1: – Робил'и ж на ч'отирих кол'есах / і робил'и так'і т'і
/ так'і / і оту туди скл'адал'и / ну шил'увал'и так др'уч'ками / шоб'
б'іл'ше набрати на 'воза / і ото возил'и на скирту / а о'це / шо ви
кажете / у кл'ун'у ч'и шо / йак його ни з'найу / може і бул'о ранши
/ от йа бул'а у систри вже / систра пішл'а зам'іж ос' у
К'іровоградс'ку обл'аст' / так там кл'ун'і / там ч'и сил'о ни
згор'іл'о / там так'і кл'ун'і / там ч'и метр'ів / мабут' / по
п'ятнадц'ат' / то вони в йіх с'іно у кл'ун'ах / а у нас н'і / у нас
бул'о так //

– Чому муравки лікарські?

Инф. 1: – У в гор'ілку / і настойуйут / і вити'райут ноги / руки
/ йак крут'ат / о'це ц'і муравки / й у нас о'там у л'іс'і страш'не / так'і
риж'і / здоров'і //

Инф. 1: – Дев'ят' дн'ів справл'айут / сорок / це ж бат'ушка
так каже / дев'ят' дн'ів / сорок / а вже пів'году можна ни
справл'ати / бо каже душа ходит по хат'і о'це до сорока дн'ів / а
тоді вже каже //

– Що готвлять? Як поминають?

Інф. 1: – Ну го|товл'ат / смач'не дес' вар'ат боршч' / а в нас вс'іг|да ка|пустн'ак вар'ат на цей ден' / ну шо у |кого йес'т' при|готовл'айут / і к|л'ичут л'удей на об'їд //

– У чому зберігали зерно?

Інф. 2: – Ну йак о|це вз'ати ст'іл / а то|д'і пл'ил'ос' л'озойу / о|це все запл'їтал'ос' л'озойу і об|мазувал'ос' г|л'иноу / і хра|нил'ос' зирно // ну йа ж вам ка|жу йак / куш'їл' //

– Чи були видовбані діжки на зерно, борошно чи мед?

Інф. 2: – На мед дов|бал'и л'иповки / з л'ипи / во|ни ч'и дов|бал'и ч'и вик|руч'увал'и / йа це вам ни ска|жу / ну з|найу / шо л'иповки бул'и суц'їл'н'ї / пр'а|мо суц'їл'на / ни то там на кл'ин'ках ч'и шо / а пр'а|мо суц'їл'на л'иповка так називал'ас'а // ну при|мерно ота|ка завб'їл'шки / ну смотр'а у |кого ж ск'їки меду // може / в |кого ба|гато / то й ви|лика / а в |кого ж менше / то з|нач'ит' менша //

– Для зерна, борошна не було таких діжок?

Інф. 2: – Ни ска|жу вам / за це йа ни |бач'ив / і |даже ни з|найу / пото|му шо у нас ни / був цей куш'їл' / так шо // с'їм|надц'ат' душ / о|це то с'їм'ейка / ни те / шо с'їч'ас / од|но / дво|є / а с'їм|надц'ат' душ / та йїх дво|є / от вам і шч'и|тайте ну прав|да / в його бул'о дв'ї ж'їнки / то шо ж / ота|ка ж |боч'ечка ни |буде / з|нач'ит' ша|пл'ик ота|кий //

– Шаплик – це велика діжка?

Інф. 2: – Н'ї / нивил'ика д'їжка / во|на ви пон'ї|майти / йак д'їжка обич'на / і отут пол'ук|ругом ота|ко |вужч'а / а ша|пл'ик ота|кої х|ворми / там |вужч'ий уси|редин'ї / а тут / во / во / во / і то|жи ж кл'инки і все ч'исто / пото|му шо у нас і в |арм'її бул'и ша|пл'ики та|к'ї здо|ров'ї / ка|пусту сол'їл'и //

– А як називали мотузки, на яких висіла колиска?

Інф. 2: – А вир'вч'ка / це ж од|на вир'веч'ка / це дру|га вир'веч'ка / це тр'ет'а вир'веч'ка // ч'ит'верта / о|це вир'веч'койу назива|йиц'а // до пото|лка за|бивал'и г|возд' ч'и шо / і кол'ишиц'а //

– Що таке помило? Що таке коряк?

Інф. 2: – Ота|кої х|ворми / і зруч'на / |видовбаний / о|це ко|р'ак /

– Вроді совок

Інф. 2: – Ну со|вок йес'т' со|вок / а ко|р'ак / со|вок //

– Що таке клуня?

Інф. 2: – Сно|пи / пр'а|мо ту|ди с п'їд|водойу зай'їж'ал'и / там скл'а|дал'и / мо|лотил'и ж / шо|б дошч'ї ж ни мо|ч'їл'и / і с'їно скл'а|дал'и / сол'ому / ота|ке все / у кл'ун'у скл'а|дал'и //

– Як орали кіньми, волами?

Інф. 2: – Бул'о кажеш собі / то пру / в'ін вже зна / у борозну і пашов собі римиґає пот'іхон'ку // вийшов /куди в'ін / оп'ат' повир'тає в борозну / сл'овом борозна //

– Як управляли волами?

Інф. 2: – Соб / цабе / соб / 'ето нал'ево / цабе / 'ето направо //

– Як жинували?

Інф. 2: – Йак йа сам жнивував / брав косу / і косил'и / косил'и / косами / на косу ставил'ис' граб'ки / л'обогр'ірку йа тожи знају / потому шо йак попокидав / так отака рука бул'а / сам / сам мал'ий до ц'ого ни достају / там жи йес'т' пирипонка / шо впирац'а / а тут с п'ідводами / а воно йак накида отакє вб'іл'шки / то йа устайу / та отак угору отакє / кудл'у йакус' / та баби мене л'айут' / вони снопа ни в'іяжут' // а шо мин'і зробити / йак йа ни способний / йак мин'і бул'о п'іатнадц'ат' год // а самоскидка це сама / отак ходи / т'і крил'а / три пропускає / ч'итверте скида / ну уже ж нормал'но / оце так ранше жал'и / а потом шо / клал'и у копи / а тод'і з коп пиривозил'и / у скирти ставил'и / а тод'і п'ідходила машина мол'отарка / і мол'отил'а / там уже стоял'и на стол'ику / і стояв той / шо у барабан дає / б'іл'а його женшч'ина спиц'іал'но скопи розр'ізає / т'і ж пиривесла / і йому ж п'ідсовує / а в'ін уже т'іл'ки у барабан дає / а там уже дал'ши л'уди одбирают сол'ому в сторону / ч'ин'ат йіи / на штил'і нос'ат йіи / кл'адут в скирти і так дал'і / а зирно в другу сторону / там в'ійут' / в'іалки дириван'і бул'и / так'і / шо крутиш руками / і це так добувал'и зирно //

– Як землю обробляють з ранньої весни?

Інф. 2: – А так зимл'і вона орец'а / шо йіи'і нужно пл'угами орат' / зимл'і вона вже орана / знач'ит шо / распашки бул'и / ну йак вони / так'і тр'охугол'ні / там вони смотра / земл'і допуст'ім на одного кон'а / ну тут в основном на одного кон'а ни то / бол'шинство в пар'і робил'и / с'ім зуб'ів на одного пана / а то дев'ят' зуб'ів на пару коней / і одинадц'ат' зуб'ів на пару вол'ів / це шч'итайиц'а / тод'і кул'т'ів'ірують распашкою / а потом с'іиалкою / запр'агають / с'ійут' / все / а потом тод'і ждут / кол'и ж виросте / виросло / посп'іло / і виорат' так жи само / йак йа вас розказував / кос'ат і косами кос'ат / і жатки ідуть / і все ч'исто / і все по новий //

Інф. 2: – То допуст'ім це ж ос' йа пацаном був / і у сорок друг'ім год'і / в сорок трет'ім / наш'і / кол'и в'ійшл'и / в нас жи ж ни бул'о н'іч'ого / н'і кл'уб'ів / н'і хат' / н'іч'ого / все попал'ил'и / от бул'о в зимл'анках / ід'ом на порожн'ак / от йак у вас допуст'ім /

бат'к'ів ни|ма| дома / дес ' по|їхал'и / з|нач'ит' у вас порожн'ак /
с|ходимос'а с'уди / і гул'айут //

– Як гуляли?

Інф. 2: – Бува|ло то шо| грал'и / гар|мошка / їесл'і їес'т' /
бубна їес'т' / от / то|же с|аме їесл'і| гормон'істи їес'т' / гар|мошка
с|аме / їесл'і| гормон'істи їес'т' / гар|мошка| гра|є д'ів'ч|ата
танц'у|вал'и / хл'опц'і| всі| ч'исто| грал'и в| йак|у| небу|д' і|грашк|у //

– Які були ігри?

Інф. 2: – Ну / йак| до|пуст'ім| о|це| с|тойе| муж'ч'ина / ну| парен' /
о|так| от| б|ире| ру|ки / і| його| по| дол'он'і| б|йут' / в'ін| дол|жин| га|дат' / х|то
є|то| з|робив / ни| у|гадай / з|нач'ит' його| суд'ат' / а| суд'ат' йак / о|це| ти
дол|жин| вот| ту| д'є|воч'ку| по|цил'у|ват' / по|цил'у|вав / з|начит'
с|л'єду|йущий / і| так| дал'і| так'і| і|гри| бул'и //

Село Білецьківка Кременчуцького району

Розташоване на правому березі Дніпра, за 17 км від районного центру. Неповдалік села, біля Чечелевого, виявлено поселення пізньої бронзи (I тисячоліття до н. е.) та три поселення Черняхівської ранньослов'янської культури (II – VI ст. н. е.) [с. 508].

Інформанти: 1. Ус Євдокія Олександрівна, 1917 р. н., освіта – 4 кл., працювала прибиральницею;

2. Кравченко Варвара Іванівна, 1910 р. н., лікнеп, працювала прибиральницею.

Інформант 1

– А шо в|хат'і| пол'и| п'іч| бул'а / на| п|ч'і| с|пал'и / пол'ик
та|кий| був / а| то| дол'і| о|це| л'і|том| травк|ойу| пот|ру|сим / йак|у
р'ад|ник|у| прос|л'али / по|душечка| п|равда| бул'и / на| по|душич'ку
л'а|гл'а| чи| на| йак|ий| п'і|Уак| і| на| тому| і| с|пал'и / це| во|но / о|це|о| там /
х|тос' |ч'у|є / да / о|це| так / і| тут| о|це| в| св|икр'ів| і| дома| так| йа| бул'а /

– На чому сідали?

– А с'і|дали / с'т'і|л'чики| о|це| ж| так'і| бул'и| з|робл'ин'і / а
стул' хар|оших| ни| бул'о / о|це| та|пер| у| мене| та| хоч| д'во|є| н'і|чого| і

кроватьки два йе / о / шихванерик / ото сундук такий із дєрива
збитий / йак ішла зам'їж там барахл'о йакє л'їжал'о /

— У що одяг складали?

— Сундук / ну ото скрин'а ж чи сундук / ше шехвенерик /
помойе^мму воно одно / хто так / а хто так назива / а тапер
шехве^нери ж у кожного / то тапер бач' / і тил'ів ізори / оце в мене
в одн'ойі мат' нима / а то тил'ів ізори йе / і рад'иво / рад'иво йе й у
мени / а так нима н'їчо //

— Не ткали ви?

— Н'ї / н'ї / ни бул'о пон'ат'їа / кошолки з роғозу пл'їл'а / а
то^ад'ї ото п'їшл'а / йак сховал'а йа ч'ол'ов'їка у пйад:ис'ат'ім / у
ш'їсдис'ат' перв'ім п'їшл'а ж йа у ш'кол'у / бо трое ж д'їтей і вмер
ч'ол'ов'їк у пйад:ис'ат'ім / рак забрав / а ради ж / то ж д'їтей трое /
с'їм год бул'о йак ч'ол'ов'їк // сорок четвєртого // другий сорок
шостого / трет'їй сорок див'ятого / а наб'їл'ший за всих такий
ви'сокий / на св'їтловодс'кому там живе самий мен'ший / оце
таке //

— Кажуть кукурудза чи тиінка ?

— Пш'інка / кукуруд^а / ти'пер кукуруд^{ойу} звут' / а ран'їше
пш'інка /

— Як обробляли землю з ранньої весни?

— Йак / вобше / йак і ти'пер помо'йому / у кого ж кон'ака / а в
кого ж бул'ї ранше вол'ї / ну орал'ї / а пол'от' / пол'ол'ї ж
руками / пол'ол'ї чи сапал'ї / воно одне / то йа / у нас пол'от' / йа
пол'ола / а ч'уйу йе кажут' сапат' / так і на сти'пу / косил'ї
вручну / косойу бат'ко коси жито чи пши'ниц'у / а мати вйазал'а / а
старша сист'ра / нас три доч'ки бул'о там у бат'к'ів / то старша
помагала мам'ї / а йа дома / тил'атко у бол'ото одвиду / бул'а
коровка там у нас / ко^ан'ач'ка бул'а / а тод'ї ж у кол'госп мойї
бат'ки ни п'їшл'ї / розкуркул'їл'ї / забрал'ї / ни бул'о в мени / а
чол'ов'їка сховал'а / ни бул'о / хто йа така // хорошо / шо с'в'їй
директор був б'їлец'к'ївс'кий та чол'ов'їк / совхоз / та тод'ї ото йа
поробил'а в ш'кол'ї / дал'ї ото паспорт і взнал'ї / хто йа така / а то
забрал'ї ото у сундуку в матир'ї і мойї дмитрики / дажи
дмитрики в мени / а ходил'а все в морг брал'а / ни бул'о і
дмитричс'ких //

— Як батьки хазайнували?

— Ну йак / бат'ко на жил'ез'н'їй дороз'ї робив / а мати бул'а
дома / і оце нас три / а сама мен'ша / а то старш'ї бул'ї // ус'ї
бул'ї дома / а ч'ого во'ни ни п'їшл'ї в кол'госп / йа оце ни буду
брихат' / ч'ого во'ни ни п'їшл'ї // а свикри бул'ї кол'госпники /

д'їд у ко^ал'гос'п'ї пас'ішником робив / а баба та^ака вже х'вора
бул'а / йак ми^{не} во^{ни} вз'ал'и / баба ц'а вмерл'а у сорок див'ят'ім /
а с'векор у сорок с'ом'ім / йа с'уди пришл'а в т'ридц'ат' с'ом'ім і
о^{то} д'їток одних нажил'а //

— Чим укривались?

— Кодр'а та^а / т'кати во^{но} / р'адно так та^{ке} б'їле / ха^{ро}ше /
мн'акен'ке / а то та^{ке} бул'о грубе / шо йа ж ка^жу / стал'и
вкривац'а / так та^а й к'їст'риц'а там у йо^{му} / ни вибил'ас' / то
кодр'а бул'а / а то р'адно / в мене щ'е о^{но} р'адно ше л'ижит' на
к'роват'і / те / до^{машн}'е / шо мати дарил'а / а кодр'ів у^{же} ни^{ма} /
т'кат'і й с'їчас у мени / ну це вже [...] са^{ма} о^{це} т'кала йїх /

— Як ниточку робили на кодрю, на рядно?

— Ко^{но}пл'і с'їйал'и ж / мочил'ос' / тод'і бил'ос' на терну /
ка^{зал}'и ж те^рниц'а / виби^{вал}'и пр'ад'іво / а тод'і ж пр'ал'и /
т'кал'и / і тод'і пол'учал'ос' і пол'отно / шил'и ж і со^ароч'ки //
шил'и ж і му^{жи}кам / і со^аб'і / полотн'ане" звал'ос' / т'їл'ко ти^{пер}
жи б'їл'е ха^{ро}ше пол'отно / а то те т'кате із тих ниток / а йак
во^{но} //

— А на стіл ткали?

— С'катирт' / скат'орка /

— У чому діток колихали?

— Чотир'і досточ'ки збито / а на д'н'і то^{жи} ч'и досточ'ка / чи
код'ринка та^а / і тод'і з вир'овочки / і де гвозд' заби^{вайи}ц'а чи
костил' / і о^{то} йа в то^{му} всих тр'ох і в'ерно о^{це} так кол'ихал'а /
кол'иска / в нас вир'овоч'ки / і о^{то} збите та^{ке} / а дно с та^{ким} то^{же}
запл'утаним вир'овоч'ками ч'и / ни з^{най}у / де во^{на} вже д'їл'ас' / та
кол'и це во^{но} вже бул'о / та мат' спал'ил'и //

— Як раніше прали?

— І гл'ино^у б'їло^у / сти^{рал}'и / і з гречки поп'їл / ва^{рил}'ос'
йа^{кос}' там / во^{да} на^{стой}увал'ас' / та т'їей^у во^{до}ю / мил'ом
р'едко / те шоб [...] / а пи^чатного во^бше йа ни з^{най}у / шоб во^{но}
бул'о / мо^{жи} в ко^{го} во^{но} бул'о // ну б'їл'ше о^{це} та^{ке} /

— А від вошей?

— Бул'и вош'і / а ка^{ра}с'іном йак і чо^{лов}'їка сховал'а /
ка^{ра}с'іном го^{ло}ву по^{тер}л'а / то тро^{хи} ни спи^{кл}'а / о^{це} то^{го}
дуже на^{тер}л'а / та на^пнул'ас' пл'атком / та по^{хо}дил'а ден' / а
по^{том} го^{ло}ву зми^л'а / і вошей по^{ка} ни^{ма} по^{це} ч'ас //

— А щоб в одежі не було?

— Бул'и / кип'я^{тил}'и / у вод'і сти^{рал}'и / і ва^{рил}'и / і о^{то} те //

— Який посуд для цього був?

– Виварки йа ни знайу / ни бул'о / а ч'авуни / по'мойиму так'і ч'авуни бул'и / та во'ни йе в л'удей і та'пер / бо о'с'о хто в'мре / та б'іл'ше то каструл'і / а то йе й у ч'авунах / от' йак у п'іч картошку суне / то так'і ч'авуни здоров'і // ото / а стирал'и / бул'и /ноч'ви дири'йан'і / а та'пер зал'із'ні / і в'ідра зал'із'ні / та то'д'і бул'и / мал'і'рован'і та'пер у нас в'ідра йе / а то'д'і йа ни знайу //

– Чи діжки були?

– І д'іж^мки бул'и / там к'васил'ис' помидори / ог'ірки / та'пер бач' ми в банках / а то'д'і у то'му / все / й ка'пусту шаткувал'и / усе бул'и боч'ки поробл'ин'і / а ти'пер і ск'верно'ї ни'ма боч'ки // у каструл'і сол'у та в банках //

– А для і'нших ха'зайсь'ких по'треб?

– В'ідра в нас бул'и / а боч'ки так'і бул'и / шо д'ід / с'векор жи був бжоло'водом то мед / то та'ка з'робл'ина / спи'ц'іал'но боч'ка та'ка / ха'роша / шо там ото мед ни вит'і'кав / л'ип'і'вка / да / л'ип'і'вка /

– А для по'мий?

– Л'ахан'ки / так'і л'ахан'ки з дво'ма вушка'ми / і во'на вс'а дири'йана / ото там і ко'ров'і так'і бул'и л'ахан'ки / шо ото парил'и пол'ову чи м'ішал'и чим і давал'и /

– А ша'плик не ка'зали?

– Ни чу'ла а ша'плик / а на'мотувал'и ж от'ак / на'мотувал'и от'ак на кач'ал'ку / а по'том тим рубл'ем трах / пока'ча та трах / у мене ше дос'і йе / і рубел' / і оте то ж пол'от'н'ане д'уже ха'рашо / от'у'г'ів ни бул'о / от'уги о'це / ну дав'нен'ко / це йа ше ко'ли робил'а на стан'ц'і'ї / то купил'а / йе от'уг / а то рубел' / і качал'ка / і ма'ког'ін йе той / шо пшо'но ч'и мак мн'ат' / ч'и ква'сол'у мн'ат' та'пер / і те нашл'а / йе й те /

– У чо'му хліб, пірі'жки пикли?

– Хор'ми так'і бул'и / зал'із'ні хор'ми / а то на / л'і'том на ка'пус'т'аному л'исту / із' ка'пусти л'ист ха'рош / ту'ди по'сад'ат' хл'і'бину / а в пи'ч'і топл'ат' / л'і'пошки / л'і'пошки це / шо ко'рова ото пачка / робим спи'ц'іал'но так'і хормоч'ки / л'і'пошки і д'рова / о'це в пи'ч'і / та й у пи'ч'і / й у пл'ит'і // та у пл'ит'і топил'и б'іл'ше д'рова й ву'гол' / ву'гол' о'це вже був / йа ск'і'ки живу / то вже був ву'гол' / о'це ти'пер ву'гл'а вже ни'ма / д'рова то йе / а ву'гл'а ни'ма // д'рова то йе в л'удей / може то й йе / купл'айут' йе / ну з'редка / а то вже ж бач' по'про'водил'и он / шо то'пи'ц'а / газ / в мене ни'ма / й ни'бу'де його //

– У чо'му в'чиняли?

– Мак і́гри / мак і́тра так і́ звалас' / а дири́в'яни ж було / м'ісил'и ж у тій / д'і́жа називалас' //

– Як мі́сили на хлі́б?

– Дро́жей / ну йак жи робил'и / су́х'і / зати́ралас' / о́це ни буду́ йа й бри́хат' / див'і́ц'а / і́ пиклі́ ж хлі́б // таких св'і́жих дро́жей ни бул'о / йак с'і́час / а бу́л'и о́то ж спи́чем хлі́б ко́ли / і́ уп'я́т' йак пикти́ / у нас дро́жд'і́ бу́л'и су́х'і / засу́шине / а йак почи́нал'ос' і́зразу о́це вб'и́йте ми́не // н'і́ ни по́мну / мо́же / хто́ й зна́ / а йа́ / а у д'і́ж'і́ да / бо свикру́ха й ми́не / і́ ту сво́йу доч'ку́ / у д'і́ж'і́ ви́м'іс'увал'и / а то́д'і́ / йак л'і́том с ка́пусти лі́сток здоро́вий / туди́ хлі́бину́ / і́ дрова́ розго́рним / і́ т'і́ к'і́з'аки́ / ну л'і́пошки ж т'і́ / шо го́р'ат' / і́ то́д'і́ на чи́р'ін' садо́вил'и́ / пиклі́и́ / хоро́ш був хлі́б / йак хлі́бину́ спи́чеш так х'і́ба ота́ку / йак о́це та́пер / йі́в ни йі́в / і́ вже ни́ма / руб'я́т'на́дц'а́т' / о́це йа да́йу тут / мо́же / в' го́род'і́ / ка́жут' / і́ тро́хи ди́шевши́ / ни з'на́йу // то хлі́б'ин'а́ка та́ка / шо дн'і́в три́ с'і́м'я́ / ду́ш ш'і́с'т' нас бу́л'о там до́ма / а в свикр'і́в п'я́т' / то хлі́б йі́л'и́ до́вши́ / йак це //

– Я́кий бу́в посу́д?

– Чири́п'я́н'і́ так і́ миски́ бу́л'и // л'о́жки бу́л'и́ чири́п'я́н'і́ / та́к'і́ красне́н'к'і́ бу́л'и́ пок'ра́шин'і́ / а то обна́ковен'і́ з' дере́ва / он же в мене́ там л'о́жка здо́рова́ йе́ / шо йак ва́рит' то́ / шо́б м'і́ш'ат' мо́жна не́йу / л'о́жка і́ то́ л'о́жка / і́ то́ / і́на́че" йа́ ни чу́л'а́ / м'і́шал'ка́ / л'о́жка ч'и́ / н'е́ / опол'о́ник опол'о́ником / бу́л'и́ то́же з' дере́ва пови́д'елува́н'і́ / а та́пер уже́ йе́ два́ в мене́ та́к'і́ зал'і́зн'і́ чи́ йак назива́т' на́ йі́х //

– Я́к галу́шки ва́рили́ і́ чим і́х і́ли?

– Пал'и́ч'и́ч'ки́ пови́стругу́йим / ви́л'ок ч'и́ ни бу́л'о́ / та́ ма́ти на́вари́ ва́реник'і́в / та́ й ва́речники́ / й те́ / у ми́ску поста́ви ч'и́ ма́к'і́тирц'і́ / і́ то́д'і́ в ка́жного́ пал'и́ч'и́ч'ка́ ви́стругана́ / хоро́ша / і́ о́то нани́зав і́ йі́мо́ / пал'и́ч'ка́ чи́ спич'ка́ / ти́пер ви́лки ба́ч' і́ ло́жка / і́ ниржа́в'ейка́ / і́ та́к'і́ //

– У чо́му і́сти ва́рили́ ?

– У го́рш'ках́ / го́ршки́ / а йак / о́то ж бі́лши́ ж у пи́ч'і́ ва́рил'и́ / і́ каша́ та́кий го́рш'ч'е́ч'ок ниви́л'и́кий / і́ боршч' бі́л'ший́ / а мо́л'о́ко па́риц'а́ гл'е́ч'ик / а ти́пер ба́ч' / ка́струл'ки́ йе́ сла́ва бо́гу / по́накупл'а́ли́ / йа́к'і́ хо́чиш / л'у́ди / в ме́ни то́го ма́л'о́ / все́ ни бу́ло за шо́ купл'а́т' / оста́л'ас' са́ма //

– У чо́му па́ски пе́чуть?

– Хормоч'ки́ та́к'і́ зал'і́зн'і́ / і́ чири́п'я́н'і́ йе́ в л'у́дей / а то́ зал'і́зн'і́ та́пер о́це́ / йак па́ски //

– Що́ це́ готу́ють на Ве́ликде́нь?

– Паску / пир'іжок / і ковбаси / сал'а нисл'и ранши св'атит' / та тапер / крашан'ки / чи йайч'ки ч'и йак / і крашан'ки / йайч'ки / б'іл'ши йайч'ки йа ч'уйу / на крашан'ки мал'о / а йайч'ками звут' // а красил'и в цибул'і / у л'ис'т'і з'е цибул'і і йа / воно ни бирец'а / а порошок ото / і крас'івий / а тод'і воно бирец'а / дай і д'іг'ам / чи сам / а йа в цибул'і / ву кожуш'ках / в цибул'і / йак стара //

– Так'і бул'и боч'ич'ки диривейан'і / харош'і / і там ото сол'ил'и / с'іл' / с'іл' йаке / сол'ил'и сири / йак н'іл'з'а йісти / ото воно бул'о в тій боч'иц'і / а йак тод'і масл'ана / то бирут' мати іс тій боч'ич'ки і варил'и вареник ч'и пир'іжок / сол'оний сир з'авс'а / а масл'о / йа й ни знайу в чому воно бул'о / ч'и така бул'а баноч'ка / в баноч'і /

– *У Вас розрізняють січену і квашену капусту?*

– Готовл'ат' / то в скл'ан'і банки на топчут' / то с'ічина / та шо варит' капусту готова / а то шаткована / то шаткована капуста //

– *Чим шаткують, а чим січуть?*

– Шатк'івнич'ка така / йе і в сина / а йа забувайу /

– *Яку їжу варили, що тепер уже такого не варять?*

– Вареники / пир'іжки с тійі / шо шаткуйим / а ту / шо с'ічи'мо капусту / иначе н'ікуди / варим / б'іл'ш н'іч'ого / с'ікл'и / йа ж кажу / л'апатою / но^ажем / да н'і / спиц'іал'на л'апата бул'а / шо шаткувал'и ту / шо йісти / ну / шо варит' капусту / а то хто й ножем с'ік і шаткував / а тапер так'і зробл'ин'і шатковалнич'ки харош'і / і тійі / ма^бут' / шо на капусту / н'іх'то й ни роби / то ж д'іж^мки все бул'и / а може / хто робит' / то ножем та йа знайу / а так ни робл'у / нада нас'ічу тод'і с'і капусти / йак вар'у //

– *У чому вода була раніше ?*

– Так'і ж д'іжич'ки бул'и диривейан'і тоже //

– *Водянка не казали?*

– Н'і / ни ч'ул'а йа такого / ни знайу / мо^же / хто казав / ну ни ч'ул'а йа н'і дома / н'і в свикр'ів //

– *У чому сало, м'ясо солили?*

– У м'ішках ну йак / за сол'увал'и сал'о в м'ішках / і мн'асо в м'ішках / обнаковен'і м'ішки оті полотн'ан'і / шо ткал'и л'уди сами / шил'и / ото ни знайу / в кого йак / а в нас оце так бул'и / і таке добре мн'асо сол'онен'ке" й сал'о / да / пр'амо в м'ішки скл'адал'и / й мн'асо сол'ил'и / сал'о / да у м'ішках / нада тиб'і вз'ал'а ск'іки / сол'онкувати / вимоч'ут' у вод'і мн'аса / а сал'о ж вобше / йак сал'а н'іх'то і таке хароше йісти / та ви шо //

– *А де його держали?*

— Оце ни знайу / на|верно // чи у пог|ре^нбах / холо|д^ник^нів
жи ни бу|л^о / на|верно в / дес^ь / йак то кл^нал^ни в пог|ре^нбах //

— *А не підвишували на горшичі?*

— Чи / мо^же / й на гор^ншч^ні / й на хат^ні шчо / може йі там
бу|л^о / а то / може / і в погриб^ні / оце йа вже //

— *Чим хати у Білецьківці вкривали?*

— Рогозом / очиретом / соломойу укривал^ни хату //

— *А з чого робили саму хату?*

— Мазал^ни / обпл^нтал^ни деривом / ос^ь у мене в пер|войі то вже
мазана / обпл^нтал^ни такими л^нозинками та хата / позакопуван^ні ж ті
сохи / а тод^ні пл^нетине^н / ото йак оно / йа принисл^на прут^н:а / ото
бач^у таким обпл^нтал^ни / а тод^ні мазал^ни / сол^нома ж бу|л^а і
гл^нина / і мазал^ни // аж тод^ні вже гл^ниноу б^ніл^нил^ни / ти|пер бач^{те}
кирпич^н / а то // а в мене он син ти|пер по|верх ус^ого цеминтом оно
обл^напав // вс^ні л^нуди бач^ь обко|ж^уш^нил^ни кирпи|ч^нем / а в мене он
хата мойа туди ото пол^новинка / кал^нідорчик це пристройі|в / то с
кирпи|ч^а / а хата то мазана гл^ниноу / йа ж пришл^на / то вже хата
бу|л^а / ни знайу / сарайч^ник ото то|же гл^ниноу топтал^ни / а тод^ні
ото цеминтом син об|бив / шоб дошч^ь / ни мазат^ь баб^ні / і ото йа
поб^ніл^нил^а ізв^ніс^ьт^у / і ото так хати стройіл^ни // н^ні хундаминт^нів
ни бу|л^о н^ні|йак іх / а хот^ь і робл^нат^ь / то так^ні кирпи|чан^н:і / с ч^ого ж
робил^ни / с кам^нін^а хундаме^нт / с кам^нін^а був / он у мене й
сарайч^ник с кам^нін^а // а тод^ні правда цеминтом зал^нив / а тод^ні ч^ни
на гл^нин^ні кл^нал^ни //

— *У що раніше одягалися чоловіки, жінки, хлопці, дівчата?*

— Ну там ходил^ни і д^нівчата в полот^ннаних тих с^підниц^нях /
покращина в бузи^нн^ні / або ше в чо|му / шо ни б^ніл^на / а в мужи|к^нів
вобше штани бул^ни із матер^нійі ж чорної / а то вобше спод^ніки
звал^нис^ь // рубаха с^підн^на то|же пол^нот^ннана чи й верх^на / а в
ж^нінок сорочка полот^ннана / а с^підниц^на то|жи ж покращина / чи
хто із матер^нійки / оце так / а з^німойу ходил^ни в чо|му / кухвайки
по / мойому бул^ни / ко|жухи / б^ніл^нши бул^ни у д^нівчат / і вобше у
л^нудей ко|жухи / в мене й ни бу|л^о /

— *А купляли чи самі робили?*

— Може / в кого бул^ни в^нівц^ні / в колгос^пі в нас бу|л^о
багато / ну ни знайу / а тут у нас у л^нудей йа ни бач^нил^на / на|верно
купл^нал^ни / ни буду брихат^ь / йа ц^ого ни бачил^на / а в^нівц^ні бул^ни в
нас там у колгос^пі / багато бу|л^о / а де вони йіх д^нівал^ни //

— *Що на голову надівали?*

— Пл^натки / шапки / по|мойому бул^ни в мужи|к^нів з^німойу / а
де т^ні шапки / оце ни буду вже вам брихат^ь // а на ноги бул^ни бит^ні

вал'анки // шитих і мал'о тих жи калош'ів чи галош'ів ни бул'о /
бит'і мов так тоже /

– Так'і бул'и дириг'ан'і тожи на борошно / ни буду
брихат' / зерно / йак же воно / такий сарайчик / а в тім сарайчику /
в ч'ому воно те зерно / чи кошики так'і / чи йак воно / от ни буду
брихат' / в ч'ому та мука бул'а / в ч'ому те //

Інформант 2

– Як обробляли коноплі?

– С'їял'и / ну ми л'ону ни то / в нас конопл'і с'їял'и //
тод'і ж ото вирубовувал'и та моч'ил'и / та бил'и / та пр'ад'иво з
його робил'и / а тод'і ж ото пр'ал'и і на кодр'у / і на пол'отно //

– Як пряли ?

– Пр'адка / і вири'теном пр'ал'и / а то ж пр'адка бул'о /

– Як веретеном?

– Отак рукою / рукою / а тут смикал'и / то так поки його
довидеш до ц'ого / та скубти з його / й дихат' ни хочиц'а / поки
його вимоч'иш / та вимниш / та то //

– На що надівали, щоб ниточку смикать?

– Ну такий пирихрестик / ізоб'їут' таке / та казал'и днишч'е /
отаке кол'о табуреточ'ки прибите / та казал'и днишч'е // греб'ін' /
гриб'иноч'ка ж мален'ка бул'а / рошч'ісувал'и й пр'ал'и //

– Що ткали ?

– Пол'отно т'кал'и / кодр'і т'кал'и / тод'і од'їял / це у
багатих л'удей / можи / од'їяла / а ми кодр'ами й укривал'ис'а /
п'ідстил'ал'и / а дол'івки сол'омойу затрушувал'и / бо типер уже
бачите / уже р'аднинка ни в моду / йакби ковйор / йакби те //

– Чим світили в хаті?

– А с'в'їтил'и кара'с'ін / кол'и де це л'анпа дес' там то / а то
біл'ши то каганцем / то ол'ійкойу с'в'їтил'и / і бачил'и / і
вишивал'и сид'іл'и / нитки купл'ал'и / і вишивал'и рушники / то
простин'ку там / і при каганцев'і й бачил'и по три нитки брат'
голкойу / а типер уже ос'о двадц'ат' год у оч'ках живу / і вже
опирац'їу робил'и ж на обох гл'азах // мин'і оце вже див'яноство
первий год / йа думайу / господи мил'остивий / ану виростит'
троїе д'їтей биз бат'ка і все / і тод'і й чоловік там умер / сорок
с'омий год був / гол'од був / і він пішов до систри туди на
Мал'ам'івку / тод'і ж йісти ни бул'о ч'ого / та прин'іс торбоч'ку
к'істоч'ок із обрикосу / і ото бил'и / і зернич'ка оті йіл'и // так
зернич'ка треба бул'о оті шкуроч'ки / воно йадовите / а він поїв

тіх к'істоч'ок і пішов на д'іжурство / на одинадц'ят' ч'асов / по
пут'ах він д'іжував / і на одинадц'ят' пішов / а в три ч'аса його
йак стал'о пикти / йак стал'о пикти / та тоді й до п'яти ч'асов він
там умер / і йа остал'ас'а з тр'ома д'ітками / а свикруха / свекра ми
ше в сорок перш'ім год'і / ше в на'чал'і / це ж вой'на на'чал'ас'а ше в
і'юн'і чи і'юл'і / свекор умер // йа ж у каз'он'ій квар'т'ір'і вже там
ни 'нужна / бо хол'од був / маст'ір казав / прини'с'іт' вал'анки /
'кожух / а с квар'т'іри ш'іс'т' м'іс'ац'ів ни вижинимо / а роботи
д'л'а теби ни'ма //

— Який був посуд у хазяйстві?

— Д'л'а вареник'ів пол'ив'яна мак'ітирка / тоді бул'и /
стирал'и / дири'ван'і 'ноч'ви тоді бул'и / д'л'а свинки там ч'и
д'л'а поро'с'ати л'аханка дири'ван'яна / казали л'уди / ну ото так і
жил'и л'уди // і у піч'і топил'и / тоді н'і вугл'а / н'і то / ото таке
у піч'і топил'и /

— Що раніше варили, що тепер уже не варять?

— Та що ж варил'и / і борщ варил'и / кабак тушил'и / і
картошка бул'а сво'я / і помидори / тоді ж ни бул'о н'і бутл'ів /
н'ічого оц'ого / варен'ач'ко варил'и / чирип'яна баноч'ка / то
бул'о варен'ач'ка зварим / дес' у когос' йес'т' / казали / л'уди
доста'йут' миска ал'ум'іно'ва / піду / попро'с'у / дадут'
варен'ач'ка щоб зварит' / а сахар'у х'іба тоді бул'о к'іл'ами йак
с'ічас / лож'ками йід'ат' / та вобшим пириживал'и / а с'ічас і йе в
шо / так робит' ниспо'собний //

— Чи були обплетені бутлі?

— Бутл'і / бул'и р'ідко бул'и і бутл'і обплетин'і / та казали
пл'ит'онка //

— Як пекли хліб?

— У піч'і ж хліб пекл'и // хм'іл' запар'увал'и / хм'іл'
рвал'и по л'іс'і ходил'и та запар'увал'и хм'іл' // на хмел'ив'і та
затирал'и дрож'і йакос' / йа вже позабувал'а / йак воно
робил'ос'а / ну гол'одн'і ни сид'іл'и / ну ни так / йак с'ічас //

— У чому кваснину робили?

— У погриб'і у д'іжич'ках / і помидори / ог'ірки у
д'іжич'ках сол'ил'и /

— Чи була для води діжка?

— Та йа і ни помн'у вже / а в'ідром / в'ідрами носил'и із
кол'од'аз'а ж воду / то в'ідро бул'о //

— У чому зерно зберігали?

– Чого ж / м'ішки ж бул'и / а потім так'і ж зас'ічки
пл'ил'и / та тод'і гл'иноу обмазувал'и / висушиц'я / і ото п'ід
с'т'інкою загород'ат' і туди ото засипал'и зир'но //

– *А для борошна?*

– А д'л'а борошна / то в м'ішеч'ку там / то в мак'ітр'і там / то
придумувал'и в ч'ому //

– *Як батьки хазайнували ще самі?*

– Бул'и сам'і / а потім уже ж кол'госп / кол'и вже став //
намел'увал'и / йак кол'и ж йак уроди / йак хто збире //

– *Як жинивували?*

– 'Косами косил'и / вйазал'и / ц'іпами мол'отил'и / а потім
уже стал'а машиною / кон'а бул'а / баранч'ик і к'ін'ми крутил'и /
у мл'ин возил'и / то йа вже й ни помн'у // мол'ол'и / т'іл'ки тод'і ж
ни так йак одбирал'и / а тод'і ж мука бул'а ус'а в'м'іс'т'і / і
в'ис'івка / і мука / а тод'і на сито вис'івал'и / ото де б'іл'ішу / оце
в'ис'івка / а це мука / а йак це празник Паска чи Р'іздво / то в от'ії
густе сито йе / в от'ії / п'ідиш та густе сито / б'іл'ішин'койі
трошки п'ідоб'йеш / а то ж хл'іб пикл'и / у п'іч'і хл'іб пикл'и //

– *З чого була клуня?*

– Ну ж ч'ого / сохи / чотир'і сохи чи ст'іки / а тод'і зверху
дери́во пол'ожут' / а зверху тод'і там чи очиретом / чи сол'омойу
покр'ийут' / щоб туди с'н'іг ни попадав / оце вам кл'ун'а / і тод'і в
куточ'ку там сол'ома / а там пол'ова / таке там / д'л'а скот'ини йіжу
ховал'и //

– *А чим вкривали її?*

– Ч'и сол'омойу / ч'и очиретом / жал'и на бол'от'і /
очиретом кр'ийут' /

– *Що садять з ранньої весни?*

– З ран'ойі вис'ни ж / шо ж сад'ат' / пши́ниц'у с'і́йут'
навис'н'і / потом просо с'і́йут' / греч'ку с'і́йут' / йач'м'ін' с'і́йут' /
ото таке //

– *А з городини?*

– Картошку сад'ат' / б'іл'ше просо с'і́йут' / а кукуртузи / це
дес' р'ідко / йії́ мало бул'о / обсад'ат' / щоб кач'анч'ик зварит'
мол'оден'кий // бо тод'і зир'ном кормил'и кури / свин'і там //

– *Як молодь гуляла раніше?*

– Ни таке йак с'і́час / тод'і кл'уб'ів ни бул'о / а то / а
гул'анки бул'и / казал'и дос'в'ітки // ну там в одн'і хат'і там
д'івч'ата чи дес'ат' / чи вос'ім / чи ст'іки збир'уц'я / і хл'опц'і
туди ход'ат гул'ат' // ну ни гул'ал'и так / йак с'і́час / т'іки в суботу
та нид'іл'у кол'ис' гул'ал'и / або празник йакий / а йак празник

йакий / то скл'адаюц'а д'івч'ата / д'івчата шонибуд' закуски
приготовл'ат' / там ч'и вареник'ів / ч'и пир'іжк'ів йаких напи'чут' /
ч'и так шо нибуд' / а хл'опц'і гор'іл'оч'ку принос'ат' / по отак'ій
ч'ароц'і / по ч'верц'і / ни так йак с'іч'ас бутыл'ами / по ч'верц'і
прин'іс один / другий / і ото во'ни погул'ал'и веч'ір // с'п'івал'и на
вулиц'і / д'івч'ата ход'ат' с'п'івають' / а типер ход'ат' та
мат'укаюц'а //

— *Що на досвітках робили?*

— А на дос'вітках ходил'и і вишиват' / у буден'ий / гул'ат'
ходил'и в празник //

— Драстуйти / ти прий'хав / а де тв'ій вилосап'ет / о'но /
п'іди / хтос' укради' / п'іди / а шо ти хот'ів / води // це м'ій
правнук уже / дес'ат праонук'ів у баби / хай соб'і ростут' та
живут' //

— *У будень вишивали?*

— Та вишива / а та там в'яже шонибуд' / це ж та'ки на
дос'вітки / а вже субота / ни'д'іл'а ідут' гул'ат' / то вже тій матир'і
шонибуд' жи ж пл'ат'ат' д'івч'ата / ну і до мене" каждый веч'ір
ув'ішл'и / то вже ж даром / принос'ат' та кусок сал'а / а та / ну
вобшим хто чим / ну ми на дос'вітки вже ни ходил'и //

— *У ігри грали?*

— Та / та по вулиц'і бігал'и / казал'и в довгой л'озі / за
руки бируц'а / бі'жат' в один край / та ж вирнуц'а / шоб йа'кас'
упал'а // чи хл'опчик другий // бул'о йак празник Паска / там чи
йакий празник / по вулиц'і л'удей / баби сид'ат' поп'ід дво'рами /
бал'акают' / в'ідт'іл'а / в'ідт'іл'а / а типер вийди другий раз /
т'іки вилосап'етами йїзд'ат та машинами // у клуб' ідут' на
диска'теку / кажут' / на тан'ц'і / а йдут' у два'нац'ат' часов'ноч'і та
так'і мат'уки гнут' / так'і / та вобшим типер молод'ож бизобразна /
а шо ж ти робит' / треба тирп'іт' //

— Возил'и / то в'їзал'и у сноп'и / то сноп'и кл'адеш /
з'важиш / а то'д'і носиш та / казал'и / у полук'іпки кл'ал'и / де по
три'дц'ат' / де по п'ятна'дц'ат' сноп'ів / а то'д'і з'возил'и до'дому //
та мол'отил'и / с'ім пол'ук'іпк'ів накл'ал'а //

— *Що таке сіряк?*

— Ну ж чо'го / з сук'на там / з та'кої ж тов'стої матер'ійі /
с'ір'ак / йак типер плашч'і робл'ат' / а то'д'і / типер кажут'
накидка / а то'д'і казал'и в'ідл'ога на гол'ову там / ч'и од дошч'у /
ч'и од с'н'ігу / ч'и од ч'ого //

— *У що раніше одягалися?*

– Ну са¹чок / п¹і¹шак / пал¹то / ну о¹це та¹ке / ко¹хта / с¹п¹ід¹ниц¹а / со¹ро¹ч¹ка / шта¹ни // ра¹нше¹ ба¹би в шта¹н¹ах ни хо¹дил¹и //

– *У що молоду одягали?*

– В ц¹в¹і¹ти / а йа¹ку то й у хва¹ту / йа¹ку то в ц¹в¹і¹ти са¹м¹і / а йа¹ку / то в хва¹ту / та в хва¹т¹і / а та в ц¹в¹і¹тах бу¹л¹а / о¹со¹би¹но йа¹к н¹і¹в¹еста / то ста¹ра¹йу¹ц¹:а / шо¹б б¹і¹ле пл¹ат¹:а бу¹л¹о / чи пл¹ат¹:а / чи ко¹хта / та с¹п¹ід¹ниц¹а / та о¹це ж ра¹нше ко¹хта та с¹п¹ід¹ниц¹а /

– *Як сватали?*

– Ну при¹шл¹и ж сва¹тат¹ / при¹шл¹и ж ва¹шу д¹ів¹чи¹ну за¹бра¹т¹ у нив¹і¹ст¹ки / ну це ж так / хай би¹ру¹ц¹:а та хай жи¹вут¹ //

– *Що таке челядь?*

– То ка¹жут¹ / то чел¹ад¹ / гу¹л¹айут¹ / там чел¹ад¹ / хл¹опц¹і д¹ів¹чата / чел¹ад¹ / мо¹ло¹д¹ож гу¹л¹а //

Показчик провідних тем оповідей

(цифра вказує на номер сторінки, з якої починається відповідний сюжет)

Село

Розповідь про село 39, 117, 285

Походження назви села 104, 117–118, 285–286

Виникнення села, його назви 117

Прізвища і прізвиська 96

Розповіді про видатних людей 160–161

Земля, господарювання

Рельєф 273–274

Обробіток землі 100, 144, 187, 195, 237, 249, 254–255, 261, 308–309, 310–311

Сівба 195

Молотьба 127, 186, 201, 220, 225, 241, 294

Жнива 31, 70, 139, 144, 149, 173, 178, 182–183, 184, 186, 193, 203, 215, 227, 238, 248, 272, 275–276, 293, 298–299, 308, 317

Сільськогосподарські культури на присадибній ділянці 78, 118, 178, 192, 261, 270, 293, 319

Господарювання одноосібне 54, 93, 95, 100, 123, 127, 207, 210, 219, 222, 227, 231, 275, 320

Господарювання в колгоспі 78–79, 135–136, 221, 223

Сільськогосподарські знаряддя 139, 287

Вирощування й обробка конопель 25–26, 32, 53, 64–65, 74, 78, 102–103, 108, 119, 147, 154, 169, 175, 183, 185, 193, 196, 205, 210, 218, 228–229, 239, 254, 263, 299, 311, 316

Обробіток вовни 124, 170, 186, 228

Будинок, домашнє господарство

Будинок, будівлі 56, 77, 123, 127, 131, 136, 153, 156, 192, 201, 235, 248, 260, 292–293, 307, 308, 318

Будівництво 130, 200, 201, 203, 271–272, 286, 308, 315

Хатні меблі, начиння 41, 51, 99, 125, 127, 132, 142, 143, 155, 171, 175, 181, 188, 196, 204, 206, 213, 225, 227, 239–240, 241, 242, 253, 255–256, 265, 276–278, 286, 287, 288, 295, 295–296, 303–304, 310–311

Посуд, кухонне начиння 52, 56–58, 67, 69, 83, 123–124, 133, 138, 140, 146, 149, 152, 181, 186, 189, 190, 196, 197, 201, 213, 214, 232, 234, 235, 244, 245, 257, 279, 282, 286, 289, 305, 313–314, 317

Дерев'яний посуд 27, 52, 57–58, 69, 83–84, 93–94, 95, 99, 112, 116, 119, 121, 122, 131, 138–139, 144, 146, 148, 149, 150, 152, 156, 157, 173, 176, 177, 180, 190, 191, 199, 205, 206, 207, 214, 215, 224, 233, 246–247, 250, 258–260, 265–266, 267–268, 270, 280–282, 283, 286–287, 289–291, 292, 296–297, 298, 306–307, 312

Добування вогню, освітлення хати 94, 110, 111, 132, 137, 142, 145, 176, 197, 205, 206, 214, 231, 243, 256–257, 266, 279, 288–289, 304–305, 317

Приготування страв, їхні різновиди 55, 57, 70–71, 79–80, 82–83, 87, 88–89, 115, 120–121, 128–129, 134, 135, 140, 156, 172, 191, 194, 198, 209, 217, 233, 234, 238, 244–246, 251–252, 257, 258, 261, 263, 284, 291, 299–300, 302–303, 314, 317

Випікання хліба 60, 85, 94, 101, 111, 120, 128, 133, 140, 153, 157, 182, 191, 197, 206, 209, 220, 232, 245, 257–258, 266–267, 281, 298, 313, 318

Хатня робота 94, 99, 116–117, 131, 138, 150, 175, 177, 180, 181–182, 183, 184, 189–190, 192, 197, 205, 206–207, 213, 218, 223, 230, 243, 256, 265, 278, 290, 296, 305, 312

Соління, заквашування овочів 31, 86, 112, 152, 172–173, 208, 269–270, 274, 296–297, 306, 314–315, 318

Утримання худоби 292

Одяг, взуття, головні убори 129–130, 208, 237, 251, 271, 284–285, 315–316, 319

Різні види господарської діяльності, ремесла

Ткацтво 65–66, 75, 108–110, 115, 124, 136, 137, 143, 156, 169–170, 179, 181, 183–184, 185–186, 193–194, 229, 254, 255, 264, 275, 277, 316

Плетіння 122, 123, 139, 173, 201, 233, 235, 247, 317

Інші ремесла 177–178, 287

Людина і її життя

Сім'я, родина 66, 148, 159, 188

Життєві пригоди, спогади про минуле 29–31, 33, 38, 41, 43, 50, 54–55, 68–69, 70, 72–73, 81, 87–88, 89–91, 98–99, 101–102, 105–107, 108, 113–114, 117, 118, 121, 137, 144, 145, 147, 148, 151, 153, 155, 158, 161, 162, 163, 164, 167–168, 180, 194–195, 199, 211, 216, 219, 220, 224, 255, 273, 295, 303–304, 310

Лікування 196–197, 307

Дитинство, навчання 51, 53, 73, 81, 84–85, 143, 147, 159, 229

Юність 67–68, 73, 97, 103–104, 143, 216

Відпочинок, розваги 28, 125, 141, 158, 161, 208, 210, 215, 236–237, 248, 260, 272–273, 283–284, 294, 300–301, 309, 319

Дитяча праця 96–97, 99–100, 204, 212, 227, 262

Голодомор 27–28, 187, 214–219, 222, 250, 260

Війна 29, 41–43, 164–165

Традиційна духовна культура, освіта

Мораль 83

Церква 200, 226

Народний календар, свята 32, 55, 72, 76, 81–82, 209

Різдво 33, 59–60, 71, 79, 121, 174, 217, 219, 230. 249–250, 284, 299

Масниця 199, 268

Великдень 121, 177, 200, 202, 230. 232, 245, 258, 299, 314

Трійця 230

Поховання, поминання померлих 44–46, 307

Весільні звичаї 34, 38, 46–50, 60–61, 62–64, 71, 91–92, 96, 125–126, 127, 157, 193, 208, 211, 216, 238, 251, 252, 295, 301–302, 319

Досвітки, вечорниці 76, 125, 141, 215, 221, 248–149

Фольклор 46–48, 62–64, 98

Ономастикон 29, 39, 32, 67, 70, 96, 97, 104, 113, 149

ЗМІСТ

Вступ

Говірки Західної Полтавщини: до проблеми класифікації	3
Тексти з говірок Західної Полтавщини.....	13
Карта 1. Територія Західної Полтавщини.....	19
Карта 2. Мережа обстежених говірок Західної Полтавщини і їхня діалектна диференціація.....	20
Транскрипція.....	21

Тексти з північних середньонадніпрянських говірок

(північні ізоглоси).....	25
Олексіївка Гребінківського району.....	25
Слободо-Петрівка Гребінківського району.....	29
Тарасівка Гребінківського району.....	39
Мар'янівка Гребінківського району.....	44
Гінці Лубенського району.....	50
Карпилівка Лубенського району.....	56
Лазірки Оржицького району.....	61
Грушківка (с. Мечет) Гребінківського району.....	66
Писарщина Гребінківського району.....	72
Березівка (хутір Іванівка) Гребінківського району.....	74
Бесідовщина Гребінківського району.....	77
Тарандинці Лубенського району.....	80
Біївці Лубенського р-ну.....	93
Черевки Оржицького району.....	99
Березоточа Лубенського району.....	101
Тимки Оржицького району.....	104
Ісківці Лубенського району.....	108
Назарівка Лубенського району.....	112
Хитці Лубенського району.....	118
Березняки Хорольського району.....	122
Крижанівка (Настасівка) Хорольського району.....	131
Мусіївка Хорольського району.....	137
Худоліївка Семенівського району.....	143
Заїчинці Семенівського району.....	145
Товста Семенівського району.....	147
Тукали Семенівського району.....	151

Тексти з центральних середньонадніпрянських говірок155

Сазонівка Оржицького району.....	155
Онішки Оржицького району.....	157
Новий Іржавець Оржицького району	158

Заріг Оржицького району.....	160
Плехів Оржицького району	161
Хутір Теремецького Оржицького району	162
Чайківщина Оржицького району	163
Великоселецьке Оржицького району	164
Малоселецьке Оржицького району	167
Тарасівка Оржицького району	168
Денисівка Оржицького району.....	169
Хильківка Хорольського району	175
Оболонь Семенівського району	176
Липове Глобинського району.....	179
Проценки Глобинського району.....	183
Богданівка Семенівського району.....	185
Тексти з говірок мішаного типу на середньонадніпрянській основі.....	188
Трубайці Хорольського району.....	188
Мелюшки Хорольського району.....	194
Шишаки Хорольського району	204
Новачиха Хорольського району.....	211
Устимівка Семенівського району.....	218
Федорівка Глобинського району	226
Гриньки Глобинського району.....	239
Великі Кринки Глобинського району.....	253
Пронозівка Глобинського району	262
Пироги Глобинського району	274
Манжелія Глобинського району.....	285
Недогарки Кременчуцького району	294
Омельник Кременчуцького району.....	303
Білецьківка Кременчуцького району.....	309
Показчик провідних тем оповідей.....	321
Зміст.....	324

Наукове видання

Говірки Західної Полтавщини
Збірник діалектних текстів
(з додатком CD „Говірки Західної Полтавщини”)

Упорядник: Мартинова Ганна Іванівна

Художнє оформлення
Комп'ютерна верстка Мартинова Г. І.
Надруковано з оригінал-макета автора

ISBN